Gözaltında Tecavüz

Meryem Erdal

Gözaltında Tecavüz Meryem Erdal

1990'lı yıllar, adli suçlar nedeniyle gözaltına alınanların (özellikle erkekler) gözaltında uğradıkları tecavüzü açıklamaları konusunda önemli bir artışa tanık oldu. Siyasal muhaliflerle kıyaslandığında, uğradıkları kötü muameleyi daha az açıklama cesareti gösteren adli suç zanlılarının açıklamalarındaki bu artış, tecavüzün sadece siyasal muhaliflere karşı uygulanmadığının önemli bir göstergesiydi. Bunlar arasında, Leyla Karalük adındaki tutuklu kadına, cezaevinden duruşmaya götürülürken ring aracında güvenlik görevlilerince tecavüz edildiğinin basına yansıması kamuoyunda çok da şaşkınlık yaratmamıştı. Fısıltı halinde konuşulan bu tür saldırıların basına ve kamuoyuna yansıtılmasında insan hakları kuruluşlarının, muhalif basının ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu (CMUK) uygulamasının etkisi yadsınamazdı.

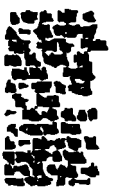

Çiviyazıları

Gözaltında Tecavüz

Meryem Erdal

Çiviyazıları

Kitabın Özgün Adı:
Gözaltında Tecavüz

Yazar:
Meryem Erdal

Yayına Hazırlayan:
Özcan Sapan
Dizgi ve Teknik Düzenleme:
Handan Atacık

Seri / Sıra No:
Çiviyazıları: 14 / İnsan Hakları: 2
ISBN:
975-8086-22-7

Adres:
Caferağa Mh. Sakız Sk. No: 6/9
Bahariye / Kadıköy - İstanbul
Tel : (0216) 349 98 41-349 98 05
Fax : (0216) 347 05 62-347 34 64

Copyright:
Türkçe Baskı İçin Çiviyazıları 1997
Meryem Erdal 1997

Kapak:
Özcan Sapan
Kapak Fotoğrafı:
Max Beckmann 1918-1919

Baskı:
Ceylan Matbaacılık

Baskı/Tarih:
Birinci Basım: Haziran 1997

İçindekiler

Editorden 9
Giriş 13

1.Bölüm
Genel Anlamda İşkence 29
Cinsel İşkencenin Tanımı ve Kapsamı Üzerine Görüşler 33
Niçin "Cinsel İşkence ve Tecavüz?" 41
Tecavüz Kavramının Anlamı ve Nitelendirmesi 45

2. Bölüm
Cinsel İşkence ve Tecavüz Esas Olarak Kadınları Hedef Alıyor 49

3. Bölüm
Cinsel İşkence ve Tecavüz Kurbanı Çocuklar 61

4. Bölüm
Kirli Savaş Yöntemi Olarak, Cinsel İşkence ve Tecavüz 77

Olağanüstü Hal Bölgesi'nde Cinsel İşkence ve Tecavüz 83

5. Bölüm

Cinsel İşkence ve Tecavüzün Türk Hukuk Sistemi İçindeki Yeri 97
TCK'nın 'Irza Geçme' ve 'Irza Tasaddi' Suçlarına İlişkin Düzen. 103
Cinsel İşkence ve Tecavüzün Ulusalüstü İnsan Hakları Belgeleri. 111

6. Bölüm

Resmi Bir Araştırmanın Gösterdiği Gerçekler 117

7. Bölüm

Cinsel İşkence ve Tecavüz, Belg. En Zor Olduğu İşkence Yöntem. 121

8. Bölüm

İşkenceci Değil Mağdur Cezalandırılıyor 131
Bir Yargılama Engeli: Memurin Muhakematı Yasası 137

9. Bölüm

Faillerin Diliyle Tecavüz 141
Yapanın da "İğrenç" Bulduğu Bir Yöntem 143

10. Bölüm

Mağdur Anlatımları 147
Tecavüze Maruz Kalan Kadınlar 147
Tecavüze Maruz Kalan Erkekler 187
Hamile Olduğu Halde İşkenceye Maruz Kalan Kadınlar 209
İşkence ve Tecavüzde "Hamilelik" Yeni Bir Fırsat 211

Belgeler 227

EK Bölüm

Adı Geçen Yasa Maddeleri 239

Kaynakça 251

Çiviyazıları yaşadığımız dünyada tüm toplumsal süreçleri belirleyen eşitsizlikçi-egemenlikçi sistemlerle arasına *eleştirel bir uzaklık koymayı niyet edinmiş* metinleri yayınlıyor.

İnsan Hakları dizisi, bu sistemlerin günlük yaşamda ürettiği değişik toplumsal, siyasal, kültürel, ideolojik metinleri yayınlıyor. "İnsan hakları, insan hak ve özgürlüklerini koruyan/kollayan, bireyin birey olma hakkını savunan, temel insan hakları öğretisini esas alan daha eşit, daha adil, daha özgür bir yarın'ın bilgisini bugünden kurmak ve yaşamda karşılıklarını üretmek yolunda çaba harcayan yazar ve okurların buluştuğu bir yayın pratiği olmayı amaçlıyor.

"Gözaltında Tecavüz" çalışmasıyla Meryem Erdal, Türkiye'de resmi makamların münferit olay olarak nitelendirdikleri işkence olgusunun yanısıra şiddetin özel bir biçimi halinde uygulanan tecavüz olgusunun önündeki sis perdesini aralıyor. Tanıklar, belgeler ve bulgularla birlikte dönemi ve şiddetin uygulayıcıları olan "görevli işkenceci" ve "görevli tecavüzcüleri" açığa çıkarıyor.

Kendi deyimiyle törelere boyun eğen/eğdirilen annesinin uğradığı

gayri insani bir uygulamayla ilk kez tecavüz olayına tanık oluyor. İkinci tanıklık ise çalışmanın hamuru durumuna geliyor.

Meryem Erdal, konuyla ilgili Avrupanın çeşitli ülkelerinde panel ve sempozyumlara katılmış 1986 yılında *"İşkence ve Kirli Savaş Yöntemi Olarak Tecavüz"* konulu makalesiyle Fransa'nın Cean kentinde, anti faşistler anısına avukatlar arasında düzenlenen *"Güncel İnsan Hakları Sorunları"* konulu Uluslararası Savunma Yarışması'nda ödül almıştır.

Zaman zaman gerilim içinde okuduklarınıza inanamıyacağınız bu tanıklık ne yazık ki yaşadığımız coğrafyada hemen her gözaltı sürecinde — şiddetin boyutları değişerek— yeniden yaşanıyor. Ve yetkililerden gelen açıklamalar matbu evrak gibi hiç değişmeden açıklanıyor/yazılıyor.

Elinizdeki kitapta; Meryem Erdal işkence ve tecavüz gibi hassas ve birbirinden ayrılmaz iki konuyu tanıklık ve belgelerin yardımıyla irdeliyor. Genel anlatım, tanıklık, belge ve Ek bölümde ise ilgili yasa maddelerini sunuluyor.

Unutmaya karşı yazmak...
Tecavüz ve işkence kurbanları ile
Nijerya'da idam edilen insan hakları savunucuları
Ken Saro-Wiwa ve sekiz arkadaşına...

Giriş

Tecavüze ilişkin ilk anım anneme aitti. Henüz ne anlama geldiğini bilmediğimiz çocukluk günlerimizde duymuştuk. Duymamız kaçınılmazdı. Çünkü o olay, annemin yaşamında izleri asla silinmeyecek olan bir dönemeci ifade ediyordu.

Annem, köy ağasının kızı... Ailesinin dört kız çocuğundan ikincisi. Hızla erginleştiğinde, gönlünü yoksul bir köylü gencine kaptırır.

Çok geçmeden aile durumu öğrenir. Geleneklere uygun evlenme teklifleri yapılır. Olamaz denir... Denir ama aşıklar sevdalarından vazgeçmezler.

Aile karar alır. Kızlarının sevdalısına kaçmaması için önlemler almak gerekiyordu. Çözüm bulunuyor. Annem, anne ve babasının eşliğinde köyden uzaklaştırılarak bilmediği bir yerlere götürülüyor.

Bir bela gibi davranılıyor O'na. Onuru kırılıyor... Hakaret ve aşağılamaların ardı arkası kesilmiyor. Başına geleceklerden habersiz ama bir o kadar da huzursuz annem.

Bilinmeyen yerde tekrar tekrar konuşulur. "Vazgeçeceksin bu sevda-

dan". Öyle kolay mı vazgeçmek? Bir çırpıda atmakla olur mu sevda? Sevda inada vuruyor...

Tezgah dişlilerini dövüyor. Yirmisindeki anneme, onüçündeki amca oğlu eş olarak dayatılıyor. Hayır! diyor. Bıkmadan, usanmadan ayak diriyor. Oysa töreler sevda dinlemiyor. Malların dağılması, dışarı gitmesi istenmiyor. Ölürler de mallarını başkasına yar etmezlermiş... Kadının kaderini mallar belirliyor...

Çok geçmeden annemin elleri ve ayakları bağlanıyor. —Hiç bu kadarını düşünmemişti— Onüçündeki amcaoğlu eylemini ancak böyle gerçekleştirebilirdi. Üstelik anne ve babasının yardımıyla...

Affedemiyor annem bir türlü... O böylece evlendirilmiş! oldu. —Töreler bu evliliği onaylıyordu..— Ve evliliğin her günü bir işkenceye dönüşüyordu.

Daha fazla dayanamıyor annem. Törelere isyan ediyor... Törelere bu kez meydan okumayı başarıyor ve sevdasının peşisıra koşuyor.

O; her zaman buruk kaldı. Hiçbir zaman yaşadığı bu olayı anlatmadı. Unuttuğundan değil, unutamadığından anlatamadı. Onun için hep buruk ve ezikti. Töre mi doğruydu, başkaldırısı mı? Bilemedi. Ama isyanı büyüktü. Hele öfkesi... O hiç dinmedi. Öyküsünü babamdan ve yakınlarımızdan dinledik. O'nu anlamaya başladığımızda ise hayli büyümüştük... Sürgün olduğu köyüne yıllar sonra döndüğünde anne ve babasının mezarını ziyaret etti... Duyguları karmaşıktı... Belki de isyanını bir kez de mezarlarına duyurmak istiyordu. Bizler O'na bir hatırlatmada bulunmuştuk ve kızma sırasının bizde olduğunu düşünüyorduk; Onlar affedilebilir miydi?...

İşte tecavüzle ikinci tanışıklığım... Yıllar sonra bana annemin burukluğunu ve öfkesini hatırlatan bir öykü... Aynı zamanda bu kitabın da öyküsü...

Serüvenimizin devam ettiği ve söyleyecek sözlerimizin henüz bitmediği bu öyküyü tek bir söyleyiş başlatıyor... "İnanmıyorum..."

Uzun, işkenceli, yalıtılmış ve yalnızlaştırılmış gözaltı günlerinin ardından, 'işkencehane' dışına çıkmanın, 'dışarıyı' solumanın ve hepsinden

de önemlisi bir 'insan' sıcaklığı yakalamanın doyumsuz bir tadı vardır. Hücrelerin adeta yenilendiği bir andır. İşkenceden uzaklaşmanın, insanlaşmanın adıdır yakalanan. Mesleki yaşamımın birinci yılında Adana Cezaevi'nde yeni tutuklanan bir müvekkilimle böylesi bir anı yaşamaya hazırlanıyordum. Belli ki O'nun açısından bu an çok daha heyecan vericiydi. Benim içinde...

Uzun beklemenin ardından, gardiyanlar arasında müvekkilimi görüyorum. Önce, içten bir kucaklaşma isteği... Arada, ikimizin de gövdesinin yetemeyeceği uzunlukta bir beton bu isteğimizi engelliyor. Sözlerle ve sözlerin anlamlandırdığı mimiklerle karşılıklı duygularımızı sunuyoruz birbirimize.

Aslında alıştığımız türden bir karşılaşma bu. Ama, müvekkilim açısından ilk oluyor. O'nun için her şey ilkti. Sanıyorum, hafızasına bütün aşamalar kazınıyor.

"Nasılsın, iyi misin?" ... şeklinde başlıyor söyleşimiz. O biraz sıkıntılı. Onca işkenceli günlerin ardından yaşadığı bir 'tutukluk', diye geçiriyorum içimden. "Senden önce görüşüme Avukat ... geldi" diyor. Benden önce görüşüne bir erkek meslektaşımın gittiğini öğrenmenin şimdilik bir özelliği olmuyor benim açımdan. Ama düğümleniyor sözleri. Anlayamıyorum. "Bana çok kötü işkenceler yaptılar..." sözleriyle söyleşinin seyri değişiyor. Yanıtım 'biliyorum' oluyor. Ama sözler ilerledikçe aslında rahatlamak için söylediğim sözün ne kadar anlamsızlaştığını düşünüyorum. Hiçbir işkence yöntemini saymıyor. Bende sormuyorum. Çünkü, karşılıklı neler olduğunu biliyoruz. —Veya bilir davranıyoruz... Oysa bilmiyorum, bilmediğimi bir tokat şiddetinde anlıyorum. O'nun sıkıntısı gittikçe sabırsızlığa dönüşüyor. Bir çırpıda her şeyi söylemek istiyor da yapamıyor sanki. "Sana bir şey söyleyeceğim, bana inan" diyor. Niçin inanmayacağımı düşündüğünü kavramaya çalışırken, devamı geliyor sözcüklerin. "Uzun boylu, genç bir polis bana tecavüz etti" diyor ve kesiliyor sözcükler. Bu kez sıkıntı bende başlıyor. Ne denir, O'nu nasıl teselli edebilirim bilmiyorum. Sürekli zamanı sözlere boğmak istiyorum. Rahatlatıcı birkaç şey söylemek istiyorum ama olmuyor, zorlanıyorum. Hemen, hiç durma-

yalım ve suç duyurusunda bulunalım diyorum. Aradan on gün geçmiş olduğunu hatırlatıyor bana. "Kanıtlamamız zor olabilir, halen kanamam devam ediyor" diyor. O zaman, önce hastaneye sevkini isteyelim diyerek işe başlıyorum. Ne yapmamız gerektiği konusundaki her şeyi el yordamıyla ve hızla öğreniyoruz. Öncesi yok bu işin. O'nun bu konudaki isteği ve kararlılığının işimizi oldukça kolaylaştırdığını ilerleyen günlerde daha iyi anlayacaktım. Kısa sürede, kendimizi tecavüze ilişkin neler yapabileceğimiz konusunda yoğunlaştırmıştık ve gerçekten de duygularımızın ortaklaştığını hissediyorduk. Hemcins olmamızın ötesinde kadın olmamız belki de bizim yakınlaşmamızı kolaylaştırıyordu. O'nu anladığımı tereddütsüz hissediyordum. Herşeyden önce göğüslemesi gereken zorlukları, aşması gereken tabuları biliyordum. O'nun yaşadıklarını en içten, en duru bir şekilde anlatabilmek ve açıklayabilmek için aynılaşmamız gerekiyordu. Bu anlamda sorumluluğum büyüktü. Bunu hakkıyla yapmanın yolu, O'nu duyumsamaktan geçiyordu. Yolumuzu çizen ve yapabileceklerimize ilişkin yaratıcılığımızı geliştiren asıl güç buydu sanıyorum... Cezaevi yönetimine dilekçelerimizi verdik. Zamanın en büyük düşmanımız olduğunu biliyorduk. Her şey hızla gelişiyordu. Yazacağımız dilekçeler için, gördüğü işkenceler ve tecavüz konusunda ayrıntılı bilgilere ihtiyacımız vardı. İşte en zor yanın bu olduğunu yaşayarak öğreniyordum. Ona anlatırken aynı acıları yaşatmak istemiyordum. Ama başka yolu da yoktu. İlk kez o anda 'tecavüz' sözcüğünü kullanmadan tecavüzü konuşmak zorunda kalıyordum. Müvekkilimle konuşurken tecavüz sözcüğünü unutacaktım. Ancak bu da, durumu kurtarmıyordu. Ona acı verdiğim duygusu içimi kemiriyordu. Bu sıkıntılı halim karşısında O, işimi kolaylaştırmaya çabalıyordu. Yaşadıklarına duyduğu öfke ve işkencecileri teşhir etme düşüncesi, O'nu sabırlı olmaya itiyordu. Karşılıklı öğreniyor ve öğretiyorduk.

Zamana karşı sabırsızdık. Oysa, cezaevi idaresi niyetimizi anlamış ve hastaneye sevki sürekli geciktiriyordu. Bu arada ben, moral verme düşüncesiyle her gün görüşüne gidiyordum. Dikkatini, yapacağımız başvurulara ve teşhir kampanyalarına yoğunlaştırmaya çalışıyordum. Gösterdiğim ilginin O'nu daha güçlü kıldığına ve cesaretlendirdiğine inanıyordum. O

dönem oldukça isabetli bir karar almıştık. Hemen olayı basına duyurmayacaktık. Çünkü, böyle yaparsak tecavüzü kanıtlama girişimlerimiz büsbütün tersine dönebilirdi. —Hala kanıtlama şansımız olduğunu düşünüyorduk. Gerçi, hastaneye sevki istemekle de idare ne yapacağımızı anlamıştı. Polis hala, cezaevinde de müdahalesini sürdürüyordu. Müvekkilime kimseye söylememesini tembihlemişlerdi. O'nun hastaneye sevkini istemesi polisi harekete geçirmişti. Ancak bütün geciktirme çabalarından sonra müvekkilim hastaneye sevk edildiğinde, tecavüze ilişkin 'eski yara' şeklinde de olsa rapor almayı başarmıştık. İşte bu rapordan sonra yasal başvurularımızı ve kamuoyuna yönelik basın açıklamalarımızı başlattık. Artık her gün basında bu olay yer alıyordu. Uluslararası Af Örgütü (AI) sayesinde uluslararası destek de alıyorduk. İnsan Hakları Derneği (İHD), sendikalar ve diğer kitle örgütleri de tepkiler gösteriyordu. Müvekkilim şimdi çok daha güçlüydü. Adana Emniyet Müdürü'nün, hakaret dolu açıklamaları ise bu dayanışmalar karşısında geri tepiyordu. Psikolojik açıdan üstün olan kazanıyordu. Ve biz psikolojik üstünlüğü ele geçirmiştik. Yasal anlamda altı yıldır devam etmekte olan bu mücadeleyi pratik süreçte biz kazanmıştık. İnsanlık onuru kazanmıştı. Bu gelişme gelecek adına umut vericiydi.

Müvekkilim tutuklandığı davadan yargılanarak aklandı. O, tahliye olduğunda, ilk görüşmemizde yarım kalan sözlerini tamamladı. "Benimle ilk görüşme yapan avukata da yaşadıklarımı anlatmıştım. Ancak bana dedi ki, 'sana inanmıyorum, yalan söylüyorsun; böyle bir şey olamaz.' Ben aslında bir daha kimseye anlatmamaya karar vermiştim. Ama içime hapsetmek, işkencecilerin istediklerini yapmak olacaktı ve onlar böyle şeyler yapmaya devam edeceklerdi. İstedim ki herkes bilsin ve asıl utanması gerekenlerin bizler olmadığını anlatalım."

Deneyimli meslektaşım, bu sözleri, polisin böyle bir şeyi yapmayacağı için değil, insanlık adına kabullenilemez gördüğü en son saldırılardan biri olarak algıladığı için tepki göstermişti. Doğal olarak, deneyimli bir siyasi dava avukatının dahi zor kabullendiği bu durumu kamuoyuna anlatmak o kadar kolay değildi. Seçilen yol zor olanıydı. Ama sonunda kazan-

mak, yenilmemek de vardı. Nitekim öyle de oldu. 1991 yılında biz müvekkilimle bu süreci yaşarken, tecavüz olgusu gözaltında sıkça başvurulan bir işkence yöntemi olmasına rağmen, kamuoyu gündemine aynı oranda yansımıyordu. İnsan hakları kuruluşlarına yapılan başvurularda ve siyasi davalarda tecavüzün, diğer işkence yöntemleriyle birlikte ve içiçe uygulandığı açığa çıkmış sayısız olay vardı. Ancak bu olaylarda tecavüz, genel anlamda sıradan bir işkence yöntemiymiş gibi işkence olgusu içine hapsedilmişti. Başlı başına bir mücadele konusu haline getirilmeden, var olan engellere teslim olunmuştu. Daha da önemlisi, yaşanan tecavüzlerin çok büyük bölümünün hiçbir biçimde anlatılmamış olmasıydı.

Müvekkilimin ardından, basına yansıyan 'gözaltında tecavüz' olaylarında hızlı bir artış gözleniyordu. Nazlı Top, Hakime Esmeray, Menice Kırtay, Şükran Aydın, Esma Polat, Fatma Akın, Sibel Yıldız.. cesaretlerini mücadele sabrı ve kararlılığıyla sergileyen başlıca örneklerden sadece birkaçı oldular. İlerleyen zaman içinde bu kadınlara erkekler de eklenmeye başladı. Bitmedi, onları çocuklar da izledi...

Türkiye'de 'gözaltında tecavüz' olgusunu tarihsel süreç açısından iki ana döneme ayırmakta yarar var.

Birinci dönem, 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle başlayan ve 1988'e kadar devam eden dönemdir. İkinci dönem ise 1988'den bugüne kadar sürmekte olan dönemdir.

Birinci dönem, gözaltında tecavüzlerin her biçiminin, kadın-erkek ayrımı gözetmeden uygulandığı bir dönemdir. Bu dönemde de uygulama, yaygın ve sistematiktir. Çünkü, gözaltı merkezlerinde sıkıyönetim koşulları nedeniyle 90, 120, 150 güne ulaşan gözaltı süreleri içinde yoğun ve vahşi işkence yöntemlerinden biri olarak uygulanıyor. En yaygın biçimi ise, özellikle gözaltında bulunan erkeği çözmek ve onun psikolojisini dağıtmak üzere eşine, kızına, kızkardeşine, annesine gözleri önünde cinsel işkence yöntemleri uygulamak ya da tecavüz etmek. Böyle bir tehdidin dahi mağduru oldukça derinden etkilediği sayısız olay gerçekleşmiş. Ancak bu dönemin ağır baskı koşulları altında ve toplumsal değer yargıları-

nın da etkisiyle yaşanmış sayısız olayın çok büyük bir kısmı mağdur tarafından saklı tutulmuştu. Açıklananlar ise, çok nadir bir biçimde ya çeşitli insan hakları kuruluşlarının raporlarında ya da yargılandıkları dava dosyalarının içinde Sıkıyönetim Mahkemeleri'nde dile getirilmiş. Bu durum, gözaltında tecavüzün diğer işkence yöntemleri ile eşdeğer düzeyde tutulup algılanmasının önüne geçememiş. Basının konuya ilgisi birçok zaman farklı olmuştur. Haber yanıyla ilgilenilmiş ama belli bir anlayış çerçevesinde yaklaşılmıştır. Durum böyle olunca mağdurların sesi komuoyuna yansımamış/yansıtılmamıştır. Sessizliği bozan ilk haber 1986 yılında Nokta Dergisi'nin Sedat Caner isimli işkencecinin itiraflarına yer veren yayınıyla yaşanmıştır. İşkence nedeniyle dünya kamuoyunun gündeminden düşmeyen Türkiye'de, bir işkenceci, itiraflarıyla, resmi olarak reddedilen işkence uygulamalarına ışık tutuyordu. Sedat Caner itiraflarında genel anlamda işkenceyle de yetinmeyecek ve gözaltında tecavüz uygulamalarına da açıklık getirecekti.

Nitekim öyle oldu. Kadın-erkek ayrımı gözetmeden, tecavüzün her biçiminin uygulandığını doğruluyordu. Ve "iğrenç" bulduğunu da sözlerine ekliyordu. Fiili tecavüze kendisinin rastlamadığını ama cop ve şişe ile tecavüzün oldukça sık başvurulan bir yöntem olduğunu örnekleriyle anlatıyordu.

Bu coğrafyada yaşayanların bildiği, en azından tanık olduğu bu yöntemler Sedat Caner'in itiraflarıyla sanki bir anda gündeme bomba gibi düşüyordu. "Asmayalım da besleyelim mi?" diye mitinglerde idamları gerekçelendiren generallere, Sedat Caner'in itirafları ve tecavüz olayları sorulduğunda şu yanıt veriliyordu: "Bizim koç gibi delikanlılarımız var, ne diye cop kullanalım..."

Yanıtın kendisi olguyu doğrulamaya yetiyordu. İşkenceci Sedat Caner'in "iğrenç" bulduğu yöntemi, yetkili general, hayvansal bir güce bağlıyor ve kendilerinde yeterince bunlardan olduğunu söylüyordu. Alet kullanmayı kendince aşağılayıcı bulmuş ve gazetecilerin sorularını tepkiyle karşılamıştı.

Bu dönemin belirgin bir özelliği ise "gözaltında tecavüzün" çok bü-

yük oranda siyasi suçlardan gözaltına alınanlara uygulanıyor olmasıydı. Ve uygulama bütün işkence merkezlerinde yürürlükteydi. Ülkenin her tarafı, aynı baskı rejiminin yarattığı uygulamaya tabiydi. Bölgesel farklılıklar gözlenmiyordu.

Mağdurların seslerini duyuracağı tek bir demokratik kurum ve kuruluş yoktu. Baskı koşulları sadece gözaltında değil, cezaevlerinde ve yaşamın her alanında hakimdi. Bu etkenler, gözaltında tecavüzün mağdurların dilinden yansıtılmasını önemli ölçüde engelliyordu.

İkinci dönem ise, sıkıyönetim koşullarının nispeten kalktığı ve toplumsal tepkilerin yeniden canlanmaya başladığı bir dönemdi. O nedenle, öne çıkan muhalif unsurlar şiddetli baskı ve sindirme yöntemleriyle karşılaşıyordu. 12 Eylül koşullarının işkencecilere kazandırdığı deneyim, işkencenin fiziksel ve psikolojik tüm biçimlerinin yeni teknikler katarak zenginleştirilmesiyle işkence olgusu yeni bir ivme kazanmıştı.

Bu dönemde birinci dönemdeki kadar insan gözaltına alınmamıştı. Ancak gözaltına alınanların sayısı yine de azımsanacak oranda değildi. 1990'lı yıllarda toplumsal muhalefette hızlı bir yükseliş sergilendi. Bunda Kürtlerin özgürlük taleplerinin ve PKK'nin yoğunlaşan mücadelesinin de etkisi vardı. Nitekim savaşın şiddetlendiği Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Olağanüstü Hal (OHAL) uygulaması kesintisiz sürdürülüyor ve devlet tarafından yeni yöntemler geliştiriliyordu. Köy boşaltmalar, zorla göçettirmeler, işkence, gözaltında kayıp, faili meçhul cinayetler, yargısız infazlar, sansür, sürgün gibi OHAL rejimine özgü insan hakları ihlalleri arasında 1990'lı yıllarda belirgin bir biçimde "tecavüz" olgusu da öne çıktı. Toplumsal mücadelenin odaklaştığı ve keskinleştiği noktada tecavüz olaylarında yükselme eğilimi gözleniyordu.

Tecavüz, ikinci dönemde bölgesel farklılıklar göstermeye başladı. Bu dönemde OHAL Bölgesi diğer bölgelere nazaran farklılıklar arzediyordu. Herşeyden önce; uygulama burada daha yoğun ve kitlesel özellikler taşımaya başladı. Savaş yöntemi olarak ulusal-etnik kimliğin aşağılanması ve öç almanın bir aracıydı. Hatta, askerlere, koruculara savaş ganimeti olarak Kürt kadınlar üzerinde istediği tasarrufta bulunma serbestliği tanıyordu.

Özellikle korucular köylerden istedikleri kız ya da kadını —aralarında çok küçük yaşta olanlar/çocukları— silah zoruyla kaçırıyor ve birlikte yaşamaya zorluyorlardı. Çoğunlukla da kaçırılan bu kadınlar/çocuklar aynı anda birçok korucu tarafından sürekli tecavüze uğruyordu. İçişleri Bakanlığı kayıtlarında bu tür kadın kaçırma suçu işleyen korucuların sayısı 1996 sonlarında 77 olarak açıklanmıştı. Bu olayların masum bir kız kaçırma eylemi olmadığı mağdurların ve tanıkların anlatımlarıyla yeterince doğrulanıyordu. Devletin olanak tanıdığı bu uygulamaların bir başka biçimi de köy baskınları sırasında, yakınlarının gözleri önünde, zorla kadınlara tecavüz edilmesidir. Köy boşaltma ve zorla göçettirme, bu tür saldırılar için güvenlik güçlerine bulunmaz fırsatlar yaratmaktadır.

OHAL Bölgesi'nde, kendine özgü biçimler alan tecavüz olgusu, diğer bölgelerde olduğu gibi gözaltı sırasında da sıkça uygulanmaktadır. 30 günlük gözaltı süreleri, tecavüzü, gözaltı koşullarında sistematik hale getiren başlıca etkenlerdendi. Kürtlerin aşiret yapısının beraberinde getirdiği feodal yargılar ve namus anlayışı, tecavüze karşı daha kırılgan olmalarına yol açıyordu. Tecavüzle, amaçlanan hedefe daha kolay ulaşmak isteyen devlet açısından, Kürtlerin bu toplumsal yapısı elverişli bir zemin oluşturmaktadır.

1990'lı yıllarda bu toplumsal yapıyı parçalayacak oranda şiddetli acılar yaşayan Kürt kadınlarının da çığlıkları duyulmaya başlandı. Menice Kırtay ve Şükran Aydın bu cesaretin ilk örnekleriydi. Onlar bu anlamda birer sembol oldular. Sonraki yıllarda onların açtığı yolda yürüyen kadınların hatta erkeklerin ve çocukların sayısı hızla arttı. Kamuoyu, uğradıkları tecavüzü anlatan kadınlarla dayanışanların hapis cezaları ile cezalandırılmalarına ilk Menice ve Şükran'ın tecavüz olaylarında tanık oldu. Devlet, Kürt kadınlarının yalnızlıklarını kırmalarının yolunu böyle tıkamak istiyordu. Ama başaramadı. Bu cezalar, yeni dayanışmacıların ortaya çıkmasını ve duyarlılığın artışını engelleyemedi.

OHAL Bölgesi dışındaki bölgelerde ise tecavüz, genellikle işkence yöntemi olarak gözaltı merkezlerinde ya da gözaltı koşullarında, başka mekanlarda gerçekleştiriliyordu. Buna, yoldan, sokaktan kaçırılarak ıssız

bir yerde tecavüze uğramak şeklinde bir başka biçim de eklenmişti. 1994 yılında Songül Özyurt bu şekilde tecavüze uğrayan en belirgin örnek oldu. Sendikal ve demokratik alanda gelişen örgütlenme ve eylemliliklere paralel olarak bu alandaki mücadelelerde önderlik yapan muhalif kadınlar, gözaltında tecavüzün öncelikli hedefi durumundaydılar. Ancak savaş OHAL Bölgesi dışında da etkisini gösteriyordu. Özellikle göçler nedeniyle Bölge dışında Adana, Mersin, İstanbul, İzmir gibi kentlere yerleşen Kürt kadınları buralarda gözaltına alındıklarında da tecavüze uğrayabiliyorlardı. OHAL Bölgesi dışındaki yerlerde gerçekleşen "gözaltında tecavüz"lerin önemli bir kısmını yine Kürt kadınları oluşturuyordu.

1990'lı yıllar, adli suçlar nedeniyle gözaltına alınanların (özellikle erkekler) tecavüze uğradıkları yönündeki açıklamalarındaki artışla da göze çarpıyordu. Esas itibariyle, siyasal muhaliflere nazaran, daha az açıklama cesareti gösteren adli suç zanlılarındaki bu artış, tecavüzün sadece siyasal muhaliflere karşı uygulanmadığının önemli bir göstergesiydi. Bunlar arasında, Leyla Karalük adındaki tutuklu kadının cezaevinde bulunduğu sırada, duruşmaya götürülürken ring aracında güvenlik görevlilerince tecavüze uğraması olayı basına yansıdığında şaşkınlık yaratmamıştı. Fısıltı halinde konuşulan bu tür saldırıların basına ve kamuoyuna yansıtılmasında insan hakları kuruluşlarının, muhalif basının ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu (CMUK) uygulamasının etkisi yadsınamazdı.

Açıklanan bu gelişmeler, 90'lı yıllarda hem işkence ve savaş yöntemi olarak tecavüzün alabildiğine arttığını, hem de gerçekleşen tecavüz olaylarının kamuoyuna yansıtılmasında ve dışa vurumunda belli bir aşamanın kaydedildiğini gösteriyordu.

İkinci dönem; duyarlılığın nispeten geliştiği bir dönemdir. Bunu, karşılaşılan her olayda gösterilen tepki ve mücadele biçimlerindeki zenginleşmeler de kanıtlamaktadır.

Her iki dönemin özelliklerine bakıldığında bu öykünün devam etmekte olduğu anlaşılacaktır.

Tecavüz mağdurlarının çığlıkları yükselmeye devam ediyor. Artık, Arjantin, Şili, Nikaragua, Bosna-Hersek, Bangladeş vb. ülkelerde olduğu

gibi tecavüzün mağduru kadınların "istenmeyen çocuklar" dünyaya getirdiği, tecavüzün öteki yüzüyle de tanışıyoruz. Çocuk Esirgeme Kurumu'na verilen ya da sessiz sedasız yaşamı sonlandırılan bu çocuklar "insanlık onuruyla" yüzleşmemizi sağlıyorlardı.

Olgunun ulaştığı düzey, yaptıklarımızın hatta yapacaklarımızın asla yeterli olmadığını/olamayacağını gösteriyor. Sorumluluklarımız her geçen gün artıyor. Devlet, oldukça bilinçli bir politikayla işkenceyi ve onun bir parçası olarak tecavüzü uyguluyor. İşkence, insan onuruna ve insanlığa karşı bir saldırıdır. Tecavüzse, onun içinde daha özel, daha yoğun ve organize bir saldırıdır.

Diğer işkence yöntemleriyle bir kadının ya da insanın ulusal kimliğini yok edemeyebilirsiniz. Ancak bir tecavüzle, mağdura etnik kimliğinin bozulduğu duygusunu daha güçlü bir şekilde uyandırabilirsiniz. Hele de bunun sonucunda yeni bir insan gündeme geliyorsa büsbütün sarsabilirsiniz. Eğer tecavüz kurbanıysanız; kendinize, ulusal aidiyetinize yabancılaşabilirsiniz. O nedenledir ki günümüzde emperyalistlerin dünya halklarına reva gördüğü düşük yoğunluklu çatışma ya da bölgesel çatışma stratejisinin, bu yüzyıl savaşlarında yaşama geçirdiği önemli yöntemlerden biri de "tecavüz" olmuştur. Etnik arındırmanın vazgeçilmez yöntemi olarak kullanılan tecavüz, egemenlerin işgal politikalarında oldukça işe yaramaktadır.

Bu bağlamda; "tecavüz" bir işkence ya da savaş yöntemi olarak uygulandığında, çok uluslu yani uluslararası bir nitelik taşır. Türkiye, tecavüzün bu amaçla devlet tarafından uygulandığı ne ilk, ne de son ülkedir. Eş zamanlı olarak dünyanın bugün birçok bölgesinde, özellikle kadınlar ve çocuklar "tecavüzün" hedefi olmaktadır. Bu yönüyle tecavüz evrensel ve güncel bir insan hakları sorunudur.

Egemenlere "tecavüzü" bizzat devlet eliyle uygulamada esin kaynaklığı eden şey, tecavüzün insan psikolojisi üzerinde yarattığı etkidir. Yanısıra, genel anlamda işkencenin yol açtığı fiziksel ve psikolojik tahribatı güçlendirmektedir. Egemenler bu iki unsuru birleştirerek, ulaşmak istedikleri fiziksel ve özellikle psikolojik etkiyi kuşaktan kuşağa aktarmak istemişlerdir.

Bireyin bireye yönelttiği tecavüzü "adli tecavüz" olarak nitelendirebiliriz. Burada failin kişisel yararı ya da hastalıkları ön plandadır. Adli tecavüz üzerine araştırma yapan bilim adamlarının ulaştığı sonuçlardan biri de şuydu: Cinsel şiddet tabu olarak kaldığı, kurbanları ciddiye alınmadığı ve olay failleri geniş hareket serbestisine sahip oldukları sürece olguya ilişkin gerçek veriler karanlıkta kalmaya mahkumdu.

Adli tecavüzde dahi "zor"u birey uyguladığı halde olayların büyük bir kısmı açığa çıkamıyordu. Oysa failin; güvenlik güçleri aracılığıyla, devlet olduğu tecavüz olaylarında bu durum büsbütün olanaksızlaşacaktı. Nitekim, adli tecavüz konusunda yapılan araştırmaların sağlıklı olmasını engelleyen "tecavüzü saklama" nedenlerinin başında, devletin öngördüğü mekanizmalara duyulan güvensizlik yatıyordu. Tecavüze uğrayan her beş kadından birinin, olay sonrasında devlete yaklaşımları olumsuzlaşıyordu. Bu düşünce değişikliği özellikle de, şikayette bulunan ya da bir devlet kurumuna yardım için başvuran kadınlar arasında belirgindi. Alberto Godenzi'nin aktardığı bu araştırma sonuçlarını, failin devlet olduğu tecavüzler açısından da değerlendirdiğimizde tablonun tümüyle kararacağına kuşku yoktur. Nitekim, pratik süreç de bunu doğrulamaktadır. Devlet, inkarcı yaklaşımı ve failin kendisi olması nedeniyle, kendi yaptırım mekanizmalarını mağdur lehine işletmemektedir. Devlet kendi kendini cezalandırmak gibi bir ikileme düşmemektedir. Derlediğimiz olayların tamamında cezalandırma ile sonuçlanmış ya da mağdurun lehine davranıldığı tek bir örnek bulunmamaktadır.

Tecavüzü uygulayan devletler ve egemenler açısından bu büyük bir avantajdır. Aynı şey, işkence sorgulamaları açısından da geçerlidir. İşkence uygulayan devletler, işkenceye karşı etkili hiçbir mekanizmayı gerek yasal gerekse uygulamada kabul etmemektedir. Yasalarında yasaklayıcı düzenlemeler olsa bile buna aykırı pratikler sergileyebilmektedir. Türkiye, yasalarında hem işkenceyi yasaklayan hem de işkenceyi özendiren, koşullayan ikiyüzlü düzenlemelere sahip bir ülkedir. Uygulama ise tamamen polis devletine özgü nitelikler taşımaktadır.

Bu koşullar altında, işkencecinin kendisini hukukla ve insan haklarıy-

la bağlı hissetmesi düşünülemez. İşkenceciyi koruyan yasa ve pratikler, adli tecavüzün dahi yol açtığı "caydırıcı olmama" avantajını artırmaktadır.

Adli tecavüz için son çeyrek yüzyıla kadar uzanabilen bilimsel araştırmalar daha çok cezaevlerinde bulunan failler üzerinde yapılmıştır. Oysa işkence ya da savaş yöntemi olarak tecavüzde, tutuklu fail bulunmadığından böyle bir bilimsel araştırma yapma olanağı yakalanamamaktadır. İşkenceye ilişkin yapılan bilimsel araştırmaların tarihi de son yarım yüzyıla kadar gidebilmektedir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra geliştirilen araştırmalar içinde, "tecavüz" ayrı bir araştırma olgusu olarak ele alınmamıştır. Burada da daha çok işkencenin rehabilitasyonu üzerine yoğunlaşılabilmiştir. Büyük aşamalar kaydedilmiş olmasına rağmen gerek işkence, gerekse işkencenin yöntemleri üzerine özellikle tanımlara ilişkin tartışmalar sürmektedir. Tecavüzün cinsel işkence kavramı içindeki yeri ve tanımı üzerine görüşler sonraki bölümde ulaşılabildiği ölçüde aktarılmıştır. Türkiye'de işkence mağdurlarının tedavisi üzerine çalışmalar yapan Türkiye İnsan Hakları Vakfı'na ve diğer sağlık kurumlarına başvuran mağdurlar üzerinde yapılan araştırmalarda da cinsel işkence ve tecavüze ilişkin yeterli sonuçlara ulaşılamamıştır. Ulaşılmamakla birlikte Prof. Dr. Şahika Yüksel'in bu konudaki çalışmaları dikkate değerdir.

Belirttiğim noktalar ışığında, ele aldığımız tecavüz olgusunun sınırlarını şöyle çizebiliriz:

Burada inceleme konusu yapılan tecavüz, taşıdığı unsurlar nedeniyle "nitelikli" bir tecavüzdür. Gerek mağdurun yani tecavüze uğrayanın, gerekse failin yani tecavüzü gerçekleştirenin "nitelikleri" vardır. Buradaki tecavüz, adli tecavüzde olduğu gibi rastgele şahıslar arasında, rastgele zamanda gerçekleşmemektedir.

Burada fail, devletin baskı aygıtı olarak işlevini yerine getirirken ve yine devlet adına baskı, korku, sindirme, caydırma gibi sonuçlar doğurması amacıyla, kendi irade ve becerisini de (genellikle uzmanlaşarak, eğitilmiş olarak) katarak "tecavüzü" uygulamaktaydı. Bir görev duygusuyla yapıyordu ama bireysel tatmin veya çıkar da sağlıyordu.

Mağdur ise, devlete şu veya bu nedenle muhalif olan ya da olma po-

tansiyeli taşıyanlar ile herhangi bir suçlama (adli-siyasi) nedeniyle gözaltına alınanlar, kaçırılanlar veya zorunlu itaate tabi tutulanlardı.

Devlet burada önemli bir unsurdur. Tecavüzün, işkence ya da savaş yöntemi olarak ülkenin her yerinde ve sistemli olarak uygulanmasında önemli bir işleve sahiptir. Daha doğrusu, devlet, eylemin faillerindendir. İşkenceci ve devlet, bu insanlığa karşı suçun, ortak ve ayrılmaz failleridir. Bu anlamda işkenceci ile devletin sorumluluğu özdeştir. İşkenceci, verilen emir veya görev nedeniyle tecavüzü gerçekleştirdiğini söylese bile bu savunma onu, sorumluluktan kurtarmaya yetmeyecektir. Çünkü, işkencecinin böyle bir suçu işlemeyi reddetme hakkı her zaman vardır. İşkenceci olmayı tercih etmek ve işkenceyi yapmak tümüyle iradi bir davranıştır. Bu noktada kamu yararı, kamu güvenliği gibi gerekçeler de işkence ya da tecavüzü haklı kılamaz. İşkence yasağı hiçbir istisnaya tabi değildir. Ulusalüstü insan hakları belgelerinin açık hükümleri de bu yönde düzenlenmiştir. Yargıtay'ın aykırı kararlarının hukuksal dayanağı yoktur.

Ele alınan tecavüzün ikinci özelliği ise, sistematik ve kurumsal işkencenin ya da savaşın bir parçası olarak uygulanmasıydı. Güvenlik görevlilerinin bu çerçeve dışında bireylere karşı gerçekleştirdiği tecavüz olayları kapsama alınmamıştır.

Tecavüzün sistematik ve kurumsal uygulanışının iki ana görünümü vardır. Birincisi; asıl olarak siyasal muhaliflere karşı uygulanmasına rağmen, adli suç zanlılarının da tecavüze maruz kalmalarıydı. Yöntem, sistemle öylesine iç içe geçmişti ki, siyasi-adli ayrımı yapmaksızın uygulanıyordu. İkincisi; tecavüzün çoğunlukla kadınlara karşı başvurulan bir yöntem olmasına rağmen erkeklere ve çocuklara karşı da uygulanmasıydı. Azımsanmayacak oranda erkekler ve çocuklar da tecavüze uğruyordu. Prof. Dr. Şahika Yüksel yaptığı araştırmada bu somut gerçeği de saptıyordu.

Her iki görünümü yaratan temel neden, asıl olarak işkencenin Türkiye'de kurumsallaşmış olmasıydı. İki görünüm de, kurumsal işkencenin kadın-erkek, adli-siyasi, çocuk-yaşlı demeksizin yığınlara yönelik olma özelliğinden kaynaklanıyordu. Devlet yetkililerinin ve resmi açıklamala-

rın iddia ettikleri gibi "münferit" ve "ender" olaylar değildi. Kurumsallaşmanın diğer görünümleri ise, tecavüz iddialarının karşı davalarla sindirilmeye çalışılması; kanıtlamada ve işkenceci hakkında dava açınada çekilen güçlükler ya da pratikte açık kanıtların dahi reddedilmesi; işkence veya tecavüzle elde edilen ifadelerin geçerli sayılması; öngörülen yaptırımların/cezaların yetersizliği; etkin iç hukuk mekanizmalarının bulunmayışı; anti-demokratik yasaların yürürlükte olması; uğranılan zararların tazmin edilememesi; failleri hakkında dava açmanın, Memurin Muhakematı Yasası hükümlerine göre uzman olmayan bürokratlardan oluşan İl veya İlçe İdare Kurulları'nın iznine bağlı olması ve tutuklanmama ayrıcalıkları; işkencecilerin cezalandırılmayışı...

Saymakla bitiremediğimiz bu görünümler göstermektedir ki, işkence ve tecavüze karşı mücadele sisteme karşı mücadeleyle özdeşleşmiştir. Çünkü, o denli sistemsel bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu sınırlar çerçevesinde inceleme yapılırken tecavüzün kapsamını belirlemede kadın-erkek; çocuk-yaşlı ayrımı yapılmamıştır. Mağdurların yaş ve cinsiyet dağarcığı olgunun sınırları içinde değerlendirilmiştir.

Kurumsallaşmış tecavüz ve cinsel işkence karşısında adli-siyasi suç ayrımı da yapılmamıştır. Var olan olaylar böyle bir ayrıma tabi tutulmadan ele alınmıştır. Ancak, bu yöntemin çoğunlukla siyasal muhaliflere karşı uygulanması nedeniyle derlenen olayların çoğunluğu siyasal muhaliflerden oluşmaktadır.

Uygulanan tecavüz biçimlerinin tamamına ilişkin örnekler sunulmaya çalışılmıştır. Bu noktada tecavüz dar anlamda salt cinsel organ yoluyla gerçekleştirilen fiili tecavüzle sınırlandırılmamıştır. Aksine, fiili tecavüzün yanısıra elle; cop, şişe, hortum, silah namlusu, sopa gibi aletler kullanılmak suretiyle gerçekleştirilen tecavüzler de esas alınmıştır. Çalışmada, tecavüz, en geniş anlamda değerlendirilmiştir. O nedenledir ki, tecavüz olgusu cinsel işkence kavramıyla birlikte anılmıştır. Birçok tecavüz biçiminin pratikte sadece cinsel işkence olarak algılanması ve öyle yansıtılması nedeniyle böyle bir kullanım tercih edilmiştir. Kaynak taraması sırasında; mağdurların bir çoğu maruz kaldığı değişik tecavüz biçimlerini

(özellikle aletle tecavüzü) cinsel işkence/taciz olarak ifade etmekte. —Yanılsamaya düşmemek için bu tür ifadelendirme olan, tereddüte düşülen olaylar derlemeye konmamıştır.— Buna rağmen, bizzat yaşamadığı halde tanıklıkları oldukça inandırıcı olan, devletçe reddedilmemiş tecavüz olaylarına da nadiren yer verilmiştir.

1995 yılı başlarında dönemin İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanı Azimet Köylüoğlu, Türkiye'de uygulanan 18 çeşit işkence yöntemi olduğunu açıklamıştı. Köylüoğlu, bu açıklamasında, saydığı işkence yöntemleri arasında "cinsel organa taciz" şeklinde bir yöntemden de söz etmişti. Aslında Devlet Bakanı'nın kastettiği tecavüzdü. Çünkü, cinsel taciz Türkiye'de en yaygın ve en bilinen bir yöntem olarak her zaman kolaylıkla dile getirilen bir yöntemdi ve atlanamazdı. Köylüoğlu'nun resmi sıfatla yaptığı açıklamada, Türkiye'de işkence olgusunu münferit olay olarak görmeyip, 18 çeşit uygulanacak kadar sistematik olduğunu kabul etmesi önemli sayılabilirdi. Ne yazık ki bu açıklamalar "Azimet Köylüoğlu'nun ikrarı" olmaktan öte bir anlam taşımadı ve devletin inkarcı tavrını değiştirmedi. Ve kamuoyu "cinsel organa taciz" yönteminin ne anlama geldiğini sorgulamadan atladı.

Dönemin Başbakanı Tansu Çiller ise, karakollara yolladığı genelge ile "işkence aletlerini kaldırın" emrini vermişti. Ne yazık ki o günden bu yana Türkiye'nin insan hakları tablosunda olumlu hiçbir gelişme kaydedilemedi. Aksine işkence ve gözaltında tecavüzler farklı bir boyut kazandı. İşkencede katledilen gazeteci Metin Göktepe'yi, cezaevi katliamları; gözaltında tecavüze uğrayan Zeynep Avcı'yı, korucunun tecavüzüne uğrayan 10 yaşındaki Liceli R. K. izledi.

Bu kitap aynı zamanda unutturma ve inkâra karşı tanıklığa çağrıdır.

1.
BÖLÜM

GENEL ANLAMDA İŞKENCE

Bugün, onur kırıcı, aşağılayıcı, kötü muamele, eziyet, işkence gibi kavramların ne anlama geldikleri, sınırlarının ve kapsamlarının neler olduğu konusu bilimsel, ahlaki, hukuki ve felsefi açıdan halen tartışılmaktadır. Bu kavramların içerikleri ve aralarındaki farklara ilişkin çok yönlü tartışmalar yapılmaktadır.

Tamamlanmamış olan bu sürece rağmen, başta işkence olmak üzere bu kavramlara yönelik, olguyu tüm yönleriyle açıklamamış olsa bile birçok tanımın yapıldığı da bilinmektedir. Uluslararası belge niteliği almış ve bu alanlara özgülenen bazı sözleşmelerde de, çeşitli eleştiriler yapılmakla birlikte, bazı tanımlamalar yapılmıştır. Bunun en önemlilerinden biri Birleşmiş Milletler'in 9 Aralık 1975 tarihinde oybirliği ile kabul ettiği "işkence" tanımıdır. "Bir kimseye, kendisi ya da bir başkası ile ilgili olarak ifade vermesi veya itirafta bulunması için, kendisinin veya bir başkasının işlediği ya da işlediğinden kuşku duyulan bir eylemden ötürü onu cezalandırmak, o kimseye ya da bir başkasına gözdağı vermek veya onları zorlamak amacıyla veyahutta ayrımcılığa dayanan herhangi bir başka ne-

denle, bir resmi görevli ya da resmi sıfatla davranan bir başkası tarafından veya bunların kışkırtması, oluru veya izni ile, bilerek maddi ya da manevi ağır acı vermek ya da eziyette bulunmaktır".

Üzerinde, tüm taraflarca uzlaşılmış bir işkence tanımının yapılamamış olması, özellikle baskıcı, işkenceci rejimler açısından olgunun nitelendirilmesinden kaçınma olanağı vermektedir. Sözkonusu rejimler bu durumdan hoşnut oldukları gibi yararlanmaktadırlar da.

Çünkü, bir kurum olarak işkence; demokratik olmayan rejimlerin güvenlik sistemlerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Genel kabul gören saptamaya göre işkence, baskıcı rejimler tarafından özellikle siyasal karşıtlarını baskı altında tutmak, bireyin kişisel ve siyasal kimliğini yıkmak ve işkence kurbanının şahsında bütün topluma, yığınlara gözdağı vermek, korkutmak ve sindirmek amacıyla uygulanmaktadır. Bedensel ve psişik acı vermek suretiyle, kurbandan bilgi ve itiraf elde etmekse bu birincil amaçtan sonra gelmektedir. İşkencenin yığınsal uygulanışı ve her dönemde süreklilik göstermesi ile bu durum daha net anlaşılmaktadır.

Belirtilen amaçlar doğrultusunda yapılmakta olan sistematik işkence yönlemleri nelerdir? Ülkeden ülkeye, toplumdan topluma kimi farklılıklar göstermekle birlikte, işkencenin genel amacı doğrultusunda, uluslararası sömürü ilişkilerinin de doğal bir sonucu olarak, işkence yöntemlerinden bir çoğunun evrensel bir nitelik kazandığı görülmektedir. Görece farklara rağmen, insanlığın kaderinde birleşen başlıca işkence yöntemleri fiziksel (bedensel) ve ruhsal olarak iki ana gruba ayrılmaktadır. Kaba dayak, falaka, daracık kafeslere hapsetme, sıcak fırınlara kapatma, soğukta bırakma, suda boğma deneyi, çeşitli biçimlerde askıya alma, vücudun değişik organlarına elektrik verme, tecavüz, tırnak sökme, cinsel organların ezilmesi, vücutta sigara söndürme, aç-susuz bırakma, sarkıntılık, cinsel taciz, pislik yedirme, otomobil lastiğine sokma, yüksek frekanslı ses dinletme, gibi birçok yöntem en yaygın olarak uygulanan işkence yöntemleridir. 1970'li yılların başlarından bu yana, işkence tekniklerindeki önemli değişikliklerin sonucunda ruhsal işkence yöntemleri öne çıkarılmaya başlanmıştır. Bu gelişme ile, bedensel işkence yöntemleri bir kenara atılmamış-

tır. Bedensel işkence yöntemlerinin de geçici veya kalıcı bedensel acılara rağmen nihai olarak psişik sonuçlar yaratmayı hedeflediği düşünüldüğünde, bu yöntemden vazgeçilemeyeceği anlaşılacaktır. Ancak bedensel işkencenin yarattığı fiziksel arazlarla saptanan işkence olayları ile devletlerin oldukça başları ağrımaktadır. Bu nedenle, bedensel işkenceye göre "temiz" sonuçlar yaratan ruhsal işkence yöntemleri baskıcı rejimlerin tercih sebeplerinden olmuştur. Yapılan araştırmalar, çok daha çeşitli olan ruhsal işkence ya da "temiz" işkence yöntemlerinin bedensel işkence yöntemlerine göre daha etkili sonuçlar yarattığını kanıtlamıştır. Ruhsal işkence konusunda kapsamlı çalışmalar yapan Fransız bilim adamı Lauret ve Lasierra, "Temiz İşkence" adlı kitaplarında ruhsal işkenceye yönelişin başka etkenlerinin de olduğunu ve bunların başında ekonomik etmenlerin geldiğine işaret etmişlerdir. Diğer bir sebep olarak da, işkencecilerin işlerinin kolaylaştığı, inceldiği gösterilmiştir. Ancak bu noktada, klasik ve modern olmak üzere iki ana gruba ayrılan ruhsal işkence yöntemlerinden modern ruhsal işkence yöntemlerinin giderek klasik ruhsal işkence yöntemlerinin yerini aldığını belirtmek gerekiyor. Ruhsal işkencenin kendi içindeki bu gelişim evresinin kaçınılmaz sonucu olarak, bugün her geçen gün daha fazla sayıda doktor, psikolog, sosyolog vb. mesleklerden uzmanların işkence uygulamalarını yönlendirmede görev aldıkları saptanmaktadır. Bu konuda Şili deneyimi öğretici sonuçlarla doludur. Pinochet rejiminde işkencelere doktorlar, psikologlar doğrudan katılmışlardır. Aynı durum Türkiye için de sözkonusu olmaktadır. Türk Tabipleri Birliği'nin (TTB) bu yöndeki çalışmaları ve hekimleri işkenceye alet olmamaları konusundaki yönlendirmeye ve bilinçlendirmeye dönük çabaları bunu doğrular niteliktedir.

Bu genel açıklamalar doğrultusunda cinsel işkencenin, sayılan işkence yöntemleri içindeki yeri ve konumunu belirleme gereksinimi doğmaktadır. Bu konuda yapılmış çok az ve sınırlı çalışmalardan bir kısmını burada aktarma zorunluluğu doğmaktadır. Genel olarak işkence konusundaki tanım, içerik ve kapsam yönünden var olan eksiklikler ve yetersizlikler, çağımızın güncel sorunu cinsel işkence açısından da geçerlidir. Cinsel iş-

kencenin ne olduğu, hangi yöntemleri içerdiği ve hangi bedensel ve ruhsal şikayetlere yol açtığı soruları günümüzde daha çok sorulmaktadır. Yanıtlarına ilişkin tartışmalar ise halen devam etmektedir.

Cinsel İşkencenin Tanımı ve Kapsamı Üzerine Görüşler

Dr. Bülent Tarakçıoğlu'nun "İşkence Olayı" adlı yapıtıyla Prof Dr. Şahika Yüksel'in yazılarından yararlanarak ulaşabildiğimiz başlıca görüşler şunlardır.

Cinsel işkence konusunda, 1984 yılında Van Willigen tarafından yapılmış olan ve yaygın olarak benimsenen tanımı şöyledir. "Cinsel işkence, güçlü ile zayıf olan taraflar arasındaki güç farkının cinsel olarak yorumlandığı ve kişinin bütünlüğüne doğrudan saldırı içeren bir şiddet biçimidir." Van Willigen'in bu yaklaşımının yaygın olarak benimsenmesinin nedeni, cinsel işkenceyi siyasi bağlamına yerleştirmesindendir.

Lira ve Weinstein ise cinsel işkenceyi, "Kurbanına karşı saldırganlıkta bulunmak, gerek bedensel gerekse ruhsal bakımdan zarar vermek amacıyla yapılan her türlü cinsel eylem" olarak tanımlamıştır.

Inger Agger ise bu tanımı, cinsel işkenceye özgü olanı yeterince dile getiremediği için yetersiz görerek şu tanımlamayı yapmaktadır. "Cinsel

işkencede, işkenceci ile işkence kurbanı arasındaki karşılıklı ilişki birden çok anlam içermektedir ve hem saldırganlık hem de haz elemanları taşımaktadır. Gerek işkencecinin gerekse işkence kurbanının cinsel yapıları bu karşılıklı etkileşimin psikodinamiği içerisinde yer almaktadır. İşkence kurbanı, cinsel işkenceyi cinsel vücut yapısına ve cinsel kişiliğine karşı ve onları yok etmeye yönelik bir amaçla yapılan bir eylem olarak algılar."

Bazı uzmanlar da cinsel işkencenin toplumsal yanlarını da ele alarak, özellikle babaerkil toplumsal yapıların ağırlığını sürdürdüğü toplumlarda kadınlara uygulanan cinsel işkencenin "Toplumsal" işkence özelliği kazandığına dikkat çekmektedirler.

Lunde ise cinsel işkenceyi şöyle sınıflandırmaktadır:

- Bedensel temas olmaksızın cinsel işkence,
- Bedensel temasla birlikte cinsel işkence,
- Cinsel organlara kaba kuvvet uygulanması (ezme, burma vb.)
- Dolaylı cinsel işkence.

Cinsel işkence konusunda araştırmalar yapan bazı uzmanlar bu sınıflandırmayı genelde doğru bulmakla birlikte, cinsel işkencenin psikodinamik yanlarını ele almadığı görüşünü ileri sürmektedir.

Dr. Inge Kemp Genefke ve Nielsen'in saptamaları da, kadının bir cinsel nesne, erkeğin ise cinsellikte haz alıcı olduğu yolundaki geleneksel anlayışın cinsel işkenceye yansıdığı şeklindedir.

Cinsel işkenceye ilişkin tanım tartışmaları içinde cinsel işkencenin uygulanma nedenleri de önem kazanmaktadır. Birçok uzman, cinsel işkencenin genel anlamda işkenceden beklenen amaçtan farklı olmayan nedenlerle uygulandığına vurgu yapmıştır.

İşkence Kurbanları ve Araştırma Merkezi (RTC) yöneticisi ve kurucusu Dr. İnge Kemp Genefke, genelde işkencenin, özelde de cinsel işkencenin amacını şöyle açıklamaktadır: "Araştırmalarımız sonucunda, artık işkencenin en önemli amacının bilgi ve kanıt toplamak olmadığını biliyoruz, bunun en önemli amacı dünyadaki en kötü şeydir. Bir kişiliğin parçalanması, bir kimliğin yokedilmesi, ya da başka bir tanımla ruhun öldürülmesi. Ve bu, bize göre cinayetten bile kötüdür. Bu sonuca ulaşmak için iş-

kenceciler fiziksel tükeniş, acı ve psikolojik yöntemleri çok akıllıca birleştirirler.

İşkence yöntemleri fiziksel veya psikolojik olarak tanımlanabilir. Ancak hemen hemen her zaman bedensel ve psikolojik yöntemlerin bir karışımı olarak karşımıza çıkar. Cinsel işkence, en sık görülen fiziksel (bedensel) işkence yöntemleri arasında yer alır. Cinsel işkence, doğrudan doğruya genital bölgelere yöneltilen işkencedir. Burada cinsel işkenceyi diğer cinsel istismarlardan ayıran en önemli özellik, cinsel işkenceyi uygulayanlar açısından bu eylemin asıl amacı cinsel haz almak olmayıp, işkence kurbanlarının kişiliğini sistemli olarak dağıtmaktır."

Böylece cinsel işkencenin başta gelen amacının, işkence kurbanından itiraf ya da bilgi almak olmayıp, onun kişilik bütünlüğünü, özellikle de politik kişiliğini dağıtmak, parçalamak, işkence kurbanını öldürmeden etkisizleştirmek olduğu ortaya çıkmaktadır. Uzmanların araştırmalar sonucunda vardığı bu gerçek, sosyal yaşamca da doğrulanmaktadır. Tıpkı işkencede olduğu gibi cinsel işkencenin sonal amaçlarından birinin de, yine tüm halka gözdağı vermek, korku salmak ve sindirmenin yanı sıra siyasal muhalifleri bu yolla cezalandırmak olduğu bir kez daha açığa çıkmaktadır.

Lira ve Weinstein ise cinsel işkencenin amacını "İnsanın cesaretini kırmak, onurunu kırmak ve bu insanın, işkence kurbanının önemli bir işlevin taşıyıcı olarak, gelecek nesillerin taşıyıcısı olarak cinsiyetini tahrip etmek ve tüm ruhunu etkileyerek kişiliğinin dağılmasına yol açmak" olarak ifade etmektedirler. Lira ve Weinstein'in vurguladığı, gelecek nesillere taşınabilme özelliği gerçektende cinsel işkenceyi diğer işkence yöntemlerinden ayıran en önemli özelliktir.

Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) kurucularından ve İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatrı Prof. Dr. Şahika Yüksel'e göre de, bütün işkence yöntemlerinin birincil amacı, itiraf ya da bilgi elde etmekten çok, bedensel ve/veya psişik acı vererek bireyin kişisel ve politik kimliğini yıkmaktır.

Cinsel işkencenin hangi işkence kategorisi içinde yer aldığı konusu da tartışmalıdır. Dr. Genefke gibi bir kısım uzmana göre, cinsel işkence fizik-

sel işkence kategorisinde değerlendirilmektedir. Dr. Tarakçıoğlu ise cinsel işkenceyi, günümüzde gittikçe önem kazanan ve öne çıkan modern ruhsal işkence kategorisinde değerlendirmenin doğruluğunu savunur.

Sonuç itibariyle, cinsel işkence fiziksel (bedensel) ve ruhsal işkencenin bütün unsurlarını birlikte ve içiçe taşıyan, mağdurun kişilik ve inançlarını parçalamayı, yoketmeyi amaçlayan ve sonal olarak da yığınlara (halka, topluma) gözdağı vermeyi hedefleyen işkence yöntemlerinden biridir. Cinsel işkencenin hangi işkence kategorisi içinde yer aldığına ilişkin görüşlerden bağımsız olarak, yarattığı sonuçların ruhsal olduğu kuşkusuzdur. Bütün uzmanların görüşbirliği halinde olduğu bu saptamadan yola çıkılarak, cinsel işkencenin sadece mağduru değil, gelecek nesilleri/kuşakları da etkileyecek düzeyde kapsayıcı ruhsal yaralar açtığı, derin izler bıraktığı mutlak bir gerçekliktir. Kaldı ki bu sonuç cinsel işkenceden umulan, beklenen yarara uygun bir sonuçtur.

Cinsel işkence yöntemleri genellikle diğer bedensel ve ruhsal işkence yöntemleriyle birlikte ve içiçe uygulanmaktadır. TİHV Tedavi ve Rehabilitasyon merkezleri tarafından yayınlanan 1994 yılı raporuna göre, merkezlere başvuranların 378 kişiden 349'u (% 92.3'ü) en az iki işkence yöntemine maruz kalmıştır. Bunlardan % 11.6'sı en az dört, % 12.4'ü en az beş, % 11.6'sı en az altı, % 12.4'ü en az yedi işkence yöntemine maruz kalmıştır. 10 ve daha fazla işkence yöntemine maruz kalanların oranı ise % 11.4 olarak gerçekleşmiştir. Prof. Dr. Şahika Yüksel'in saptamalarına göre de, "Cinsellik, işkence sırasında öbür yöntemlerle birlikte ve genellikle işkence 'şiddetlendikçe' kullanılmaktadır. Bu nedenle cinsel işkencenin etkilerini genelde işkenceye bağlı etkilerden ayırt ederek incelemenin zor olduğunu kaydetmek gerekir."

Cinsel işkencenin varlığını belirlemede karşılaşılan güçlüklerin de etkisiyle, hangi yöntemlerin cinsel işkence sayılacağı konusu pratikte henüz çözülememiş bir sorundur. Mağdurların ifadelerine dayanarak yapılacak değerlendirmelerde, bizzat mağdurların, maruz kaldıkları yöntemleri algılayış biçimleri önem kazanmaktadır. Örneğin, cinsel organlara elektrik verilmesi gibi birçok yöntemin dışarıdan bakanlar için cinsel işkence ola-

rak nitelendirilmesine rağmen, olayın mağduru tarafından aynı biçimde algılanamamasına yol açabilmektedir.

Cinsel işkenceye maruz kalanların uğradıkları saldırıları kolaylıkla anlatamadıkları da bilinen bir gerçektir. Özellikle cinsel işkencenin yaygın ve sistematik olarak uygulandığı ülkelerde, toplumsal olarak tabulaştırıldığı bilinmektedir. Bu durum, mağdurlarda derin suçluluk ve utanç duyguları yaratmaktadır. Türkiye'de de cinsel işkencenin oldukça yaygın ve sistematik olarak uygulanmasının aksine kolay dile getirilemeyişinin ana nedenlerinden biri de bu toplumsal tabular olmaktadır. Bu tabuların yükü altında ezilen kadınlar kendilerini susmak zorunda hissetmektedir. Feodal ilişkilerin ağırlıklı olarak hüküm sürdüğü Türkiye'de ve özellikle de OHAL Bölgesi'nde, diğer yerlere göre daha yaygın ve yığınsal olarak uygulanan cinsel işkencenin, ters orantılı bir şekilde açığa çıkamamasının nedenlerinden biri de bu yerleşik tabular olmaktadır. Devlet baskısı ise bir başka neden olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sayılan zorluklara rağmen, cinsel işkence kurbanlarının bildirimlerine dayanılarak birçok cinsel işkence yöntemi tesbit edilmiştir. Prof. Dr. Şahika Yüksel, geniş anlamda bir cinsel işkence tanımı benimseyerek, mağdurların bildirdiği cinsel işkence yöntemlerini iki kategoriye ayırarak ele almıştır. Birincisi, anal ya da vajinal penetrasyon gibi fiziksel uygulamalar, ikincisi ise, ırza geçme tehdidi gibi psikolojik uygulamalardır. Araştırma grubundan elde edilen ilk sonuç, en sık bildirilen cinsel işkence tipinin erkeklerde cinsel organlara elektrik uygulanması ve kadınlarda tecavüz tehdidi ya da çıplak bırakma olduğu şeklindedir. Bu araştırmada sayılan diğer cinsel işkence türleri, cinsel organlara bir cisim (cop, sopa, şişe, hortum gibi sert cisimler) sokulması, çıplak bırakmakla tehdit, eş veya yakınlara tecavüz tehdidi, cinsel içerikli küfür ve aşağılama (kadınlara, 'pis', 'kirli', 'kimse seni kadın olarak istemeyecek', 'başkalarının yanında idrar yapmak zorunda bırakma'; erkeklere 'erkekliğin bitti', 'sen artık eşcinsel oldun' gibi), tecavüze yeltenme, vücuda tazyikli su sıkma vb. olarak sayılmıştır.

Dr. Inge Kemp Genefke ve Dr. Peter Vesti de cinsel işkence örnekleri

arasında, hassas bölgelere elektrik verilmesi veya vurulması, hayvanla ırza geçme, ya da şişe veya copla ırza geçme gibi yöntemleri de saymaktadır.

Görüldüğü üzere, cinsel işkence yöntemlerinin kapsamına, cinsel kimliğe, bedene yönelen saldırıların yanısıra bu yöndeki tehditler dahi girmektedir. Oysa ülkemizde cinsel işkence kavramı oldukça dar algılanmaktadır. Hatta uzmanların cinsel işkence olarak nitelediği birçok yöntem, mağdurlarca işkence olarak dahi nitelendirilmemektedir. Özellikle, çıplak bırakma, cinsel organlara elektrik verme, küfür, hakaret ve aşağılayıcı sözler, tecavüz tehdidi, haya burma, bekâret kontrolü, özel eşyaların karşı cinsten görevlilerce aranması, teşhiri gibi daha birçok yöntem cinsel işkence olarak nitelendirilmemektedir. Uygulamada cinsel işkence kavramı oldukça dar yorumlanmakta ve sadece tecavüz, tecavüze yeltenme ve cinsel tacize indirgenmektedir. Bu çalışmada yer alan mağdur anlatımları incelendiğinde cinsel işkencenin ve tecavüzün çok çeşitli biçimlerinin kullanıldığı görülecektir. Mağdura copla tecavüz edildikten sonra copun mağdurun ağzına sokulması, birçok mağdurun çırılçıplak soyularak birbirlerine cinsel tacizde ya da tecavüzde bulunmaya zorlanması gibi daha birçok insanlık dışı yöntem... Bu kavrayış ve kanıksama, yasal prosedürlerde de böyle devam etmektedir. Bu durum resmi makamların oldukça işine yaramaktadır. Hatta, tecavüzün, tecavüz sayılabilmesi için mağdurun kızlık zarının bozulması gerektiğine inanılmaktadır ve bu nedenle erkeğe yönelik aynı tür saldırılar tecavüz sayılmamaktadır. Tecavüz sırasında, mağdurun kızlık zarı bozulmamışsa, tecavüze uğramadığı varsayılmaktadır. Nitekim 1995 yılı ortalarında Ankara'da Terörle Mücadele polislerince gözaltında tecavüze uğradığı iddiasında bulunan Leman Çelikaslan'ın, yapılan jinekolojik muayenesinde kızlık zarının bozulmamış olduğu tesbiti yapılarak, başta Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Nazmi Şarvan olmak üzere, soruşturma savcısı ve yargıçlar, tecavüzün olmadığı konusunun kanıtlandığını ileri sürmüşlerdir. Hatta aynı rapora dayanarak, polise hakaret ve iftira atmaktan dolayı kamu davası açmışlardır.

Cinsel işkenceye ilişkin uygulamadaki bu belirsizlik ve karışıklığı kı-

saca yanılsamayı ortadan kaldırmak amacıyla yaptığımız açıklamaların ardından, bundan sonraki bölümlerde niçin sürekli olarak "cinsel işkence ve tecavüz" deyimine vurgu yapıldığını açıklayacağız.

Niçin "Cinsel İşkence ve Tecavüz?"

Bu çalışmada asıl olarak "tecavüz" konusu ele alınmış ve tecavüz mağdurlarının bu yöndeki öykülerine yer verilmiştir.

Derlenen tecavüz olayları toplandıkça, ortak bir özellik olarak, tecavüzün işkenceciler tarafından tek bir yöntem olarak uygulanmadığı açığa çıktı. Tecavüz özelde/genelde bir cinsel işkence yöntemiydi. Ancak, tecavüz hangi biçimi olursa olsun, hem kadınlara hem erkeklere hem de çocuklara işkenceciler tarafından uygulanırken, mutlaka diğer cinsel işkence yöntemleriyle hatta cinsel işkence dışındaki işkence yöntemleriyle birlikte ve içiçe uygulanıyordu. Cinsel işkence olmadan tecavüz gerçekleştirilmiyordu. Diğer cinsel işkence yöntemleri, tecavüzün ya öncesinde ya sonrasında ya da beraberinde mutlaka uygulanıyordu. Örneğin çırılçıplak soymadan tecavüz eylemi gerçekleştirilmiyordu.

Tecavüzü vurgularken "cinsel işkence" nitelendirmesinde bulunulmasının birinci nedeni budur.

İkinci nedense, gerek uygulamada gerekse mağdurların bilincinde es geçilen, atlanan veya önemsenmeyen "cinsel işkence" kavramına dikkat çekmekti. Çünkü, bu somut durum, sürekli olarak işkencecinin ve onları aklamak isteyen resmi makamların işini kolaylaştırıyordu. Bu ihmali ortadan kaldırma çabasında birçok haklı neden vardır. Devletin genel olarak işkencenin cezalandırılmasında bile zorlaştırdığı işkenceyi kanıtlama süreci, cinsel işkence sözkonusu olduğunda tümüyle imkansızlaşıyordu. Cinsel işkence yöntemlerinden biri olarak tecavüzün dahi hemen hemen hiç kanıtlanamadığı koşullarda, tecavüzün tehdidi veya tecavüze teşebbüs, sarkıntılık, cinsel taciz, cinsel organlardan elektrik verme, çıplak vücuda tazyikli su sıkma, küfür, hakaret gibi iz bırakması daha zor cinsel işkence yöntemlerini kanıtlamak uygulamada mümkün olamamaktadır. Bu nedenle de, yetkili resmi makamlarca bu yöndeki iddialar ciddiye alınmamaktadır. Çünkü, cinsel işkence yöntemleri de çoğunlukla mağdurun dış dünyadan yalıtıldığı ve işkencecilerin egemenliği altındaki yerlerde gerçekleştirildiğinden, kanıtlaması en zor işkence yöntemlerindendir. Devletin ve resmi yetkililerin karartmaya çalıştığı bu yönteme vurgu yapmadan tecavüz olgusunu anlatabilmek olanaksızdır.

Tecavüzün teşhiriyle birlikte cinsel işkencenin, dolayısıyla işkencenin de teşhir edilmesi gerekmektedir. Çünkü, güncel bir insan hakları sorunu olarak tecavüz olgusu, bir işkence yöntemi olarak kullanılmaktadır. İşkence yöntemi olarak kullanılan tecavüzün ortadan kalkması için cinsel işkencenin dolayısıyla işkencenin ortadan kalkması gerekmektedir. Bu gerekliliğin yarattığı diyalektik bağ, genel olarak işkence olgusunu parçalara ayırarak, tek tek yöntemler üzerinden teşhir etmenin önemini ortadan kaldırmamaktadır.

Nitekim uzmanlarca yapılan araştırma ve incelemelerde tecavüz olgusu "cinsel işkence" başlığı altında yer almakta ve aynı bütünlük içinde değerlendirilmektedir. Bir işkence yöntemi olarak tecavüzü, ait olduğu işkence kategorisiyle birlikte nitelendirmek, algılamayı da kolaylaştırmaktadır. Bu aynı zamanda olgunun doğru tanınmasını ve kavranmasını sağlamaktadır.

Sunduğumuz açıklamaların tümüyle, işkence yöntemi olarak kullanılan tecavüze tekabül ettiği açıktır. İşkence yöntemi olarak tecavüzün, savaş dışında uygulanma biçimi ile savaş koşullarındaki uygulanma biçimi arasında farklar bulunmaktadır. Türkiye, her iki biçimin birlikte yaşandığı bir ülke olarak, çok yönlü örnekleri bünyesinde barındırmaktadır. Savaş koşullarındaki tecavüz ve cinsel işkencenin daha yığınsal ve kapsamlı olarak uygulandığından kuşku yoktur. O nedenle bu konuyu ayrı bir başlık altında değerlendirmeye ihtiyaç vardır. Bu değerlendirmelere geçmeden önce "tecavüz" kavramının anlamı ve nitelendirmesi üzerine değinmelerde bulunmak yararlı olacaktır.

Tecavüz Kavramının Anlamı ve Nitelendirmesi

Tecavüz kavramı cinsel işkence ve işkence kavramları içinde değerlendirildiğinden, bu konudaki bütün tartışma ve gelişmelerden doğrudan etkilenmektedir.

Genellikle bütün ulusalüstü insan hakları belgelerine egemen olan, tanım vermeyen anlayış ulusal hukuka da yansımıştır. Kavramın tanımını yapmaksızın, kapsamını oldukça geniş tutarak belirleme eğilimi taşıyan ulusalüstü insan hakları belgelerinin bu tutumu, uygulamada birçok yetersizliğin doğmasına yol açmaktadır. Kendisini ulusalüstü insan hakları belgelerine uygun iç hukuk yaratmak zorunda hisseden devletler, düzenlemelerini aynı mantığa oturtmaktadır. Sözleşmeler yönünden dahi eleştirilere konu olan bu durum, iç hukuk düşünüldüğünde büsbütün sakıncalı ve mağdur aleyhine bir durumu da beraberinde getirmektedir. Çünkü, hangi eylem ve davranışların nasıl yorumlanacağı konusu; tutarsız olduğu gibi sistem ya da işkenceci lehine yargı pratikleriyle de belirlenmektedir. Bu

durum ise işkence yasağı başta olmak üzere birçok temel hakkı güvencesiz bırakmaktadır.

Dolayısıyla, tecavüze ve cinsel işkenceye özgülenmiş bir düzenlemenin, gerek ulusalüstü gerekse ulusal düzeyde olmayışı, bu kavrama ilişkin arayışlarımızı genel düzenlemeler üzerinden yürütmemize neden olmaktadır.

Bu noktadan başlattığımız saptamalarda, tecavüz kavramının anlamı ve nitelendirmesi üzerine, hiçbir tanımla karşı karşıya olmadığımızı belirtmek gerekiyor. Her şeyden önce; tecavüz ya da kullanılan adıyla ırza geçme, gerek hukuk, gerekse uygulamada sözlük anlamı üzerinden algılanmakta ve kavranmaktadır. Bu konuda kendiliğinden bir konsensus, sözkonusudur.

Buradan hareketle tecavüz ya da ırza geçme kavramının sözlük anlamını şu şekilde aktarabiliriz.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü'ne göre, tecavüz; Arapça bir sözcük olmakla birlikte, "hücum etme, saldırı; başkasının namusuna saldırma, sarkıntılık; namusa sataşmak; başkalarının hakkına el uzatma" olarak açıklanmıştır. Aynı sözlükte ırza geçme de, "aldatarak ya da zor kullanarak, bir kimseyi cinsel zevkine konu yapmak; bir nesneyi işleyemez, işe yaramaz duruma sokmak, bozmak" olarak açıklanmıştır.

Tecavüz ya da ırza geçme kavramlarını tek başına sözlük anlamlarıyla açıklamanın olanağı yoktur. Yaşamın çeşitliliği içerisinde bu kavramların birçok unsuru taşıdığı görülmektedir. Bu noktada, sözlük anlamları, kavramı açıklamaya yetmemektedir. Hele de bu kavramlar; sosyal, siyasal, hukuksal, ahlaksal ve felsefi birçok etkenin rol oynadığı "işkence" olgusunun içinde yer aldığında, ayrıntılı bir tanımlamanın yapılması gerekliliği açıktır.

Türk Ceza Kurulu'nda (TCK), bireyin bireye yönelik tecavüz ya da ırza geçme eylemlerini düzenleyen 414 vd. maddelerinde de, kavram tanımlanmaksızın, sadece suçun gerçekleşme koşulları belirtilmiştir. Bu maddelerde öngörülen suçun unsurları, adli olaylar açısından dahi oldukça çağdışı özellikler taşımaktadır ki, bunun siyasal nitelikli ve devletten

bireylere doğru yönelen tecavüz ya da ırza geçme eylemlerini karşılaması düşünülemez. TCK'nın işkence ve kötü muameleye özgülenen 243 ve 245. maddelerinde de hiçbir tanım vermeksizin işkence, zalimane, insanlık dışı ve onurkırıcı muamele ile kötü muamele ve cismen eza kavramlarından söz edilmektedir. Bu düzenlemenin de işkence yöntemi olarak tecavüzü açıklamaya yetmediği açıktır.

O halde ele aldığımız tecavüz ya da ırza geçme olayları hangi kritere göre saptanmıştır?

Öncelikle; tecavüz ya da ırza geçme kavramını, birçok cinsel işkence yöntemini de içine alacak şekilde yorumlamak gerekmektedir. Buna göre, temel alınan olaylar, devlet otoritesi kullanan şahısların (güvenlik güçleri olan ya da aynı otoriteyi kullanmakla birlikte güvenlik kuvveti olmayan şahıslar), devlete muhalif olsun ya da olmasın, en geniş halk yığınlarına karşı yönelttiği, çeşitli biçimlerde gerçekleştirilen tecavüzler olmuştur. Kadın, erkek ve çocuk demeksizin, farklı cinsiyet ve yaşlara sahip insanlara yönelen tecavüzün, fiilen veya cop, silah namlusu, şişe, hortum, gibi sert cisim kullanılarak gerçekleştirilmesi arasında fark görülmemiştir. Kadınlarda vajina ve anüse yönelen bu saldırılar, erkeklerde doğrudan anüse yönelmekteydi. Her iki cinse karşı yöneltilen bu tür saldırılarda, işkencecilerin kastı önem taşımıştır.

Bu olaylarda işkenceci olarak karşımıza çıkan güvenlik görevlileri, polis, asker, korucu, özel tim olmaktadır. Zaman zaman, aynı otoriteyi kullanmasına devlet tarafından izin verilen şahısların da (örneğin itirafçılar) aynı yönteme başvurdukları yönünde yakınmalar bulunmaktadır. Bir başka özellik ise, tecavüzün devletin egemenlik alanlarında, yani gözaltı merkezleri ile devletin denetimi altındaki yerlerde veya güvenlik güçlerinin baskınlarla denetim sağladığı yerlerde gerçekleştirilmesiydi. Bu ölçüte göre, emniyet müdürlükleri, karakollar, askeri birlikler, ıssız arazi, köy ve mezralar işkenceciler tarafından kullanıldığından, burada gerçekleşmiş olaylar esas alınmıştır. Olayların derlenmesi; mağdurların siyasi ya da adli olmasına bakılmaksızın yapılmıştır. Çünkü, tecavüz tıpkı işkencede olduğu gibi, bu ayrımı gözetmeyecek kadar sistematikti. Ancak, siyasal muha-

liflere karşı daha çok uygulanması nedeniyle, bu tablo, derlenen olaylara da yansımıştır. Kurumsallaşmış işkencenin doğal bir sonucu olarak, tecavüz de olağanüstü rejimin hüküm sürdüğü yerlerde daha yaygın olmakla birlikte ülkenin her yerinde rastlanabiliyordu. Manisa'dan Diyarbakır'a, Adana'dan Ankara'ya, İstanbul'dan Mardin'e kadar, Türkiye'nin dört bir yanında yaşanmış olaylar esas alındı.

2.
BÖLÜM

CİNSEL İŞKENCE ve TECAVÜZ ESAS OLARAK KADINLARI HEDEF ALIYOR

İşkence üzerine yapılan birçok bilimsel araştırma ve değerlendirmelerin de gösterdiği üzere, cinsel işkence ve tecavüz, esas itibariyle kadınlara yönelik uygulanmaktadır. İşkence mağdurlarının anlatımları da bunu doğrulamaktadır. Latin Amerika'dan Uzak Doğu'ya, Afrika'dan Ortadoğu'ya kadar dünyadaki birçok ülke deneyimleri de bu gerçeğe işaret etmektedir.

Bütün bu sayılanların ışığında; Türkiye'de de cinsel işkence ve tecavüzün öncelikli ve önemli mağdurlarının kadınlar olduğu açık bir gerçektir. Bu insanlık dışı yöntemi dünyanın her yerinde ve her dönemde güncel kılan özsel nedenlerden biri; kadınların sosyo-ekonomik yapı üzerinde şekillenen toplumsal konumları, diğeri ise birinci nedene bağlı olarak gelişen, cinsel işkence ve tecavüzle, egemenlerin sağlamak istediği yarardır!

Kadınlar ezilen cins olmanın bütün dezavantajlarına sahiptir. Kadının, içinde yaşadığı toplulukla özdeşleştirilen kişiliği adeta onun kaderidir. Bütün toplumsal gelenek ve görenekler, değer yargıları, ahlak ve namus anlayışı da kadının bu konumunu yansıtır. O nedenledir ki, kadına yapılan saldırı ile onun ait olduğu topluluğun saldırıya uğradığı varsayılır. Ege-

menler ya da işkenceciler kadını cinsel işkence ve tecavüzün öznesi yaparken bu bilinçle hareket ederler ve toplumsal yasayı mutlaka gözetirler. Çünkü, kadının ait olduğu topluluk ya da grupla özdeşleştirilen cinsel bütünlüğüne yönelecek her saldırı, aşağılama o topluluğu kökten etkileyecek hatta sarsacaktır. Nitekim; günümüzdeki belli başlı ulusal savaşlarda ve ülkemizde yaşanan tecavüz olaylarında, kadının şahsında gerçekleştirilen bu tür saldırılar, birçok ulusun, yaşadığı topraklardan arındırılması, zorla göçettirilmesi gibi oldukça ağır ve kapsamlı sonuçların doğmasına yol açmıştır. Savaş koşullarında gerçekleşmeyen tecavüz olaylarında da aynı amacı görmek mümkündür. Burada da, kitlesel olmamakla birlikte sık sık rastlanan tecavüz olaylarında mağdur kadının kişiliğinde, sindirilmek ve korkutulmak istenen gücün, toplum olduğu açıktır.

Mağdur kadınları, yaşadıkları tecavüz ve cinsel işkence sonrasında bekleyen en önemli ve zorlu aşama, kadının ait olduğu topluluğa yeniden girmesiyle başlamaktadır. Olgunun en can alıcı noktası da buradadır. Çünkü, bütün yaşanmışlıklara rağmen uğranılan saldırının açığa çıkıp çıkmaması ve bundan sonraki sürecin göğüslenebilmesi, tümüyle bu zorlu noktanın aşılmasına bağlıdır. Mağdur kadınlar, bu aşamayı çoğunlukla susarak geçirmektedirler. Korkunç bir sırrı taşımanın psikolojik ağırlığı altında yeniden ezilirler. Susmayı tercih ederler, çünkü, anlattıklarında toplumun ahlak ve namus anlayışını aşamayacaklarını düşünürler. Suçlanacakları, toplumdan tecrit edilecekleri korkusu yaşarlar. Özellikle de ailenin yarattığı, yaratacağı baskı ciddi bir engeldir. Siyasal muhalif kadınlardan cinsel işkence ve tecavüze uğradıklarında, hem bir kadın olarak siyasal muhalif olmanın, hem de böylesi bir saldırıya uğramış olmanın açıklamasını yapması istenir toplum tarafından. Adeta sorgulanır, didiklenirler. Tıpkı adli tecavüz olaylarında olduğu gibi, siyasal muhalif kadının, siyasal muhalif olmasaydı bu saldırıya uğramayacağı varsayılır ve kendisi suçlanır. Suçlu yine mağdurdur ve böylesi bir saldırıya kendisi yol açmıştır. Yakınları namuslarının kirlendiğini düşünürler. Öfkenin ve kızgınlığın yönelmesi gereken işkenceciye karşı aynı yoğunlukla tavır alamazlar, hatta korku duyabilirler. Hızlı bir şekilde mağdur, bizzat yakınlarınca herkes-

ten ve her şeyden tecrit edilir. Hafızaları kazırcasına, bu olay yaşanmamış gibi davranmak isterler ve kimseye mümkün olduğunca duyurmama eğilimi taşırlar. Hak arama yoluna ise başvurmak istemezler. Çünkü bunu yaptıklarında bir sonuç alamayacaklarını düşünürler. Türkiye'de bugüne dek, cezaevlerinde, eş-dost sohbetlerinde veya dava dosyalarında geçen yüzlerce tecavüz olayı yaşanmış olmasına rağmen bunların saklandığı ve alenileştirilmemiş olduğu bilinmektedir. Özellikle 1980 askeri darbesi günlerinde ve sonraki yıllarda oldukça sık başvurulan bu yönteme ilişkin kamuoyuna yansımış örnek bulmak oldukça zordur. O dönemleri bir işkenceci olarak anlatan ve bu yönde itiraflarda bulunan, eski siyasi polis, Sedat Caner'in anlatımında geçen mağdurların hiçbiri, yaşadıklarını anlatmamışlardı ve kamuoyu bu olguyla fısıltı halinde konuşmanın ve duymanın ötesinde ilk kez yüzyüze geliyordu. Hem de olgunun bizzat uygulayıcısı durumunda olan bir resmi görevlinin açıklamalarıyla. Mağdurların susması veya susuyor olması Türkiye'de böyle bir olgunun yaşanmadığı anlamına gelmiyordu. Aksine bu durum, 12 Eylül askeri rejiminin faşizan uygulamalarına koşut olarak cinsel işkence ve tecavüzün de oldukça yoğun uygulandığını kanıtlıyordu. Askeri rejim koşullarının yarattığı ağır baskı ortamı ve basına getirilen denetimler nedeniyle, yaşanmış tecavüz örneklerinin kamuoyuna yansıyamaması da, o dönemin bir başka özelliğidir. Burada, OHAL rejiminin uygulandığı yerlerde gerçekleşen cinsel işkence ve tecavüz olaylarının ortaya çıkmasının diğer yerlere nazaran zorlaştığına dikkat çekmek gerekir. OHAL Bölgesi'ndeki yoğun devlet baskısının yanısıra, halkın yerleşik yargıları gereği, tabulaştırılan namus anlayışı da buradaki mağdur kadınların yaşadıkları saldırıları anlatmalarına engel olmaktadır. Bu nedenle, bölgede cinsel işkence ve tecavüz olaylarının açığa çıkma olasılığı diğer yerlere göre baskın olan bu özellikler nedeniyle daha azdır. Asıl mağdurlar kadınlar olunca, buna yönelik ilk cesaret örnekleri de kadınlar arasından çıkmıştır. Özellikle 1990 yılı sonrası bu konuda oldukça önemli mesafeler kaydedilmiştir. Önceki yıllarda, sadece insan hakları örgütlerine, avukatlara anlatılan olaylar, 1990 yılından itibaren bizzat olayın mağdurlarınca yapılan açıklamalarla kamuoyunun gündemi-

ne getirilmeye başlandı. Bu noktada, Adana Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube'de elektrikli copla tecavüze uğrayan hemşire Mediha Curabaz'ın gösterdiği cesaret ve kararlılık önemli bir dönüm noktası oldu. Nitekim, ilerleyen günlerde benzer açıklama ve kararlılık örnekleri çoğaldı. Hepsi de, çok önemli bir misyonu yerine getiriyordu. Mağdur kadınlar konuştukça devlet susuyordu. Gerçekten de devlet, mağdur kadınların yaptığı yasal başvuruları sonuçsuz bırakmak dışında hiçbir şey söyleyemedi. Bu cesur kadınlar, devletin devam ettirdiği yoğun baskılara da boyun eğmediler. İnatçı olmadan kazanmak mümkün değildi. Mahkemelere çıktıklarında savunmalarında her şeyi anlatıyorlardı. Psikolojik açıdan yenilgiye uğramayan mağdur kadınların bu durumu işkencecileri yenilgiye uğratıyordu. Onların bu cesareti, kendileriyle dayanışma olanaklarını da artırıyordu. Başlangıçta onların da aileleri ve yakınları kolay kabullenemediler. (Bazıları hiç kabullenemedi.) Ama dayanışma birçok kesimden ve kişiden gelmeye başladıkça, onlar daha da güçlendiler.

Onların hissettiklerini yine kendi anlatımlarından dinleyelim...

Mediha Curabaz, Malatya Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yapılan yargılanması sırasında 14.11.1991 tarihli duruşmada şunları söylüyordu:

"Maruz kaldığım işkence ve tecavüz benim onurumu zedelemedi. Bu utanç, işkencecilere aittir. Prometheus döneminden bu yana baskı, zor, işkence insanlığı köleleştirememiştir. Bundan sonra da köleleştiremeyecektir.."

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube'de yoğun işkence ve tecavüze maruz kalan Esma Polat, 12.8.1991 tarihinde İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yapılan duruşma sırasında yaşadıklarını anlattıktan sonra şunları söyledi:

"İşkenceci polisin tecavüzüne uğradım. İnsanları yıkamayan şeyler bazen insana güç katar. Bu olayın etkisi de bende öyle oldu. Bu benim utanmam gereken bir ayıp değil, işkenceci polisin ayıbıdır."

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube'de hamile olduğu halde yoğun işkence ve tecavüze maruz kalan hemşire Nazlı Top, gözaltından salıverildikten sonra yaşadıkları üzerine şunları söyledi:

"Bana çıktıktan sonra en çok sorulan sorulardan biri, nasıl bu kadar çabuk kendimi toparladığım konusundaydı. Haklı olan daima güçlüdür. Ezikliği, çaresizliği suçlular yaşar. Ben yapmam gerekeni yaptım, sessiz kalmadım, tavrını koydum. Ve onları teşhir ettim. İsterim ki, içeriye düşen ve işkenceye maruz kalan herkes bunu yapsın. Ancak böyle, gerçekleri gözönüne serebiliriz, teşhir edebiliriz. İşyerimdeki arkadaşlarım, yakın çevrem, sendikadan arkadaşlarım hepsi bu olayı kınadılar ve dayanışma gösterdiler..."

Adları Mediha, Nazlı, Songül, Esma, Leman, Fatma, Menice, Şükran..... Onlar, işkencecinin amaçladığı, sistemin nihai olarak ulaşmak istediği sindirme, kişiliksizleştirme ve gözdağı yöntemlerine boyun eğmeyenler. Ve onlar, yaşadıklarını sırlaştıran binlerce, yüzlerce kadının, erkeğin ve hatta çocukların sözcüsü oldular ve olmaya da devam ediyorlar. Maruz bırakıldıkları insanlık dışı yöntemlerin utancını sahiplerine verdiler. Sadece anlatmakla yetinmediler. Günlerce, aylarca uğraşılarını sürdürdüler. İnsanlığın geleceği adına kendileri acı çektiler. Çünkü, en vahşi, en insanlık dışı bu yöntemleri anlatmak o kadar kolay yapılabilecek bir şey değildi. Her defasında, acıları tazeleniyordu. Ama onlar şunun bilincindelerdi: İnsanlık dışı bu olayı teşhir etmeden, onun bir tehlike olarak varlığını ortadan kaldırmak mümkün değildi ve hepimizin geleceği için bu gerekliydi...

Türkiye İnsan Hakları Vakfı tarafından yayınlanan yıllık raporlara göre, işkence gören kadınlardan 1991 yılında 9'u; 1992'de 24'ü; 1993'de 22'si; 1994'de 36'sı; 1995'te 17'si gözaltında bulunduğu süre içinde tecavüze uğradığını ya da cinsel tacizle karşılaştığını bildirdi. TİHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri'nin 1995 yılı raporuna göre sadece 1995 yılında 22 tecavüz mağduru tedavi amacıyla başvuru yapmıştır. Bu veriler sadece siyasal muhalif kadınlarla sınırlı olmayıp, adli suçlardan dolayı gözaltına alınan kadınları da kapsamaktadır. Ancak adli suçlardan dolayı gözaltına alınanlarda hak arama bilincinin daha az gelişmiş olması ve geleneksel yargıya daha kolay boyun eğmeleri nedeniyle, yapılan cinsel iş-

kence ve tecavüze ilişkin yeterince bilgi edinilememektedir. Cinsel işkence ve tecavüzün adli suç sanıklarına da uygulanıyor olması, Türkiye'de bu tür işkence yönteminin ve genelde de işkencenin sistematik oluşunun bir göstergesidir.

Şanlıurfa Cezaevi'nde tutuklu Leyla Karalük, 11.7.1994 tarihinde duruşmaya götürüldüğü cezaevi aracında güvenlik görevlilerinin tecavüzüne uğradı. Bu olay, kamuoyuna yansıyan ender örneklerden biri oldu.

Cinsel işkence ve tecavüzün adli suçtan dolayı gözaltına alınanlara karşı da uygulanıyor olması, bu yöntemin genellikle siyasal muhaliflere karşı uygulandığı gerçeğini değiştirmemektedir. Bunda kadının siyasal ve toplumsal yaşamda artan rolü de önem taşımaktadır. Mağdur kadınların statüleri bu anlamda dikkat çekicidir.

Kadınların sistem açısından önemsenen bir başka özelliği ise, toplumsal konumundan kaynaklı olarak, potansiyel muhalif olmalarındadır. Cinsel işkence ve tecavüz yöntemleri, özellikle kadınların toplumsal süreç içinde giderek artan rolüne ve muhalif olma potansiyeline koşut olarak yaygınlaştırılmıştır. Ekonomik ve sosyal açıdan kadının içinde bulunduğu durum katlı bir sömürüyü de beraberinde getirmektedir. Bu nedenle önemli bir toplumsal muhalefet odağıdırlar. Hiçbir aktiviteleri olmasa bile, sistem açısından, taşıdıkları potansiyel tehlike yeterli olmaktadır. Savaşta taraf olmadıkları halde birçok kadın salt bu nedenle cinsel işkence ve tecavüze uğrayabilmektedir. İnsanlık tarihi böylesi binlerce örnekle doludur. Yakın tarihte Bosna-Hersek'te, Kenya'da, Türkiye'de, Latin Amerika ülkelerinde yaşanan dramlarla, bir kez daha bu gerçeğe tanıklık ediyoruz. OHAL Bölgesi'nde, köy baskınları sırasında güvenlik güçlerince kadınlara karşı gerçekleştirilen saldırıların boyutlarından biri de budur. Bir askerin kamuoyuna açıkladığı; "onlara verilecek en iyi ceza budur" anlayışıyla hareket edilmektedir. Gerilla ile aynı köyden olmak, yakını olmak veya aynı ulusal kimliğe sahip olmak (Kürt olmak) dahi potansiyel tehlikeyi işaret etmeye yetebilmektedir. Bu noktada, cinsel işkence ve tecavüz yönteminin genel anlamda işkence içinde kurumlaşan yanı önem taşımaktadır. Herkesi hedef alabilme özelliği, bu yöntemin kurumsallaştığını gös-

termektedir. Aynı şekilde kitlesel uygulamalar da kurumsallaşmayı pekiştirici bir rol oynamaktaydı. Tek tek seçilen kadınlara değil, aynı anda birçok kadını rasgele hedef alan saldırıların ardında, daha önce de belirttiğimiz gibi bilinçli ve sistematik bir politika yatmaktadır. İşkencecilerin koşullandırılmaları da bu yönde olmaktadır. OHAL Bölgesi'nde yaşanan tecavüzlerin büyük bir çoğunluğu bu niteliktedir.

Cinsel işkence ve tecavüz yönteminin bütün biçimleri kadınlara karşı kullanılmaktadır. Ancak kadınlara yönelik tecavüzde de, en çok "fiili tecavüzün" uygulandığı bilinmektedir. Yanısıra vajina veya anüse cop, silah namlusu, hortum, sopa, şişe gibi alet kullanılmak suretiyle de tecavüz gerçekleştirilmektedir. Bazen bu yöntemlerin biri, bazen de bir çoğu birarada uygulanabilmektedir. Kadının çırılçıplak sorgulanması; aletle veya sözle, elle kadının vücuduna ve organlarına yönelik taciz; sarkıntılık; çırılçıplak halde vücudun çeşitli yerlerine elektrik verme, tazyikli su sıkma, sopa veya copla vurma; hakaret, sövme ve aşağılayıcı sözler sarfetme; hamile kadınların bu hallerine yönelik fiziksel ve psikolojik saldırılar gibi daha birçok cinsel işkence yönteminin, genellikle tecavüz veya tecavüze yeltenmeyle birlikte işkenceci tarafından aynı anda kullanıldığı bilinmektedir. Türkiye İnsan Hakları Vakfı Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri (1994) Raporu'nda, Dr. Şahika Yüksel tarafından yapılan saptamalara göre, en sık bildirilen cinsel işkence tipleri, erkeklerde cinsel organlara elektrik uygulanması, kadınlarda tecavüz tehdidi ya da çıplak bırakmadır.

Cinsel taciz başlığı altında mağdurların ifadelendirdiği birçok cinsel işkence yönteminin veya tehdidinin gözaltına alınan kadınların çok büyük bir kısmına uygulandığından kuşku yoktur. Bu oranın Türkiye açısından %80 dolaylarında gerçekleştiği, insan hakları kuruluşlarına yapılan işkence başvurularından anlaşılmaktadır. Yine aynı başvurulardan elde edilen verilere göre, tecavüz tehdidi ve tecavüze teşebbüs yöntemleri, gerçekleşen tecavüze nazaran daha çok uygulanmaktadır. Bu alanda Türkiye'de yapılan araştırmalarda elde edilen bulguların da gösterdiği üzere, tecavüz teşebbüsüne maruz kalanlarla; tecavüze uğramış kişiler arasında benzer psikolojik ve cinsel sorunlar ortaya çıkmaktadır. Başka çalışmalarla da

doğrulanan bu gerçek, işkencecileri tecavüzü tehdit düzeyinde sıkça kullanmaya doğru itmektedir. İşkenceciler benzer sonuçlar elde ettikleri tehdit ve teşebbüs yöntemlerini kullanarak; aleyhlerinde hiçbir kanıt da bırakmamaktadırlar. İşkenceciler kendileri açısından daha "temiz" buldukları bu tür yöntemleri tercih etmektedirler.

Cinsel işkence yöntemleri çok karmaşık bir yapı göstermektedir ve şimdiye kadar üzerinde en az inceleme ve araştırma yapılabilmiş bir işkence yöntemidir. Sanıldığının aksine, cinsel işkence yaygın ve sık uygulanmaktadır. Elde edilen verilere göre de, genellikle kadınlara yönelik uygulandığı bilinmektedir. Dr. Lunde'nin 1981 yılında yaptığı araştırmalara göre; kadın politik tutukluların %80'nin cinsel işkenceye maruz bırakıldığı söylenmektedir.

Kadınlara karşı gerçekleştirilen tecavüz biçimlerinden biri de, hamile kadınlara yapılan tecavüzlerdir. Kadınların hamile olduğu halde işkenceye maruz kaldığı ve hatta bu nedenle çocuklarını yitirdikleri herkesçe bilinmektedir. Birçok işkenceci hakkında bu nedenle açılmış davalar da olmuştur. İstanbul Emniyet Müdürlüğü TEM polislerince, "şüpheli" olduğu için gözaltına alınan hemşire Nazlı Top ile Diyarbakır'ın Silvan ilçesindeki evine güvenlik güçlerince gerçekleştirilen silahlı saldırı sırasında eşi de öldürülen iki çocuk annesi Menice Kırtay gözaltına alındıkları sırada iki aylık hamileydiler. Nazlı Top, copla, Menice Kırtay ise silah namlusu ile tecavüze uğradılar. Tecavüzün ardından Menice Kırtay bebeğini kaybetti. Her iki durumda da, hamile oldukları bilinen bu kadınlara karşı, hamilelikleri bir silah olarak kullanılmak istendi. İşkenceciler için, hamilelik; işkencenin yeni aracı haline dönüşüyordu. Onların hedefleri arasında doğmamış çocuklar da vardı. İşkencenin, insanlık dışı uygulamaların sınırı yitirilmişti artık. Öylesine kurumsallaşmıştı ki bu uygulamalar, devlet hiçbir tereddüt duymadan bu tür pervasızlıklara yöneliyordu. İşte, Diyarbakır Devlet Hastanesi'nde tıbbi müdahalede bulunulan Menice Kırtay gözaltından serbest bırakıldıktan sonra şöyle diyordu:

"Ben artık yaşamak istemiyorum. Bana öyle şeyler yaptılar ki, ben artık ölmek istiyorum. Onlara da 'beni öldürün' dedim öldürmediler..." Me-

nice Kırtay'ın bebeğini yitirmiş olmakla derinleşen acısı, vahşi işkence ve tecavüz yöntemlerine yenik düşmeyen bebeğinin sonraki yaşamından endişeye kapılan hemşire Nazlı Top'un yaşadıklarıyla birbirini tamamlarcasına buluşuyordu. Annelerinin tesadüflerle başlayan kaderleri, doğmamış bu iki çocuğun kaderini de belirliyordu. Hemşire Nazlı Top da şunları söylüyordu, serbest bırakıldıktan sonra:

"Gözaltında yaşadığım insanlık dışı yöntemlere rağmen bebeğimi kaybetmemiştim. Sorgulamalar sırasında hep kafamda birlikte direnip büyük bir zaferle çıkacağız düşüncesi vardı. Bazen bebeğin bu darbeler ve uygulamalar sonucu yaşamını yitirdiğini düşünüyordum. Ama umutsuzluğa kapılıp, ümidimi kaybetmedim. Açlık grevindeyken arada sırada 'acaba bebeğin üzerinde etkisi nedir' şeklinde sorular kafama takılıyordu. Bilimsel olarak şeker, su ve tuz ihtiyacımı karşıladığım sürece bebek benden depo ettiği besinlerle yaşamını devam ettirebilirdi. Yoğun işkence dönemi geçtikten sonra birlikte direnmenin tadını çıkardık. Salıverildikten sonra gebeliğimi sonlandırmamı önerenler oldu. Oysa ben, yoğun işkencenin dahi yaşamını sonlandıramadığı bebeğin yaşamını sonlandıramazdım. Bu haksızlık olurdu. Doktor kontrollerinde gelişiminin normal olduğunu öğrendikçe sevincim artıyordu ama yine de tedirginlik duyuyordum..."

Kadının bir cinsel nesne olarak algılanışına dayanan geleneksel anlayış; cinsel işkence ve tecavüz olgusuna yansımaktadır. Bu nedenle kadınlar erkeklere göre daha doğrudan cinsel saldırılara uğramaktadırlar. Ancak bu somutluk, aynı yöntemin erkeklere de uygulanmadığı anlamına gelmemektedir. İşkenceci, bu yöntemi erkeklere karşı kullanırken, onun egemen konumunu sarsarak aşağılamayı hedeflemektedir. İşkencecilerin erkeklere yönelik tecavüz sırasında "erkekliklerini yitirdikleri" yolundaki söylemlerin altında bu gerçek yatmaktadır. Hatta bazen, erkeğin egemen cins olarak tecavüz ve cinsel işkenceden etkilenme yoğunluğu bu nedenle artmaktadır. Dr. Lunde, 1981 yılında yaptığı araştırmalara dayanarak siyasi tutuklu erkeklerin %50 oranında cinsel işkenceye maruz kaldığını saptamıştır. Bu durum Türkiye gerçekliği düşünüldüğünde de yaklaşık aynı düzeyde seyretmektedir. Erkeklere yönelen tecavüzün, makata cop, şişe, sopa,

hortum sokma şeklinde gerçekleştirildiği mağdur anlatımlarıyla kanıtlanmıştır. Cinsel işkence yöntemlerinin ise hemen hemen her biçimi erkeklere de uygulanabilmektedir. Haya burma, testisleri sıkma şeklinde erkek cinsel organına yönelen cinsel işkence biçimleri en sık başvurulan yöntemlerdendir. Erkeğin toplumsal konumunun kadına nazaran farklılığı, cinsel işkence ve tecavüzün yarattığı etki açısından farklılık yaratmaktadır. Egemen cins olmanın doğal sonucu olarak, erkeğin ait olduğu toplulukla bütünleştirilmeyen kişiliği, cinsel işkence ve tecavüzün yarattığı psikolojik etkiyi azaltmada başlıbaşına kolaylaştırıcı bir role sahiptir. Ancak bazen bu durum, tersine sonuçlar da yaratabilmektedir. Üstün cins olma konumunun sarsıldığına inanan bir erkek için, bu tür bir saldırı daha yoğun bir içe kapanmayı da beraberinde getirebilmektedir. O nedenledir ki; cinsel işkence ve tecavüzü anlatma zorluğu erkekler açısından da sözkonusu olabilmektedir. Bu kitapta öyküsüne yer verilen İsmail Yılmaz'ın yaptığı gibi tecavüz nedeniyle intihar girişiminde bulundukları durumlara da rastlanmaktadır.

Bu olgunun, erkeklere karşı kullanılan bir başka biçimi ise, yakını olan veya olmayan kadınlara yapılan cinsel işkence veya tecavüzü izletmek ya da bu yönde tehditte bulunmaktır. Türkiye İnsan Hakları Vakfı Rehabilitasyon Merkezi Raporu'nda (1994) yer alan ve Dr. Şahika Yüksel tarafından aktarılan genç bir erkeğin anlatımı aynen şöyledir:

"Irzıma geçeceklerini söylediler, sonra makattan cop soktular. Canım yanarken, gülerek beni aşağıladılar ve artık erkek olmadığımı söylediler. Gözlerim bağlıyken bir kızın ırzına geçtiler, ardından da 'şimdi sıra sende' dediler."

Bu yöntemle işkenceciler, erkek mağdurlara, erkekliklerini yani egemen konumlarını yitirdikleri hissine kapılmalarını amaçlamaktadırlar. İşkenceci Sedat Caner, itiraflarında, tecavüz tehdidinin oldukça işe yarayan bir yöntem olduğunu belirtiyor. Bir erkek mağdurun, karısının onun karşısında çırılçıplak soyulması ve karısına karşı tecavüz tehdidinde bulunulması karşısında hemen istedikleri sonuca ulaştıklarını da ekliyor, Sedat Caner. Bu yöntemle tecavüz ya da cinsel işkence, kadın ve erkeği birlikte

mağdur ederken çok yönlü sonuçlar da yaratmaktadır. Bunun gibi sayısız olay yaşanmıştır ve halen de yaşanmaya devam etmektedir. Erkeklere uygulanan cinsel işkence ve tecavüzün etkileri, kadınlara nazaran daha az incelenmiş bir konudur. Cinsel işkence ve tecavüzün ardından fiziksel, psikolojik ve cinsel sorunların erkeklerde de ortaya çıkması, bu tür saldırıların erkeklerde de cinsel kimliği derinden etkileyebildiğini ortaya koymuştur. Dr. Şahika Yüksel tarafından yapılan bir diğer saptama da, Türkiye'de işkenceyi uygulayan kişilerin çoğunun erkek olması nedeniyle, cinsel işkenceye maruz kalan kadın ve erkekler arasında farklı etkilenmeler meydana geldiğine ilişkindir. Buna göre, işkence sırasında çıplak bırakılan bir kadının, aynı durumda kalan bir erkeğe göre duyacağı aşağılanmışlık ve cinsel tehdit altında bulunma hissine kapılması daha kolay olacaktır.

3.
BÖLÜM

CİNSEL İŞKENCE ve TECAVÜZ KURBANI ÇOCUKLAR

Dünyada (son on yıl içinde) silahlı çatışmalar nedeniyle on milyon çocuğun yaşamını yitirdiği, otuz milyon çocuğun da mayınlar, mermiler ve bombalarla yaralandığı ya da sakat bırakıldığı günümüzde, onbinlerce çocuğun da işkence kurbanı olduğu bilinmektedir. Özellikle devletlerin uyguladığı zorla göçettirme veya etnik arındırma politikalarının sonuçlarını üzerinde en çok hissettirdiği kesimlerden biri de çocuklar olmaktadır.

Türkiye'nin Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni imzalamış olması, çocukları işkence kurbanı olmaktan kurtaramamıştır. Yıllardır OHAL Bölgesi'nde devletin sürdürdüğü zorla göçettirme ve köy boşaltmaların kaçınılmaz sonuçları, çocukları doğrudan doğruya etkilemiştir. Çocuklar, Türkiye'nin her yerinde devlet tarafından sistemli işkence yöntemlerine maruz kalıyorlar ve bu sayı her geçen gün biraz daha artıyor. Bunu, çocuk hakları konusunda çalışma yapan örgütlerin yayınladığı raporlar da doğrulamaktadır.

Uluslararası Af Örgütü'nün Kasım 1996 tarihinde yayınladığı Çocuklara İlişkin Türkiye Raporu, çocuklara yönelik insan hakları ihlallerinin aralıksız bir şekilde devam ettiğini ve 1990 yılından itibaren şiddetini artırdığını bildirmiştir. Yine bu raporda belirtildiği üzere, çocukların devlet

tarafından maruz kaldığı saldırılarda, "terörist" olması da gerekmemektedir.

İşkencenin yapılış amacını belki de en iyi, çocuklara yapılan işkencelerde anlayabiliriz. Düşünün bir kez, anne karnındaki bebekten, emzirme çağındakine; 3-5 yaşından 15-16 yaşına kadar olan çocuklara yapılan işkenceyi hangi "haklı" gerekçe açıklayabilir? Onların masumiyetini hangi yüksek çıkarlar kirletebilir?

1981 yılında, gözaltında, kendisi de tecavüze uğrayan genç bir erkek mağdurun tanıklığına ne demeliyiz? Bir ananın memelerine elektrik verdikten sonra bebeğine emzirtilmesini ve süt yerine kan gelmesini ne ile açıklayabilir insanlık? Anasının göğsünden gelen kanın tadını o bebek acaba nasıl unutacak? İşkenceciler ve en insani, doğal şeyleri bile ustalıkla ve kurnazlıkla işkence yöntemine dönüştürenler tüm bunları düşünüyorlar elbette. Dünyada ne varsa kirletmek için düşünüyorlar. Kendi annelerinin temizliğin, duruluğun simgesi ak sütlerini bile kirletiyorlar.

Türkiye'de, hakkında hiçbir suçlama olmayan çocuklar dahi işkence ve insanlık dışı muamelelere maruz kalmaktadır. Dolayısıyla adli veya siyasi nedenlerle gözaltına alınan çocukların uğrayacağı saldırıları tasavvur etmek zor değildir. Adli suçlar nedeniyle, her gün ülke düzeyinde yüzlerce çocuk güvenlik güçlerince gözaltına alınmaktadır. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun öngördüğü, en az 24 saat, en çok 48 saat; toplu işlenen suçlarda da en fazla 4 gün, hakimlik onayıyla da 8 günlük süreler işletilerek polis/jandarma tarafından sorgulanan çocukların işkenceye ilişkin yakınmaları yoğun bir şekilde devam etmektedir. (bkz. sayfa 63'deki dipnot) 18 yaşından küçük çocuklar açısından gözaltında avukat yardımı olanağı dahi işkenceye maruz kalmalarını engelleyememektedir. (bkz. sayfa 63'deki dipnot) Çünkü avukat, gözaltı sürecinin tüm aşamalarında değil, sadece ifade alınma aşamasında hazır bulunmaktadır. Çoğunlukla da, yine işkence tehdidi nedeniyle çocuklar maruz kaldıkları işkenceleri, gözaltında görüştükleri avukatlara anlatamamaktadırlar. Tekrar işkence görme korkusu, çocukları oldukça etkileyen bir tehdittir ve güvenlik görevlileri bunda başarılı sonuçlar elde etmektedir. Ayrıca, gözaltında görüşme ya-

pan avukatların yeterli olmayan çaba ve müdahaleleri de bu duruma yol açmaktadır.

Siyasi suçlar yönünden çocuklar bu olanakların hiçbirine sahip değildir. Her şeyden önce gözaltı süreleri OHAL Bölgesi'nde en az 15 gün, en fazla 30 gün; diğer yerlerde ise en az 7 gün, en fazla 15 gündür. (bkz. sayfa 63'deki dipnot) TEM Şubesi'nde veya jandarma gözaltı merkezlerinde gerçekleşen bu gözaltı süreçlerinde çocuklarla, yetişkinler arasında hiçbir fark yoktur. Maruz kaldıkları yöntem ve uygulamalar da aynıdır. En vahşi işkence yöntemlerinin tümü çocuklar için de sözkonusudur. Gözaltında avukatla görüşme hakları yoktur. Ailesiyle de görüştürülmez. Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin tanıdığı hiçbir haktan yararlanamazlar. Çocuk olmalarına rağmen, "terörist" olarak nitelendirildikleri ve siyasi nedenle gözaltına alındıkları için iç hukukta çocuklara tanınan hiçbir hakka sahip değildirler. Çocuk Mahkemeleri'nde değil, Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nde yargılanırlar.

Adli suçlar nedeniyle gözaltına alınan çocuklar, CMUK hükümlerine göre suçun niteliğine göre genellikle tutuksuz yargılanmak üzere salıverilirken, siyasi suçlar nedeniyle gözaltına alınan çocuklar yasanın bu olanağından yararlanamazlar ve Terörle Mücadele Yasası (TMY) gereğince çok uzun tutukluluk süreleri yaşarlar. Bu eşitsiz durumun kendisi bile başlıbaşına siyasi suçlarda çocukların daha çok işkence görmesine zemin hazırlar. Çocukların yaşadığı işkence ve kötü muamelelerin açığa çıkma olasılığı yetişkinlere göre azdır. Tümüyle ailelerinin ya da yakınlarının tutumuna bağlı olarak bu mümkündür. Kendi adlarına hak arama ehliyetleri bulunmadığından, velayeti elinde bulunduran yakınlarının inisiyatifi be-

(*) 12 Mart 1997 tarihinde yürürlüğü giren 4229 sayılı yasaya göre DGM kapsamındaki suçlarla, diğer suçlar yönünden gözaltı süreleri ile avukat görüş olanakları yeniden düzenlenmiştir. Buna göre DGM kapsamı dışındaki suçlarda gözaltı süresi 24 saat, savcının talebi ve sulh hakimliğinin kararıyla 7 güne kadar uzatılabilir. DGM kapsamındaki suçlarda ise gözaltı süresi 48 saat olup, toplu işlendiği durumlarda savcının talebi ile 4 güne, hakimin kararı ile 7 güne uzatılabilir. OHAL Bölgesi'nde ise, hakim kararı ile ancak 10 güne kadar uzatılabilir. DGM kapsamındaki suçlar açısından avukat görüşü ancak gözaltı süresinin 4. gününden sonra mümkündür.

lirleyicidir. Uygulamada; aileler veya yakınlar, özellikle adli suç nedeniyle yaşanan gözaltı sürelerinde, çocuğun maruz kaldığı işkenceye karşı hiçbir şey yapmama eğilimi taşımaktadır. Bu konuda, siyasi suçlar yönünden biraz daha yüksek olan bu eğilim dahi yeterli olmamaktadır.

Tüm bu zorluklara rağmen, açıklanmış veya alenileşmiş işkence örnekleri oldukça fazladır. İşkencenin çocukları dahi hedef alarak genişletilmiş olması, kurumsallaşmış işkencenin bir göstergesidir. Bunu en iyi kanıtlayan verilerden biri, Türkiye İnsan Hakları Vakfı'na aittir. TİHV tarafından yayınlanan raporlara göre, gözaltına alınan çocuklardan işkenceye maruz kaldığını açıklayanların sayısı 1990 yılında 7; 1991'de 15; 1992'de 11; 1993'de 29; 1994'de ise 24; 1995'de 72 olarak saptanmıştır. Ancak bu saptamalar gerçekleşmiş bütün işkence olaylarını kapsamamaktadır. Özellikle OHAL Bölgesi'nden ağır baskı koşulları nedeniyle sağlıklı haber alma zorluğunun bulunduğu dikkate alınmalıdır. Bu veriler, mahkemelere intikal eden ya da TİHV'nın tedavi merkezlerine başvuran kişilerle ilgili bilgiler derlenerek elde edilmiştir. Yine de olguyu ortaya koymada önemli bir veri olarak kabul edilmelidir.

Bu genel açıklamaların ışığında, çocukların da cinsel işkence ve tecavüzün mağduru olması kaçınılmazdır. Her yıl gerçekleşen onlarca, yüzlerce olay ve insan hakları kuruluşlarına yapılan başvurular bu yalın gerçeği doğrulamaktadır.

Çocuklar; ya doğrudan doğruya, tıpkı yetişkinler gibi muhalif oldukları savıyla ya da adli suç işledikleri savıyla gözaltına alındıklarında ya da anne veya babası veya yakınlarına karşı tehdit aracı olarak kullanılmak suretiyle sıkça cinsel işkenceye maruz kalmaktadır.

15 Mayıs 1991 tarihinde İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuran, 12-13 yaşlarındaki üç kız çocuğu, 8 Mayıs gecesi Mardin'in Savur ilçesi dağlık bölgesinde yollarını kaybettiklerini ve ertesi sabah "teröristlere katılacaklardı" savıyla Mardin Jandarma Tugayı'nda sorgulandıklarını ve burada cinsel tacize uğradıklarını açıkladılar. 12 yaşındaki H.K.'nın bu konudaki açıklamaları oldukça çarpıcıydı.

Ocak 1992 tarihinde gözaltına alınan, Mardin'in Nusaybin ilçesine

bağlı Sayar köyü muhtarı Hasan Ergin, 17 yaşındaki oğlu ile birlikte gece yarısı evlerinin kapısı kırılarak gözaltına alınmışlardı. Komando Bölüğü'nde işkence gördüler. Hasan Ergin, devamını şöyle anlatıyor: "Yaşlı olmama rağmen beni filistin askısına aldılar. Oğlumla üzerimize soğuk su döktüler. Oğlumun çığlıklarını ömrümün sonuna kadar unutmayacağım. Mahkemeye bile çıkarılmadan serbest bırakıldık. Doktor ya da savcılığa başvurduğumuz takdirde öldürüleceğimizi söylediler. Biz de korkudan ne doktora ne de savcılığa gittik."

Babası İbrahim Kılıç'la birlikte 6 Mart 1992 tarihinde gözaltına alınan 17 yaşındaki Ö.K. da Malatya'nın Akçadağ ilçesi Emniyet Müdürlüğü'nde yoğun işkencelere maruz kalmışlardı.

Mardin'in Dargeçit ilçesine bağlı Tanyeri köyünü 9 Nisan 1992 tarihinde basan güvenlik görevlileri tarafından gözaltına alınan 15 yaşındaki Ş.A. ateşe yatırılarak vücudunun bazı yerleri yakıldı. Ankara'da tedavisi yapılan ve sırt, kol ve bacaklarında birinci derecede yanıklar bulunan Ş.A. gözaltına alınır alınmaz gözlerinin bağlandığını, sürekli küfür edildiğini ve çırılçıplak soyularak kızgın ateşin üzerine atıldığını açıkladı.

17 yaşındaki F.Ö. adlı çocuk, Temmuz 1992 tarihinde İstanbul'da polis tarafından gözaltına alınarak, aranan ana ve babasının yerini öğrenmek için karakolda işkence gördüğünü açıkladı ve bunu doktor raporuyla kanıtladı.

İzmir'de 12 Eylül 1992 tarihinde ağabeyi ile birlikte kaldığı evden polislerce gözaltına alınan S.A. adlı 16 yaşındaki kız çocuğu, gözaltı sürecinde yaşadıklarını şöyle anlatıyor: "İzmir Emniyet Müdürlüğü'nde üzerimin aranmasına karşı çıktığım için dövüldüm. Geceleri televizyonda porno film seyreden polisler bana cinsel tacizde bulunuyor ve tecavüz etmekle tehdit ediyorlardı..."

Aralık 1993 tarihinde İzmir'in Karaburun ilçesinde hırsızlık yaptıkları savıyla jandarma tarafından gözaltına alınanlardan T.A (14), B.A (16) ve İ. (17) yaşlarındaki çocuklar gözaltında tutuldukları altı gün boyunca çeşitli işkence yöntemlerine maruz kaldılar; Aç-susuz bırakma, copla cinsel taciz, kızgın demirle dövme vb. Çocukların çığlıklarının çevreden du-

yulması üzerine ortaya çıkan bu olay üzerine Karaburun Sağlık Ocağı'na sevkedilen çocukların vücutlarındaki işkence izleri, 1 hafta ile 15 gün arasında değişen süreler için doktor raporu ile saptandı.

5 Ocak 1994 tarihinde İstanbul Beyoğlu'nda yaşayan 6 çocuk C.A (12), T.G (15), N.Y (7), Y.K (12), Y.Ç (12) ve Z.Ç (9) polis tarafından yankesicilik yaptıkları iddiasiyla gözaltına alındılar. İHD İstanbul Şubesi'ne başvuran çocukların yakınları, gözaltında çocuklarının sopayla dövüldüklerini ve buna tanık olduklarını açıkladılar.

21 Mart 1994 tarihinde Van'da gözaltına alınarak işkenceye maruz kalan 15 yaşındaki Z.A; 25 Mayıs'ta Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde, ağabeyi Mehdi Kahraman'ın teslim olması için işkence gören 12 yaşındaki çocuk; 13 Ağustos'ta Adana Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi'nde işkenceye maruz kalan S.Y ve H.Ö; hırsızlık yaptığı gerekçesiyle Kasım 1994'te gözaltına alınarak işkence gören 13 yaşındaki A.S; 29 Kasım'da Adana'da, polisçe aranan ablasının yerini söylemesi konusunda dört gün işkenceye maruz kalan 16 yaşındaki F.T; İzmir Emniyet Müdürlüğü'nde 23 Aralık'ta işkenceye uğrayan 16 ve 18 yaşlarındaki kız çocuklar ve daha niceleri, niceleri...

TİHV Raporlarında yer alan olaylardan seçilen bu örneklere bakıldığında, çocukların maruz kaldığı işkence yöntemlerinin, oldukça çeşitli olduğu ve birden fazla yöntemin birarada uygulandığı görülmektedir. Kaba dayak, yakma, cinsel taciz, elektrik verme, küfür, tehdit, tecavüz, çırılçıplak soyma, tazyikli suya tutma gibi çok sayıda işkence yöntemini uygulayan işkencecilerin buradaki amacı da korkutmak, gözdağı vermek ve sindirmektir. Çocuklara işkence yapmaya muhtaç olan sistemin pervasızlığının ölçüsü de kalmamaktadır. Adli-siyasi ayrımı yapmaksızın, hatta, hiçbir somut nedeni olmaksızın, OHAL Bölgesi'nden, diğer bölgelere kadar Türkiye'nin her yerinde, rastlanan bu olguyla işkencenin, sistemle, etlekemik misali bütünleştiği bir kez daha açığa çıkmaktadır.

Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye raporlarına da yansıyan daha birçok olay arka arkaya kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır. 1995 yılı başlarında, Ankara Emniyet Müdürlüğü Hırsızlık Masası polislerince simit

çaldığı savıyla gözaltına alınan 12 yaşındaki D.T. isimli kız çocuğunun gördüğü işkence hem TİVH hem de Adli Tıp tarafından düzenlenen raporla belgelendi.

15 yaşındaki H.C.D. ve 14 yaşındaki H.A. da Ankara'da TEM polislerince defalarca gözaltına alınarak işkenceli sorgulamalara tabi tutuldular. H.C.D. son olarak 12 Temmuz 1996 tarihinde gözaltına alındığında, 14 gün süreyle TEM Şubesi'nde, makattan copla tecavüz, cinsel taciz, vücudun hassas yerlerine elektrik verme, tazyikli suya tutulma, kaba dayak gibi işkence yöntemlerine maruz kaldı. Adli Tıp tarafından, vücudunda bulunan işkence izleri tesbit edilen H.C.D., Ankara DGM Yedek Hakimliği'nce tutuklanarak cezaevine konuldu. Şu anda (1997) cezaevinde bulunan yüzlerce çocuk gibi, o da halen cezaevinde bulunuyor ve 15 yıl hapis cezası istemiyle yargılanıyor.

Örneklerle görüldüğü gibi; cinsel işkence ve tecavüz, çocuklar için de alabildiğine uygulanan bir yöntem. Hiçbir istisna tanımayan bu yöntem çocuklar sözkonusu olduğunda da yaygın ve sistematik olarak uygulanıyordu.

Türkiye gündemini halen işgal eden bir başka olay ise Manisa Emniyet Müdürlüğü'nde gerçekleşti. 29 Aralık 1995 tarihinde çoğu lise öğrencisi olan toplam 16 kişi gözaltına alındı. Aralarında 14 ve 16 yaşlarında çocukların da bulunduğu bu operasyonda gözaltına alınanlar on gün süreyle çeşitli işkence yöntemlerine maruz kaldılar. Kız-erkek ayrımı gözetmeden cinsel işkence ve tecavüz uygulanan çocuklardan altısı tutuklanarak cezaevine konuldu. Daha sonra tahliye olanların ardından şu anda yaşları halen 14, 16 ve 22 olan çocukların tutukluluk halleri devam ediyor. Basın ve televizyonların da yakından izlediği bu olaya ilişkin, Manisa Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde görevli on polis hakkında TCK'nın 243 ve 245. maddelerine dayanılarak Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açıldı. Bu olayın önemli bir yanı da, CHP İzmir Milletvekili Sabri Ergül'ün, çocuklara yapılan cinsel işkence yöntemleri başta olmak üzere, sorgulama sırasında işkence yapıldığına bizzat tanık olmasıydı. 6 Kasım 1996 tarihinde yapılan duruşmada Sabri Ergül, bu tanıklığını şöyle anlatıyordu;

"Çocukların gözaltında olduklarını öğrendikten sonra hemen Manisa'ya geldim. Çocukların aileleri bana gözaltındakilere işkence yapıldığını belirterek yardımcı olmamı istediler. Ben de Manisa Emniyet Müdürü Kemal İskender'e giderek gözaltına alınan çocuklarla görüşmek istediğimi belirttim. İskender izin verdi. Çocukların bulunduğu 4. kata Av. Pelin Erda ile birlikte çıktım. Burada avukatlara ayrılan odada otururken çığlık sesleri duydum. Kapı açıktı. Hemen kalktım odadan salona çıktım ve çığlık seslerinin geldiği bir odanın kapısını açtığımda iki çocuk çırılçıplak soyulmuştu, biri yerde idi. İkinci odaya girdiğimde yine bir kızın çırılçıplak soyulmuş yere yatırılmış olduğunu, biri kız biri erkek iki çocuğun da çırılçıplak ayakta bekletildiğini gördüm. Çığlık sesleri bu arada birden kesildi, ağır bir mehter marşı çalınmaya başlandı. Bu sırada iki polis 'Sayın milletvekilim, sizi Müdür beyin odasına götürelim' dediler. Ben de sorgu odalarında gördüğümü Emniyet Müdürü Kemal İskender'e anlattım. İskender'de bana, işkence olayının olmaması gerektiğini belirterek çocukları hastaneye göndereceğini söyledi. Ben de bu görüşmenin ardından emniyetten ayrıldım."

Bu olayın mağduru olan çocuklar ise çok az konuşabildiler. Çünkü yaşadıklarını çocuk dünyaları ile anlatacak ve kavrayacak sözcükler bulmakta güçlük çekiyorlardı. Onlar cezaevinde yakınlarından bolca iç çamaşırı talep ederken yaşadıklarından arınmak istiyorlardı sanki. Oysa bu utanç, ablalarının veya ağabeylerinin dediği gibi devletin ve onun işkencecilerinindi. Aralarında, yaşadıklarının etkisiyle cezaevinde intihara teşebbüs eden bir kız çocuğu da vardı. Onların duygularını kim değiştirebilirdi artık?..

Aynı duruşmada dinlenen mağdurlardan F.A. da gözaltında kaldığı süre içinde kendisine de cinsel tacizde bulunulduğunu belirterek "Ben gece gözaltına alındım. Polislerden Levent Özsev cinsel tacizde bulundu" dedi.

Duruşmaya, sanık polislerden Engin Erdoğan, Fevzi Aydoğan, Musa Geçer, Mehmet Emin Dal, Atilla Gürbüz, Ramazan Polat katılırken Levent Özsev ise gelmedi. Polisler verdikleri ifadelerde, suçlamaları reddederken, "görüyoruz ki, yeni senaryolar yazılmış. Söylenenlerin hiçbirini

kabul etmek mümkün değil. Tamamen düzmece, böyle olaylar ne yaşandı, ne uygulandı. Amaçları polisten intikam almaktır" dediler.

Manisalı bu çocuklardan birinin annesi onlar için "kendileri küçük, yürekleri büyük çocuklar" demişti ve bu anne haklıydı... Yetişkinlere göre; bu ve aynı durumdaki binlerce çocuğun göğüslemeleri gereken daha çok şey vardı. Çünkü, bellekleri asla onlara ihanet etmeyecekti...

Çocuklar sadece doğrudan doğruya kendilerine yönelen bu insanlık dışı yöntemleri unutmuyorlardı. Onlar, bir koz olarak yakınlarına karşı kullanıldıkları durumlarda da, yakınlarının yaşadıklarını beyinlerine kazırcasına etkileniyorlardı. Bu, onları oldukça derinden sarsan bir durumdu.

1996 yılı başlarında İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele polislerince "otobüs yakmak" savıyla, 17 yaşındaki ağabeyi ile birlikte gözaltına alınarak oniki gün boyunca birlikte işkence gören 15 yaşındaki S., kendisiyle yapılan bir röportajda bu durumu açıkça gösteren bir tutum sergiledi. S. bu röportajda ne gördüğü işkenceleri anlatırken ne yaşadığı on aylık cezaevi yaşamını anlatırken soğukkanlılığını bozmuyor. Gözleri dolmasına rağmen ağlamıyor. Ama sıra ağabeyine yapılanlara tanıklık ettiği bölümlere gelindiğinde kendini tutamıyor. Dudaklarının titremesine, gözlerinin yaşarmasına engel olamıyor. "Yarı çıplaktı. Vücudu mosmor olmuştu. Ellerini kullanamadığı için giyinemiyordu. Çoraplarını ona giydirdim ayakları ısınsın diye..."

Analık, babalık, kardeşlik, akrabalık gibi bağların yarattığı duygu ve düşünüşlerin, çocuklar şahsında koz olarak kullanılması devletin başvurduğu en etkin gözdağı yöntemlerinden biridir.

Çocuklar, sadece çocukluk evrelerinde değil, henüz doğmadan da doğrudan doğruya işkence kurbanı olabiliyor. Hamile kadınların gözaltında uğradığı işkence veya tecavüz dolaysız bir biçimde çocukları da etkiliyor. Bu çalışmada işkence kurbanı hamile kadınların anlatımlarına ayrı bir yer açılmıştır. İşkence mağdurunun kadın olduğu durumlarda doğurganlığın da işkenceciye yeni bir malzeme sunduğu görülecektir. Nitekim bu şekilde işkence gören hamile kadınların çoğu, çocuklarını ya "düşük" yoluyla yitirdiler ya da kürtaja zorlandılar. Annenin gördüğü işkencenin kur-

banlar kervanına çocukları da katan bu vahşi sistem, tecavüzde de "hamilelik" durumunu koz olarak kullanmayı sürdürüyordu. Annenin zaafını yakalamak, analık duygusuyla hesaplaşmasını sağlamak için hamile kadınlara da tecavüz ediliyordu. Menice Kırtay, silah namlusuyla uğradığı tecavüz sonrası iki aylık bebeğini yitirmişti. Hemşire Nazlı Top da copla tecavüze uğradığında iki aylık hamileydi. Nazlı Top, gördüğü işkence ve tecavüz sonrası bebeğini kaybetmedi ama kaygıların ağırlaşan yükü altında bebeğin doğumunu bekledi. Doğma şansı yakalayamayan çocuğun anneye verdiği acı ile bu şansı yakalayan çocuğun uyandırdığı kaygı arasında pek fark görünmüyordu. Uğradıkları vahşet, anne ile çocukların yazgısını ortaklaştırmıştı. Cinsel işkence ve tecavüzün "kuşaktan kuşağa aktarımı", en kaba haliyle, böyle gerçekleştiriliyordu. Böylece çocuklara, anneleriyle birlikte gördükleri işkence ve tecavüzün izlerini geleceğe taşıma misyonu yükleniyor.

İşkenceciler, en insani ve en hassas duyguları işkence malzemesi yapmak için bir psikolog inceliğiyle çalışıyorlar. Sistemin bu şekilde eğittiği işkenceciler, sadece insan psikolojisi değil, çocuk psikolojisi üzerine de bilinçlendiriliyorlardı. İşkenceciler, çocuklar sözkonusu olduğunda yetişkinlere göre, amaçlarına daha uygun sonuçlar alabiliyorlardı. Başta cinsel işkence ve tecavüz olmak üzere, işkencenin etkilerini ortadan kaldırmada, çocukların şansı yetişkinlere göre daha az görülmektedir. Bu nedenledir ki; çocuklar, devletlerin baskı ve şiddet politikalarından uzak tutulamamaktadır.

Son yıllarda çocuklara yönelik işkence iddialarındaki artışa paralel olarak, özellikle lise öğrencilerine yönelik olarak, polisin muhbirliğe zorlama yöntemlerinde de artış gözlenmektedir. Çocuklar bu amaçla sokaktan kaçırılarak, zorla bindirildiği araçla götürüldüğü ıssız, ormanlık alanlarda cinsel işkence ve tecavüz tehditleri başta olmak üzere cinsel taciz, vücudunda sigara söndürme, saç yolma, dövme gibi birçok işkence yöntemlerine maruz bırakılmaktalar. 1995 yılı itibariyle İHD Ankara Şubesi'ne bu amaçla yapılan 27 başvuru bulunmaktadır. Aynı nitelikteki olaylar İstanbul, İzmir, Adana, Mersin gibi metropollerde de sıklıkla yaşanmaktadır.

9.12.1994 tarihinde 4058 sayılı yasa ile Türkiye, Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni madde 17, 29 ve 30'a çekince koyarak yürürlüğe koydu. Ancak Türkiye, 1990 yılı itibariyle toplam 28.909.201 çocuğun yaşadığı bir ülke olarak çocuk hakları ihlallerinde de önc çıkmaktadır. Çocuk hakları ihlalleri Türkiye'de her geçen yıl biraz daha artmaktadır. Hukukun egemen olmadığı bir ülkede, uygulamanın, ne uluslararası hukuka ne de iç hukuka uygun olması beklenemez. Sözleşmelerin imzalanmış olması da yeterli bir güvence oluşturmamaktadır. Eşitsiz ve baskıcı iç hukuk düzenlemelerinin kendisi, uygulamadaki bu durumu pekiştirici rol oynamaktadır. İmzalanmış ulusalüstü insan hakları belgelerine, tamamıyla uluslararası ilişkiler ve dengeler düşünülerek, taraf olunmaktadır. Devlet, kendi vatandaşlarının gereksinimi olduğu için bu belgeleri imzalamamaktadır. İç hukuktaki kimi değişiklikler, bu ihtiyaçtan yola çıkılarak yapılmamaktadır. TC hükümetinin insan hakları politikalarına yön veren, tümüyle ekonomik çıkar ilişkileri ve dolayısıyla da egemenlik ilişkileridir. Hukuk, bu noktada sadece bir görüntüsel varlığa sahip olmaktadır. Türkiye'deki uygulamalar ile, imzalanmış ulusalüstü insan hakları belgeleri arasındaki çelişkili durumun nedeni bu noktada yatmaktadır.

Bir Tanıklık; Avukat Pelin Erda Anlatıyor:*

"29 Aralık 1995 gecesi, saat 00.30'da çalan kapı zili sanki yaşamımda birşeyleri bir yerlere savurdu ve ben on aydır onları yakalamaya, toplamaya çalışıyorum.

Kardeşim, Manisa Terörle Mücadele Şubesi tarafından gözaltına alındı, ben de o saatten, tutuklanana kadar hiç uyumadan günlerce emniyet ve adliye arasında mekik dokudum. Daha o gözaltındayken başka nedenlerle gözaltına alınıp bırakılan ve şubede kardeşimi gören iki kişi onun işkence gördüğünü söylediler. Yasal izinle onu görmeye gittiğimde kardeşim de bakışlarıyla bana bunu anlatıyordu. En kötü olan şey bu; görüyor, duyuyorsunuz, ancak

birşey yapamıyorsunuz. Üstelik avukat olduğum için herkes benden birşeyler bekliyor ve herkes bana soruyordu. On günlük gözaltı sürecinde hissettiğim sadece çaresizlikti. Çocukların tutuklandıkları gün, anneler, babalar ağlayıp bağırıyorlardı, ama ben bir avukat gibi davranmak zorundaydım, oysa benim de kardeşim tutuklanmıştı, ağlamak istiyordum, onların yanında bunu yapamıyordum. Üstelik, çocuklar isyan çıkmış bir cezaevine gönderildiler, hem de hiç tecrit koğuşlarına gitmeden, direk isyanda olan koğuşlarda bırakılıverdiler. Onlar tutuklanıp cezaevine giderken yapabildiğim şey sadece çocuklara "sizin yanınızdayız, sizi seviyoruz, korkmayın" diye seslenmek oldu.

Buca cezaevinde bir hafta sonra isyan bitti ve ben ilk kez onları görmeye gittim. İlk görüşmemiz çok ilginçti, hiçbiri konuşamıyordu. Sanki birilerinden çekiniyor ve unutmak istiyorlardı. Yalnızca kardeşimle biraz konuştuk, bana bol iç çamaşırı istediğini söyledi. Neden diye sorduğumda çok rahatsız olduğunu, dar pantolon ve iç çamaşırı giyemediğini söyledi. "Diğerlerinin durumu nasıl?" dedim, "onlar da aynı" dedi. Sürekli, "benim hayatımı çaldılar, sağlığını çaldılar, benim hiç suçum yok, bana haksızlık yaptılar" diyordu. O anda gözaltı sürecinde yaşadığım aynı çaresizliği hissettim. Onlara "size işkence yapıldığını biliyorum. Fiziksel rahatsızlıklarınız var mı?" dediğimde, sadece başlarını öne eğip "evet" dediler. Ama daha önce de belirttiğim gibi anlatamıyorlardı. Onları zorlamak istemedim ve başlarına gelenleri yazmalarını söyledim. Ayrıca birer anatomi atlası vererek rahatsızlıklarını burada işaret etmelerini söyledim. Yazılanların çoğu basında çıktı. Onları tekrarlamak istemiyorum, ancak o yazıları okuduğumda günlerce uyuyamadım. Çocuklardan bu yazdıklarını basına vermek için izin istedim. Hatta onlara "bunların basında çıkması sizi incitebilir, kabul ediyor musunuz?" dediğimde çok anlayabildiklerini sanmıyorum. O gün "evet" dediler. Ama daha sonraki süreçte

bu olayın yazılmasından zaman zaman incindiklerine tanık oldum.

İlk duruşmaya kadar çok yoğun bir süreç yaşandı. Gerek ben, gerek onlar birçok makama yazılı ve sözlü olarak, olanları anlatmak zorunda kaldık ve her defasında yeni bir şeyler hatırlıyorlardı. Bu hepimizi yıpratıyordu. Çünkü onlar daha sonra kabuslar görüyorlardı, ben de yeni duyduklarımdan etkileniyordum. Devamlı, "bize bunları yapanlar insan olamaz" diyorlardı. Herkes ve basın da dahil, böyle söylüyordu. Ben, bir gün onlara "bunu yapanlar insan, onların da aileleri var, gülüyorlar, ağlıyorlar, normal yaşamları sürüyor, ancak onlar hasta, tedaviye ihtiyaçları var" dediğimde itiraz ettiler. Daha sonraki görüşmede kardeşim "Abla sen haklısın, ben bir şey hatırladım: İşkence esnasında odada duran birisi bir seferinde ben çok acıktım dedi ve çorba getirtti. Bana elektrik verilip hayalarım burulurken, o çorba içti. Acıkmak insanca bir duygu, bunlar nasıl böyle olabiliyor, anlayamıyorum" dedi. Bunları tartıştığımızda ortaya çıkan sonuç; onların insan olmadığını düşünmenin en kolay yöntem olduğu, hatta bizi rahatlattığı idi. Oysa, onların da insan olduğunu düşündüğümüzde ortaya yeni sorunlar çıkıyor. Aynı topraklarda yaşadığımız bu kişilerle, neden bu noktalara düştüğümüzü bulmak zorunda kalıyorduk.

Baştan beri talep ettiğimiz halde; tam teşekküllü bir hastanede muayene olamadılar. Ancak olayın kamuoyunda duyulması ve TBMM gündemine girmesi üzerine hastaneye sevkedilebildiler. Bu sevk esnasında da kötü muamele gördüler. İçlerinden birisi jandarmadan dayak yedi. Kardeşimin parmağı, kelepçenin çok sıkı bağlanmasından uzunca süre uyuşuk kaldı. Bu muayeneler sonucunda hepsinin sağlığının bozuk olduğu ortaya çıktı. Ama en önemlisi bir kızımız verem olmuştu. Bunu önce ailesine haber verdim, daha sonra kendisine söyledim. O an, önce gözlerine yaşlar doldu, fakat bu gözyaşlarını dışarıya taşırmadı. Büyük bir olgunlukla neler yapması gerektiğini sordu. Bu tavrına hayran kaldım. Onun hastaneye sevkine kadar yirmi gün geçti ve hastalık sürekli

ilerliyordu. Biz her an bir kanama geçirebilir endişesini taşıyorduk. Tedavisinin iyi olabilmesi için, göğüs hastalıkları hastanesine yatmasını sağladık. Ancak orada mahkum koğuşu bulunmadığı için, ayağına zincir taktılar. Bu çok onur kırıcı bir şeydi ve hemen mahkum koğuşu bulunan devlet hastanesine sevk ettirdik. Ama bu süreç gerek çocuğu, gerek ailesini çok hırpaladı.

16 Nisan'da dört kızımızdan üçü tahliye olmuş, biri kalmıştı. O da uğradığı hayal kırıklığı sonucu bileklerini kesti. Kendini yalnız hissediyordu. Doktorlar bunun devamının olabileceğini söyledi ve nitekim öyle oldu. Gözaltına alınıncaya kadar anne ve babasından bir gece bile ayrı kalmamıştı. Anne ve babasının üzüntüsü onu daha da yıpratıyordu ve onaltı yaşındaydı. Demirparmaklıklar arkasındaki bir çocuğa ne kadar destek olabilirsiniz? Üstelik bir süre sonra onu alıp Muğla'ya götürdüler. Bir de araya uzaklık girmişti. Biz de ona, mektup yazma kampanyası düzenledik. Tanıdık, tanımadık birçok kişi arkadaşları, öğretmenleri, ona mektup yazıyorduk. Bir gün bana ne kadar yalnız olduğunu söylediğinde ona "sen yalnız değilsin, senin dışarda uçurtmaların var. Tanımadığın birçok insan senin için üzülüyor ve seni seviyorlar" demiş ve "Uçurtmayı Vurmasınlar" filmini anlatmıştım. Giden mektupların her biri, dışarıdaki uçurtmaydı onun için.

O bunları yaşarken diğer altı kişi kaldıkları koğuşlarda açlık grevleri ve ölüm oruçlarını yaşıyordu. Onlar belki ölüm orucunda değildi, sadece destek açlık grevleri yapmışlardı, ama etraflarında ölüme yatan insanlar vardı. Ben, babam ölürken son anda kardeşimi odadan dışarı çıkarmıştım. Onun genç yaşta ölümü tanımasını istememiştim. Fakat cezaevinde ölümün kokusunu duyuyordu. Yirmiiki yaşındaydı, hiçbir şey yapmamıştı. Özgürlüğünü elinden aldılar ve ona ölümünü kabullendirdiler. Çünkü açlık grevlerinin son üç günü hükümet müdahale edebileceğini söylemişti ve içeri-

ye müdahale demek, birçok kişinin ölümü demekti. Bunların arasında kardeşim de olabilirdi. Daha önce cezaevlerinde yaşanan olaylarda birçok kimsenin öldüğünü biliyordum. Ölüm orucunun son günlerinde, cuma günü onu ziyarete gittiğimde bana "abla bize burada herşey olabilir. Kendini ve annemi buna hazırla. Burada ne olacağımız belli değil. Belki ölürüz. Ben kendimi hazırladım" dedi. Hiçbir şey söyleyemedim. Mesai saatinin bitimine kadar orada kaldım. Ayrılırken bana sıkıca sarıldı ama ben oradan kaçmak istiyordum. Onu hafifçe ittirdim ve ayrıldım. Sonraki saatlerde hep "neden onu ittirdim?" diye kendimi yedim bitirdim. Cuma günü oradan ayrıldığımdan itibaren açlık grevi bitene kadar yaşadığımız süreci unutmam mümkün değil. Sadece "ne olacaksa olsun, ama bu bekleyiş bitsin" diye düşünüyor insan. Herkes on aydır onlara yapılanları konuşuyor. Ama süreç durmuyor. Onlar daha birçok şey yaşıyorlar. Ondört yaşında, onaltı yaşında ve yirmiiki yaşındalar ve birçok kimsenin yaşamadığı deneylerden geçtiler.

Sonuç olarak, on ay içinde hissedilir biçimde olgunlaştılar. Büyüdüler, ama umarım yaşlanmazlar.

Bizim yaşadıklarımızı, bu ülkede birçok insan yaşıyor ve bu ülkede insanlar vatanını sevme adına birbirine zarar veriyor. Vatan sevgisini birileri ondört, onaltı yaşlarındaki çocuklara işkence yaparak, birileri de oraya buraya bomba koyarak, adam öldürerek kanıtlıyor. Böylece işkence teröre, terör de işkenceye bağlanıyor. Olan suçsuz çocuklara oluyor.

Bu on aylık süreçte, zaman zaman kardeşime işkence yapan polislerle ben ve diğer aileler karşılaştık. Ortak bir yargımız var artık: Hiçbirimiz onlara kin duymuyoruz. Onlara sadece acıyoruz. Keşke insanlar güçlerini mesleklerinde veya giyindikleri resmi elbiselerde bulmasalar da, kendileri güçlü olabilseler. Benim kardeşim, aylardır bu kadar olumsuzluğa karşın, ayakta ve yaşamaya devam ediyor. Onun gücü kendi kişiliğinde. Bence kardeşim ve

diğer çocuklar, bu polislerden daha güçlüler.

Manisalı annelerden biri onlar için "kendileri küçük,yürekleri büyük çocuklar" demişti. Sizlerden istediğim, bu küçük ama büyük çocuklara desteğinizin devamı ve benzeri olaylara da aynı tepkiyi göstermenizdir."

(*) Radikal Gazetesinin 3 Kasım 1996 tarihli Radikal 2 ekinaen alınmıştır.

4.
BÖLÜM

KİRLİ SAVAŞ YÖNTEMİ OLARAK, CİNSEL İŞKENCE ve TECAVÜZ

Tecavüz, uluslararası düzeyde güncel insan hakları sorunlarından biridir. Tecavüzü bu anlamda, güncel kılan öne çıkaran nedense, gerek ulusal, gerek bölgesel, gerekse uluslararası ölçekte devam eden savaşlardır.

MÖ 1500 yılından, günümüze kadar geçen yaklaşık 3500 yıllık zaman dilimi içinde, ancak 250 yıl savaşsız geçirilmiştir. 1800'lü yılların başından 1950'li yılların başına dek geçen 150 yıl içinde, dünya, büyüklü küçüklü birçok ulusu karşı karşıya getiren, içinde 1. ve 2. Dünya Savaşları'nın da bulunduğu 300'den fazla savaş yaşamıştır. İçinde iç savaşların yer almadığı bu veriler dışında, 1945-1995 yılları arasında dünya ölçeğinde, ciddi boyutta 149 silahlı çatışma meydana geldiği belirlenmiştir.

Yüzyılın son yarısından bu yana, yoğunlaşan gerek iç, gerekse bölgesel savaşların ve silahlı çatışmaların, ekonomik çıkarlara göre şekillenen, halklar arası savaş ve çatışmalar şeklinde seyrettiği gözlenmektedir. Emperyalist pazar paylaşım savaşlarının halkların boğazlaşmasına yol açtığı savaş alanlarının başında, doğal zenginlik kaynaklarıyla, tekellerin iştahını kabartan ve bu anlamda stratejik öneme sahip bölgeler gelmektedir. Bosna-Hersek, Çeçenistan, Azerbaycan, Orta-Doğu, Afrika, Latin-Ameri-

ka gibi daha birçok bölge aynı kaderin etkisi altındadır. Bu bölgeler, silah tekellerinin beslendiği ana kaynaklar olmaktadır. Ayrıca; modern savaş yöntemlerinin denendiği ve zengin deneyimlerin kazanıldığı bu savaş ve çatışma alanlarında, asıl zarar görenler yerleşik halklar olmaktadır. İnsanlık; sayıları yüzbinlerle, milyonlarla ifade edilen savaş mağdurlarının dramını izlemeyi sürdürüyor. Bu, öylesine bir dram ki, izleri kuşaklar boyu sürecek...

İşte tecavüz de, günümüzde, modern savaş yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Savaş ve çatışmalara kumanda edenlerin, masa başlarında aldığı kararların yaşama geçirilmesiyle başlayan, askerlerin veya görevlilerin özel olarak eğitildikleri, hatta cesaretlendirildikleri özel bir savaş yöntemidir tecavüz. Savaşların kirli yanlarından biridir. Diğer cinsel işkence ve insanlık dışı yöntemlerle birlikte çocuk, genç, yaşlı demeden bütün kadınları hedef alan tecavüzün, savaş ve çatışmalardaki amacı da, savaşılan tarafa gözdağı vermek, sindirmek ve özellikle ulusal kimliği aşağılamaktadır. Eş zamanlı olarak dünyanın her yerinde, Somali'den, Balkanlara, Ruanda'dan Kolombiya'ya kadar, kadınların ortaklaşan kaderi haline gelen cinsel işkence ve tecavüzün ardında, son yüzyılın çatışmaları içinde bir savaş stratejisi olarak kullanılması gerçeği yatmaktadır. Bu modern savaş stratejisi en çok, etnik arındırmada işe yaramaktadır. Yerleşik halkın zorla göçettirilmesi ve bölgenin etnik açıdan temizlenmesi amaçlandığında, cinsel işkence ve tecavüz uygulamaları, beklenmedik yararlar sağlamaktadır. Bu politikanın amacına ulaşması ve işlevine uygun kullanılabilmesi içinse, yığınsal olarak uygulanması gerekmektedir.

Bu yöntem, toplama kampları, cezaevleri, hatta kadınların kendi evlerinde yaşanan onbinlerce tecavüz olayı ile mükemmel (!) bir baskı ve sindirme yöntemi olduğunu kanıtlamaktadır. Bu konudaki en taze örneklerden birini Bosna-Hersek savaşında yaşanan tecavüzler oluşturmaktadır. Resmi açıklamaların da doğruladığı yazılı kaynakların belirlemelerine göre, Bosna-Hersek savaşında tecavüz mağduru kadınların sayısı yaklaşık 200.000'dir. Bir kadının birden fazla tecavüz olayıyla karşılaştığı ve uygulamanın sistematik hal aldığı düşünüldüğünde ise, gerçekleşen olay sa-

yısının yüzbinlerle ifade edileceği açıktır.

Bu yöndeki örnekleri çoğaltmak mümkündür. 1991 ve 1992 yılında, ülkelerindeki açlık ve savaştan kaçan 300 bin Somalilinin arasındaki kadın nüfusun çoğunluğu, Kenya'daki mülteci kamplarında tecavüze uğradılar. Bazı raporlara göre tecavüze uğrayanlar arasında 4 yaşındaki kız çocukları da vardı.

Etnik göçlerin yaşandığı Ruanda'da da benzeri tecavüz olaylarına sık sık rastlanmaktadır.

Örneklenen savaşların hepsinde, tecavüz, zorla göçettirme ve insansızlaştırma, yani etnik temizlik politikasıyla paralel yürütülmektedir. İşgal edilen toprakların insandan arındırılmasında, kadınlara yönelen yığınsal ve sistematik tecavüzün büyük rolü bulunmaktadır.

Filistin topraklarından sürülmek istenen Filistinliler baskı ve gözdağı amacıyla aynı saldırılara uğradılar. Filistinli kadınların davalarıyla ilgilenen avukat Teresa Thornhill "Kadınları Konuşturma Yöntemleri" adlı kitabında, İsrail gizli polis örgütü Şin Bet'in yürüttüğü sorgulamalarda cinsel işkence yöntemlerinin uygulandığından sözetmektedir. Tüm Arap ülkelerinde olduğu gibi Filistinli kadınlar için de cinsel tacize ve tecavüze uğramak, hem kendisi, hem de yakınları için utanç vericidir, özellikle de kadınları korumakla yükümlü kocaları için... Binlerce Filistinlinin topraklarını terkederek göç yollarına düşmelerinde, elbette bu yıldırma yöntemlerinin de etkisi vardı.

Ataerkil toplum yapısı, egemenlerin esin kaynağı olmaktadır. Çünkü, feodal ilişkilerin varlığını sürdürdüğü bu gibi toplumlarda, kadınlara yönelecek her türlü saldırı, kadının ait olduğu topluluğa yapılmış sayılmaktadır. Kadının kişiliğinde, aşağılanarak korkutulmak istenen asıl güç, toplumdur. Kadının tecavüze uğramasıyla, toplumun namusunun kirlendiğine inanılır. Çünkü, kadın, toplumun ve feodal gücü elinde bulunduran erkeğin malıdır. Bazen buna dinsel faktörler de eklenir.

Örneğin. İran'da; devrimden sonra molla rejimi tarafından siyasal muhaliflere karşı tecavüz, etkin bir yöntem olarak uygulandı. Mollalarca tecavüzün haklı ve dinsel dayanağı da vardı. Cezaevlerinde genç kızların,

kadınların ırzına geçilirken mollalar şuna inanıyorlardı: Bakire olarak ölen kız cennete gider. Bu nedenle, bakire kadınların idam edilmeden önce kızlıklarını bozmak gerekçesiyle tecavüz edilmeleri gerekmektedir. Nitekim, binlerce kadın bu şekilde tecavüze maruz kaldılar.

Kadınların cinsel bütünlüklerine yönelik saldırıların savaş stratejisi haline dönüşmesi, Latin Amerika ülkelerindeki savaşlarda da kendini göstermiştir. Bu ülkelerdeki faşist diktatörlüklerin başvurduğu başlıca baskı ve sindirme yöntemlerinden biri de, cinsel işkence ve tecavüz olmuştur. Arjantin, Şili, Nikaragua, Uruguay, Meksika, Bolivya gibi birçok ülkede, tecavüz, gözaltında veya cezaevinde kadının kaçamayacağı işkence koşullarında, kadınlara karşı zorbalığın standart aracı haline gelmiştir. Kadınlar buradaki çatışmalarda, tecavüz kurbanı olmaktan kurtulamamıştır. Uğradığı tecavüz sonrası hamile olan kadınların doğurduğu çocuklar ise, dramın bir başka yüzünü oluşturmuştur.

Askeri diktatörlük döneminde, Arjantin'de Plaza de Mayo Anneleri tarafından dile getirilen bu gerçeğe göre, doğan çocuklar, çocuksuz subaylara ganimet olarak veriliyordu. Ya da Bosna-Hersek'te olduğu gibi, annelerinin yaşadığı en insanlık dışı yöntemlerin simgesi olarak, "nefretin çocukları" şeklinde anılmaktan kurtulamıyorlardı.

Latin Amerika'daki cinsel işkence ve tecavüzün bir başka aşaması ise, fiziksel ve psikolojik işkence sırasında hayvanların kullanılmasıdır. Vajinalara fare sokulması sonucu, birçok kadının ruhsal dengesi bozulmuştur. Şili'de birçok kadın tutuklu, eğitilmiş köpekler —genellikle boksörler— tarafından tecavüze uğratılmıştır. İşkenceciler, en vahşi, en acımasız işkence yöntemlerine hayvanları alet ederek, yeni bir boyut kazandırıyorlardı.

Dünyanın her yerinde, aynı yöntemlerin, aynı amaçla kullanılması bir rastlantı değildir. Savaş ve çatışmalarda gözlenen bu stratejinin, kesintiye uğramaksızın güncellik kazanmasında ve bir anlamda, evrensel nitelik kazanmasında, belli başlı emperyalist ülke politikalarının önemli payı bulunmaktadır. İşkence yöntemlerinin öğretilmesinde, yaygınlaştırılmasında ve bizzat uygulanmasında başta ABD olmak üzere birçok devletin rolü vardır. ABD'deki işkence eğitim merkezleri ve buralarda eğitim görmüş

işkencecilerin itirafları, her dönemde bu gerçeği doğrulamıştır. Ulusların kaderleri üzerine oynanan oyunlarla geliştirilen düşük yoğunluklu savaş stratejisi olarak da adlandırılan savaş stratejileri üzerine geliştirilen kirli savaş yöntemleri emperyalislerin yarattığı taleple, oldukça geniş uygulama alanı bulabilmektedir. Kullanılan yöntemlerin yarattığı ruhsal etki, kuşaktan kuşağa taşınacak kadar kapsayıcı bir özelliğe sahiptir. İşte, cinsel işkence ve tecavüz, egemenlere ve çıkar sahiplerine bu avantajları sağlamaktadır. Savaş ortamı, egemenlere bu olanakları sağlarken, cinsel işkence ve tecavüz kurbanları üzerindeki tahribatı da derinleştirmektedir.

Sonuç olarak; cinsel işkence ve tecavüzün, savaş ve silahlı çatışma hallerinde, diğer dönemlerdeki uygulanışıyla aynı amacı hedeflediği açığa çıkmaktadır. Ancak bu koşullarda gerçekleştirilen cinsel işkence ve tecavüz, toplumsal kıyımlara dönüşecek kadar yığınsal ve yaygın bir uygulamadır. Yanı sıra, etnik arındırmanın ve insansızlaştırma politikasının önemli araçlarındandır. Düşük yoğunluklu savaş stratejisinin önemli bir parçasıdır. Bilinçli bir askeri politikanın ürünüdür.

Bu açıklamalara paralel olarak, Türkiye'de Olağanüstü Hal Bölgesi'nin ayrıntılı bir biçimde incelenmesi gerekmektedir.

Olağanüstü Hal Bölgesi'nde Cinsel İşkence ve Tecavüz

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın, "Olağanüstü Yönetim Usulleri" başlığını taşıyan bölümünde; madde 119 ve 120'de olağanüstü hal ilanını gerektiren durumlar sayılmıştır. Madde 120'ye göre, şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması sebepleriyle olağanüstü hal ilanı, Milli Güvenlik Kurulu'nun görüşü alınarak Bakanlar Kurulu kararıyla ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin (TBMM) onayıyla mümkündür. Buna olanak tanıyan bir başka Anayasa maddesi ise, madde 15'tir. Bu madde de, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulması veya bunlar için Anayasa'da öngörülen güvencelere aykırı tedbirlerin alınabileceği durumlar arasında olağanüstü halde sayılmıştır.

Görüldüğü gibi, olağanüstü hal, temel hak ve özgürlüklerin kullanımının askıya alındığı, demokratik olmayan bir yönetim biçimidir. Anayasa'nın tanıdığı yetkiye dayanarak, Türkiye'de dönem dönem olağanüstü

hal ilanına gidilmiştir. Ancak, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinden birçoğunu kapsayan illerde olağanüstü hal ve sıkıyönetim ilanı kesintisiz olarak, yaklaşık ondokuz yıldır devam etmektedir. 1978 yılında sıkıyönetim ilanı ile başlayan bu süreç, yerini 1987 yılında olağanüstü hal ilanına bıraktı. 28 Kasım 1996 tarihinde TBMM tarafından OHAL uygulanmasının, Diyarbakır, Hakkari, Siirt, Bingöl, Batman, Bitlis, Van, Şırnak ve Tunceli illerinde dört ay süreyle uzatılmasına ve Mardin ilinde uygulamanın kaldırılmasına karar verildi. Uygulamanın yasal dayanakları başta Anayasa olmak üzere, OHAL Yasası, Terörle Mücadele Yasası, DGM Yasası, Köy Yasası ve Kanun Hükmünde Kararname ve benzeri birçok düzenleme ile oluşturulmuştur. Bu düzenlemeler doğrultusunda bölgeye özgü idari ve askeri yapılanmalar oluşturulurken, temel hak ve özgürlükler de, ya sınırlandırılmış ya da ortadan kaldırılmıştır. Hukuk ve uygulama açısından bölgenin taşıdığı özellikler nedeniyle OHAL Bölgesi ile diğer bölgeler arasında olağanüstü farklılıklar doğmaktadır. Türkiye kamuoyunun görüşbirliği halinde olduğu üzere, bölgede oniki yıldan bu yana bir "savaş" ortamının bulunduğundan kuşku yoktur. Devlet ile PKK arasında süren bu savaşın, şu ana kadar yarattığı mali yükü araştıran Başbakan Necmettin Erbakan'ın, basına ve kamuoyuna yansıttığı verilere göre şimdiye dek 48 milyar dolar harcanmıştır. Türkiye bütçesinin büyük bir kısmını ayırdığı savaş giderleri, ülkenin sağlık, eğitim, kültür gibi en temel hizmetlere ayrılan rakamların toplamından daha yüksektir.

Araştırmalar, Türkiye'nin 1994'te dünyanın en büyük silah ithalatçısı haline geldiğini göstermiştir. Bu silah ithalatının %80'i ABD'den, geriye kalan kısmı ise Almanya, Hollanda, İtalya, Fransa, İngiltere, İspanya ve Kanada'dan sağlanmıştır. Hiçbir uluslararası savaşın tarafı olmayan Türkiye'nin, aldığı savunma silahlarını OHAL Bölgesi'nde kullandığı ve tükettiği herkesçe bilinmektedir. Human Rights Watch'un, 1992 yılında, uluslararası alanda kabul gören, insan hakları ve savaş kurallarını ağır biçimde ihlal eden hükümetler ve örgütleri gözlemlemek ve bunlara silah transferlerini engelleyip bu konudaki haberalma özgürlüğünü genişletmek amacıyla kurduğu "Human Rights Watch Silah Projesi" kapsamında ha-

zırladığı Türkiye raporunda bu yönde birçok tespit yer aldı.

Savaşın bir başka görünümü ise, devletin bölgede bulundurduğu askeri ve silahlı güçlerin sayısı, bunların rejim üzerindeki etkileri ve üstlendikleri işlevlerdir.

Türk Kara Kuvvetleri, bölgede 150 bin kişilik askeri güç bulundurmaktadır. 590 bin kişilik gücü olan Kara Kuvvetleri'nin mevcudunun 1/5'i ve dört ordudan ikisi bölgede bulunmaktadır.

OHAL Bölgesi'nde görev yapan 300 bin kişilik askeri gücün 150 bini orduya (kara kuvvetlerine), 10 bini hava kuvvetlerine, 50 bini jandarmaya, 40 bini polise ve 67 bini köy korucularına aittir.

Bölgede sivil idari birimler, başta OHAL Bölge Valisi olmak üzere kaymakam, muhtar vb. görevliler, askeri komuta merkezlerine bağlı olarak çalışmaktadır. Ordunun ülke genelindeki siyasal üstünlüğü bölge açısından daha sistemli ve açıktır.

Bu yapı, insan hakları ihlalleri konusunda kendini doğrudan doğruya hissettirmektedir. Olağanüstü rejime koşut olarak, sansür, sürgün, yargısız infaz, faili meçhul cinayet, keyfi gözaltı, işkence, işkenceyle öldürme, gözaltında kaybetme, zorla göç ettirme, köy yakma ve boşaltma, haksız tutuklama, cezaevinde katletme ve işkence gibi sayısız insan hakları ihlalleri diğer yerlere nazaran bu bölgede alabildiğine yaygın ve sistematiktir. Bu tabloyu yansıtan veriler zaman zaman resmi makamlarca da doğrulanmaktadır. Devletin resmi açıklamalarına göre, bölgede güvenlik güçleri, siviller ve PKK gerillalarından oluşan toplam 19 bin kişi ölmüş, 2 bin kişi faili meçhul cinayetlerde katledilmiş, 2664 köy boşaltılmış ve 2 milyonu aşkın insan bölgeden göçetmiştir. (1996 sonu itibariyle) İnsan Hakları Derneği'ne göre, tespiti mümkün olabilen gözaltılar ortalama her yıl 15 bin dolaylarındadır. Bu gözaltıların büyük bir bölümü ise bölgede gerçekleşmektedir.

Bölgede süregiden insan hakları ihlalleri, Türkiye kamuoyunda olduğu gibi, yurtdışında da çeşitli tepkilere yol açmaktadır. Yoğunluk kazanan insan hakları ihlalleri gerekçe gösterilerek, bir kısım Avrupa ülkeleri tarafından Türkiye'ye satışı tasarlanan silahlara ilişkin anlaşmalar askıya alın-

mıştır. Benzer tepki, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği konusunda yaşanmaktadır. Türkiye de, tersine bir tutumla, yürütülen savaşa ilişkin eleştirel beyanlarda bulunan Avusturya, Finlandiya, İsveç ve İsviçre gibi ülkelerden silah satın almayacağını açıklamıştır.

Ancak, yer yer öne çıkan bu tepkiler Türkiye'nin aynı ihlalleri sürdürmesine rağmen, aynı ülkelerce rafa kaldırılmakta, silah satışları ve bu yöndeki işbirlikleri devam etmektedir.

OHAL Bölgesi'ndeki insan hakları ihlallerinde, bölgede görev yapan 300 bin kişilik güvenlik ordusunun önemi büyüktür. Türkiye genelindeki güvenlik sisteminden farklı olarak bölgeye özgü güvenlik birimleri de kullanılmaktadır. bölgedeki kent merkezlerinde polis en temel güvenlik birimi olurken, kırsal alanda jandarma, kır polisi olarak aynı görevi üstlenmektedir. "Özel Tim" adı verilen özel güvenlik birimleri ile "Geçici Köy Korucuları" adı verilen korucular, kırsal alanda, bölgeye özgü özel statüler kazanmışlardır.

Bölgede en önemli ihlalci durumunda olan Özel Timler hem jandarmaya, hem de polise bağlı olarak iki ayrı biçimde örgütlendirilmiştir. 1993 yılı sonlarından bu yana kullanılmaya başlayan bu timler, özellikle aşırı sağcı, Türk milliyetçiliğini savunan ideolojik donanımlı sivil faşistlerden seçilmektedir. Sayıları yaklaşık 20 bin dolayındadır. Bu timlerin, gerilla savaşı yöntemlerini kullanarak, kontr-gerilla faaliyetlerinde ve çatışmalarda kullanıldıkları bilinmektedir. Eğitimlerinin ABD'li uzmanlar tarafından gerçekleştirildiği bizzat ABD'li yetkililerce doğrulanmıştır.

Geçici Köy Korucu'ları ise önceden Köy Yasası'nda var olan köy korucularının yetkilerinin artırılması ve güçlendirilmesiyle ortaya çıkmış bir güvenlik birimidir. Genellikle aşiret düzeyinde örgütlenen ve yine köylülerden oluşturulan Geçici Köy Korucuları, Köy Yasası'na 4 Nisan 1995 tarihinde eklenen iki maddeye dayanarak, şiddetin olağanüstü hal ilanını gerektirdiği yerlerde kullanılmak üzere yeni statülerine kavuşmuşlardır. 1987 yılından bu yana sayılarında olağanüstü artışlar gözlenmiştir. 1995 yılı itibariyle sayıları 67 bine ulaşmıştır. Gelinen haliyle, geçici köy korucuları, bulundukları köylerin de sınırlarını aşarak, bütün askeri harekatlar-

da kullanılmaktadır. Bazı aşiret reislerinin, aşiret üyelerini silahlandırarak "Gönüllü Köy Korucusu" adı altında aynı işlevi yerine getirmek üzere örgütlendiklerine de rastlanmaktadır. Örneğin, DYP Şanlıurfa Milletvekili olan ve adı birçok skandala karışan Sedat Edip Bucak'ın 10 bin kişilik gönüllü korucu ordusuna sahip olduğu bilinmektedir. Gerek geçici, gerek gönüllü köy korucularının, bölgede birçok rüşvet, adam öldürme, yargısız infaz, uyuşturucu kaçakçılığı, tehdit, tecavüz, işkence, gasp, zorla koruculaştırma, köy boşaltma gibi sayısız insan hakları ihlalinde rol oynadıkları açığa çıkmıştır.

İçişleri Bakanı Meral Akşener, bu konudaki son resmi açıklamayı 22 Kasım 1996 tarihinde yaptı. Açıklamaya göre, şimdiye dek 2 bin köy korucusunun işledikleri çeşitli suçlar nedeniyle hakkında işlem yapılmıştı. İşlenen suçlar arasında dikkat çekici olanlardan biri de, "kadın kaçırma"ydı. Toplam 77 korucu hakkında, kadın kaçırma suçunu işledikleri gerekçesiyle Bakanlık tarafından işlem yapılmıştı .

Sunulan bilgiler doğrultusunda, OHAL Bölgesi'ndeki insan hakları ihlallerinin bölgede görev yapan güvenlik güçlerinde yoğunlaştığından kuşku yoktur. Savaşın beraberinde getirdiği özgünlükler nedeniyle, bölgedeki insan hakları ihlalcilerinin başında, kırsal alanlarda asker, özel tim ve korucular, kentlerde ise polis, asker ve özel timler gelmektedir.

Genel anlamda savaş ve silahlı çatışmaların en belirgin görünümlerinden biri olan, zorla göçettirme ve köy boşaltma politikaları, OHAL Bölgesi bakımından askeri güvenlik stratejisinin ayrılmaz parçasıdır. PKK'ye lojistik destek verme ihtimali olduğu veya bu potansiyeli taşıdığı gerekçesiyle, boşaltılan, yakılan, yıkılan köy sayısı resmi açıklamalara göre 2664'tür. Halen devam eden bu politikanın uygulama alanı her gün genişlemektedir. İnsan Hakları Derneği kaynaklarına göre, boşaltılan köylerin toplam sayısı bölgede bulunan köy sayısının yarısı kadardır. 2 milyonu aşan sayıda Kürt, bu nedenle göçetmek zorunda kalmıştır.

Kürt yerleşim alanlarının insandan arındırılması, modern savaşların vazgeçilmez yöntemi olan etnik temizliğin devlet tarafından uygulanmasından başka birşey değildir.

Olağan hale gelen insan hakları ihlallerinin, köy boşaltma ve zorla göçettirme sırasında daha çok yoğunlaşacağı açıktır. Nitekim, veriler ve tanık anlatımları bunu doğrulamaktadır.

Human Rights Watch'ın "Türkiye'ye Silah Transferleri ve Savaş Yasaları İhlalleri"ne ilişkin derlediği olaylardan önemli bir bölümü köy boşaltma ve zorla göçettirmelerden oluşmaktadır. Birçok işkence ve insanlık dışı muamelenin halka karşı güvenlik güçlerince uygulandığı bu aşamada, cinsel işkence yöntemlerinin oldukça yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu somutluğu birkaç tanık anlatımıyla sunmak olgunun aydınlatılmasını kolaylaştıracaktır.

Mart 1993 tarihinde, Siirt'in Eruh ilçesine bağlı Ekinyolu Köyü askerlerce basıldı. Evleri yakılıp, hayvanları öldürülen köylülerden 23'ü gözaltına alınarak yakındaki jandarma karakoluna götürüldüler. Aynı gün, köy topçular ve tanklar tarafından bombalanarak yıkıldı.

35 yaşındaki F.K. isimli köylü kadın sonrasını şöyle anlatmaktadır:

"Sabahın üçünde sessiz ve yaya olarak köyü askerler sardı. Evimizin damında askerleri gördüm. Kocamı uyandırdım ve kaçmasını söyledim. Ama geç kalmıştı... 40 yaşındaki kocam M.K. askerlerin emirlerini dinleyerek diğer erkek köylülerle köy meydanında toplandılar. Askerler 23 adamı ayırarak gözlerini, ellerini bağladılar, elbiselerini soydular ve PKK milisi olmakla suçladılar. Bizi çok fena dövdüler. O kadar sert vurdular ki yere yıkıldık. Onlar vururken biz ellerimiz bağlı ve çıplak yerde sürükleniyorduk. Kocam köyden götürüldükten sonra kadınlara kötü ve aşağılayıcı muamele yapılmaya başlandı. (Tanık, cinsel taciz hakkında ayrıntı vermeyi redderek) Küfrettiler ve cinsel tacizde bulundular. Sonra askerler hayvanları öldürdüler ve köyü terkettiler. Hemen ardından bombalama başladı. Çocuklarımı ve kaynanamı alarak mağaraya gizlendik. Bombalama durunca dışarı çıktım ve askerlerle karşılaştım. Beni çok kötü dövdüler ve sonra her türlü cinsel alaylar ve şeyler yaptılar. Kocam da 23 gün Siirt Jandarma Karakolu'nda tutuldu. Köyün 80 evi yakılmış, 18 ev de harap olmuştu."

Köy boşaltma ve zorla göçettirme uygulamaları sırasında, güvenlik

güçlerince gerçekleştirilen işkence ve kötü muameleler kadın, çocuk, yaşlı demeksizin oldukça geniş bir kesimi kapsamaktadır. Kitlesel ve yaygın işkence uygulamalarının başlıca mağduru kadınlar ve çocuklar olmakla birlikte, erkekler de aynı şekilde cinsel işkence ve tecavüze maruz kalabilmektedir. Bu yöndeki kamuoyuna yansıyan en çarpıcı örneklerden biri de, 21 Şubat 1993 tarihinde Şırnak ili, Güçlükonak ilçesi kırsal alanında yer alan Ormaniçi köyünde yaşandı. Olayın tanıklarından 35 yaşındaki I.C yaşadıklarını şöyle anlatıyor:

"Sabaha karşı askerlerin bir bölümü yürüyerek geldi. Geri kalanlar ve özellikle subaylar helikopterle geldiler. Çünkü kar bütün yolları kapatmıştı. Askerler, köylülere evlerini terketmelerini emrettiler. Köyden yaşları onüç ile otuzaltı arasında kırkaltı erkek elleri önlerinden bağlanarak köy meydanının ortasında yüzükoyun yere yatmaya zorlandı. Kar yağıyordu. Korkunç soğuktu. Üzerimde yalnızca bir kot ceket vardı ve birkaç dakika sonra soğuktan titremeye başladım. Bu şekilde sekiz saat karlar üzerinde yattık ve ayağa kalkmaya yeltendiğimizde askerlerce dövülüyorduk.

Köyde otuz evi, üzerlerine serptikleri ve sonrada çakmakla ateşledikleri kırmızı tozla yaktılar. Askerler bu tozu kullanırken eldiven giyiyorlardı. Karanlık basınca, onüç yaşında bir çocuğun da bulunduğu altı erkeği, ben de dahil, Güçlükonak Jandarma Tabur Karargahı'na götürdüler. Altı erkek ve bir çocuk, ondört gün boyunca burada sorgulandı. Bu süre içinde yedi kişi camları kırık bir odaya konulduk. Hep kar yağıyordu ve dondurucu bir soğuk vardı. Dört günün sonunda ayaklarımız şişti ve ağrımaya başladı. Çok ağır şekilde dövülüyorduk. Bize elektrik verilmesi, makata cop ve şişe sokma, vücudumuzda ateş söndürme ve falaka da dahil çeşitli işkencelere maruz kaldık. Bunların sonucunda ben, Resul Aslan ve onüç yaşındaki Fahrettin Özkan'ın ayakları, Mehmet Tahir Çetin'in iki bacağı diz altından kesildi. İbrahim Ekinci ise Diyarbakır'da hastanede ölmüş. Biz ise Mardin Devlet Hastanesi'nde ameliyat olduk."

Cinsel işkence ve tecavüz, bölgede de özellikle kadınları hedef alan bir işkence yöntemi olarak uygulanıyor. Diğer bölgelere nazaran OHAL Bölgesi'nde uygulanan cinsel işkence ve tecavüz yöntemlerinde çok çeşit-

li biçimler kullanılıyordu. Her yer ve koşulda gerçekleştirilen cinsel işkence yöntemleri, özel eğitimli güvenlik birimlerinde kendine özgü yeni biçimler yaratıyordu. Bu konuda T.P. isimli bir tanığın aktardığı olaylar sadece küçük bir ayrıntı olarak dikkat çekicidir.

33 yaşındaki T.P. 10 Mayıs 1994 tarihinde jandarma birliklerinin üç PKK gerillası zanlısının helikopterden atılmasına tanıklık etmişti. T.P. devamla şunları söylüyordu:

"Onları ilk gördüğümde ölü sandım. Fakat dokunduğumda gözlerini açtılar. Neredeyse bilinçleri yerinde değildi, çünkü öylesine kötü dövülmüşlerdi. İkisi kadın olan bu gerillaların 30 yaşında Abdurrahman, 21 yaşında Zelal ve 23 yaşında Bermal olduklarını öğrendim. Ben ve onlar suya batırılarak tekrar işkence görüyorduk. 10 Mayıs günü, saat 11.00 sıralarında dördümüzü Cobra helikoptere bindirdiler. Bir uzman çavuş ve üç erin muhafızlığında helikopter Kulp yönünde havalandı. Kalkıştan az sonra, uzman çavuş Abdurrahman'a kapının yanında durmasını emretti, ve 'öteki dünyada bana bir yer ayır' diyerek adamı ölümüne itti. Abdurrahman aşağı itilmeden önce de diğer gerillalarla bana seyretmemi emretti. Uzman çavuş daha sonra Bermal'e kapının yanına gelmesini ve giysilerini çıkartmasını emretti. Bermal reddetti ama çavuş yine de elbiseleri yırttı. Çıplak vücudunu elledi ve aşağılayıcı cinsel sözler sarfederek onu s... istediğini söyledi. Ve kızı kapıdan itti... Ben seyretme emrine itaat etmedim. Bakmak dehşet vericiydi, gözlerimi kapattım. Nasılsa öldürüleceğimi biliyordum. Zelal'i de soyup, aşağılayarak helikopterden attılar. Ben de dayanamayarak silahların yerini göstereceğimi söyledim... O gece sorgulandığım okulun açık penceresinden çıkarak kaçtım ve Lice'ye gittim."

Genelde işkence, özelde cinsel işkence ve tecavüzle, gözdağı verilerek korkutulmak, yıldırılmak ve sindirilmek istenen asıl güç yığınlar olduğu için, bu tür eylemler bölgede köy veya aile ortamında da gerçekleştirilmektedir. Bu noktada güvenlik güçlerinin haklı (!) bir nedeninin olması gerekmemektedir. Gerillaya potansiyel destekçi olarak gördüğü bütün Kürt köylülerinin, böylesine insanlık dışı yöntemleri hakettiğine inanan güvenlik güçleri, bir anlamda intikamlarını bu yolla almaktadırlar. Bir ce-

zalandırma aracı olarak cinsel işkence ve tecavüze başvurma konusunda çoğu zaman askerler ve güvenlik güçleri psikolojik açıdan cesaretlendirilmektedir. Düzenlenecek operasyonlar öncesinde özellikle zorunlu askerliğe tabi genç askerlerin bu yönde seminerlere tabi tutuldukları tanık anlatımlarıyla dile getirilmiştir.

Alınteri isimli haftalık bir gazetenin 23 Temmuz 1994 tarihli sayısında yer alan S.E. isimli askerin anlatımları bu olguya ışık tutmaktadır.

Diyarbakır Silvan'da, 10. Jandarma Er Eğitim Alayı Muhafız Bölüğü'nde zorunlu askerlik görevini yapan S.E. adlı er, katıldığı iki ayrı tecavüz olayını anlatırken pişman olduğunu sözlerine ekliyordu. Tecavüze uğrayan kadınlardan biri, sürekli evine gelip gittiği söylenen bir gerillanın hamile olan eşiydi. Köye düzenledikleri operasyonda, gerilla evde bulunamamıştı. Üst rütbeli görevlilerin "icabına bakın" emriyle Kayserili bir asker kadına tecavüz eder. S.E. ise bu emre uymakta tereddüt eder. Bu duruma çavuşları müdahale ederek, S.E.'ye "oğlum bu kadının kocası senin arkadaşlarını öldürdü. Ona vereceğin en iyi ceza bu" diyerek, içeriye girmesini emreder. S.E gelen emir üzerine kadına tecavüz eder ve sonrasını şöyle özetler: "İşimiz bittiğinde kadının durumu çok kötüydü. Ağlayamıyordu bile. Öylece sırtüstü yatıyordu..."

Tecavüze uğrayan ikinci kadın ise, köyde üst rütbelilerle korkudan birlikte olan bir köylü kadındır. S.E. bunu da şöyle anlatıyor: "Evine arama bahanesiyle girdik. Biz zaten arama bahanesiyle kadınları adeta mıncıklıyorduk. Evdekileri, ufak kardeşi, ablası ve annesini dışarı çıkarıp, onun istememesine rağmen birlikte olduk."

S.E. tüm bunların askerlik sonrası dönemde değerlendirmesini de şöyle yapıyor: "Askerde onlar bizi öldürmek isteyenlere yardım ediyor diye düşman görüyorduk. Bir de her gün yapılan psikolojik seminerler acıma duygumuzu ortadan kaldırmıştı. Kendimiz için yaşıyorduk. Evet, şimdi çok pişmanım. Tekrar yapmazdım ama oraya asker gittikçe bizim yaptıklarımızı yapmaya devam edecekler. Bunlardan çok daha fazla şey yaptık. Açıkça söylemek gerekirse köylünün yerinde olmak istemezdim. Şu an çok pişmanım."

Cinsel işkence ve tecavüze cesaretlendirme yönündeki eğitim ve yönlendirme çabaları daha çok zorunlu askerlik yapan genç erleri kapsıyor. Sadece iki yıla yakın süreyle askerlik yapan bu gençler, bölgede görev yaptıkları süre içinde üstlerinin emriyle hareket ederek bu tür eylemleri gerçekleştiriyorlar. Askerliğin sona ermesiyle birlikte, savaş dışındaki yaşama uyum zorluğu çekerek bunalıma düşüyorlar. Yaptıklarından pişmanlık duyma eğilimi gösterenler de, bunun etkisiyle bir iç hesaplaşmaya giriyorlar. "Vietnam sendromu" ya da "savaş sendromu" adı da verilen savaşın yarattığı tahribatlar, bunalıma giren gençleri intiharlara ya da toplu cinayetlere yöneltmektedir. Türkiye gündeminden eksik olmayan bu şekildeki örneklerin çokluğu, başta Genel Kurmay Başkanlığı ve Milli Savunma Bakanlığı olmak üzere devleti rehabilitasyon merkezi açmaya zorlamaktadır.

OHAL Bölgesinde askerlerden sonra en önemli cinsel işkence ve tecavüz faili korucular olmaktadır. İçişleri Bakanı Meral Akşener'in açıklamasına göre korucular, 77 kadın kaçırma eylemi gerçekleştirmiştir. İçişleri Bakanı tarafından verilen rakamlar dahi tüm olayları kapsamazken, 77 olayın faili olan koruculara ne gibi işlem yaptıklarını kamuoyunun öğrenememiş olması tesadüf değildir. Resmi açıklamaların verdiği 77 kadın kaçırma olayı, 77 tecavüz olayı anlamına geliyordu. Ancak mağdurlar gerek bölgede hakim olan feodal yargıların gerekse güvenlik güçlerinden duyulan korkunun etkisiyle yaşadıklarını anlatamadılar. Daha da önemli bir kısmı ise hiçbir şekilde açığa çıkmadan mağdurların belleğinde saklandı.

Korucuların gerçekleştirdiği tecavüz olaylarından güncel olanlarından biri, köyünü terketmek zorunda kalan ve şu anda İstanbul'da akrabalarının yanında yaşayan 17 yaşındaki Remziye Dinç'in yaşadıklarıdır. Batman'ın Güllüce Köyü'nde ailesi ile birlikte yaşadığı 1995 yılı ortalarında Remziye Dinç, köy korucularından Nevzat Altıner ve amcaoğulları Ekrem ve Ceyhun'un bir hafta süreyle tecavüzüne maruz kaldı. Bir hafta sonra kimseye anlatmaması konusunda tehdit edilerek serbest bırakılan Remziye Dinç, bu saldırı sonucunda hamile kaldı. Bir yakınının yardımıyla korucular hakkında savcılığa şikayette bulundu. Savcılık soruştur-

mayı 1.5 yıl geciktirdi. Bu arada bebeği dünyaya geldi O'na Türkçe 'ağlama benim canım' anlamına gelen Negrican adını koydu. Kendisi de çocuk yaştaydı ve tecavüzün ikinci yüzüyle karşılaşıyordu. Remziye ve Negrican. Tecavüz mağduru iki çocuk. Ama biri anne diğeri bebek. Yaşadıklarının ardından biri köyünü terketti, diğeri Diyarbakır Çocuk Esirgeme Kurumu'na verildi. Yolları bir kez daha ayrıldı. Şimdi artık acılarını ayrı ayrı dindirecekler! Yapılan tahliller sonucunda bebeğin korucu Nevzat Altıner'e ait olduğu saptandı. Savcılık olaydan bir buçuk yıl sonra korucu Nevzat Altıner hakkında "zorla alıkoyma" fiilinden dolayı dava açtı. Buna rağmen, korucu hakkında halen tutuklama kararı verilmedi. Remziye Dinç bu duruma şu sözlerle tepki gösteriyor: "Hükümet verdi onlara silahı. İstese tutarlardı içerde. İstese Savcı başından beri tutardı. Ama onlar köyde duruyor, perişan olan biziz."

Remziye Dinç'in açıklamasından sonra kamuoyuna yansıyan yeni tecavüz olaylarında (bölgeye özgü) vahşeti arttıran dönüşümler gözlenmiştir. Remziye ve sonrasındaki olaylarda tecavüzün giderek nitelik değiştirdiğine ve yeni bir ivme kazandığına tanık oluyoruz. Bu da, köylü kadınların ya da çocuk yaşta kızların haftaları, ayları bulacak derecede uzun ve sürekli bir saldırıya uğramasıdır. Bu çalışmanın yayına hazırlandığı günlerde, Liceli 10 yaşındaki bir kız çocuğunun, 1996 sonlarından itibaren 4 ay süreyle bir korucu tarafından tecavüze uğraması olayı basına yansıdı. Özellikle korucuların köylerde yerleşik olması nedeniyle silah tehdidi kullanarak köylü kadınlara ve kız çocuklarına düzenli ve sistemli olarak tecavüz ettikleri görülmektedir. Bunun dışında kadın ya da kızların yine korucular tarafından evlerinden kaçırılarak günlerce birçok korucu tarafından tecavüze uğratıldıkları bilinmektedir. Resmi söylemle bu tür saldırılar "kız kaçırma" olarak ifade edilmektedir. Bu şekilde günlerce alıkonarak tecavüze uğrayan kadın ya da kız çocukları aileleriyle birlikte köylerini terketmek zorunda kalıyorlar. Çok azı şikayet etme cesareti gösterebiliyor. Çünkü şikayet ettikleri andan itibaren bütün idari birimlerce tehdit ediliyorlar. Yerleşik tabuların da etkisiyle namuslarının kirlendiği düşüncesiyle olayı sır olarak saklamayı yeğliyorlar. Güvenlik güçlerinin sahip

olduğu sınırsız, hak ve yetkiler, bölgedeki kadınları çocuk yaşta da olsa istediği gibi kullanma ve onların bedeni üzerinde istediği tasarrufta bulunma sonucunu doğuruyor. Burada artık tecavüz olayları bir defaya mahsus eylem olmaktan çıkıp, kadının güvenlik güçlerinin cinsel ihtiyaçlarını gidcren araçlar olarak kullanımına dönüşmüştür. Tıpkı Bangladeş'te, Vietnam'da köylü kadınları toplayarak bir binaya kapatan ve zorunlu genelevler oluşturarak askerlerinin ihtiyaçlarına sunulması gibi...

Remziye Dinç'in köyünü terketmesine yol açan bu olayın bir benzerini Ocak 1994 tarihinde Şanlıurfa'nın Siverek ilçesinde korucuların tecavüzüne maruz kalan M.E. ve kızkardeşi yaşadı.

Kırsal alandaki cinsel işkence ve tecavüz olayları metropollerde genellikle gözaltı merkezlerinde ve gözaltı koşullarında yoğunluk kazanmaktadır. Emniyet Müdürlüklcrine bağlı Terörle Mücadele Şubeleri ile jandarma gözaltı merkezleri sistematik işkencenin en yaygın uygulandığı birimler olma özelliklerini koruyorlar. Onbeş ve otuz gün arasında değişen uzun gözaltı süreleri, güvenlik güçlerine yasalarca tanınan olağanüstü yetkiler ve ayrıcalıklar buna zemin hazırlamaktadır. Güvenlik güçlerinin işledikleri suçlardan dolayı adeta dokunulmazlık statüsüne benzeyen yargı bağışıklığına sahip olmaları ve hiçbir hukuksal yaptırıma uğratılmamaları, özendirici ve cesaretlendirici bir rol oynamaktadır. Türkiye genelinde etkili olan bu durum, bölge açısından daha vahim bir boyut kazanmıştır. Cinsel işkence ve tecavüz iddiaları konusunda iyice pekişen bu işleyiş nedeniyle, yasal başvuru yollarına karşı mağdurlar soğuk davranmaktadır. Etkili yasal mekanizmaların bulunmayışı ve bu yolla sonuç alınamaması mağdurları, işkencecilere karşı güvencesiz bırakmaktadır. Memurların Yargılanmasına İlişkin Yasa (MMHK) hükümlerine göre, bölgede görev yapan güvenlik güçleri hakkında, işledikleri suçlar nedeniyle dava açılması İl ve İlçe İdare Kurulları'nın iznine bağlı tutulmaktadır. Türkiye'nin taraf olduğu ulusalüstü insan hakları belgelerinde tanınmış temel hak ve özgürlükler, olağanüstü hal uygulaması içinde tümüyle yok olmuştur. Yine bu belgelere göre, ihlallere karşı etkili iç hukuk mekanizması yaratmakla yükümlü olan devlet, OHAL Bölgesi'nde bu yükümlülüklerini tümüyle

rafa kaldırmıştır. bölgede (tıpkı diğer bölgelerde olduğu gibi) cinsel işkence ve tecavüz suçunu işledikleri iddiasıyla cezalandırılmış tek bir güvenlik görevlisi bulunmamaktadır. Mağdurların başvuruları ne kadar ciddi kanıtlara dayansa da, sonuç alıcı yargılamalar yapılmamaktadır. Zaman zaman açılan davalar ise göstermelik olmaktan öteye geçememektedir. Bu davalar oldukça istisnai durumlarda açılmakta, bazen mağdurun uğradığı tehditler nedeniyle "şikayetten vazgeçme" ile de sonuçlanmaktadır.

Batman'da 1994 yılında, dört özel tim polisinin tecavüzüne maruz kalan 17 yaşındaki Y.B. isimli kadın, sanık polislerin arkadaşlarınca ölümle tehdit edilmesi nedeniyle, açılan davada şikayetten vazgeçtiğini bildirdi.

İşkencecilerin yargı denetiminden uzak tutulması ve iç hukukta etkili mekanizmaların bulunmayışı, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na yapılan başvurularda da gündeme gelmiş ve bu durum Komisyon kararlarına da yansımıştır.

1993 yılında Mardin'in Derik ilçesi jandarma karakolunda askerlerce tecavüze uğrayan Şükran Aydın, Mardin Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu. Devlet Hastanesinden aldıkları doktor raporuyla birlikte yapılan suç duyurusundan hiçbir sonuç alınamadı. Bunun üzerine Şükran Aydın 21 Aralık 1993 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvurdu. Bu başvuruya devlet tarafından iki kez istenen ek sürelere rağmen hiçbir yanıt verilmedi. Komisyon, 5 Nisan 1994 tarihinde oybirliğiyle verdiği kararla başvurunun "kabul edilebilir" olduğu sonucuna varmıştır.

Sonuç itibariyle, cinsel işkence ve tecavüz, OHAL uygulamasının ve bölgede süren savaşın doğal ve kaçınılmaz bir parçası olarak kurumsallaşmış işkencenin önemli bir boyutudur. Kitlesel ve sistematik bir baskı aracıdır. Öncelikle kadınları hedef almaktadır. Gözaltı merkezleri, köy meydanı, ev ve aile ortamı, helikopter, mezra vb., her yer cinsel işkence ve tecavüz için kullanılmaktadır. Asker, polis, özel tim ve korucu ayrımı gözetmeksizin bütün güvenlik görevlileri cinsel işkence ve tecavüz faili olabilmektedir. İşkencenin genel amacı doğrultusunda, bölgede de asıl amaç, yığınlara gözdağı vermek, korkutmak, yıldırmak ve sindirmektir. OHAL

uygulamasının Kürt yerleşim alanlarını kapsaması nedeniyle cinsel işkence ve tecavüz, mağdurların ulusal kimliklerini ve bu yöndeki istemlerini cezalandırmak ve aşağılamak üzere kullanılabilmektedir. İdeolojik donanımlı ve kendi ulusal kimliği dışındaki ulusal kimlikleri düşman olarak gören özel güvenlik görevlilerinin uyguladığı yöntemlerle, işkence ve kötü muamele biçimleri oldukça zenginleşmiştir. Bunlara karşı yasal ve hukuksal denetim ve cezalandırma mekanizması bulunmamaktadır. Hepsinden de önemlisi; mağdurlar, özellikle kadın mağdurlar, bölgede hüküm süren feodal yargıların ve namus anlayışının etkisi altında, maruz kaldıkları cinsel işkence ve tecavüz olaylarını anlatamamaktadır. Oldukça sık ve yaygın olarak yaşanan tecavüz olayları önündeki en ciddi engel toplumsal tabulardır. Nitekim açığa çıkmış birçok tecavüz olayından daha fazlası, bizzat olayın faillerince anlatılmaktadır. Devletin verdiği rakamlar, askerlik anılarını aktaran söyleşiler ve tanık beyanları bu gerçeği daha net olarak açığa çıkarmaktadır. Devlet güvenlik görevlilerinin ve olağanüstü rejimin saldığı korku ve tehdit ise, yıkılamayan tabulardan sonra ikinci etkili unsurdur. Gerçekleşen her tecavüz olayından sonra mağdura; "kimseye anlatma, anlatırsan seni, yakınlarını öldürürüz" ya da "anlatırsan 'PKK yaptı' deriz" şeklinde tehditler yönelmektedir.

OHAL Bölgesi'nde de, işkenceciler, cinsel işkence ve tecavüzü, siyasi suçlarda ağırlıklı olarak uyguluyorlar. Mağdurların "örgüt üyesi" veya "örgüte yardım ve yataklık ettikleri" iddiasıyla sorgulandıkları ya da suçlandıkları durumlarda cinsel işkence ve tecavüz yöntemi diğer sistematik işkence yöntemleriyle birlikte uygulanmaktadır. Bu oran OHAL Bölgesi'nde diğer bölgelere göre daha yüksektir. OHAL Bölgesi'ndeki cinsel işkence ve tecavüzün bir başka görünümü, aynı suçlama mantığı içinde ya da PKK'ye lojistik destek potansiyeli taşıdığı gerekçesiyle yapılan köy boşaltma ve zorla göçettirme sırasında yoğunluk kazanmasıdır. Bir anlamda savaş stratejisi olarak, bölgenin insansızlaştırılmasında ve etnik açıdan temizlenmesinde araç olarak kullanılmaktadır.

5.
BÖLÜM

CİNSEL İŞKENCE ve TECAVÜZÜN TÜRK HUKUK SİSTEMİ İÇİNDEKİ YERİ

Bugüne dek tek başına cinsel işkence yöntemlerine ya da tecavüze dayanarak işkenceciler hakkında açılmış bir dava örneği bulunmamaktadır. Genellikle bu yöndeki iddialar ya Türk Ceza Kanunu'nda işkenceyi, kötü muameleyi yaptırıma bağlayan madde 243 ve 245 ile bazı durumlarda da adli tecavüzü yani ırza geçme, ırza tasaddi suçlarını düzenleyen TCK madde 414-418 kapsamında değerlendirilmektedir. Oysa her iki düzenleme de cinsel suçlar ve özellikle de cinsel işkence yöntemlerini ve siyasal tecavüzü karşılamaktan oldukça uzaktır. Bu maddeler, düzenledikleri alan itibariyle kendi içinde yetersizlikler ve eksiklikler taşımaktadır. Nitekim TCK'nın "Adabı umumiye ve aile aleyhinde cürümler" adlı babında düzenlenen ırza geçme ve ırza tasaddi suçları adli olaylar açısından dahi mağduru, özellikle kadını aşağılayıcı niteliktedir.

TCK'nın işkence ve kötü muameleyi yaptırıma bağlayan 243 ve 245. maddeleri açısından değerlendirme: Bu konuda Ulusalüstü İnsan Hakları Hukuku standartlarına göre önemli eksiklik ve yetersizliklerin bulunduğunu söylemek mümkündür. Özellikle her iki düzenlemede işkence ve kötü

muamele tanımının yapılmadığını belirtmek gerekiyor. Olağanüstü hal ve savaş gibi istisnai durumlarda bile işkencenin yasak olduğu belirtilmemiştir. TCK 243. maddesinde öngörülen yaptırım kategorileri, genel nitelikli insan hakları belgelerindeki yaptırım kategorilerine göre daha sınırlıdır. Bu maddede ifade edilen işkence yasağı formülleri Ulusalüstü İnsan Hakları Hukuku'nda, işkencenin önlenmesine özgülenen insan hakları belgeleri karşısında yetersizdir. Bir diğer farklılık ise, işkence yasağı, ulusalüstü insan hakları belgelerinde bir mutlaklık içinde düzenlenmişken, TCK ve Anayasa'nın işkence yasağına ilişkin (17. madde) hükmü aynı mutlaklığı ifade etmemektedir. Ayrıca işkencenin insanlığa karşı işlenmiş bir suç olmasından yola çıkılarak, her iki maddenin de suça orantılı uygun cezalar öngörmediğini görüyoruz. Yargı pratikleri açısından, genellikle uygulanan indirim hükümleriyle cezaların tecili yoluna gidilerek, öngörülen yetersiz cezaların dahi yaşama geçirilmediği görülmektedir.

Bu saptamaların ışığında; gerek Anayasa gerek TCK bağlamında mevcut düzenlemelerin, genelde işkence, özelde de cinsel işkence ya da tecavüz olgusunu önlemede yeterli yaptırımlar öngörmediği açıktır. Hangi işkence yöntemlerinin TCK'nın hangi maddesi kapsamında değerlendirileceği konusu, yasa düzenlemelerinde yer almadığından yargı kararlarıyla, yerleşik içtihatlarla belirlenmeye çalışılmaktadır. Sorunun bu şekilde çözümü, işkence yöntemlerinin nitelendirilmesinde de döneme, yere, yargıca veya mahkemeye göre değişen değerlendirmeler yapılmasına yol açmaktadır. Cinsel işkence ve tecavüz açısından da durum aynıdır. Cinsel işkence yöntemlerinin ya da tecavüzün TCK'nın hangi maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği konusunda da belirsizlik sözkonusudur. Çok nadir olarak yargının gündemine gelen bu tür işkence yöntemlerine ilişkin olarak rastlanan Yargıtay kararlarından biri şöyledir:

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 22.3.1976 tarihli bir kararında, "görevli polislerin hırsızlıktan sanık kişilere karakol nezarethanesinde, suçlarını söyletmek ve bunu da içine alan suç yerinin gösterilmesini sağlamak ve delilleri saptamak için, giysilerini tamamen soyarak bedenlerine soğuk su döküp copla dövmesi, kıçlarına cop sokmaya yeltenilmesi ve bedenle-

rinin göbek bölgesi dahil sigara ateşiyle yakarak dağlaması eylemleri, TCK madde 243'deki işkence, zalimane muamele ya da onur kırıcı birer eylem niteliğindedir. Bu eylemler, TCK madde 245'deki kötü muamele ya da cismen eza yahut darp ve cerh biçiminde kabul edilemez ve nitelenemez."

Oyçokluğu ile alınan bu karara muhalif olan üyeler ise, sözkonusu eylemleri, yani, sanığa uygulanan işkence yöntemlerini TCK madde 245'deki kötü muamele kapsamında değerlendirmişlerdir.

Tek başına bu kararda dahi yargıçlar arasında işkence yöntemlerinden hangisinin kötü muamele hangisinin işkence olarak nitelendirileceği konusu netlik kazanamamıştır. Nitekim Yargıtay Ceza Daireleri daha sonraki yıllarda olayda sayılan işkence yöntemlerini TCK 245 maddesi kapsamında görerek kötü muamele sayan kararlar da vermiştir.

Yukarıdaki Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararı gereğince "kıça cop sokmaya yeltenme" fiili, tıpkı "vücudu sigara ateşiyle dağlama", "bedene soğuk su dökme", "copla dövme" şeklindeki işkence yöntemlerinde olduğu gibi kötü muamele sayılmayarak, TCK madde 243 kapsamında değerlendirilerek, daha ağır bir yaptırım öngörülmüştür. Ancak bu gibi kararlara rağmen, Yargıtay kararlar pratiğinde ve yargıda genel eğilim, işkence iddialarına karşı, TCK madde 243'den çok, kötü muameleyi düzenleyen daha hafif cezayı öngören TCK madde 245'in uygulanması yönündedir. Yargıtay ve mahkemeler karar pratiklerinde TCK madde 243'ün uygulandığı somut olaylar bakımından sistemsiz ve hangi kriterin uygulanacağının belirsizleştiği değerlendirmeler yapmaktadır. Bedende bıraktığı izler, psikolojik etkileri, taşıdığı risk, yarattığı sonuçlar itibariyle oldukça çeşitlilik arzeden işkence yöntemlerinin TCK'nın hangi maddesini ihlal ettiği konusu yargı kararlarından yola çıkılarak da tesbit edilememektedir. Kaldı ki, burada asıl sorun, işkenceye ilişkin eylemin TCK'nın madde 243 veya madde 245 kapsamına mı girdiği konusu değildir. Burada önemli olan nokta, işkence ve kötü muamelenin niçin yasaklanarak yaptırıma bağlanması gerektiğidir. İnsanın en temel haklarından biri olan, kişi bütünlüğünün tanınması ve korunmasının güvenceye bağlanmasıdır önemli olan.

Ancak gerek yetersiz ve eksik düzenlemesiyle TCK'nın 243 ve 245. maddeleri, gerekse bu yasal hükümlerin boşluğu üzerine şekillenen yargı pratikleri göstermektedir ki, Türkiye'de sistemin temel yaklaşımı kişi bütünlüğünün tanınması ve korunmasının güvenceye alınması yönünde olmamıştır. Bu nedenledir ki; cinsel işkence yöntemlerinin ayrıca ve açıkça yasaklandığı düzenlemelere duyulan ihtiyaç bugün biraz daha artmış bulunmaktadır. İşkencenin genel ve dar hükümler içeren düzenlemelerle yaptırıma bağlanmış olması, bugüne dek işkencecinin işine yaramıştır. Mağdurlar, etkili olmayan, uzun, yorucu ve riskli yasal süreci aştıklarında dahi, bu kez yasanın, tümüyle yargıçların yorumuna ve nitelendirmesine göre değişebilen düzenlemeleri ile başetmek zorunda kalmaktadır.

Cinsel işkence yöntemlerinin, TCK madde 243 ve 245 dışında ayrıca, açıkça ve daha ağır yaptırımlar içeren yasa hükümleriyle düzenlenmesine ihtiyaç duyulmasının bir diğer nedeni ise, bu yöntemlerin niteliğinden kaynaklanmaktadır.

Herşeyden önce cinsel işkence yöntemlerine başvurma nedenleri önem taşımaktadır. Cinsel işkence yöntemlerini, elbetteki uygulanışındaki vahşet ve insanlık dışı oluşu gibi özellikleriyle diğer işkence yöntemlerinden ayırdetmenin olanağı yoktur. Ancak cinsel işkence yöntemlerini, mağdurda bıraktığı etkiler ve yöneldiği hedefler açısından, diğer işkence yöntemlerinden farklı kılan yanlar bulunmaktadır. Vücutta maddi anlamda iz bırakan elektrik verme, askıya alma, kaba dayak, dövme vb. işkence yöntemlerinin yol açtığı arazlar fizikseldir. Tedavisi de buna göre şekillendirilmiştir. Çoğunlukla fiziksel zoru da içinde barındıran cinsel işkence yöntemleri, mağdurda daha çok psikolojik etkilere yol açmaktadır. Bu etkiler, öylesine çok boyutludur ki; işkencecinin böylesi bir yönteme başvurmadaki tercihini de belirlemektedir. Kişinin vücut bütünlüğüne, cinsel kimliğine ve her şeyden önce kişiliğine yönelik en şiddetli saldırı biçimi olarak kullanılmaktadır. Mağdur, siyasal, sosyal, toplumsal kimliğinden ve inançlarından arındırılmak istenmektedir. Bunu sağlamak amacıyla da, mağdurun işkenceci tarafından aşağılanması gerekmektedir. Hele de feodal etkilerin, geleneklerin varlığını sürdürdüğü veya hakim olduğu ülke-

lerde mağdurun yanısıra, mağdurun ait olduğu toplum, aile veya grup da aşağılanmış sayılmaktadır. Mağdur bir kadın ise, durumun önemi daha artar. Çünkü kadın, hem üretim ilişkileri içinde hem de cinsel kimliği ile ezilen konumuyla öne çıkmaktadır. Çifte sömürünün ağır koşulları altında kadının topluma, aileye ve erkeğe bağlı ve onlara ait kişiliği ortaya çıkmaktadır. Adeta, tüm bu kişi ve kurumların malıdır kadın. Bağımsız bir kişilik olduğu varsayılmaz. Bu nedenlede, cinsel işkencenin temel öznesi durumundaki kadınlar; egemenlerin, baskı ve şiddet politikalarının yöneldiği en geniş kesimlerdir. Bu noktada kadınları vazgeçilmez kılan bir diğer neden ise, mevcut üretim ilişkileri sisteminde taşıdığı toplumsal dinamiklerdir. En ciddi toplumsal muhalefet odaklarından biri olan kadınlara yönelecek baskı ve şiddetle verilecek gözdağı ve korkunun da etki alanı oldukça derindir. Yine kadının doğurganlığı nedeniyle sahip olduğu ayrıcalık da egemenlere savaş ve şiddet politikaları konusunda esin kaynağı olmuştur. Bu nedenledir ki, 20. yüzyıl savaşlarına damga vuran, etnik arındırma yöntemlerinin başında, kadınlara yönelik tecavüz politikaları gelmektedir. Cinsel işkence yöntemlerinin ya da tecavüzlerin sonucunda kadının uğradığı psikolojik yıkıntının etkileri, kuşaktan kuşağa, nesilden nesile kadar devam edebilme özelliğine sahiptir. Bugün dünya, yenilgiye uğratılmak istenen güçlere karşı kitlesel olarak uygulanan tecavüzler sonucunda doğan "nefretin çocukları" adını verdiği çocukların dramını ve onların insanlık değerlerine sığmayan gerçekliklerini görmelidir. Ne yazık ki bu noktada, ulusalüstü insan hakları belgelerinin de yeterli yaptırımlar öngörmediğini, ayrı ve özel düzenlemelerin bulunmadığını belirtmek gerekiyor.

Cinsel işkence ve tecavüze başvurmada, egemenler, sistemlerinin ya da çıkarlarının sürekliliğini de sağlamayı hedefleyebilmektedirler. Dolayısıyla saldırının asıl yöneldiği kesim siyasal muhalifler olmaktadır. Bir grup, topluluk, sınıf ya da halk içinde önderlik misyonu yüklenen veya etkinlik kazanan siyasal kişiliklere, bu tür şiddetin yönelmesi ile egemenler, onların şahsında kitlesel bir yarar sağlamayı düşünürler. Buradaki saldırının niteliği siyasaldır, sonuçları da siyasal olmaktadır. Diğer işkence yön-

temleriyle örtüşen bu nedenler karşısında, cinsel işkence ya da tecavüzü ayrıca ve açıkca düzenleme ihtiyacı ortadan kalkmamaktadır. Aksine bu ihtiyaç daha çok belirginleşmektedir. Çünkü, gerek ulusalüstü belgelerdeki, gerekse iç hukuktaki genel nitelikteki işkence tanımını ayrıntılandırma gerekliliği daha çok hissedilmektedir. Dünya düzeyinde yaygınlık ve aynılık gösteren işkence yöntemlerinden bazıları, özellikle bugün politikaya dönüşmüş şekilde ayrıntılandırılmış ve güncelleştirilmiştir. Kısa zaman diliminde yüzbinlerce insanı hedef alabilen ve özel bir politika olarak uygulanan bu yöntemler, pratikteki konumuna koşut olarak ayrıca ve açıkça düzenlenerek ağır yaptırımlara bağlanmalıdır. İşte; cinsel işkence ve tecavüz yöntemlerinin bugünkü konumu böyledir. Türkiye açısından da, özellikle bir savaş ve işkence yöntemi olarak oldukça yaygın olarak uygulandığı kamuoyunca bilinmektedir. TCK madde 243 ve 245 ile bu ihtiyacı karşılama olanağı bulunmamaktadır.

TCK'nın 'Irza Geçme' ve 'Irza Tasaddi' Suçlarına İlişkin Düzenlemeleri Açısından Değerlendirme:

TCK 'ırza geçme' ve 'ırza tasaddi' suçlarını 'Genel Ahlaka ve Aile Düzenine Karşı Cürümler' başlığı altında düzenlemiştir. TCK'nın madde 414 ve 418 arasında düzenlenen bu suçlar yönünden düzenlemenin başlığından da anlaşılacağı üzere; suçun mağdurunun kişiliği değil, genel ahlak ve aile düzeni korunmak istenmiştir. Dolayısıyla, bu suçlar açısından mağdurun kişiliğinin, vücut bütünlüğünün bir önemi yoktur. Bu düzenlemeyle, ırza geçme ve ırza tasaddi suçları kişi aleyhine suçlardan sayılmamışlardır. Yasa maddelerinin bu şekilde düzenlenmiş olması dahi, tecavüzün tümüyle mağdurun kişiliğini, siyasal, sosyal ve toplumsal inancını, değerlerini yoketmeyi, sindirmeyi hedefleyen bir işkence yöntemi olarak başvurulduğu durumlarda uygulanamayacağına ilişkin yeterli bir nedendir.

Bu düzenlemeler, hiçbir resmi sıfatı bulunmayan, bireyle birey arasındaki tecavüz ve tecavüze kalkışma eylemlerini kapsamaktadır. Oysa iş-

kence yöntemi olarak uygulanan tecavüz veya tecavüze kalkışma eylemlerinde, suçun faili resmi sıfata sahip görevlilerdir. Burada mağdurun kadın veya erkek olmasının önemi bulunmamaktadır. Ayrıca failin kastı açısından da farklılık bulunmaktadır. İşkence yöntemi olarak başvurulan tecavüz ve tecavüze kalkışma eylemlerinde kasıt, daha çok mağduru psikolojik çöküntüye yöneltme, itiraf elde etme, aşağılama gibi tümüyle işkence yapmaktaki temel nedenlerde yoğunlaşmıştır. Burada işkencecinin özel kastından ziyade, genel bir kastın aranması yeterli olmalıdır.

Türk Ceza Yasası'nın cinsel suçlara ilişkin düzenlemeleri irdelendiğinde, etkin olan anlayışın erkek cinselliğinin egemenliğine dayandığı görülmektedir. Cezaların miktarını ve ceza indirimlerini belirleyen, eylem sırasındaki erkeğin davranışlarıdır. Hatta, suçun oluşabilmesi için kadının ya da mağdurun direnmesi ya da karşı koyamayacak halde bulunması gerekmektedir. Mağdur ya da kadın, suçun unsurları açısından fiilen direnmemişse tecavüz suçu işlenmemiş sayılmaktadır. Kadının ya da mağdurun kişiliğinin ve yaşadıklarının tecavüz ya da tecavüze kalkışma eylemleri karşısında hiçbir önemi bulunmamaktadır. Bununla da yetinilmemiş, TCK madde 434 gereğince failin erkek, mağdurun kadın ya da kız olduğu tecavüz ve tecavüze kalkışma hallerinde bir tecil sistemi öngörülmüştür. Buna göre, tecavüz/tecavüze kalkışma fiilinin faili erkekle, mağduru kadın/kız evlenirlerse erkek hakkındaki kamu davası ve hüküm verilmişse cezanın çektirilmesi ertelenmektedir. TCK'nın madde 434'deki düzenlemesi tümüyle kadını aşağılayan ve insanlığın içine sindiremeyeceği bir eyleme, genel ahlak ve aile düzenini korumak adı altında meşruiyet kazandırmaktadır. Kadının kişiliğini bertaraf eden, yok sayan ve yaşadıklarını önemsizleştiren bu düzenleme ile toplumsal kategoride kadının ezilen cins olma konumu pekiştirilmiş bulunmaktadır. TCK'nın tecavüz/tecavüze kalkışma suçlarına ilişkin düzenlemeleri aslında, gerek Medeni Kanun gerekse TCK'nın diğer düzenlemelerinde yer alan anlayışa uygundur. Cinsel suçlara ilişkin yaklaşıma yön veren, Medeni Kanun hükümlerinden kaynaklı; kadının erkeğe karşı cinsel yükümlülüğünün bulunduğunun kabulüdür. Burada kadına, cinsel bir işlev yüklenmiştir. Bir kişilik olarak

kabulünden ziyade, neslin sürekliliğini sağlayan ve cinsel işleve indirgenen bir statü öngörülmüştür. O nedenledir ki, kadına yönelik cinsel suçlarda erkek lehine ayrıcalıklar tanınırken, kadın aleyhine küçültücü düzenlemelere yer verilmiştir. Kadını bir kişilik olarak tanımayan ve eşitlik ilkesine aykırı olan bu tür düzenlemeler, yargı kararlarına da yansımıştır. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 11.11.1985 tarihli bir kararına göre, evlenmenin sosyal amacı dışında, nesli devam ettirme ve kocanın cinsel arzularını tatmin etme amacı da vardır. Yine Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 17.11.1983 ve 1.3.1976 tarihli kararları, erkeğe (kocaya), tecavüze uğrayan kadını (karısını) boşama hakkını tanırken, tecavüzün koca açısından "çekilmez bir durum" olduğunu kabul etmiştir. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi bununla da yetinmemiş, kararın devamında, "kadının isteği dışında gerçekleşmiş olsa dahi, tecavüz, kocada istemeyerek de olsa, eşine karşı tiksinti ve benzeri duyguların doğumuna yol açar" demiştir. Hiçbir insani değer sistemiyle bağdaşmayan bu kararı, mevcut yasal düzenlemeler karşısında yadırgamak da mümkün değildir.

TCK'da cinsel suçlar açısından önemli bir diğer nokta da, suçun işlenmiş olması için gerekli koşulları zorlaştırmış olmasıdır. Örneğin, tecavüz suçunun gerçekleşmiş olması için, failin cinsel organının mağdurun cinsel organına ya da anüse kısmen veya tamamen girmesi gerekmektedir. Eğer fail, cinsel organını mağdurun cinsel organı veya anüsüne ithal etmeksizin, cinsel arzusunu tahrik ve tatmine yönelik hareketlerde bulunursa, işlenen suç, tecavüz değil, tecavüze kalkışma suçu olacaktır. Oysa burada her iki durumda da, mağdurun kişiliğine, vücut bütünlüğüne bir saldırı vardır ve her iki eylemin de tecavüz olarak nitelendirilmesi gerekir. Her iki eylemin mağdurda yol açtığı yıkıntı, bıraktığı etki açısından fark bulunmamaktadır. Buradan yola çıkarak, tecavüz gibi cinsel suçlarda mağdura yönelen saldırının çeşitleri ve biçimi konusunda oldukça genişletilmiş yoruma başvurulması gerektiği sonucuna ulaşmak mümkündür. Hele de bu tür eylemlerin bir işkence yöntemi olarak uygulandığı durumlarda, bu yorum çok büyük önem taşımaktadır. Çünkü, tecavüzün, tecavüze yeltenmenin ve diğer işkence yöntemlerinin uygulanmasındaki öne çıkan

amaç; işkencecinin, yani failin cinsel arzusu ya da tatmini olmamaktadır. Buradaki cinsel saldırı, ifade almak, mağduru siyasal kimliğinden yalıtmak, aşağılamak gibi amaçlara ulaşmada bir araç olarak kullanılmaktadır. İşkenceciler, tecavüzün mağdura vereceği acıyı ve etkiyi artırmak için özel olarak eğitilirler. Çünkü amaçları, adli tecavüzdeki amaçtan çok daha geniş ve farklıdır. İşkencecinin bu yöntemi uygulayabilmesi için hasta, sapık veya manyak olması da gerekmez. "İşkenceci doğulmaz, işkenceci olunur" gerçeği, egemenleri bu konuda daha etkili sonuçlar alabilmelerini sağlamak için özel eğitim mekanizması oluşturmaya yöneltmiştir. İşkenceci açısından tecavüz de, tıpkı diğer işkence yöntemlerini yapmak kadar doğal bir görevdir. İşkencecilerin eğitiminde uygulanan sistemlere bakıldığında, eğitime katılanlardan en insanlık dışı ve aşağılayıcı davranışlarda bulunabilme yeteneğinin kazandırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Örneğin, ileride kendilerinden yapılması istenecek olan cinsel işkence ya da saldırı yöntemlerini önce kendilerine karşı yapmaları istenmektedir. Eğitim sırasında bu tür yöntemler, işkenceciler için sıradanlaştırılarak, gelecekte yadırgamadan yapmaları sağlanmakta ve kanıksatılmaktadır. Kısaca; utanma veya suçluluk duygusuna kapılmaları da engellenmektedir. Siyasal tecavüzlerin kitlesel olarak uygulandığı savaş koşullarında, özel bir eğitimin ötesinde, genel bir düşmanlık olgusu etrafında yapılan ajitasyon ve propaganda sonunda verilen emirlerle eyleme geçildiği bilinmektedir.

İşkencecilerin gerek emirlere uyma, gerekse emir olmaksızın belirli bir sistematik içinde tecavüze başvurmalarında ortaya koydukları irade ve insanlık dışı yöntemleri uygulama yönünde kullandıkları tercih, onların sorumluluklarını belirlemede yeterli olmaktadır.

Tecavüz/tecavüze kalkışma gibi eylemlerin işkence yöntemi olarak uygulandığı durumlarda, TCK'nın sözkonusu düzenlemelerinin aksine suçun gerçekleşmiş sayılma koşulları oldukça geniş, esnek ve kapsamlı olmalıdır. İnsanın vücut bütünlüğü, siyasal kimliği, kişiliği, değer yargıları, inanışları korunmak istenmelidir. Bu tür suçları, aile düzenine ve genel ahlaka karşı işlenmiş suçlar olarak nitelendirmek mümkün değildir. Saydığımız gerekçelerden yola çıkarak, TCK'nın tecavüz/tecavüze kalkışma

gibi cinsel suçları içeren düzenlemelerinin cinsel işkence ve siyasal tecavüzlerde uygulanmasının olanağı bulunmamaktadır. Her şeyden önce bu düzenlemeler adli tecavüz/tecavüze kalkışma ve cinsel suçlarda dahi eşitsiz, cins ayrımcılığına dayalı, insan kişiliğini yok sayan ve önemsemeyen mantığıyla, temel haklara aykırı hükümler içermektedir. Kamuoyunda tartışılan bu hükümlerin başlıklarından, kapsamlarına dek, temel hak ve özgürlüklere uygun, mağduru koruyan ve faile ağır yaptırımlar öngören yeni hükümlerle değiştirilmesi gerekmektedir.

TCK cinsel suçlar ve işkence açısından kanıtlama külfetini mağdura yüklemiştir. Bu sorun, dünya ölçeğinde tartışılan ve karşı çıkılan bir durumdur. Bu nedenle de, cinsel suç ve işkence mağdurlarının hak arama mücadeleleri, aslında onların her aşamasında aşağılandıkları ya da tehdit edildikleri bir eziyete dönüşmüştür. Bu gerçeklik, faile cesaret verirken, mağdura yasal yollardan olayın üzerine gitme ve hakkını arama kararından caydırmaktadır. Yasanın oldukça güçleştirdiği suçun gerçekleşme koşulları karşısında, mağdurun katlanması gereken sürecin ne kadar yıpratıcı, yorucu ve acısını dindiremeyen bir süreç olduğu da açığa çıkmaktadır. Tecavüz/tecavüze kalkışma eylemlerinin bütün olumsuz sonuçlarını yaşayan mağdurun, bir de maruz kaldığı saldırıyı kanıtlama yükümlülüğü ile karşı karşıya olması, onu bir kez daha kendi kaderine hapsetmektedir. Bu anlamda, cinsel suçlar ve işkence suçu yönünden kanıtlama yükümlülüğünün, failin böyle bir suçu işlemediğini kanıtlama yükümlülüğü şeklinde düzenlenmesi gerekmektedir. Bu yükümlülük mağdurun sırtından alınmalıdır. Cinsel suçları ve işkence suçunu kanıtlama güçlüğü her zaman vardır. Çünkü niteliği gereği bu tür suçlar genellikle, tanıkların bulunmadığı koşullarda gerçekleşmektedir. Yine geleneksel anlayışların etkisiyle, genellikle mağdurun böyle bir saldırıyı tahrik ettiği ya da yol açtığı kabul edilerek mağdur suçlanır. Yasal süreç açısından da failin eylemi değil, daha çok mağdurun kişiliği ve davranışları sorgulanmaktadır. Tecavüz/tecavüze kalkışma eylemiyle aşağılanan, saldırıya uğrayan mağdur, bir de sonrasında bu şekilde (ikinci kez) saldırıya, tehdide uğramakta ve aşağılanmaktadır. Buna yol açmamak için de genellikle mağdur olayın gizlen-

mesini tercih etmektedir. Bu haliyle mevcut düzenlemenin, siyasal tecavüzlerde ve cinsel işkence yöntemlerinde uygulanamayacağı açıktır. Onbeş veya otuz günlere ulaşan gözaltı süreleri veya silahlı işkencecilerin tehdidi altında bulunan mağdurların, maruz kaldıkları tecavüz/tecavüze kalkışma ve cinsel işkence yöntemlerini kanıtlamaları adi nitelikli olaylara göre tümüyle imkansızdır. Gözetim merkezlerinde veya güvenlik güçlerinin denetimi altındaki yerlerde, tanık bulma, istediği zaman doktora giderek saldırıyı belgeleme, istediği doktora gitme olanakları bulunmamaktadır. Mağdurun özgürlüğünden yoksun bırakıldığı bu koşullarda, mağdurun kanıtlama yükümlülüğünü yerine getirebilmesinden sözedilemez. İşkencenin yoğun tehdidi ve etkisi altında çoğu zaman mağdurların cinsel işkence veya tecavüze maruz kaldığı halde bundan sözetmedikleri görülmektedir. Tek başına mağdurun iddialarının yeterli sayılması ve kanıt külfetinin mağdurdan alınarak faile yüklenmesi, bu konuda önemli bir yasal güvenceyi de beraberinde getirecektir. Siyasal tecavüz ve cinsel işkence olaylarında, işkencecilere ağır yaptırımların öngörülmesi de gerekmektedir. TCK'da düzenlenen cinsel suçlar için öngörülen ceza ve yaptırımlar da oldukça yetersizdir.

Sonuç itibariyle, cinsel işkence ve tecavüz hallerinde, TCK'nın ayrı ve özel bir düzenleme öngörmesi, bu suçlar yönünden mağdurdan yana önemli bir rahatlama sağlayacaktır. Yanısıra, TCK'nın adi tecavüz/tecavüze kalkışma ve cinsel suçlara ilişkin düzenlemelerinin, süren eleştiriler dikkate alınarak değiştirilmesi de mağdurları koruyucu, rahatlatıcı bir işleve sahip olacaktır. Cinsel işkence ve siyasal tecavüz/tecavüze kalkışmaya ilişkin hükümlerin, işkenceyi yasaklayan ve yaptırıma bağlayan hükümlerle aynı bölümde yer almasında suçun özelliği nedeniyle yarar vardır.

Cinsel işkence ve tecavüze ilişkin yapılacak düzenleme şu özellikleri taşımalıdır:

- Ceza Yasalarında kadınlara ve çocuklara ilişkin düzenlemelere dayanak olan Medeni Kanunu'nun gerici, çağdışı ve aşağılayıcı hükümleri kaldırılmalıdır. Kadınların ve çocukların haklarını güvence altına alan, onları bağımsız kişilikler olarak gören yenilikler yapılmalıdır.

- Cinsel işkence ve tecavüz olgusu oldukça geniş kapsamlı olarak tanımlanmalıdır. Mağdurların, esas olarak kadınlar ve hatta çocuklar olduğu gerçeği dikkate alınarak kadınlar ve çocuklar lehine ayrıca ve açıkça koruyucu hükümler yer almalıdır.

- Cinsel işkence ve tecavüz iddiaları başta olmak üzere, tüm cinsel suçlar ve işkence suçu açısından kanıtlama yükü mağdurdan alınmalıdır. Suçsuzluğunu kanıtlama yükü işkenceciye/faile ait olmalıdır.

- Yargısal süreç açısından mağdurun beyanları doğru kabul edilmeli ve bu beyanlarından ötürü hiçbir yasal yaptırımla karşılaşmamalıdır.

- Cinsel işkence ve tecavüz olaylarında, mağdur devletin belirlediği ve sınırladığı sağlık kurumlarına buşvurmak zorunda bırakılmamalıdır. İstediği doktor veya sağlık kuruluşuna başvurma hakkı olmalıdır.

- Olgunun belirlenmesi ihtiyacı doğduğunda, mağdurun tercih ettiği herhangi bir sağlık kurumu veya doktorun düzenleyeceği raporlar da kesin delil niteliğinde kabul edilmelidir. Adli tıp veya devlet hastanelerine ait olan işkenceyi belgeleme tekeli kaldırılmalıdır.

- Mağdurun istediği zaman doktora başvurma hakkı olmalıdır. Gözaltı koşulları buna engel olmamalıdır.

- Mağdur doktora, kesinlikle işkenceci nezaretinde götürülmemelidir.

- Yargılama sürecinde, mağduru aşağılayıcı sorgulama tarzına son verilmelidir. Bu aşamada mutlaka psikolog yardımı istenmelidir.

- Yine yargılama sürecinde, sanıkların mağduru aşağılayıcı söz ve tutumları yasaklanarak yaptırıma bağlanmalıdır.

- Mağdur, kendisine yönelecek tehdit, korkutma, sindirme gibi yöntemlere karşı korunmalıdır.

- Sanık konumundaki işkenceciler derhal görevden alınmalıdır.

- Sanıklara karşı tutuklama kurumu işletilmelidir.

- Genel olarak işkenceyi, özel olarak da cinsel işkence ve tecavüze başvurma konusunda yöneltilecek emirleri reddetme hakkı yasal güvenceye bağlanmalı ve bu tür emir ve talimatları veren görevlilere ağır yaptırımlar öngörülmelidir. Bu konuda hiçbir istisna tanınmamalıdır.

- İşkencecinin bilinçli bir baskı, sindirme ve iktidarını pekiştirme yön-

temi olarak devlet tarafından uygulanması gerçeği karşısında, devletin, bu tür suçlarda sorumluluğu peşinen kabul edilmelidir.

- Yargılamanın bütün aşamalarında, mağdura aktif olarak katılma hakkı tanınmalıdır. Örneğin, mağdurların müdahil sıfatıyla katıldığı işkence davalarında, temyiz aşaması da mağdurun söz hakkının bulunduğu, duruşmalı incelemelerle yapılmalıdır. İşkence ve tecavüz mağdurlarının temyiz incelemesini, duruşmalı isteme ve duruşmaya katılma hakkını engelleyen CMUK hükümleri kaldırılmalıdır.

- Cinsel işkence ve tecavüz suçunun gerçekleşme koşulları mağdur lehine alabildiğine kolaylaştırılmalıdır.

- Hazırlık soruşturması veya ön soruşturma polis tarafından yapılmamalıdır. Bizzat savcı tarafından yürütülecek soruşturmada, polis tarafından delil toplanması yoluna gidilmemelidir.

- Bu suçlardan ötürü verilecek cezalara ilişkin indirim ve erteleme biçimleri öngörülmemelidir.

- İşkenceciler cezalarını çektikten sonra da tekrar görevlerine dönememelidir.

- Cinsel işkence ve tecavüz mağduru, eğer bir başka nedenle tutuklanmış ise, derhal istediği sağlık kurumuna veya doktora başvurabilmelidir. Cezaevi yönetimi bu yöndeki istekleri aynı anda yerine getirmelidir.

- Hazırlanacak doktor raporları sadece fiziksel arazları değil, mağdurun ifade ettiği tüm şikayetleri ve ruhsal sonuçları da içermelidir.

- İşkence iddialarının kovuşturulmasında önemli bir engel konumundaki Memurin Muhakematı Kanunu hükümleri uygulanmamalıdır. İl veya İlçe İdare Kurulları tarafından verilecek kararlar yargılama koşulu olmaktan çıkarılmalıdır.

- İşkence sonucu elde edilen tüm ifadeler/kanıtlar hiçbir biçimde değerlendirmeye alınmamalı ve dava dosyalarından çıkartılmalıdır.

Cinsel İşkence ve Tecavüzün Ulusalüstü İnsan Hakları Belgelerindeki Yeri

Ulusalüstü insan hakları belgelerinin, temel insan haklarına ilişkin normları, bütün insanlığın eşitliği üzerine şekillenmiştir.

Güvence altına alınan haklar, genel nitelikli insan hakları belgelerinde tanımlama yapmadan düzenlenmişlerdir. İşkenceye özgülenen bölgesel nitelikli sözleşmelerde de örneğin, "işkence görmeme hakkı" veya "işkence yasağı" güvence altına alınırken işkence tanımı yapılmamıştır. Ulusalüstü belgelerin tanım vermeyen düzenlemeleri karşısında, cinsel işkence ve tecavüzün de genel nitelikteki normlar kapsamında yer aldığından kuşku yoktur. İşkence, zalimane muamele, zalimane ceza, insanlık dışı muamele, insanlık dışı ceza, aşağılayıcı muamele ve aşağılayıcı cezayı yasaklayan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesi hiçbir sınırlama yapmaksızın bütün insanlık dışı yöntemleri yasaklamıştır. Bu yasak yöntemleri, tek tek sayma yoluna gitmemiştir. Cinsel işkence ve tecavüz,

diğer fiziksel ve ruhsal işkence yöntemleriyle birlikte aynı kapsamda değerlendirilmektedir. Ancak bu biçimdeki düzenleme tarzı, güncelleşen ve yaygınlaşan cinsel işkence ve tecavüz suçlarında, gereksinimi karşılayamamaktadır. Cinsel kimliğin ulusal, sınıfsal, toplumsal kategorilerdeki konumla özdeşleştirilerek, en vahşi şiddetin konusu olması karşısında, özel nitelikli, koruyucu ulusalüstü insan hakları belgelerine duyulan gereksinim artmaktadır. Buna rağmen, burada önemli bir diğer nokta, insanlığa karşı suçlarda yeterli ve etkili yaptırımlar öngörülmemesidir. Onyıllardır uygulanmakta olan uluslararası sözleşmelere rağmen, taraf devletlerin, gerek ülkelerinde gerekse bir başka ülke halklarına yönelik insanlığa karşı suç işlemeyi sürdürmeleri dikkat çekicidir. Emperyalist çıkarlar doğrultusunda bugün birçok devletin kendi ülkesinde uygulayamadığı insanlık dışı şiddet biçimlerini, bizzat veya işbirlikçileri aracılığıyla başka ülkelerde uyguladığı bilinmektedir. Nitekim, genel olarak işkence, özelde de cinsel işkence ve tecavüzün, dünya ölçeğinde genellikle sömürge ve yarı sömürge ülkelerde uygulanıyor olması da tesadüf değildir. İşkence yöntemlerinin dünyanın her yerinde benzerlik göstermesini emperyalist sömürü ilişkilerinde görmek gerekiyor. Bosna-Hersek'ten Somali'ye, Ruanda'dan Kolombia'ya, İran'dan Tunus'a, Şili'den Arjantin'e, Türkiye'den İsrail'e kadar birçok ülkede, cinsel işkence ve tecavüzün uygulanmasında bu ortak payda bulunmaktadır. Emperyalist çıkarlarını korumak adına, muhalifleri sindirmek, yok etmek veya yenilgiye uğratmak amacıyla işkence aletleri veya yöntemleri ithal edilmektedir. Nijerya'da idam edilen 9 insan hakları savunucusunun katledilmesinin ardında, çokuluslu şirketlere karşı verdikleri mücadelenin etkisi vardır. Yine işkence aletlerinin, başta ABD olmak üzere birçok emperyalist devlet tarafından üretilerek, ihtiyaç duydukları devletlere satıldığı bilinmektedir. Daha da önemlisi, işkencecilerin eğitimlerini yine aynı devletlerde görmeleridir. Bugün ABD' de birçok işkence eğitim merkezinin bulunduğu ve Latin Amerika ülkeleri Türkiye, İsrail başta olmak üzere dünyanın birçok ülkesinden işkencecinin "sorgulama teknikleri" olarak, işkence eğitimi gördükleri itiraf edilen bir gerçektir. Bu konuda tanık olunan son çarpıcı itiraf, Pentagon

tarafından eğitildiğini açıklayan işkencecinin beyanlarıdır. Ancak tüm bu gerçeklere rağmen, işkence aleti ihraç eden ve işkenceci eğiten devletlere karşı hiçbir yaptırım uygulanamamaktadır. Uluslararası sözleşmeler caydırıcı olamamaktadır.

Bu tablo karşısında, ulusalüstü insan hakları belgelerinin güvenceye aldığı hakların dahi uluslararası düzeyde denetiminin mümkün olmadığı ve işlevsiz kaldığı açıktır. Bosna-Hersek savaşı sırasında, yaklaşık 200.000 kadını hedef alan tecavüz olayları yaşanırken, hiçbir uluslararası denetim ve yaptırım mekanizması işletilememiştir. Yıllar sonra kurulacak savaş mahkemelerinin yapacağı yargılamaların, çekilen acıların yaşanmasının önüne geçemediği yalın bir gerçektir. Savaş öncesinde masum birer insan olan tecavüzcü askerleri bu insanlık dışılığa iten asıl suçluların da onlarla birlikte yargılanacağı ve cezalandırılacağı bir mekanizma halen yaratılamamıştır. Tazminata dayalı yaptırım sistemi ise, mağdurların acılarını dindirmeye yetmemekte ve bu suçların sonuçlarını ortadan kaldıramamaktadır. İşkencecinin şahsında, devletlerin işledikleri bu suçların yine sorgulayıcısı genellikle muhalif kişi ve kuruluşlar olmaktadır. Yaptırım uygulama gücü olamayan bu odakların temel yöntemi teşhirdir. Ulusal ve uluslararası düzeyde kamuoyu oluşturmaya yarayan teşhir kampanyaları, bu yüzyılın öne çıkan tek denetim mekanizmasıdır.

Cinsel işkence ve tecavüze ilişkin değinmede bulunan ulusalüstü hukuk belgelerinden en önemlisi, savaş hallerini düzenleyen 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesi'dir. Bu sözleşmenin, Ek Uluslararası Nitelikteki Silahlı Çatışmalara İlişkin I. Protokol'ü ile yine Ek Uluslararası Nitelikte Olmayan Silahlı Çatışmalara İlişkin II. Protokol'ü, kişi onuruna yönelik her türlü saldırının, özellikle aşağılayıcı, küçük düşürücü muamelelerin, tecavüzün, zorla fuhuş yaptırmanın ve herhangi bir biçimde uygunsuz saldırının yasak olduğunu ve yasak olarak kalacağını açıkça belirtmiştir.

I. Protokolün 75/2 ve 76. maddelerinde yer alan bu düzenleme II. Protokolün 4. maddesinde yer almıştır. İki düzenleme açısından tek fark, sözleşme ile korunmak istenen taraflardadır. II. Protokolde, silahlı çatışmalarda doğrudan taraf olmayan veya taraf olmaktan vazgeçen kişiler; I.

Protokolde ise silahlı çatışmalarda taraf olanlar korunmuştur. Böylece, silahlı çatışma hallerinde ister taraf olsun, ister taraf olmasın herkes Cenevre Sözleşmesi kapsamında bu korunmadan yararlanacaktır. Aynı şekilde getirilen yasak, silahlı çatışmanın bütün taraflarını bağlamaktadır.

Sözleşme, niteliği gereği sadece silahlı çatışma hallerini kapsamaktadır. Devletlerin kendi ülkelerinde (savaş dışında) başvurdukları benzer suçları kapsamamaktadır.

Sözleşmenin bu düzenlemelerine rağmen, cinsel işkence ve tecavüze en çok savaş veya silahlı çatışma hallerinde başvurulmaktadır.

Ayrım yapmaksızın; insanı temel alan, eşitçi düzenlemelerin ötesinde, cinsel işkence ve tecavüzün asıl yöneldiği kesim olan kadınları korumaya özgülenen sözleşmeler açısından da durum farklı değildir.

Örneğin 1979 tarihli Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, bu konuda hiçbir hüküm içermemektedir. Çünkü bu sözleşme, sadece kadınlara karşı ayrımcılığın önlenmesine özgülenerek kadınları korumayı hedeflemiştir. Kadınlara karşı şiddet, bu sözleşme kapsamında yer almamıştır.

Tüm bu saptamalar, genelde cinsel işkence ve tecavüzün, devletlerin gerek savaş dışında kendi ülkelerindeki uygulamaları, gerekse savaş hallerinde, kesinlikle yasaklanarak ağır yaptırımlara bağlanmasına; özelde ise, kadınlara yönelen bir saldırı olması nedeniyle kadınların cinsel işkence ve tecavüze karşı korunmasına ilişkin yasaklama ve ağır yaptırımlar içeren ulusalüstü belgelere ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Kadın hakları savunucularının bu yöndeki çabalarına katkı sunmak ve bu yöndeki mücadeleyi yükseltmek zorunludur. Ulusal ve uluslararası düzlemde, cinsel işkence ve tecavüz mağdurlarının yükselen çığlıklarına kulak verilmelidir.

Nitekim bu gereksinim, kendisini, uluslararası nitelikli "kadın" konulu toplantılarda hissettirmektedir. 1995 yılında Çin'in başkenti Pekin'de gerçekleştirilen 4. Dünya Kadın Konferansı'nın ana teması "Kadın Hakları, İnsan Haklarıdır" sloganı olmuştur. 1975 yılından bu yana yapılmakta olan konferansta, hükümetlerle Hükümet Dışı Örgütlerin (NGO-Non Governmental Organization's) temsilcilerinin gerçekleştirdikleri etkinlikler

sonucunda, hükümetleri taahhüt altına sokan Deklarasyon ve Eylem Platformu şeklinde iki belge kabul edilmiştir. BM üyesi 183 ülke temsilcisinin oybirliği ile kabul ettiği 38 maddelik Deklarasyon ile 6 bölümden oluşan Eylem Platformu, hükümetlerin kadın hakları alanındaki taahhütlerini içermektedir. Özellikle, 1995-2000 yılları arasında kadın politikalarına yön verecek olan Eylem Platformu'nun, "12 Kritik Alan" adlı bölümdeki, "kadına karşı şiddet", "yabancı işgali altında yaşayan kadınlar da dahil olmak üzere silahlı ve diğer çatışmaların kadınlar üzerindeki etkisi" ve "kadının insan haklarının korunması ve sağlanmasında yetersizlik" başlığı altındaki belirlemeleri konumuz açısından önem taşımaktadır.

"Kadına karşı şiddet" bölümünde, devlet tarafından yöneltilen fiziki, cinsel ve pikolojik şiddete de yer verilmiştir.

Yine savaş ve çatışmalarda, kadının insan haklarının ihlalinden kaçınılması ve kadınların bu tür şiddetten korunması gerekliliğine yer verilmiştir.

Tüm bunlar; hükümetler düzeyinde sorunun reddedilemeyen boyutunu göstermektedir. Ne var ki 1975 yılından bu yana devletler her konferansta aynı taahhütlere imza atmışlardır. Ancak, taahhüt edilen konularda bir ilerlemenin kaydedilemediği de her konferansta tespit edilen bir gerçektir. Devletlerin kadın hakları konusunda taahhütlerine uymamaları gerçeğinin tespiti için, konferansları beklemeksizin, ülkelerinde süregiden insan hakları ihlallerine bakmak yeterlidir. Türkiye, bir yandan, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ni çekince koyarak da olsa imzalarken, öte yandan bu sözleşmeden daha geniş taahhütler içeren Konferans belgelerini imzalamıştır. Sözleşmeye taraf olmanın gereklerini yerine getirmeyen Türkiye'nin, tavsiye nitelikli belgelere imza atmakta rahat ve sorumsuz davranmasını anlamak zor olmamaktadır.

Konferans'ta, devletin kadınlara yönelik şiddet uygulamalarını ve insan hakları ihlallerini dile getirmesi gereken Türkiye'li Hükümet Dışı Örgütlerin, devletten bağımsız tutum sergileyememeleri ve resmi delegasyonla hareket etmeleri, güncel bir sorun hakkında suskunluğu ve inkarcılığı da beraberinde getirmiştir. Bunda, katılımcı Hükümet Dışı Örgütlerin,

devlet kaynaklı cinsel işkence ve tecavüz konusunda çalışmalarının ve buna uygun politikalarının bulunmayışının da etkisi vardır. Bu anlamda, güvenlik güçlerince uygulanan işkence ve tecavüz olaylarının gündeme dahi getirilmemiş olmasını yadırgamamak gerekiyor.

Sonuç olarak; Türkiye, taraf olduğu, işkenceye özgülenen genel ve bölgesel nitelikli ulusalüstü insan hakları belgelerine aykırı davranmakta ısrar etmektedir. Bu ısrarcı tutum, işkencenin sistemin bünyesine (ayrılmaz biçimde) nüfuz etmesine ve kurumsallaşmasına da yol açmıştır. Bu durum karşısında, cinsel işkence ve tecavüz yöntemlerini uygulama oranındaki artışı kaçınılmaz görmek gerekir. Ulusalüstü insan hakları belgelerinin yetersizliklerine rağmen, mevcut haliyle bile uygulanmadığı Türkiye'de kadınlar devletten kaynaklı şiddetin konusu olmaktan kurtulamamaktadır. Bugünün özelliği, kadınlara ve çocuklara yönelik hak ihlallerinin güncel insan hakları sorunları ile özdeşleşmesindedir. 4. Dünya Kadın Konferansı "Kadın Hakları, İnsan Haklarıdır" sloganıyla günümüze denk düşen çok haklı bir saptama yapmıştır. Kadınlar, devletlerin şiddet politikalarından arındırılmalıdır. Ulusalüstü hukuk, başta kadınlar ve çocuklar olmak üzere, cinsel işkence ve tecavüze karşı koruyucu, ciddi yaptırımlar öngören yeni düzenlemelere kavuşturulmalıdır.

6.
BÖLÜM

RESMİ BİR ARAŞTIRMANIN GÖSTERDİĞİ GERÇEKLER

Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü tarafından, 1994 yılı içerisinde, "1993 yılında Türk basınında kadınlara yönelik şiddetin yer alış biçimi" konulu bir çalışma yapıldı. 'Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı' işbirliğiyle yürütülen Kadının Kalkınmaya Katılımını Güçlendirme Projesi kapsamında yaptırılan bu araştırma ile kitle iletişim araçlarının, kadın ve şiddet konusunda daha bilinçli hareket etmesinin amaçlandığı belirtilmektedir.

Araştırmanın esas aldığı gazeteler Hürriyet, Milliyet, Sabah, Türkiye, Meydan, Cumhuriyet ve Zaman adlı günlük gazetelerden oluşmuştur. Bu gazetelerin yılın ilk 8 ayında yayınlanan sayılarından birer haftalık dilimleri, değerlendirmede dikkate alınmıştır. Birçok açıdan eleştiriye açık olan bu çalışmada, üzerinde hiç durulmamış ve kendisinden özenle kaçınılmış olmasına rağmen, kadına yönelik şiddetin doğrudan doğruya devlet tarafından gerçekleştirilen biçimine ilişkin ilginç veriler de ortaya çıkmıştır.

Yöneltilebilecek ilk eleştiri, çalışmaya esas alınan gazetelerin seçimine ilişkindir. Gerek yayın politikaları, gerekse haber kaynakları açısından

aynı özellikleri taşıyan sözkonusu gazetelerle, sağlıklı ve gerçekçi sonuçlara ulaşmak olanaksızdır. Bu olanaksızlık, devlet güvenlik güçlerince gerçekleştirilen şiddet biçimleri konusunda tümüyle sözkonusudur. Çünkü, bu tür şiddetin asıl yöneldiği kesim olan siyasal muhaliflerin sesi olan gazete ve yayınlara hiç yer verilmemiştir. Yerleşik tabuları yıkarak açıklama cesareti gösterilmiş cinsel işkence ve tecavüz olaylarından çok daha fazlası gizlenmekte, açığa çıkamamaktadır. Türkiye'de açığa çıkmış ve kamuoyuna duyurulmuş cinsel işkence ve tecavüz olaylarının çok büyük bir kısmı muhalif gazete ve yayınlarda yer almaktadır. Şimdiye dek devletçe yalanlanamamış birçok olayın, araştırmada kullanılan gazetelerin bir çoğunda yayınlanmadığı bilinmektedir. Resmi görüş doğrultusunda yayın yapan ve siyasal iktidarlarla kökten bağları olan ilgili gazetelere dayanarak, bilimsel ve objektif bir sonuca ulaşmak ve olguyu bütün boyutlarıyla ortaya koymak mümkün değildir. Nitekim, ele alınan değerlendirme başlıklarından da anlaşıldığı üzere, gerçeği yansıtan verilere ulaşılamamıştır.

Çok önemli veri eksikliklerine karşın, ortaya çıkan rakamlar yine de ürkütücüdür. Kadının maruz kaldığı şiddet biçimleri ile failleri arasındaki ilişki açısından bakıldığında, devlet güvenlik güçlerince gerçekleştirilen şiddet biçimlerinden, dayak %16.7; tecavüz %5.3; cinsel taciz %10; yaralama %4.5; öldürme %24.2; kapatma %18.2 oranında saptanmıştır. Bu sonuçlara göre, kadınların devlet güvenlik güçlerince, en çok yaşam hakları ihlal edilmektedir. Tecavüz açısından ise, devlet güvenlik güçlerince gerçekleştirilen tecavüz olayları, baba, iş arkadaşı, işyerinde patron ya da üst konumdaki erkeklerin ve diğerlerinin gerçekleştirdiği tecavüz olayları ile aynı oranda gerçekleşmektedir. Bu sınırlı sonuç dahi, devlet güvenlik güçlerince başvurulan tecavüz olaylarının, kadınlara yönelik şiddet biçimleri içinde çok önemli bir bölümünü oluşturduğunu göstermektedir.

Kadının maruz kaldığı şiddet biçimleri ile şiddet biçimlerinin nedenleri arasındaki ilişkiler açısından; kadının savunduğu düşünceler nedeniyle maruz kaldığı şiddet biçimlerinden, dayak %8.3; tecavüz %10.5; cinsel taciz %10; yaralama %4.5; öldürme %30.3; kapatma %9.1 oranında gerçekleşmiştir.

Bütün yetersiz ve tek yanlı malzemeye rağmen, her gün yüzlerce tecavüz eyleminin gerçekleştiği Türkiye'de, gazetelere yansıyan tecavüz olaylarından %10.5'i kadının siyasal düşüncesi ya da savunduğu düşüncelerinden kaynaklanmaktadır. Yine, kadınların uğradığı cinsel taciz saldırıları içinde, kadının savunduğu düşünceler nedeniyle cinsel tacize uğrama oranı %10'dur. Aynı nedenle öldürülme oranı ise, toplumda var olan diğer bütün öldürülme nedenlerine oranla %30.3'tür.

Kadının uğradığı şiddetin türü ile gazeteler arasındaki ilişki bakımından ise; gazetelerde yer alan siyasal şiddet oranı Hürriyet'te %23.1; Sabah ve Milliyet'te hiç yok; Türkiye'de %7.7; Meydan'da %38.5; Cumhuriyet'te 30.8'dir. Ev içi şiddet, Cumhuriyet gazetesinde hiç yer almazken, Hürriyet'te %22.9; Sabah'ta %22.9; Milliyet'te %17.1; Türkiye'de %8.6; Meydan'da %28.6 oranında yer almıştır. Gazeteler arasındaki bu farklar yayın politikalarının bir yansımasıdır.

Kadına yönelik şiddetin nedenleri başlığı altında yapılan gruplandırmada da; kadının savunduğu düşünceler nedeniyle şiddet görmesinin, toplam görülen değerlere oranı %16.5'tir.

Araştırmada, devlet güvenlik güçlerinin kadınlara yönelttiği şiddet, siyasal şiddet başlığı altında yer almıştır. Siyasal şiddetin unsurlarından bir diğeri de 'diğer siyasi grup ya da kişiler' olarak görülmüştür. Bu değerlendirme tarzı, devletin kadınlara yönelttiği şiddeti bulanıklaştırmakta ve belirsizleştirmektedir. Kaldı ki; siyasal şiddetle kastedilen her ne kadar hem devlet hem de diğer siyasal gruplar olsa da verilen oranların devletin yönelttiği saldırılara tekabül ettiği açıktır.

Araştırmada güdülen amaç, daha çok medyanın konuyu işleyiş biçimini yönlendirme olarak belirtilmiştir. Oysa, Türkiye'deki gerçekliğin tersine, sürekli olarak inkarcı bir politika ile reddedilen cinsel işkence ve tecavüz olgusu, medya tarafından bile sadece haber yanıyla ilgilenilmekte bazen sıradan bir gözaltı gibi algılanılmaktadır. Araştırmada kullanılan gazetelerde, sadece, olayların haber olarak yer alış biçimleri önem taşımıştır. Haberlerin içerikleri ve olayın yansıtılış biçimi; işlenişi dikkate alınmamıştır. Oysa böyle bir araştırma ile, olgunun daha çok bu yönü irdelenme-

liydi. Ancak o zaman, araştırmadan beklenen amaç gerçekleşebilirdi. Nitekim araştırma kapsamında ve sonuçlarında, medyaya bu yönde mesajlar verilmemiştir.

Dolayısıyla, medyanın politikasına yön veren ve bu anlamda örtüşen politikalar sergileyen devlete, hiçbir eleştiri getirilmediği gibi sorumluluğu da ortaya konmamıştır. Araştırmanın sağlıksız ve sınırlı sonuçlarına ve özenle bu konuda değerlendirme yapmaktan kaçınma tavrına rağmen, ortaya çıkan veriler, kadına karşı şiddette devletin çok önemli bir yeri olduğunu göstermeye yetmiştir. Tek başına bu sonuç dahi, devletin, yıllardır sürdürdüğü inkar politikasının çöktüğünü ve olgunun gizlenemeyecek boyutlara ulaştığını ortaya koymaktadır.

7.
BÖLÜM

CİNSEL İŞKENCE ve TECAVÜZ, BELGELEMENİN EN ZOR OLDUĞU İŞKENCE YÖNTEMLERİNDENDİR.

Çoğu zaman fiziksel zoru da içeren cinsel işkence ve tecavüzün, insanda yarattığı etki ruhsal olmaktadır. Diğer işkence yöntemleriyle birlikte ve işkencenin şiddetlendiği aşamalarda kullanılan cinsel işkence ve tecavüzün, tıbben belgelenmesi ve tespiti, birçok nedene bağlı olarak, uygulamada olanaksızlaşmaktadır. Bu olanaksızlık, hem uzun gözaltı koşullarında gerçekleşen, hem de mağdurun köyünde, evinde veya kaçırılmak suretiyle gerçekleştirilen cinsel işkence ve tecavüz olayları için sözkonusudur.

Cinsel işkence yöntemlerinin bir çoğu, bedende fiziksel iz bırakmamaktadır. Sözle veya elle yapılan cinsel taciz, çırılçıplak soyma, küfür, haya burma, vücudun hassas yerlerine tazyikli su sıkma, tecavüz tehdidi, yakınlarına yapılan cinsel işkence ve tecavüzü izletme gibi cinsel işkence yöntemleri, mağduru ruhsal açıdan yıpratmasına karşın, fiziksel tahribata yol açmamaktadır. Bunların dışında kalan, tecavüzün bütün biçimleri, şu veya bu biçimde mağdurda fiziksel izler bırakabilmektedir. Ancak burada da mağdurun ruhsal dengesinin alabildiğine etkilendiğinden kuşku yoktur. Tecavüz tehdidi veya girişiminin de, gerçekleşmiş bir tecavüzle aynı ruh-

sal etkiyi yarattığı, yapılan psikiyatrik araştırmalarda saptanmıştır. Cinsel işkenceyi, diğer işkence yöntemlerinden farklı kılan en önemli özellik, yol açtığı derin ruhsal izdedir.

Ülkemizde işkencenin saptanmasına ilişkin geleneksel yöntem, işkencenin bedende bıraktığı fiziksel izlerin belirlenmesi şeklindedir. Oysa bugün, kullanılan teknikler nedeniyle, bedende büyük acılara yol açan, ancak görünürde hiçbir iz bırakmayan işkence yöntemlerinin özellikle de ruhsal işkence yöntemlerinin öne çıktığı bilinmektedir. Daha da önemlisi, bugün artık işkence yöntemleri içerisinde ruhsal işkence yöntemleri öncelikle tercih edilmektedir. Cinsel işkence ve tecavüzün güncelleşmesinin nedeni de burada saklıdır.

Türkiye'de işkence iddialarına ilişkin tıbbi rapor düzenleme tekeli, Adli Tabiplikler, bulunmadığı yerlerde devlet hastaneleri ve sağlık ocaklarına aittir. Türkiye'de Adli Tabiplik sayısı oldukça sınırlı ve sadece birkaç metropolde bulunduğundan, gözaltına alınan mağdurların işkence izleri, büyük oranda devlet hastaneleri veya sağlık ocakları tarafından tespit edilmektedir. Bunun da bilinçli bir devlet politikası olduğu açıktır. OHAL Bölgesi'nde Adli Tabiplik sadece Diyarbakır'da bulunmaktadır. Burada çok büyük oranda sağlık ocakları ya da devlet hastaneleri kullanılmaktadır. Ancak bölgede mağdurlar yine çok büyük oranda bu sağlık merkezlerine dahi götürülmemektedir. Adli Tabipliklerde, adli tıp uzmanı doktorlar görev yapmakta olup, adli tıp uzmanlığı dışındaki uzmanlık alanlarını ilgilendiren şikayetler hastanelere havale edilmektedir. Sağlık ocakları ise, uzmanlık deneyimi olmayan pratisyen hekimlerin görev yaptığı kurumlardır. Hepsinin tespitle sınırlı olduğu konu, işkencenin bıraktığı fiziksel arazlar üzerinedir. Psikolojik arazlar, hiçbir biçimde düzenlenen raporlarda belirtilmez. Buradan hareketle, işkencenin veya tecavüzün mağdurda bıraktığı fiziksel izlerin saptanmasında sorun olmadığı düşünülmemelidir. İşkencenin belgelenmesi sürecindeki temel sorunlar bu noktadan itibaren başlamaktadır.

Bu süreç Türkiye'de şöyle işlemektedir:

İşkence mağdurları, genellikle herhangi bir sorgulama merkezinde gö-

zaltında tutulan kişilerdir. Mağdurlar, yasaların olanaklı kıldığı kadar [siyasi suçlarda en geç 48 saat, toplu suçlarda en az 7 gün, en fazla 15 gün; adli suçlarda en geç 24 saat, toplu suçlarda en az dört gün ve en fazla 8 gün; OHAL bölgesinde ise bu sürelerin bir katı fazlası (bkz. sayfa 63'deki dipnot) ve bazen de keyfi sürelerle gözaltında tutulurlar. Gözaltı süresinin sonunda mağdur (gözaltı nedeni olan suç açısından sanık-zanlı) savcılığa çıkarılmadan hemen önce Adli Tabipliğe, sorgucu güvenlik güçlerince götürülür. Muayeneler genellikle, tıbbi etik ilkelere ve Türk Tabipleri Birliği'nin talimatlarına rağmen, güvenlik güçlerinin nezaretinde yapılır. Mağdurun tekrar işkenceye götürülme tehdidi altında bulunduğu ve gördüğü işkencelerden doktora söz edip etmeyeceğinin denetlendiği bir psikolojik baskı ortamında yapılan muayenelerde, işkencenin sözü dahi edilmez. Cinsel işkence ve tecavüz hallerinde ise, bu durum daha belirgindir. Tecavüzün alenileşme fırsatının doğduğu bu ilk an, tespit açısından oldukça önemlidir. Çünkü, tıpkı diğer işkence izlerinin olduğu gibi tecavüzün saptanmasında en büyük düşman zamandır. İşkenceci açısından da zamanı harcamak ve bu fırsatı ortadan kaldırmak önem taşımaktadır. İzlerin iyileşmesi için aslında gözaltı sürelerinin uzunluğu yeterli olabilmektedir. Ancak bazen öylesine vahşi davranılmaktadır ki, uzun gözaltı süreleri dahi izlerin ortadan kalkmasına yetmemektedir. Tecavüzün saptanmasında da, geçirilen uzun zamana rağmen doktorla yüzyüze gelinen ilk anın önemi büyüktür. Adli tıp uzmanlarınca da belirtildiği üzere, tecavüze ilişkin raporların ilgili uzman doktor tarafından verilmesi tercih edilmektedir. Bu nedenle de, maruz kaldığı tecavüzü dile getiren mağdurlar, ilgili uzmanların bulunduğu hastaneye sevkedilirler. Aslında, bu da; tecavüzün saptanmasında inisiyatifin tekrar güvenlik görevlilerine bırakılması anlamına gelir. Nitekim; uygulamada, bu durumdaki mağdurlar, derhal hastaneye değil, savcılığa götürülürler. Mağdur gözaltında bulunma nedenine dayanarak hakim tarafından tutuklanırsa cezaevine yollanacağından, tecavüzle ilgili yapılan sevk, bir bilinmeyene sürüklenir. Bu kez de, cezaevinin işleyişi gereği, idareye başvurarak hastaneye sevkini istemesi gerekecektir. Tutukluların cezaevi dışına götürülüp getirilmeleri görevi jandarmaya ait

olduğundan, mağdur, sevk için uygun koşulların oluşmasını bekleyecektir. Bu süreç, bütün işkence olayları için sözkonusudur. Bu sürecin tamamlanması ise, onlarca günü, hatta ayları bulabilmektedir.

Bu işleyiş; ilk bakışta devlet bürokrasisinin boğucu hantallığı gibi algılanabilir. Ancak işkencenin kurumsallaşmasının ve sistematize oluşunun vazgeçilmez unsurudur bu uzun ve yorucu süreç. İşkencenin saptanmasındaki bu karmaşa, devletin bilinçli bir politikasıdır. Zaman kazanmaya hizmet eden bu süreç tamamlandığında, geçmişe dönük hiçbir izin kalmadığı, binlerce işkence olayında yaşanmış/yaşanmakta olan bir gerçektir.

Tecavüz muayenelerinin, mağdurların genellikle kadınlar olmasından hareketle, bir kadın sağlık personeli ile yapılmasının, uygun olacağı, uzmanlarca dile getirilmiştir. Oysa pratikte, mağdurun görevli herhangi bir hekime muayene olmaya zorlandığı bilinmektedir. Bu anlamda mağdurun tercih hakkı yoktur.

Yine uzmanlara göre, tecavüz olaylarında, dış genital organlarda zorlamaya bağlı belirtilerin varlığı araştırılmalı, varsa yırtıklar saat kadranına göre tanımlanıp raporlarda not edilmelidir. Dış genital organlarda ve himende ekimozların varlığı tecavüzün süresini belirlemede önem taşımaktadır. Ancak, tıbben 25 günden daha önce gerçekleşmiş bir tecavüzün süresinin belirlenmesi olanaksızdır.

Tecavüzün saptanmasındaki bu tıbbi gerçekler dikkate alındığında, zamanın önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

İşkenceyi belgelemedeki zorluklardan bir diğeri de, hekimlerin tutumudur. Türkiye'de hekimlerin işkenceye alet olmaları olgusu yıllardır dile getirilen bir konudur. Türk Tabiperi Birliği, bu nedenle birçok hekim hakkında disiplin soruşturması açmış veya cezalandırmıştır. Bununla da yetinilmemiş, işkencenin tespitinde görev alan hekimlerin nasıl davranmaları gerekliliğini düzenleyen talimatlar yayınlamıştır. Hekimlerin işkenceye alet olmaları, daha çok, güvenlik güçlerinin tehditlerine boyun eğerek, gerçek dışı raporlar düzenlemelerinde görülmektedir. Ayrıca, bu hekimlerin doğrudan siyasi iktidara bağlı kurumlarda çalışmaları, devlet memurluğu statüleri gibi etkenler de önem taşımaktadır. Bu bağımlılık ilişkileri

sisteminde, hekimlerin gerçeği yansıtan raporlar düzenlemekten kaçındıkları bilinmektedir. Hatta, uygulamada birbiriyle çelişen raporlara sıkça rastlanmaktadır.

Nazlı Top, 2 aylık hamileyken, çalıştığı hastane çevresinde polislerce yapılan bir kontrol sırasında şüpheli olarak gözaltına alındı. Copla tecavüze uğradı. 10 günlük gözaltı süresinin bitiminde 7.5.1992 tarihinde İstanbul Adli Tabipliğine sevkedildi. Dr. Uğur Tanaçan imzalı 1992/1429-1430 sayılı raporla "Nazlı Top'un vücudunda haricen darp, cebir hasarına rastlanılamadığı tıbbi kanaatini bildirir rapordur" şeklinde tespit yapılmıştır. 7.5.1992 tarihinde çıkarıldığı İstanbul DGM Savcılığı tarafından serbest bırakılan Nazlı Top, 11.5.1992 tarihinde işkencecci polisler hakkında Bakırköy C. Savcılığı'na suç duyurusunda bulunmuş ve tekrar Adli Tıbba sevkini istemiştir. Savcılık tarafından Bakırköy Adli Tabipliğine sevkedilen Nazlı Top'un vücudundaki işkence izlerini gösterir, Dr. Mehmet Can imzalı 3.6.1992 tarih ve 1992/2146 sayılı rapor düzenlenir. Bu raporda ise, önceki hastane raporlarındaki bulgular da toplanarak "sağ meme üzerinde 1cm. çaplı hiperpigmente saha, karın alt taraf sağ ve solda minimal yüzeyel sıyrık yaraların, iyileşmiş pembe renkli skatris olduğu, sağ dirsekte ağrı ve hareket azlığı olan hastanın EMG ve sinir tetkininin normal bulunduğu, 2 aylık gebeliğinin normal olarak devam ettiği anlaşılmakla, tespit edilen araz husülünden itibaren beş (5) gün olur ve hayati tehlike arzetme mahiyette olduğu kanaatini bildirir rapordur" şeklinde tespitte bulunulur.

Her iki rapor arasında büyük farklılıklar vardır. Üstelik tespitlerin yer aldığı rapor, ilk muayene tarihinden sonraya rastlamaktadır ve bu rapor dört ayrı hastane klinik raporuna dayanılarak hazırlanmıştır.

Bu açıklamalar doğrultusunda şu sonuçlara uluşmak mümkündür:

- Tecavüzün tespiti hangi koşullarda bulunursa bulunsun mağdurun talebi doğrultusunda, derhal ve zaman yitirilmeksizin yapılmalıdır.

- Tespit yeri, mağdurun isteğine bırakılmalıdır. Bağımsız hekim kuruluşları ve bu alanda kurulu bulunan insan hakları kuruluşlarının belirlediği hekimlere de talep halinde başvurulabilmelidir.

- Adli Tıp, devlet hastaneleri ve sağlık ocakları dışındaki kurum ve kuruluşlarla, serbest hekimlerin düzenlediği raporlar, tıpkı adli tıp raporları gibi, aynı düzeyde kanıt olarak değerlendirilmelidir. Resmi sağlık kurumlarının rapor düzenleme tekeli kaldırılmalıdır.

- Adli Tıp Kurumu ve ona bağlı Adli Tabiplikler Adalet Bakanlığı'na (yürütmeye) bağlı kurumlar olmaktan çıkartılıp bağımsız bir yapıya kavuşturulmalıdır. Adli Tabiplikler ve Adli Tıp Kurumu'nda görev yapan hekimler üzerinde baskı yaratan bu bağımlılık ilişkisine son verilmelidir. Aynı şekilde devlet hastaneleri ve sağlık ocaklarında çalışan hekimlerin devlet memuru olmaları nedeniyle aynı baskı ve zorlama ile karşı karşıya oldukları unutulmamalıdır.

- Mağdurun muayene olmak istediği doktoru belirleme hakkı bulunmalıdır. Doktorun kadın veya erkek olması yönündeki istemler mutlaka dikkate alınmalıdır.

- Muayene, tümüyle özgür koşullarda, polisin veya benzeri görevlilerin bulunmadığı ortamlarda yapılmalıdır.

- Hekimlerin mağdura yaklaşımı meslek etiğine uygun olmalıdır.

- Hekimlerce düzenlenen raporlar, güvenlik görevlilerine verilmemeli ve onlardan gizlenmelidir.

- Tecavüz ve cinsel işkence sözkonusu olduğunda, yol açtığı derin ruhsal izler düşünülerek tespit, psikolojik açıdan da yapılmalıdır. Raporlar mağdurun ruhsal durumuna ilişkin bulgular içermelidir.

Bu önermeleri yaratan temel gereksinim, cinsel işkence ve tecavüzün tespiti ve belgelenmesindeki imkansızlıkları ortadan kaldırmak veya en aza indirme kaygısıdır. Çünkü, dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de, gerçekleşen olayların hemen hemen tamamına yakın bölümü belgelenememiştir. Derlenen tecavüz olaylarından çok büyük bir kısmında maruz kalınan işkenceden kaynaklı izlerin saptandığı raporlar düzenlenebilmiş olmasına karşın, tecavüze ilişkin hiçbir saptama yapılmadığına tanık olunmuştur. Bu öyküleri derlenen mağdurlardan hemşire Mediha Curabaz, Remziye Dinç, Şükran Aydın tecavüz raporu almayı başarabilen ender örneklerdir. Ancak bu olaylarda da belgeler, günlerce sonra,

verilen uzun mücadeleler sonucunda alınabilmiştir. Şükran Aydın gözaltında tutulduktan sonra salıverildiği için, hemen ardından gösterdiği yoğun çabalar sonucunda yaşadıklarını belgeleyebilmeyi başarmıştır. Remziye Dinç, tecavüz sonrası hamile kaldığı için bu durumu tesbit ettirebilmiştir. Mağdurlardan Mediha Curabaz ise, gözaltından sonra tutuklanarak Adana cezaevine konulduğundan, tecavüzü belgeleme mücadelesini buradan yürütmüştür. Günlerce süren çabaların ardından olaydan 17 gün sonra hastaneye sevkedilmiş ve tecavüzü belgelemeyi başarmıştır. Mağdurlardan Menice Kırtay, cop ve silah namlusu ile uğradığı tecavüz sonunda hamile olduğu için bebeğini kaybetmiş ve hastaneye kaldırılmıştır. Ancak, sonraki süreçte, götürüldüğü Diyarbakır Devlet Hastanesinde kayıtlarına rastlanamamıştır.

Adı geçen mağdurlar açısından yaşadıklarını belgelemiş olmak da yeterli olmamıştır. Bu kez de, özellikle emniyet yetkilileri tarafından çok ağır suçlamalarla karşılaşmışlardır. Örneğin Mediha Curabaz'a, o dönem Adana Emniyet Müdürü Mete Altan tarafından "Namusunu bize çamur atarak temizlemek istiyor, o yasadışı örgüt üyesidir...vb." şeklinde saldırılar yöneltilmiştir. Nazlı Top'a işkence yapan ve hakkında dava açılan polisler, savunmalarında, "Sağlık personeli olduğu için hatır raporu almıştır, bu iddialar polisi yıpratmak ve görevini yapamaz duruma getirmek için ileri sürülmüştür, polisi sindirme hareketidir..." demişlerdir.

Tecavüz ve cinsel işkenceyi belgeleme mücadelesi yürüttüğü halde, bunu başaramayan bazı mağdurlara ise, çok daha acımasızca saldırılmıştır. Bunlardan, 1995 yılı Ağustos ayı içerisinde gözaltında tecavüze ve cinsel tacize uğradığı iddiasında bulunan Leman Çelikaslan, tutuklu bulunduğu cezaevinden, tam 25 gün sonra hastaneye sevkedildi. Muayene sonunda, Leman'ın 'bakire olduğunu' saptayan bir rapor verildi. Bu raporun alındığı gün Ankara'nın o dönem Cumhuriyet Başsavcısı Nazmi Şarvan tarafından basına şu açıklama yapıldı: "... Bu şahıs kendisinin o sırada bayıldığını ve hiçbir şey hatırlamadığını söyledi. Senaryo yazıyorlar, suçlamalarda bulunuyorlar. Ondan sonra çark ediyorlar. Hastaneden gelen rapor doğrultusunda soruşturma hakkında takipsizlik kararı vereceğiz. Polise

komplo hazırlıyorlar, senaryo yazıyorlar, şahıs hakkında dava açacağız."

Soruşturmanın gizli olduğu ve henüz sonuçlanmadığı bir aşamada Başsavcı tarafından karar peşinen kamuoyuna açıklanmıştır. Dediği gibi, hemen Leman'ın şikayeti hakkında takipsizlik kararı verildi ve ardından da "polise iftira atma" ve "emniyet güçlerine hakaret" iddiasıyla Leman, annesi ve İHD Ankara Şube Başkanı hakkında davalar açıldı.

Görülüyor ki, devlet tüm kurum ve kurallarıyla mağdurun karşısına çıkmakta ve hak arama özgürlüğünü dahi kullandırtmamak için, en az, tecavüz ve cinsel işkence kadar katlanılması güç acımasız, bir süreci dayatmaktadır. Bu serüven, mağdur açısından, bir psikolojik savaştır. Çünkü bütün zorluklarına rağmen, şikayetin ya da belgelemenin her bir aşamasında gösterdiği ısrarlı tutumuyla, işkencecinin amacına ulaşamadığını ve kendisini yenilgiye uğratamadığını kanıtlamaktadır. Bu süreçte verdiği mücadele mağduru daha güçlü kılmaktadır. Sonuç alamamış olması ise, mağduru bir başka gerçeği öğrenmeye ya da kavramaya sürüklemektedir. O da, kendisine karşı niçin bu yöntemlere başvurulduğu sorusuna bulduğu yanıttadır. Evet; cinsel işkence ve tecavüz, tıpkı diğer işkence yöntemlerinde olduğu gibi sistemle, düzenle içiçedir. Onun kopmaz parçasıdır. Devlet mekanizması içindeki halkalardan biri tarafından bu olgu kabul edilirse, diğerleri daha çabuk çözülecektir. O nedenle, sistem kendini sıkıca korumak ve ödün vermemek zorunda hissetmektedir. Belgeleme, sistemin sorgulanmasını gündeme getirecek çok önemli bir aşamadır. Bu nedenle de, aşılması en zor engellerden biridir. Mağdurun tutuklanmadan salıverildiği durumlarda, belgeleme, tümüyle kendi çabasına bağlıdır. Hiç zaman yitirilmeden, konuyla ilgili, bulunulan yer Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulmalıdır. Ve tespit için, adli tıp veya hastaneye sevk istenmelidir. Bu sevk savcı tarafından delil toplamak amacıyla mutlaka yapılmalıdır. Bu şekilde sağlanan sevk, alınacak rapora resmiyet kazandıracaktır. Bunun gerçekleşmediği koşullarda mağdur kendi olanaklarıyla tercih ettiği sağlık kuruluşlarından veya uzman doktordan rapor almalıdır. Tüm bunlar zaman kaybına yol açmadan yapılmalıdır. Alınan raporlar, şikayet dilekçesine eklenmek üzere savcılığa verilmelidir. Raporla-

rın bir örneği mutlaka saklanmalıdır. Raporun mağdura verilmediği durumlarda, evrak kayıt numaraları alınmalıdır. Yasal başvuruların bütün aşamalarının bir avukat yardımından yararlanarak yapılması yeğlenmelidir. Salıverilen mağdurlar, genellikle böyle bir başvuruyu yapmaması, olayı kimseye anlatmaması konusunda tehdit edilirler. Bu tehdidin içeriği, tekrar gözaltına almak, benzer uygulamaları yapacaklarını söylemek ve hatta istedikleri zaman cezaevine yollatabilecekleri şeklindedir. OHAL Bölgesinde ise tehditlere, göç ettirme gibi başka biçimler de eklenmektedir. Bu tür tehditler de şikayette belirtilmelidir. Muayeneyi yapan hekimler bilinmeli ve ileride, olası davalarda, tanık olarak dinlenmeleri sağlanmalıdır.

Tüm bu süreçte çok hızlı davranılmalıdır. Özellikle belgeleme aşaması tamamlandıktan sonra, kamuoyu oluşturma çalışmaları başlatılmasına özen gösterilmelidir. Bu, teşhirin daha etkili yürütülmesini kolaylaştıracak bir yoldur.

Çeşitli nedenlerle belgelemenin sağlanamadığı durumlarda, tecavüzün gerçekleşmediği ya da bu yöndeki iddianın kanıtlanamadığı duygusuna asla kapılınmamalıdır. Unutmayın ki, en önemli, doğru kanıt, sizsiniz.

Tecavüz; sadece fiili tecavüz olarak algılanmamalıdır. Tecavüze yeltenme ve cinsel taciz yöntemlerinin tümü, fiili tecavüzle aynı oranda ruhsal sonuçlara yol açtığından, oldukça geniş kapsamlı bir saldırı olarak algılanmalıdır. Bunlar, fiziksel arazların belgelenmesi ile eş tutulmamalıdır.

8.
BÖLÜM

İŞKENCECİ DEĞİL MAĞDUR CEZALANDIRILIYOR

Mağduru Bekleyen Riskli Hak Arama Mücadelesi

Cinsel işkence ve tecavüz olaylarında failler hakkında yasal başvuru yoluyla sonuç alınamamakla birlikte, hak arama mücadelesini sürdüren mağdurlar hakkında çeşitli yasal ve yasadışı baskı biçimleri uygulanmaktadır.

Mağdur aleyhine işletilen yasal mekanizmalar ya doğrudan doğruya mağdurun şahsına ya da mağdurla birlikte hareket eden ve ona sahip çıkan kişi ve kurumlara yöneltilmektedir. Bu yolla, olgunun açığa çıkarılması, teşhiri önlenmek istenmektedir. Böylece, sindirme, korkutma, kişiliksizleştirme ereği pekiştirilmektedir. Bugüne dek, gözaltında tecavüze maruz kaldığını açıklayan mağdurlardan dördü ile dayanışma gösteren gazeteci, yazar ve kitle örgütü yöneticileri hakkında savcılıklar tarafından soruşturmalar açıldı. Bunlardan üçü hakkında dava açılırken, ikisi cezalandırma ile sonuçlandı. Birine karşı açılan davalar ise devam ediyor. 19.6.1992 tarihinde Diyarbakır'ın Silvan ilçesinden Menice Kırtay'ın gö-

zaltında maruz kaldığı insanlık dışı işkence ve tecavüz olayına ilişkin Özgür Gündem gazetesinde yer alan haber üzerine sosyolog yazar Dr. İsmail Beşikçi tarafından "İnsani Moral Değerler" başlıklı bir makale yazıldı. Bu makale İnsan Hakları Derneği Bülteni'nde yayınlandı. Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığı, sözkonusu bu makale nedeniyle, hem Dr. İsmail Beşikçi hem de, İHD Bülteni'nin sorumlu yazı işleri müdürü Hüsnü Öndül hakkında "bölücülük propagandası yapmak ve halkı ırk farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek" iddiasıyla kamu davası açtı. Ankara 1 Nolu DGM tarafından yapılan yargılama sonunda Dr. İsmail Beşikçi hakkında Terörle Mücadele Yasası'nın 8/1 maddesine dayanılarak bölücülük propagandası yaptığı gerekçesiyle, 2 yıl hapis ve 250 milyon lira para cezası; İHD Genel Sekreteri Hüsnü Öndül hakkında ise sorumlu yazı işleri müdürü sıfatı nedeniyle TMY'nın 8/son maddesi gereğince 6 ay hapis, 50 milyon lira para cezası verildi. Ancak, TMY'da 1995 yılında yapılan bir değişiklik nedeniyle bu cezalardan Dr. İsmail Beşikçi için olanı 1 yıl hapis cezasına çevrilirken, Hüsnü Öndül'ün cezası ise paraya çevrilerek ertelenmiştir.

30.6.1993 tarihinde Mardin'in Derik ilçesi Taşıt köyünden jandarmalarca gözaltına alınan Şükran Aydın'ın maruz kaldığı insanlık dışı saldırıyı haber yapan Özgür Gündem gazetesi Mardin muhabiri Nezahat Özen hakkında Cumhuriyet Savcılığı tarafından soruşturma açılarak tutuklanmasına karar verildi. "Tecavüz olayını abartarak halkı isyan ettirmeye çalıştığı" iddiasıyla açılan dava sonucu, gazeteci Nezahat Özen 2 ay süreyle Mardin Kapalı Cezaevi'nde tutuklu kaldı.

30.4.1994 tarihinde Mersin'de gözaltına alınan Fatma Akın'ın Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde maruz kaldığı tecavüz olayına ilişkin SHP Mersin Merkez İlçe Başkanı Cemal Karakaya tarafından, basına bir açıklama yapıldı. Cumhuriyet Savcılığı, bu açıklamanın hemen ardından Cemal Karakaya hakkında "emniyet kuvvetlerinin manevi şahsiyetini tahrik ve tezyif" ettiği iddiasıyla, 1 yıldan 6 yıla kadar ağır hapis cezası istemli TCK 159 maddesi kapsamında soruşturma başlattı. Bu soruşturma üzerine Cemal Karakaya tarafından tekrar şu açıklama yapıldı:

"Fatma Akın'a yapılan işkence ve tecavüzün doktor raporları, mağdur ve tanık anlatımlarıyla belirlendiği halde, devlet güçlerinin bu tür uygulamalardan kaçınması ve sorumlular hakkında gerekli işlemlerin yapılması yerine, olayı ifade ettiğim için hakkımda soruşturma açılmasını anlaşılmaz buluyorum."

21.7.1995 tarihinde Ankara'da gözaltına alınan Leman Çelikaslan'ın gözaltında tecavüze maruz kaldığı iddiasına ilişkin olarak, İHD Ankara Şubesi tarafından 12.8.1995 tarihinde bir basın açıklaması yapıldı. Bu açıklamada, emniyet müdürlüğüne hakaret edildiği gerekçesiyle Ankara Valiliği tarafından Savcılığa suç duyurusunda bulunuldu. İHD Ankara Şubesi Yönetim Kurulu üyelerinin tamamı, Leman Çelikaslan, annesi İsmet Çelikaslan, HADEP Ankara İl Başkanı, ÖDP Ankara İl Başkanı, Tüm Sağlık-Sen Ankara Şube Başkanı hakkında açılan soruşturma sonunda, İHD Ankara Şube Başkanı Naciye Erkol, Leman ve İsmet Çelikaslan hakkında Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde, "polise hakaret" iddiasıyla 3 aydan 3 yıla kadar hapis cezası istemli dava açıldı. Diğer sanıklar hakkında ise "takipsizlik" kararı verildi.

Aynı açıklamadan dolayı, ikinci bir soruşturma ise İHD Ankara Şube Başkanı hakkında "polise iftira" iddiasıyla açıldı. 3 aydan 3 yıla kadar hapis cezası istemli TCK 285. maddesi kapsamında yürütülen bu soruşturma sonunda Leman Çelikaslan, annesi İsmet Çelikaslan ve İHD Ankara Şube Başkanı Naciye Erkol hakkında dava açıldı.

Adı geçen örneklerin tümünde de görüldüğü üzere, mağdur ya da dayanışmacılar aleyhindeki soruşturmalarda yasal gerekçeler ve öngörülen cezalar çok çeşitli olabiliyor. Bu gerekçelerin ortaklaştığı nokta ise, tecavüzün mağdurda yol açtığı etkilerin, tersine çevrilerek işkencecinin korunmasıdır. Aşağılanan, hakarete uğrayan, insanlık dışı saldırılara maruz kalanlar mağdurlar değilmiş gibi davranılmasının ardında, gizlenmiş bir suçluluk vardır. Yukarıdaki örneklerin hiçbirinde, basında yer alan haberler suç duyurusu kabul edilerek savcılıklar tarafından, polisler aleyhine tecavüz nedeniyle kendiliğinden soruşturmalar açılmamıştır. Aksine, mağdurlarca yapılan suç duyuruları, birkaç günde takipsizlik kararlarıyla so-

nuçlandırılmıştır. Soruşturmaların hiçbirinde iddianın taraflarından biri olan polislerin ifadelerine dahi başvurulmamıştır. Deliller araştırılmadan, peşinen kararlar verildi ya da şikayetlerin akibetleri bile öğrenilemedi. Aynı yöntem, bu kez savcılıkların, yine polisler lehine olarak, mağdurlar veya dayanışmacılar aleyhine açtığı soruşturmalarda da izlendi. Bu tür soruşturmalarda da, mağdurların ve dayanışmacıların sanık sıfatıyla alınan ifadeleriyle yetinilerek davalar açıldı ve başka kanıt toplamaya gereksinim duyulmadı. İşkencecinin açıkça korunduğu ve kollandığı bu tür soruşturma tarzları, her geçen gün onları biraz daha cesaretlendiriyor. Mağdurların ise cesaretlerini kırıyor. Bu durum, mağdurların yasal sürece ilişkin 'etkisizlik' düşüncesinin, daha ileri bir aşamaya, yani etkili ağır yaptırımların öngörüldüğü karşı davalar ve cezalarla karşılaşma riskine dönüştürüldüğünü gösteriyor. Bütün yasal olanakları kullanarak mağduru ve dayanışmacıları mahkum ettirme anlayışı bile, tek başına tecavüzün, devletçe sistemle bütünleştirilmiş işkence yöntemleri içinde kullanıldığını kanıtlamaktadır. Aynı çaba, işkenceciyi mahkum ettirmede kullanılmamaktadır. Üstelik bunun için çok çaba harcanmasına da gerek kalmayacak şekilde olaylar ve olgular açıkken. Hak arama özgürlüğünü kullabilmek için mağdurlar birçok zorluğu göze almak zorunda kalırken, işkenceciler yönünden bu, büsbütün bir kolaylığı ifade ediyor. İşkenceciler kendi haklarını aramak için hiçbir harekette bulunmalarına gerek kalmadan, "bağımsız yargının" tüm kurumları yasal olanakların bütün nimetlerini kendiliklerinden onların hizmetine sunuyorlar. Mağdur aleyhine gelişen bu eşitsizliğin bir başka yüzü ise, kullanılan yaptırımlardadır. Mağdura karşı kullanılan ceza maddelerinde öngörülen cezalar, işkencecilere karşı kullanılan ceza maddelerinde öngörülen cezalardan daha fazladır. İşkenceyi yaptırıma bağlayan TCK madde 243, en fazla beş yıl ağır hapis, kötü muameleyi düzenleyen TCK madde 245 ise en az üç ay, en fazla üç yıl hapis cezası öngörmektedir. Oysa, mağdurlar ve dayanışmacılar için işletilen maddelerin öngördüğü cezaların en azı 3 aydan, 3 yıla kadar hapis ve en çoğu 6 yıl ağır hapistir. Ayrıca bu maddelerin ağırlaştırıcı başka maddelerle desteklendiği düşünülürse, durumun önemi daha net anlaşılacaktır.

Dikkat çektiği üzere, bu maddelerin ceza yasalarında düzenlendiği yerler, genellikle devletin kendisini dokunulmaz kıldığı ve korumayı amaçladığı bölümlerdir. Kurumlar düzeyindeki bu koruma anlayışı, şahıs aleyhindeki suçlar başlığı altında da sürmüştür. Burada da devlet mekanizması içindeki şahıslar, tıpkı vatandaş gibi korunmaktadır. Mağdurların çoğunlukla, devlete karşı cürümler nedeniyle gözaltına alındıkları ve işkenceye maruz kaldıkları düşünüldüğünde, sonraki süreçte işkence ve tecavüze karşı mücadele yürüttüklerinde de yine aynı nitelikte suçlamalarla karşılaşması, Türkiye'de hak arama mücadelesinin bedelinin ne kadar ağır olduğunu göstermektedir. Bu ağır bedeli, dayanışmacı kişi ve kurumlar da ödemek zorunda kalmaktadır. Bununla, mağdurların yalnızlaştırılması hedeflenmektedir. Dayanışmacılara gözdağı vermeye yönelik soruşturma ve cezaların temel amacı bu olmaktadır. Aynı amaç doğrultusunda bazı yasadışı saldırı biçimlerinin örtülü veya açıktan, mağdura karşı kullanıldığına da tanık olunmaktadır. Bunun en belirgin ve sık kullanılan biçimi ise, baskı ve tehdidi sürdürmektir. Mağdurların telefonla aranarak, tecavüz anını anımsatacak sözler söylenmesi, öğrenci ise okullarıyla ilişiklerinin kesilmesinin sağlanması, yolda, işyerinde vb. yerlerde taciz edilmesi, kaçırma girişimi, tekrar gözaltına alma gibi birçok yöntemi bunun içinde saymak mümkündür. Aslında, tecavüz sonrası yaşanan bu tür baskılar, tecavüzün yarattığı etkiyi sürdüren ve hatta derinleştiren ikinci bir aşamadır. Tecavüz sırasında ve sonrasında mutlaka kullanılan tehdidin, yaşadıklarına boyun eğmeyen ve bunu kamuoyuna duyuran, teşhir eden mağdurlara karşı yoğunlaştırılarak sürdürülmesinde, caydırma ereği bulunmaktadır. Caydırıcı olma isteği, tüm baskı ve sindirme yöntemlerinin ortaklaştığı bir noktadır.

İstanbul Bahçelievler Karakolu'nda, copla tecavüze uğrayan F.Y. isimli 17 yaşındaki lise öğrencisi, cesaretle, yaşadıklarını kamuoyuna duyurdu. Öğrenci arkadaşları, onunla dayanışma içerisinde oldular ve günlerce protesto gösterileri yaptılar. Ancak F.Y. bu olaydan kısa bir süre sonra öğrenim gördüğü İstanbul Kocasinan Lisesi'nden atıldı. Okul müdür yardımcısı tarafından atılma gerekçesi olarak, polisin yaptığı baskı gösterildi. İlerleyen günlerde ise F.Y.'nin evi telefonla aranarak, tecavüz çağrı-

şımı yapacak sözler söylendi, tehdit edildi.

Adana Emniyet Müdürlüğü'nde tecavüze uğrayan Hemşire Mediha Curabaz da, sonraki süreçte yoğun çaba göstererek kamuoyu oluşturmayı başarmıştı. Mediha Curabaz, bu olaydan bir süre sonra Adana'da sokaktan sivil polislerce kaçırılmak istendi. Buna direnen ve etrafındaki insanlardan yardım isteyen Mediha Curabaz halkın yardımıyla polislerin elinden kurtuldu. Ancak bir süre sonra bu kez de bir otobüs durağından silah zoruyla TEM Şubesi polislerince gözaltına alındı. Gözaltına alan polislerden biri, Mediha Curabaz'a tecavüz ettikleri iddiasıyla haklarında soruşturma açılan polislerdendi. 24 saat gözaltında tutulan Mediha Curabaz'a, çantasında örgütsel döküman bulunduğu iddiasında bulunuldu ve polisler, sürekli olarak "Sana hiç işkence yapmayacağız, seni cezaevine koydurtacağız" diyordu. Gözaltından sonra Sulh Ceza Hakimliği tarafından serbest bırakıldı. Ancak haklarında 'yasadışı örgüt üyesi olduğu' iddiasıyla dava açıldı. Nitekim, Mediha Curabaz tutuksuz yargılandığı Malatya Devlet Güvenlik Mahkemesi'ndeki dava sonunda TCK 169. Maddesi gereğince yasadışı örgüte yardım ve yataklık ettiği gerekçesiyle 3 yıl 9 ay ağır hapis cezasına çarptırıldı. Dava dosyasındaki tek delil ise, polislerin düzenlediği ve Mediha Curabaz'ın gerçekdışı olduğu için imzalamadığı "yakalama tutanağı" idi.

Bir taraftan, rahatlıkla insanlık dışı yöntemlere başvurulurken diğer taraftan mağdurların ve dayanışmacıların susturulmak istenişi, bir çelişki olmayıp, kurumlaşmış işkence politikasının izdüşümüdür. İşkenceciler yerine mağdurlar ve dayanışmacılar hakkında ceza davalarının açılarak cezalandırılmaları raslantısal bir sonuç değildir. Şimdiye dek tecavüz nedeniyle cezalandırılmış tek bir güvenlik görevlisinin olmadığı Türkiye'de, cezalandırılmış mağdur ve dayanışmacılar bulunması, işkencenin sistem açısından vazgeçilmezliğinin göstergelerindendir.

Buna rağmen mağdurlar ve demokrasi savaşımcıları susmuyor. Onlar susmadıkça, susan mağdurlar da cesaretleniyor. Artık onlar, diğer insanların geleceği için haykırıyorlar. Ta ki sesleri en uzaktaki kulakları çınlatana dek...

Bir Yargılama Engeli: Memurin Muhakematı Yasası

3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası 12.4.1991 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girdi. Bu yasanın 15/3 maddesi aynen şu hükmü taşıyordu. "Terörle mücadelede görev alan istihbarat ve zabıta amiri ve memurları ile bu amaçla görevlendirilmiş diğer kamu görevlilerinin, bu görevlerinin ifasından doğduğu iddia edilen suçlardan; adam öldürmek, adam öldürmeye teşebbüs suçları hariç, taksirli suçlarla diğer suçlar hakkında Memurin Muhakematı Hakkında Yasa hükümleri uygulanır". Bu madde, sadece sözkonusu yargılama engelini değil, ayrıca adı geçen güvenlik görevlilerinin yargılamaları süresince tutuksuz yargılanacaklarını ve en çok üç avukat tarafından savunmalarının yapılarak bu avukatların ücretlerinin kurumca ödeneceğini de düzenliyordu. Bu düzenleme, devlet memurları arasında olağanüstü bir eşitsizlik durumunu ifade ediyordu.

Hem ayrıcalık hem de yargılama güçlüğü anlamına gelen bu düzenlemenin bir kısmı, Anayasa Mahkemesi'nin 31.3.1992 tarihli kararıyla iptal edilmişti.

Buna göre, maddede, sadece bu tür görevlilere avukat tayini hükmü bırakılarak, diğer hükümler iptal edilmiştir. Ancak bu kadarı bile güvenlik güçlerini memurlar içinde ayrıcalıklı bir konuma itmeye yetiyordu. Sözkonusu iptal kararına kadar, tüm işkence iddiaları hakkındaki soruşturmalarda dosyalar (şikayetler) Memurin Muhakematı Yasası hükümleri gereğince İl veya İlçe İdare Kurulları'na gönderilmiştir. Bu kurullar, hakkında işkence ya da tecavüz iddiası bulunan görevlilerle ilgili olarak iki tür karar vermek durumundaydılar. Ya "men'i muhakeme" yani yargılamama ya da "lüzumu muhakeme" yani yargılama gerekliliği kararı veriyorladı. Men'i muhakeme kararı verildiği durumda, görevliler hakkında ceza davası açılamıyordu. Böylesi bir karara karşı, mağdurun Memurin Muhakematı Yasası'nın 5. maddesine göre 5 gün içinde Danıştay'a itiraz hakkı vardı. Danıştay itirazı haklı bulduğunda, suçlu görevli hakkında kamu davası açılabiliyor, aksi halde "yargılamama" kararı kesinleşiyordu. İl veya İlçe İdare Kurulu'nun "lüzumu muhakeme" kararı verdiği durumda ise, hakkında suç isnadında bulunulan görevli aleyhine adli yargıda ceza davası açılabiliyordu.

Bu açıklamalarla uzun, hukuksal bir süreçten sözedildiği düşünülebilir. Bu yasa, özünde, memurların yargılanmalarına ilişkin yöntemin ne olacağını düzenliyordu. Yasa ile devletin ulaşmak istediği asıl amaç, kendi adına suç işleyen memurlarını korumaktır. Dolayısıyla bu korumadan yararlanma gereksinimi duyabilecek en önemli memur kesiminin güvenlik işleri yapanlar olduğu yasanın bugüne kadar ki uygulamasından açığa çıkmaktadır. Çünkü bu yasa, görevi sırasında işlediği suçlarda devlet memurunun yargı organınca (mahkemelerce) yargılanmasını idari izne/koşula bağlamaktadır. Bu idari izni verme yetkisi İl veya İlçe İdare Kurullarına tanınmıştır. Buradaki asıl sorun, 'bağımsız' yargı tarafından dava açılıp açılmayacağına karar verilmeden önce, İl veya İlçe İdare Kurulu denilen, tümüyle idari bir organın böylesine yargısal faaliyette bulunmasıdır. Daha da önemlisi, bu kurulun idari yapısıdır.

İl İdaresi Yasası'nın 57. maddesi hükmüne göre, İl İdare Kurulu, valinin başkanlığı altında hukuk işleri müdürü, defterdar, milli eğitim, sağlık

ve sosyal yardım, tarım ve veteriner müdürlerinden oluşmaktadır. İlçe düzeyinde ise kaymakan başkanlığında aynı birimlerin ilçe müdürlerinin katılımıyla İlçe İdare Kurulu oluşturulmaktadır. Görüldüğü üzere kurul bir yargı organı değildir. Hakkında suç isnadında bulunulan memurun yargılanması gerekip gerekmediğine karar verecek niteliklere sahip değildir. Her şeyden önce bu yönde bir uzmanlığa sahip değildir.

Aslında İl veya İlçe İdare Kurulları'nın işkence ve benzeri insanlık dışı muamelelere ilişkin böylesine bir yetkiye sahip olmasının anlamı, işkence iddialarını idari düzeyde bastırmaktır. Bir anlamda "halletmektir". Bu duruma, literatürde "yargısal denetim kaçakları" da denmektedir.

4 Şubat 1929 tarihli Memurin Muhakematı Yasası'na dayanarak inceleme yapan İl veya İlçe İdare Kurulları'nın, çoğunlukla idari tasarruflar yönünde karar verdikleri Türkiye pratiğinde bilinen bir gerçektir.

Bugün Olağanüstü Hal Bölgesi'ndeki bütün işkence ve insanlık dışı muamelelere ilişkin şikayetler, 285 sayılı Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 4. maddesi hükmüne göre İl veya İlçe İdare Kurulları'na yollanmaktadır. Burada suç işleyen görevliler hakkında Memurin Muhakematı Yasası hükümleri uygulanmaktadır. Bu durum bölgede görev yapan güvenlik güçlerine alabildiğine hukuk dışı davranış ve uygulamalarda bulunma cesareti vermektedir. Hatta kişisel nedenlerle işledikleri suçlarda bile, görev nedeniyle işlenmiş suç işlemi yapılarak Memurin Muhakematı Yasası hükümleri gereğince şikayetler İl veya İlçe İdare Kurulları'nca incelenmektedir.

Görüldüğü üzere, OHAL Bölgesi'nde işkence ve tecavüz mağdurlarının yasal başvurularının önündeki en önemli engel, İl veya İlçe İdare Kurulları olmaktadır. Olağanüstü Hal uygulamasının doğal sonucu olarak, Bölge Valiliği bünyesindeki idari yapı, "yargı" erkini kullanarak, suç işleyen güvenlik güçlerine önemli bir ayrıcalık sunmaktadır. Olağanüstü hak ve yetkilerle donatılmış güvenlik güçlerinin böylesine önemli bir yargı muafiyetine sahip olması, başta işkence olmak üzere, temel insan hak ve özgürlüklerine karşı saldırıları artırmaktadır. Keza yargı kaçaklarını artırıcı bir işleve sahip olmaktadır. İşkenceciye işkence yapma emri veren ya

da işkence yapmasına göz yuman amirler, yani işkencenin sanıkları arasında yer alması gereken insanlar, (görevliler) İl veya İlçe İdare Kurulu adı altında işkencecinin yasal olarak yargılanıp yargılanmamasına karar vermektedirler. Memurin Muhakematı Yasası'nın işkenceciye tanıdığı olanak budur.

OHAL Bölgesi dışındaki yerlerde ise, işkence ve tecavüz iddiaları nedeniyle güvenlik güçleri hakkında Memurin Muhakematı Yasası hükümleri uygulanmamaktadır. Buralarda sadece ölüm meydana gelmişse güvenlik güçleri hakkında Memurin Muhakematı Yasası hükümleri uygulanmaktadır. Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası'nın ek 9. maddesi hükmüne göre, "önleyici, caydırıcı, düzenleyici ve koruyucu kolluk hizmetleri" sırasında işkence ile de olsa, mağdur ölmüşse, açılan yasal soruşturma Savcılıklar tarafından görevsizlik kararları verilerek İl veya İlçe İdare Kurulları'na gönderilmektedir. Son dönemde İstanbul'da Gazi katliamı davasında sanık polisler, Metin Göktepe'yi işkenceyle katleden polisler ile Diyarbakır Cezaevi'nde 10 tutukluyu döverek katleden görevliler hakkındaki soruşturmalarda İl İdare Kurulları "lüzumu muhakeme kararı" vererek adli yargı yolunu açmışlardır. Ancak bu kez de, yargılanan güvenlik görevlilerinin can güvenlikleri gerekçe gösterilerek yargı yerleri değiştirilerek suçun işlendiği şehirde değil, başka şehirlerde yargılama yapılmaktadır. İl veya İlçe İdare Kurulu engelini aşmayı başaran işkence iddiaları bu kez yargı yeri değişikliği engeliyle karşılaşmaktadır.

Görülüyor ki, pratikteki ve yasalardaki engeller mağdurları güvencesiz, işkencecileri ise dokunulmaz kılınmaktadır. Bugün; gerek OHAL Bölgesi, gerekse diğer bölgelerdeki işkence ve tecavüz iddiaları önünde ciddi engel durumundaki, "yargı bağışıklıkları"na olanak tanıyan Memurin Muhakematı Yasası kaldırılmalıdır.

9.
BÖLÜM

FAİLLERİN DİLİYLE TECAVÜZ

"İcabına Bakın" *Tecavüz Edin*

Alınteri Gazetesi'nin 23 Temmuz 1994 tarihli 22. sayısında yeralan S.E. isimli askerle yapılan röportajda birçok giz ortaya çıkıyordu.

S.E. isimli asker, Diyarbakır Silvan'da askerlik görevini er olarak 10. Jandarma Er Eğitim Alayı Muhafız Bölüğü'nde (72/3 Tertip) yapmıştı.

Askere gitmeden önce hayal bile edemeyeceği şeyler yapan S.E söyleşide şöyle anlatıyordu yaptıklarını:

"Senin iki kadına tecavüz ettiğini duydum. Doğru mu?"

S.E: "Şey, aslında pişmanlık duyuyorum, ama şöyleydi: Bir köyde yaşayan PKK'lı bir gerillanın, sürekli evine gelip gittiğini söylüyorlardı. Ama bir türlü yakalayamıyorduk. Evine gittik, gerillanın karısı evdeydi. Kocasını sorduk söylemedi. 'Gelmiyor' dedi. Biz dövmeye başladık. 'Gelmiyorsa nasıl hamile kaldın?' diyerek hakaretler yağdırıyorduk. Bir ara rütbeliler, 'icabına bakın' dediler ve dışarı çıktılar. Böyle denilince Kayserili bir arkadaş kadının hemen üzerine kapaklandı, gözümüzün

önünde tecavüz ediyordu. Ben dışarı çıkmak istedim, fakat kapıdaki çavuş, 'Oğlum bu kadının kocası senin arkadaşlarını öldürdü. Ona vereceğin en iyi ceza bu' dedi. Girmemi emretti. Ben de zaten gelen seslerden tahrik olmuştum ve tecavüz ettim. İşimiz bittiğinde kadının durumu çok kötüydü. Ağlayamıyordu bile. Öylece sırtüstü yatıyordu..."

"Ya diğer kadın?"

S.E: "O da bir köyde bilinen bir kadındı. Biz zaten arama bahanesiyle kadınları adeta mıncıklıyorduk. O köyde tecavüz ettiğimiz kadının üst rütbelilerle korkudan yattığını biliyorduk. Evine arama bahanesiyle girdik. Evdekileri, ufak kardeşi, ablası ve annesini dışarı çıkardık ve onun istememesine rağmen birlikte olduk."

"Peki bunları yaparken aynı şeylerin kendi ailenize yapıldığında neler hissedebileceğinizi hiç düşünmediniz mi?"

S.E: "Şimdi evet. Düşünüyorum. Ama askerde onlar bizi öldürmek isteyenlere yardım ediyor diye düşman görüyorduk. Bir de her gün yapılan psikolojik seminerler acıma duygumuzu ortadan kaldırmıştı. Kendimiz için yaşıyorduk."

"Yaptıklarına pişman mısın? Tekrar yapar mısın?"

S.E: "Evet, çok pişmanım. Tekrar yapmazdım ama oraya asker gittikçe bizim yaptıklarımızı yapmaya devam edecekler. Bunlardan çok daha fazla şey yaptık. Açıkça söylemek gerekirse köylünün yerinde olmak istemezdim. Şu an çok pişmanım."

Yapanın da "İğrenç" Bulduğu Bir Yöntem

2 Şubat 1986 tarihli Nokta Dergisi'nde yayınlanan, siyasi polis Sedat Caner'in işkenceye ilişkin itirafları arasında tecavüze de yer verilmişti.

Çizgiyle de tasvir edilen bu anlatıma göre, tecavüzün en yaygın uygulanış biçimlerinden olan cop, şişe veya sert cisim sokma yöntemi hem kadına, hem erkeğe uygulanan bir yöntemdi. Şişe üzserine oturtulan kişide kanama oluyordu ve şişe kanla doluyordu.

Sedat Caner, itiraflarında, sorgulamayı yapış biçimlerini anlatırken, gözaltına alınan kişinin, sorgulama yerine götürüldüğünde, "gereken muamele"ye başladıklarından sözediyor. "Gereken muamele" ise falakadan elektrik vermeye, cop sokmaktan, asmaya kadar uzanan işkence yöntemleri dizisi anlamına geliyordu.

Devamla Sedat Caner;

"Pazarcık Ortaokulu'nda okuyan küçük bir kızdı. Copla tecavüz olayı oldu. Bunda tek bir kişi sorumluydu. İşte, 'Alevi bu kız, yarın öbür gün

çocuk doğuracak. Doğurmasın. Bunun zürriyetini yok edeceksin. Bunun doğuracağı çocuk da komünist çıkacak' diye bir laf etmişti. Bütün sorgulamacılar nefret etmişti... İğrençti yani..."

Sedat Caner, itiraflarında kadınlara "fiili tecavüz" olmadığını, ancak "fiili tecavüz tehdidi"nin oldukça işe yarayan bir yöntem olduğunu da belirtiyor ve anlatıyor:

"Adamın karısı da alıp getirildi... eskilerdendi. Hatta ismini dahi kimse bilmiyordu. Mesela onu çözemiyorlardı. Karısı getirildi, anadan doğma soyuldu... Gözlerini açıp kendisine karısının anadan doğma çırılçıplak halini gösterince... Karısına karşı da aşırı bir ilgisi vardı. 'Üzerinden bir alay adam geçirttiririm' deyince, karısını da öyle çıplak görünce, gözünde her şey yapılabilir düşüncesi de olduğu için, bunun korkusuyla... çözülmüştü. Karısına da sonradan işkence yapıldı ve sonradan ikisi de cezaevine yollandı."

Diğer işkence yöntemleri gibi "tecavüz" de sonuçta aynı şeyi hedefliyordu: Çözmek, sindirmek, kişiliği ve onuru zedelemek. Bu nedenle, işkence yöntemleri içinde bir yöntemdi tecavüz.

Sedat Caner kendisinin uyguladığı bir işkenceyi de şöyle anlatıyor:

"Aranan bir sanığın kız kardeşine yapılan işkence olayını bizzat ben kendim yapmıştım. Eğitim Enstitüsü'nün üçüncü katında, alt taraftaki odalar dolu olduğu için oraya çıkarmıştım. Kadını soyup, manyetolu telefonla elektrik verdik. Orada askı için müsait yer yoktu, onun için ellerini sandalyeye kelepçeyle bağlayıp elektrik verdik. O sırada manyetoyu bizzat ben çeviriyordum. Bu kıza cop sokma olayı, daha sonradan aşağıdaki sorgulama odasında gerçekleşti. Biz bir şey elde edememiştik. 'Nerede olduğunu bilmiyorum' diyordu. Elektrik işkencesinden dolayı sanık altına pislediydi. O zamana kadar elektrik verdiydik. Altına pisledikten sonra bıraktıydık. Bilfiil bayan olayında yapmış olduğum işkence bu..."

Cop ya da Coca Cola şişesi ile tecavüz erkeklere de uygulanan bir işkence yöntemiydi. Sedat Caner'e göre. İtiraflarında bunun bir örneğini de şöyle anlatıyordu:

"Ankara'dan bir sorgulamacı gelmişti. Sorgulamacı arkadaş daha önce

bizimle çalışmıştı. Sonradan tayini çıkmıştı. O gelmişti işte... Elbistan'da Karaevli'de oturan bir boyacı alınmıştı. İşte bu şahıs Coca Cola şişesinin üzerine oturtuldu... İkimiz oturttuk ve omuzlarından bastırdık... Şişenin içerisi yarıya kadar kan dolmuştu."

Sedat Caner, itirafları ile bir dönemin yani 12 Eylül'ün, işkenceli günlerinin arasında kaybolmuş binlerce tecavüze, fail yönüyle ışık tutuyordu. İtiraflarında belirttiği gibi, insanların yalnız eti kemiği değil, ruhunun derinlikleri de işkencecinin çalışma alanıydı ve en iğrenç olanı da dahil hiçbir işkence yöntemi dışlanmıyordu bu çalışma alanında.

10.
BÖLÜM

MAĞDUR ANLATIMLARI

Tecavüze Maruz Kalan Kadınlar

1- Saadet Akkaya 1988
2- Hatice Balakçı 1989
3- Ayten Can 1989
4- A.... 1991
5- Mediha Curabaz 1991
6- Esma Polat 1991
7- Nazlı Top 1991
8- Hakime Esmeray 1991
9- Menice Kırtay 1992
10- Z..... 1992
11- Nursemin Yılmaz 1992
12- Fatma Demirel 1993
13- Şükran Aydın 1993

14- N..... 1993
15- Sibel Yıldız 1993
16- Songül Polat 1993
17- Makbule Erol 1994
18- Feride Yıldız 1994
19- Fatma Akın 1994
20- Z.T. 1994
21- Leyla Karalük 1994
22- Songül Özyurt 1994
23- Y.B 1994
24- Remziye Dinç 1995

Saadet Akkaya
Yer : İstanbul Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube
Suçlama : Firara yardım etmek
Yaşı : 18
Mesleği : İşsiz
Gözetim Tarihi : 17.4.1988 - 9.5.1988

Saadet Akkaya kızkardeşi ve babasıyla birlikte firara yardım etmek iddiasıyla, 17 Nisan 1988 tarihinde polislerce gözaltına alınır. 18 Nisan sabahı iki kardeş emniyetten serbest bırakılırlar. Ancak 19 Nisan'da tekrar polislerce gözaltına alınırlar.

Saadet gözaltında bulunduğu süre içerisinde yapılan işkence ve tecavüz olayını şöyle anlatıyor:

"Kaçan mahkuma yardım ettiğimi reddedince, beni hücrelerden daha aşağıda olan bir yere götürdüler. Burası işkencenin yapıldığı yerdi. Gözlerim tekrar bağlandı ve beş altı polis tarafından oraya götürüldüm. Madeni

büyük bir kapının açıldığını duydum. Bir sandalyeye oturtuldum, gözlerimi açıp tekrar soru sormaya başladılar. Cevap vermedim. Suçlamayı reddedince spot ışığıyla gözlerimi kamaştırdılar. Kollarımı battaniyelerle katlayıp bir sopaya bağladılar. Sandalyenin üzerine çıkardılar, sonra sandalyeyi çekip beni asılı bıraktılar. Aralıksız bağırıyorlardı. Onbeş dakika kadar asılı kaldıktan sonra sırtımın çok şiddetli ağrıdığını söyleyince beni indirdiler. Ve battaniye ile sopayı çıkardılar. Sorgulama devam ediyordu. Eteğimin dışında üstümdekileri çıkardılar, sekiz dokuz polis elleriyle bana saldırdılar.

Sorgulama devam ediyordu. Beni tekrar astılar, göğüs ve parmak uçlarıma elektrik şoku verdiler. Şifre adı Eko 66 olan polis, izleri yok etmek için üzerime su döküyordu. Fakat bu, şoku daha da güçlendiriyordu. Mahrem yerlerime saldırmaya devam ettiler. Sonra iki polis bacaklarımı ayırdı ve birinin 'şişeyi getir' dediğini duydum. Beni ikinci kez astıklarında çırılçıplaktım. Birkaç kez mahrem yerime şişenin ucunu soktular. Eko 66 diye adlandırılan polis pantolonunu ve külodunu çıkardı ve beni iğfal etti. Bayılmıştım.

Kendime geldiğimde giyinik olarak bir sıranın üzerinde yatıyordum. Yürüyemiyordum. İki polis beni hücreme götürdüler. Hücreye gitmeden tuvalete gitmek istediğimi söyledim. Tuvalette tüm iç çamaşırlarımın kan içinde olduğunu gördüm. Hücreme geri götürüldüm ve hücredeki diğer bir hanım bana baktı. Birkaç gün sonra şifre adı Panzer olan polis, hücrenin kapısını açıp iğfal edilişimi kastederek alaylı bir şekilde hamile olup olmadığımı sordu. Kanamam hiç kesilmiyordu, bana bakan hanım sürekli olarak doktora ihtiyacım olduğunu söylüyordu. Sırtıma ilaç verdiler. Yirmiüçgün gözaltında kaldım."

Saadet Akkaya, 23 gün sonra çıkarıldığı Adli Tıp'ta maruz kaldığı işkence ve tecavüzü belgelemek istemesine rağmen, başaramadı. Hemen ardından çıkarıldığı DGM Savcılığı'nda ise odadaki polislere rağmen her şeyi anlattı. Ancak bunlardan sadece bir kısmı ifade tutanağına geçirildi. Saadet Akkaya bu çabasını 6 ay süreyle tutuklu kaldığı Bayrampaşa Cezaevi'nde de sürdürdü. Saadet Akkaya'nın kendisine işkence ve tecavüz

edenlere karşı dava açılması amacıyla gösterdiği uğraşı, delil yetersizliği nedeniyle soruşturmanın sona ermesiyle sonuçlandı.

Kaynak: "Türkiye'de İşkence-Hukuki Bir Yaklaşım" New York Barosu Uluslararası İnsan Hakları Komitesi, sf:86-90 Belge Yayınları

Hatice Balakçı
Yer : Ankara Emniyet Müdürlüğü 1. Şube
Gözetim Tarihi : 28.9.1989 - 5.10.1989
Suçlama : 2911 sayılı yasaya muhalefet etmek
Mesleği : Öğrenci
Yaşı : 18

Hatice Balakçı gözaltında tutulduğu 8 günlük süre içerisinde gördüğü işkenceleri şöyle anlatmaktadır;

"... Hücreye getirdiler. Tekrar aldılar. Ama ne zaman olduğunu hatırlamıyorum. 4. gün olmalı. Yine, önce odaya götürdüler. Daktilo sesleri geliyordu. Yine soyup, yine ıslattılar. Yere sırtüstü yatırdılar. Ayaklarımı kaldırarak başımın üzerine kadar zorlayarak katladılar. Elle ön taraftan sarkıntılık ettiler. Önden bir şey yapamayınca gene aynı pozisyonda arkadan jop sokmaya çalıştılar. Kaldırıp tekrar ıslatıp giydirdikten sonra, gene aynı odaya götürdüler..."

Hatice Balakçı'nın gördüğü işkenceler Ankara Numune Hastanesi'nce verilen 9.10.1989 tarih ve 9096 sayılı geçici raporla belgelendi. Raporda;

"... sol tibia ön yüzde distalde hassasiyet, 1x1 cm.'lik ekimotik lezyon, sağ tibia ön yüz distalinde hassasiyet ve 10,5 cm.'lik ekimotik lezyon mevcut olduğu, hayati tehlikesinin bulunmadığı anlaşılmakla, şahsın mevcut bulgularına göre 7 gün iş gücüne engel, 10 günde iyileşeceğini bildirir kesin rapordur..." denmektedir.

Kaynak: İşkence Raporu, Ankara. 1989, Ankara, 1990, sf:85-88

Ayten Can
Yer : Ankara Emniyet Müdürlüğü 1. Şube
Gözetim Tarihi : 27.12.1989 - 10.1.1990
Suçlama : 2911 sayılı yasaya muhalefet etmek
Mesleği : Ev kadını (DEMKAD ve TAYAD Yön. Kur. Üyesi
Yaşı : 27

Ayten Can gözaltında tutulduğu 15 günlük süre içerisinde gördüğü işkenceleri şöyle açıklıyor;

"... Ben gözaltına alındıktan sonra göğsümün orta kısmına büyük darbe yemiştim, yumrukla vurmuşlardı. Rapor bu hususu doğrulayan bir belgedir. Ancak ilave etmek isterim, sadece belirttiğim nahiyeye yumruk yemedim ayrıca bir hafta süreyle soğuk hücrede bekletildim, çırılçıplak soyularak soğuk suyun altında tutuldum. Ayrıca parmakla da tenasül uzvuma tecavüz edildi. Bunlar iz bırakmayacak şekilde olduğu için doktor raporunda belli olmadı..."

Ayten Can'ın gördüğü işkenceler Adli Tıp Kurumu'nun 9.1.1989 tarih ve 902-903 (...) 917 sayılı Dr. Zeki Coşkun imzalı raporla da belirlendi. Rapor da:

"... sternum üzerinde sağ ve sol gluteal bölge dış kısımlarda subjektif ağrı şikayetinden başka darp cebir asarına rastlanmadığı.." denmektedir.

Kaynak: İşkence Raporu, Ankara 1989, 1990, sf:19)

A...
Yer : İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Gözetim Tarihi : 12.7.1991
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Mesleği : Özgür-Der üyesi, çalışanı
Yaşı : 18

1990 yılından 12 Temmuz 1991 tarihine kadar toplam 11 kez gözaltına

alınmış olan A. son olarak 12 Temmuz'da tekrar gözaltına alındı ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi'ne götürüldü.

Üyesi bulunduğu Özgür-Der İstanbul bürosuna yapılan baskın sırasında gözaltına alınan A. gözaltında maruz kaldığı insanlık dışı uygulamaları şöyle anlatıyor:

"... Yaklaşık 61 kişiyle birlikte gözaltına alınmıştık. Gözaltına alınmamızın ikinci günü, gözlerim bağlandı ve tutulduğum hücreden alınarak, saçlarımdan sürüklenerek sorgu odasına götürüldüm. On-onbeş kişiydiler sanıyorum. Birinden, diğerine beni itip durdular. Sanıyorum bir çember şeklinde sıralanmışlardı. Aralarında, 'O'nun ırzına geçerken, çok çirkin olduğu için gözlerimizi kapatacağız. Sen eskimiş bir uşaksın' diye konuşuyorlardı. Elbiselerimi çıkarmamı söylediler. 'Hala kız-oğlan kız mısın? Kızlığını alacağız, parmaklarımızı sana sokacağız ve artık bakire olmayacaksın. Kızlığını alırsak endişelenme, daha sonra ırzına geçeceğiz ve seninle evleneceğiz ya da istediğin sürece ırzına geçebileceğiz, geneleve vereceğiz seni' dediler. Çıplaktım. Öpmeye çalıştılar ve vücuduma dokundular. Sonrasında beni havada asılı bir duruma getirdiler. Dosya dolabının arasındaki bir değneğe İsa'lı bir haç gibi yerleştirdiler. Vücuduma bir cop ile dokunuyorlardı ve copu vajinama sokacaklarını söylüyorlardı. Aralarından biri 'tamam dostum, üzerindekileri çıkar, böylece onun ırzına geçebilirsin' dedi. Direnmeye çalıştım, ne yapabilirdim. Meme ucuma, ellerimin ve ayak parmaklarımın her birine birer kablo bağladılar. 'Gerçekten de güzel bir vücudu var. Elektrik vermeyelim. O'na tecavüz edelim!' diye konuşuyorlardı. Sonrasında tekrar elektrik vermeye başladılar..."

(A. yaşadıklarını, kendisiyle görüşen insan hakları heyetine anlattı.)

Mediha Curabaz
Yer : Adana Emniyet Müdürlüğü 1. Şube
Gözetim Tarihi : 15.8.1991 - 20.8.1991
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak

Mesleği : Hemşire - Türk Hemşireler Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
Yaşı: 25

Adana Çukurova Üniversitesi Balcalı Hastanesi Çocuk Hematolojisi Servisi'nde hemşire olarak çalışmaktayken 15 Ağustos 1991 tarihinde yoldan gözaltına alınan hemşire Mediha Curabaz maruz kaldığı işkence ve tecavüzü şöyle anlatıyor:

"... Sokakta yürümekteyken daha ne olduğunu anlayamadan sivil giyimli bir grup polis tarafından hırpalanarak, yerde sürüklenerek bir otoya bindirildim. Arabada sürekli vuruyorlardı. Hemen gözlerimi bağladılar. Yol boyunca böyle devam etti. Bir süre sonra Emniyet Müdürlüğü 1. Şubeye getirildiğimi anladım. Hemen bir odaya alındım. Sürekli olarak, gözaltına alındığım mahallede yasadışı örgüt imzalı afişleri asanlardan birinin ben olduğumu söylüyorlardı. Bu suçlamayı kabul etmemi istiyorlardı. Bunları kabul etmezsem, beni işkencede öldürecekleri tehdidini kullanıyorlardı.

İşkence seansları başlamıştı. İlk kez gözaltına alınıyordum. O güne dek, insanlara gözaltında yapılan işkenceleri duymuş ya da kitaplardan okumuştum. Çok vahşi yöntemlerdi.

Yapılan tüm işkencelere karşı bunları reddediyordum. Asılsız suçlamalar devam ederken saçlarımdan tutup yerlerde sürüklüyorlardı. Kişiliğimi zedeleyici, onur kırıcı hakaretlerde bulunuyorlardı.

Suçlamaları reddettikçe, el ve ayak parmaklarımdan su dökerek elektrik veriyorlardı. Bunu daha çok acı vermek için yapıyorlardı. Sonra üzerimdeki kıyafetleri çıkarıp buz üzerine yatırdılar. Ayaklarıyla üzerimde tepinip, soğuk su sıkıyorlardı.

Beni bir başka odaya alarak, yine kıyafetlerimi yırtarak çıkarttılar. Kollarımdan iki dolap arasına T biçiminde askıya astılar. Ayaklarımdan bağlayarak aşağıya çektiler. 'Senin boyun kısa kalmış, uzatalım' diyorlardı. Askıdayken ayak parmak ucumdan, cinsel organımdan, göğüs uçlarımdan elektrik verdiler.

Yapılan işkenceler sonucunda parmaklarım şişmişti. Aynı işkence

yöntemlerini sürekli uyguladılar. Günün herhangi bir zamanında, ama sürekli yapılıyordu işkenceler.

Bir başka gün hücreden çıkarıp buzun üzerine yatırdılar. Ayaklarımın altından copla vurarak, soğuk su tutuyorlardı. Gözaltına alındığım sırada Türk Hemşireler Derneği Adana Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi olduğum için dernek çevresinden ve işyerimden insanları soruyorlardı.

Gözaltında bulunduğumun 3. günüydü sanıyorum. Önceki günler, işkence seansları sırasında tecavüz edeceklerini söylemişlerdi. Buna, daha çok tehdit ediyorlar diye inanmamıştım. Ameliyathane dedikleri odaya aldılar. 'Sana elektrikli copla tecavüz edeceğiz. Şimdi her şeyi kabul edeceksin' diyorlardı. Odada on kişiydiler sanıyorum. Beni aldıkları odada elektrikli copla tecavüz ettiler. Elektrikli matkapla vücudumu deliyormuşcasına bir acı hisettim. Ardından hemen buza yatırdılar. Bu sırada kanama başlamıştı. Bayılmıştım. İyice bayağılaşmışlardı.

Bunların ardından, yaptıklarının hesabını soracağımı söylediğimde, 'bu devletin savcısı da, hakimi de, mahkemesi de biziz, seni biz yargılayacağız' dediler.

Maruz kaldığım işkence ve tecavüz benim onurumu zedelemedi. Bu utanç işkencecilere aittir.

Sonrasında öylesine paniklemişlerdi ki, hakkımda gerçekdışı tutanaklar düzenlediler. Vücudumdaki işkence izlerini ve tecavüzü belgeleyen iki ayrı doktor raporunu bertaraf edebilmek için doktora gitmeyi kendi isteğimle reddettiğime ilişkin kendi aralarında tutanak düzenlemişlerdi.

Benim böylesine insanlık dışı yöntemlere maruz kalmamın nedeni, demokratik mücadele içinde yer almamdır.. Prometheus döneminden bu yana baskı, zor, işkence insanlığı köleleştirememiştir. Bundan sonra da köleleştiremeyecektir. Dün böyleydi bugün de işkence karşısında 'Kavgamız onurumuzdur."

Mediha Curabaz 20.8.1991 tarihinde, polislerce Adana Cumhuriyet Savcılığı'na çıkartıldı. Tutuklama talebiyle gönderildiği Sulh Ceza Mahkemesi'nce tutuklanarak Adana E Tipi Cezaevi'ne yollandı.

Mediha Curabaz 20.8.1991 tarihinde Savcılığa çıkarılmadan önce

Adana Adli Tabipliğine götürüldü. 20.8.1991 tarih ve 5444 sayılı Dr. Fatih Şen imzalı Adana Adli Tabipliğinin;

"Şahsın sağ dirsek dış yüzeyinde ve sağ kol iç yüzeysel ekimozlar ve sıyrık yaraları tesbit edildiği bu bulgular dışında yeni travmatik bulgu tesbit edilmediğini bildirir rapordur" şeklindeki raporuyla Mediha Curabaz'ın vücudundaki işkence izleri tesbit edilmiştir.

Adli Tabiplik tarafından jinekolojik muayene yapılmamış olduğundan Mediha Curabaz, tutuklu bulunduğu Adana E Tipi Cezaevi'nde hastaneye sevkini istedi. Cezaevi idaresince günlerce hastaneye sevkedilmeyen Mediha Curabaz, ardarda yaptığı başvurular üzerine 2.9.1991 tarihinde Adana Doğumevi'ne sevkedildi. Adana Doğumevi tarafından verilen Dr. İhsan Doğaner (Baştabip) ve Dr. Hamdi Karanfil imzalı 2.9.1991 tarih ve 1301 sayılı raporda;

"Mediha Curabaz'ın 2.9.1991 tarih ve 780 protokol numarası ile yapılan jinekolojik muayenesinde; kızlık zarının saat 6 hizasında eski, süresi tıbben iyileşmiş yırtık saptanmıştır" denilerek tecavüz belgelenmiştir.

Mediha Curabaz'ın sözkonusu doktor raporları ilgili dosyalarından alınarak avukatları tarafından 20.10.1991 tarihinde Adana Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunuldu. Adana Emniyet Müdürü Mete Altan ve 1. Şube'de görevli 73, 93, 1698, 1562, 2359, 2382, ve 2557 yaka numaralı polis memurları hakkında, TCK 243, 416 ve 251. maddelerini ihlal etmekten dolayı kamu davası açılarak cezalandırılmaları istemiyle yapılan suç duyurusu, Adana Cumhuriyet Savcılığı tarafından görevsizlik kararı verilerek Adana İl İdare Kurulu'na gönderildi. Terörle Mücadele Yasası'ndaki açık düzenlemeye göre, polisler hakkında dava açılabilmesi için Memurin Muhakematı Hakkında Yasa hükümleri gereğince İl İdare Kurulu tarafından polislerin yargılanmalarına karar verilmesi gerekiyordu.

Buna göre "inceleme" yapan Adana İl İdare Kurulu, yapılan suç duyurusundaki iddiaları araştırmak üzere Adana Emniyet Müdürlüğü'nden Soruşturmacı Başkomiser İlhan Imıl'ı görevlendirdi. Başkomiser İlhan Imıl tarafından düzenlenen fezlekeye dayanılarak, 2.1.1992 tarihinde Adana İl İdare Kurulu'nca "sanıkların üzerlerine atılı eflrada muamelede bulunmak

suçunu işledikleri kanısını doğrulayacak ve haklarında soruşturmanın açılmasını gerekli kılacak yeterli kanıt elde edilemediğinden, CMUK'un 164 ve MMHK'nun 5. maddeleri gereğince Men'i Muhakemeleri" kararı verilmiştir.

İl İdare Kurulu'nda hakkında men'i muhakeme (yargılanmamalarına) kararı verilen Adana TEM Şubesi polislerinin isimleri: A. Tarık Doğan, Sami Orhan, Ferit Çakır, Hasan Ay ve Muzaffer Aydın.

Sanık polislerin yargılanmamalarına karar veren İl İdare Kurulu'nda ise şunlar yer alıyordu:

Başkan Ali Aydınalp (Vali Yardımcısı), Üye Kenan Çelik (Defterdar Vekili), Üye Abdurrahman Yıldız (Milli Eğitim Müdürü), Üye Kayhan Çamurdan (Bayındırlık ve İskan Müdür Vekili), Üye Dr. Alper Pişkin Sağlık Müdürü, Üye Nihat Acar (Tarım ve Köyişleri İl Müdürü).

Mediha Curabaz'ın avukatları tarafından, Adana İl İdare Kurulu'nun sözkonusu kararına karşı, Danıştay nezdinde itiraz edildi. Danıştay 2. Dairesi tarafından 27.11.1992 tarihinde Adana İl İdare Kurulu'nun kararının onanmasına karar verilerek dosya 22.12.1992 tarihinde Adana Valiliği'ne yollandı. Mediha Curabaz'ın avukatları tarafından ayrıca 3.2.1992 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na başvurularak, işkence ve tecavüz nedeniyle 150.000.000 TL. tazminat talebinde bulunuldu. İçişleri Bakanlığı'nın tazminat talebini reddetmesine dayanılarak Ankara 3. İdare Mahkemesi'ne başvuruldu. Ankara 3. İdare Mahkemesince ise 11.5.1994 tarihinde 10.000.000 TL. manevi tazminatın İçişleri Bakanlığı'ndan alınarak Mediha Curabaz'a verilmesine karar verildi. Bu kararın temyiz edilmesi üzerine Danıştay, kararı, görevli mahkemenin Adana İdare Mahkemesi olduğu gerekçesiyle bozdu. Beş yıl sonra verilen bu karar nedeniyle dosya Adana'ya yollandı. Adana 1. İdare Mahkemesi 1997 yılı başlarında Ankara 3. İdare Mahkemesi ile aynı kararı verdi. Dosya halen Danıştay'da.

Sözkonusu mahkeme, kararında, "tecavüze ilişkin rapordaki ifadelerden, kızlık zarının yırtılmasının tutukluluk döneminden daha eski bir dönemde olduğu anlaşıldığından" diyerek buna ilişkin tazminat istemini reddederken; 20.8.1991 günlü raporda, "ekimoz ve sıyrık yaralarının olduğu

belirlendiğinden, bunların davacının tutuklu bulunduğu dönemde vuku bulduğunun kabulü gerekir" gerekçesiyle buna ilişkin tazminat talebinin kısmen kabulüne karar verdi.

Ankara 3. İdare Mahkemesi'nin sözkonusu kararı Mediha Curabaz'ın avukatları tarafından temyiz edildi.

Mediha Curabaz, Adana'nın yargı çevresinde bulunduğu Malatya DGM'de yasadışı örgüt üyesi olduğu iddiasıyla yargılandığı davadan 3 ay tutuklu kaldıktan sonra 14.11.1991 tarihinde beraat ederek tahliye oldu.

Mediha Curabaz, haksız tutuklu kaldığı sürelere ilişkin olarak da Maliye Hazinesi hakkında dava açarak tazminat talebinde bulundu. Adana 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından, Mediha Curabaz'ın tutuklu kaldığı sürelere karşılık olarak 1.500.000. TL. manevi tazminata karar verildi.

Mediha Curabaz beraat ederek, serbest bırakıldıktan sonra, Adana'ya dönerek maruz kaldığı işkence ve tecavüze ilişkin ısrarlı mücadelesini sürdürdü.

25-26 Kasım 1991 tarihinde İHD Adana Şubesi'nde basın toplantısı düzenledi. İHD dışında, Halkevleri, Eğit-Der, Eğitsen, Eğitim-İş, Türk Hemşireler Derneği, TMMOB bağlı mühendislik ve mimar odaları tarafından da 26.11.1991 tarihinde basın açıklamaları yapıldı. Kitle örgütleri yaptıkları açıklamalarla, Mediha Curabaz'a uygulanan insanlık dışı işkence ve tecavüzü protesto ederek tepkilerini dile getirdiler.

Yoğun tepkiler sonrasında Adana Emniyet Müdürü Mete Altan basına yaptığı açıklamada şunları söyledi:

"... Bu kadın Adana'nın ... semtinde yasadışı örgüt bildirilerini duvarlara yapıştırırken yakalandı. Getirildiği Müdürlüğümüzde gözaltına alındıktan sonra Savcılığa çıkarılmadan önce Adli Tıp'tan sağlam raporu alındı. Daha sonra Malatya'da bulunan DGM'ye gönderilerek yargılandı. Hastaneden aldığı rapor, kendisi Malatya'da cezaevinde yatarken verilmiş."... *(Bölge Gazetesi)*

"Mediha hemşire, namusunu, bize çamur atarak temizlemek istiyor. Mediha hemşire kızlık zarının bozulduğu tarihte Malatya Cezaevindedir. Ayrıca bazı basın organları, bu tür kişilerin asılsız iddialarına yer veriyor.

Bu gazeteler hakkında dava açacağız"... *(Sabah Gazetesi)*

"Bu iddia tamamen asılsızdır. Türk milleti namus konusunda çok hassastır. Milletin bir parçası olan polisimiz de namus konusunda aynı hassasiyeti gösterir. Mediha Curabaz'ın aldığı Adli Tıp raporunda işkence olmadığı belirtilmiştir. Aradan 12 gün geçtikten sonra bu tür iddialar, Mediha Curabaz'ın bazı yerlerden talimat aldığını gösteriyor"... *(Tercüman Gazetesi)*

Mete Altan'ın yaptığı gerçek dışı ve olayı saptırmaya yönelik açıklamaları üzerine Mediha Curabaz'ın avukatları tarafından 5.12.1991 tarihinde Adana Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunuldu. Adli görevi kötüye kullanmak iddiasıyla yapılan soruşturma sonucunda 3.7.1992 tarihinde Adana Cumhuriyet Savcısı Mehmet Ali Kutca tarafından, Mete Altan hakkında Takipsizlik kararı verildi. Kararın gerekçesinde ise, Mete Altan'ın idari görevi kötüye kullanma suçunu oluşturmayan sözlerinin, olayla ilgili kişisel görüşlerini yansıtmak olduğu belirtildi.

Mediha Curabaz, Mete Altan'ın yaptığı açıklamaya ilişkin olarak İHD Adana Şube'de basın açıklaması yaptı. Diğer kitle örgütlerinin de katıldığı basın toplantısında söz alan İHD Adana Şube Başkanı Ali Aydoğan, "Adana Emniyet Müdürü'nün cinsel işkenceyle ilgili sözleri, eldeki raporlarla çelişiyor. Olayı yalanlamak değil, araştırıp suçluları cezalandırmak gerekirdi. Mete Altan'ın aksine Malatya DGM tarafından, Mediha Curabaz hakkında 'beraat' kararı verilmiştir. Bu konuda İçişleri ve Adalet Bakanlığı'na dilekçe ile başvurarak, sorumluların cezalandırılmalarını istedik."

Mediha Curabaz'ın maruz kaldığı belgeli işkence ve tecavüz olayına ilişkin olarak Uluslararası Af Örgütü ve birçok uluslararası kuruluş tarafından dayanışma kampanyaları düzenlendi.

Esma Polat

Yer : İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi

Gözetim Tarihi : 1991

Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Yaşı : 21

İstanbul Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi polislerince gözaltına alınarak yoğun işkencelere maruz kalan Esma Polat, tutuklu bulunduğu Bayrampaşa Cezaevi'nde yaptığı açıklamada tecavüze uğradığını da belirtti. Aynı zamanda İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na polisler hakkında suç duyurusunda da bulunan Esma Polat, kendisine tecavüz eden polisin 35-40 yaşlarında, esmer, sakallı ve orta boylu olduğunu bildirdi. Tecavüz sırasında boğuşma nedeniyle polisin vücudunda tırmık ve ısırık izleri meydana geldiğini ve bu nedenle polisin bulunmasının kolay olduğunu anlatan Esma Polat, gördüğü işkenceler nedeniyle kendisine verilen 7 günlük Adli Tabiplik raporunu da savcılığa sundu.

İstanbul DGM'de açılan davanın 12.8.1991 tarihinde yapılan duruşmasında söz alan Esma Polat, maruz kaldığı işkence ve tecavüze ilişkin suç duyurusunu yineleyerek, mahkeme aracılığıyla muayene amacıyla hastaneye sevkini talep etti. Ancak bu talep mahkeme tarafından reddedildi.

İstanbul DGM'de açılan davanın 12.8.1991 tarihinde yapılan duruşmasında sözalan Esma Polat, maruz kaldığı işkence ve tecavüze ilişkin suç duyurusunu yineleyerek, mahkeme aracılığıyla muayene amacıyla hastaneye sevkini talep etti. Ancak bu talep mahkeme tarafından reddedildi.

Esma Polat, tutuklu olarak yargılandığı davadan 17 Ekim 1991 tarihinde tahliye edildi. Tahliye olduğu duruşmada da söz alan Esma Polat, "işkenceci polisin tecavüzüne uğradım. İnsanları yıkamayan şeyler bazen insana güç katar. Bu olayın etkisi de bende öyle oldu. Bu, benim utanmam gereken bir ayıp değil, işkenceci polisin ayıbıdır" dedi.

Esma Polat tahliye olduktan sonra 30 Nisan 1992 tarihinde Adana'nın Kurtuluş mahallesindeki evinde iki arkadaşıyla birlikte TEM Şubesi polislerince yargısız infaz yoluyla öldürüldü.

Kaynak: TİHV 1991 Raporu, Ankara, 1992, İHD Raporları.

Nazlı Top
Yer : İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Gözetim Tarihi : 27.4.1992 - 7.5.1992
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak, şüpheli şahıs
Mesleği : Hemşire (Tüm Sağlık-Sen üyesi)
Yaşı : 26

Nazlı Top 27.4.1992 tarihinde hemşire olarak çalışmakta olduğu Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nden iş çıkışında şüpheli şahıs olarak gözaltına alındığında iki aylık hamileydi. Nazlı Top gözaltında tutulduğu 10 günlük süre içerisinde maruz kaldığı tecavüzü şöyle anlatıyor:

"27 Nisan 1992 tarihinde iş çıkışı saat 17.00 civarında hastane bahçesinde kimlik kontrolüm yapıldı. Bana 'biz senden şüphelendik. Sen nereden gelip, nereye gidiyorsun' gibi sorular sordular. Hastanede çalıştığımı belirttim. Bana 'karakola gidelim, gerekli araştırmalardan sonra seni bırakacağız' dediler. Karakolda, işyeri telefonumu ve çalıştığım bölümü sordular. Verdim. Fakat onlar buraları arayıp doğruluğunu araştırma zahmetine katlanmadılar. Çünkü amaçları ve hesapları farklıydı. Hemen karakolu sivil polisler doldurdu ve kendi aralarında konuşup beni birilerine benzettikleri sonucunu çıkardılar. Evimi aramak istediklerini söylediler. Ben de 'herhangi bir suçtan dolayı getirilmedim, bu keyfi bir araştırmadır. Sendikamı arayıp avukata haber vermek istediğimi, aynı zamanda hiçbir neden yokken evimin aranmasının çevremde teşhir olmam anlamına geldiğini söyledim.' Ev arama taleplerini, resmi işlemler yapılıp mahkeme kararı olursa izin verebileceğim şeklinde cevapladım. Hemen aceleden bir yazı hazırlayıp, ev aramasına savcılıktan yazı alınmadığı sürece izin vermiyorum, şeklinde bir yazı hazırlayıp bana getirdiler ve ben de imzaladım. Sözde nöbetçi savcıyla görüşüp (telefonla) ev acele olarak aranmalıdır, şeklinde bir yazı yazıp bana gösterdiler ve ben de yazının resmi olmadığını, sahte olduğunu ve bu yazıyı siz kendiniz yazmışsınız şeklinde yanıtladım. Beni kollarımdan tutup zorla resmi ekip otosuna bindirdiler, mahalle arasında gezdirip ev aramasına izin vermem için tehditkar bir şekilde ikna

etmeye çalıştılar. Ben yaptıklarının yasal olmadığını, yanımda avukat bulunmadıkça izin verıneyeceğimi söyledim. Hemen beni resmi otodan indirip sivil dolmuşa bindirdiler. Arka koltuğa sıkıştırıp dövmeye başladılar. O günlerde TV'de koalisyon hükümetinin gözaltında insanların avukatlarıyla görüşebilecekleri insan haklarının ihlal edilmediğinden sözettikleri ve uluslararası planda propagandasını yaptıkları bir dönemdi.

4-5 sivil tarafından koluma, sırtıma, belime, boynuma rastgele yumruklarla saldırılar oldu. Bağırmamla birlikte çevremizde insanlar birikti. Siviller, halka bağırıp dağılmalarını söyledi, beni hemen alıp karakola götürdüler. Karakolun arka odasında tekrar kaba dayak atmaya başladılar. Bebeğim olduğunu belirttim ama kulak asmadılar, hayvanlaşmışlardı. Burnumun kanaması sonucu hemen lavaboya götürüp bana çeki düzen verdiler. Yaptıkları pislikleri örtbas etmek istiyorlardı. Oradan 1. Şubeye (Gayrettepe) götürdüler. Gözlerimi bağlayıp sorguya aldılar. Önce sahte avukat kimliğiyle karşıma çıktılar. Sandalyeye oturtup, bir yandan dayak atarken, diğer yandan el ve ayak parmaklarımdan elektrik verip hakaretlerde bulunuyorlardı.

'Avukat kaç para eder, yasalar bizden yana, biz devletiz' deyip saldırıyorlardı. Burada; devletin polisinin kimin ve neyin bekçiliğini yaptığını, devletin yasalarıyla polislerin yaptığı her türlü işkence ve baskıyı nasıl meşrulaştırdığını, çıkardığı yasaların kimleri koruduğunu daha iyi anladım. Gece boyunca arabayı sen mi taradın, hangi silahı kullandın? vb. sorular sordular. O gün saat 10.00 civarında Halıcıoğlu köprüsünde bir çevik kuvvet polis otosu taranmıştı ve benim işyerindeki hemşire arkadaşımın eşi de o otodaydı. Ben de arkadaşımı teselli etmeye çalışmıştım. Ama gece, taramayı ben yaptığım gerekçesiyle emniyette işkence görüyordum. birçok suçlamalarda bulunuyorlardı. Bilmediğim, tanımadığım kişilerin ismini soruyorlardı. Gece boyunca bedensel ve psikolojik işkence devam etti. Sabaha doğru başka bir bölüme götürüldüm. Orada, içeride bir arkadaşa işkence yapılıyordu. Sesini bana dinlettirdiler. 'Sen de bunun gibi konuşacaksın, her şeyi kabul edeceksin' deyip kenarları sivri bir çubukla rastgele dövmeye başladılar. Beni bir odaya aldılar. Kendilerinin tabiriyle

orası ameliyathaneymiş. Kollarımı arkaya alıp kalınca bezlerle bağlayıp askıya astılar. Suçlarımı kabul etmemi istiyorlardı. Ayrıca kimliğimin sahte olduğunu dayatıyorlardı. Askıdayken işe kaba dayakla başladılar. Göğsüme, karnıma, mideme ve böbrek kısmına özellikle vuruyorlardı. Hatta birisi karnımı elleyip 'ne o hamile misin' deyip yumruk üstüne yumruk indirdi. Eğer biraz duygusal davransaydım, beni daha da beter yapacaklardı. Ama ben irademi kullandım. Önemli olan onların o vahşi, insanlık dışı hayvanca metotlarına karşı direnmekti. El ve ayak parmaklarımdan, her iki memeden ve cinsel organımdan elektrik verdiler. En çok da cinsel tacizde bulunuyorlardı. Copla vaginal yoldan tecavüz ettiler. Şişe kullanma girişiminde bulundular. Askıdan indirildikten sonra başka bir bölüme götürüldüm. Orada ölümle tehdit edildim. 'Seni öldürüp bir mezarlığa atarız. Nasıl olsa senin burada olduğunu kimse bilmiyor, biz bunu daha önce de yaptık ve kimse bize hesap soramaz' şeklinde konuşmalarla tehditler yağdırdılar. Islak, karanlık bir odaya götürdüler. Belirli aralıklarla bir sivil gelip cinsel tacizde bulunup psikolojik olarak beni yıpratmak istiyordu. Arasıra yukarı çıkarıp kaba dayak atıyorlardı ve baba rolünü de aksatmıyorlardı. İkinci gün hücreye çıkarıldım. Açlık grevine başladım. İfade vermemem ve açlık grevinde olmam, onlar için örgütlü olmamı gerektiriyordu. Oysa benim için, yapılan her türlü baskı ve işkenceye karşı konulması gereken tavırdı. Bu tavrı gözaltındaki herkes koyabilmeliydi. Tekrar sorguya götürdüklerinde hortumla soğuk ve tazyikli su ile yıkadılar. Hükümetin, yasaların tanıdığı sendikayı yasadışı ilan edip beni bu konuda sorguya çektiler. Onu sadece bir araç olarak kullandılar. Üçüncü gün kendisini savcı olarak tanıtan bir şahıs ifademi almak istediğini söyledi. Ben de gözlerim kapalıyken ifade vermeyeceğimi söyledim. Kaba dayakla birlikte, boğma girişiminde bulundular. Yan hücrede kalan arkadaşlardan sağlık durumları çok kötü olanlar vardı. Bunu konuşmalarından çıkarıyordum. Doktora gitme isteğimi reddediyorlardı. Vücudunda kırık yok ki seni doktora götürelim şeklinde cevaplar veriyorlardı. Daha sonraki günlerde psikolojik işkence yöntemleri kullanıldı ve beni iyileşmeye bıraktılar. 10 gün sonra savcılığa götürüldüm. Ve ifadem alınıp serbest bırakıldım. *(7 Mayıs 1992)*

8 Mayıs günü arkadaşlarımın önerisiyle İnsan Hakları Vakfı'na gittim. İşkence izlerini tespit ettirip gerekli muayenelerimi yaptırdım. Ardından adli tıbba başvurdum. Adli tıp; dayatmama rağmen, üstünkörü muayene yapıp, beni Haseki Hastanesine sevk etti. Adli vaka olmam ve suç duyurusunda bulunmam insanların görevlerini yapması önünde sanki bir set oluşturuyordu. Ürküyorlardı, ya da suçlayıcı gözle bakıyorlardı. Kadın doğum servisinde 5 gün yatmama rağmen doktorlar durumumu aydınlatan bir konuşma dahi yapmaktan çekindiler. Sorularıma kaçamak cevaplar veriyorlardı. Bebeğimin sağlık durumunun ileride nasıl olacağı veya benim bundan sonra nelere dikkat etmem gerektiği gibi konulara dahi girmediler. Ben bir sağlıkçı olarak bunu zorluyordum ama buna rağmen durum ortadaydı. 15 günde bir kontrole gitmemi söyleyip, kontroiümü servis olarak üstlenmeyip bana özel klinik önerdiler. İşkencenin anne üzerindeki etkisi sadece ve sadece izler ve kanamayla mı sınırlıdır? Bu bilimi dışlamaktadır. İşkence sırf göreceli izler değildir. İşkencenin kişi ve aile psikolojisi üzerindeki etkisi daha da önemlidir. Yaşamın ileriki safhalarında bu komplikasyonlar ortaya çıkmayacak mıdır? Bunlar pratikte yaşanmış somut konulardır. Ben bu dönemi kolay atlatanlardanım. Bana en çok sorulan soru kendini bu kadar çabuk nasıl toparladın? Haklı olan daima güçlüdür. Ezikliği, çaresizliği suçlular yaşar. Ben yapmam gerekenleri yaptım, sessiz kalmadım, tavrımı koydum. Ve onları teşhir ettim. İsterim ki içeriye düşüp de işkenceye maruz kalan herkes bunu yapsın. Ancak böyle gerçekleri gözönüne serebiliriz. Teşhir edebiliriz. İşyerimdeki arkadaşların hepsi bu olayı kınadılar ve ilgili davrandılar.

Gözaltındaki süre boyunca, bebek olayını ön plana çıkarmadım. Polis bana 'hamile misin?' diye sorduğunda doğruluğunu onaylamadım. O an hamile olduğumu söylemem, kendi yaşantımı tehlikeye atmak ve bebeğin yaşama şansını kaybetmesi demekti. Çünkü çok iyi biliyorum ki büyük bir koz olarak kullanıp, beni daha çok yıpratmaya çalışacaklardı. Ama buna zemin hazırlamadım. Sorgulamalar sırasında hep kafamda birlikte direnip büyük bir zaferle çıkacağız düşüncesi vardı. Bazen bebeğin bu darbeler ve uygulamalar sonucu, uterusta yaşamını yitirdiğini düşünüyordum.

Ama umutsuzluğa kapılıp ümidimi kaybetmedim. Önemli olan gerekli tavrı koyup, onların hesaplarını boşa çıkartmaktı. Açlık grevinde iken arada sırada, acaba bebek üzerinde etkisi nedir? şeklinde sorular kafama takılıyordu. Ama sonuçta açlık grevinin devam edilmesi gerektiğini, duygusallığı bir kenara bırakıp, oradan taviz vermeden çıkmak gerektiği sonucuna vardım. Bilimsel olarak şeker, su ve tuz ihtiyacımı karşıladığım sürece bebek benden depo besini kullanıp beslenebilir ve yaşamını devam ettirebilirdi. Yoğun işkence dönemi geçtikten sonra, birlikte direnmenin tadını çıkardık. O daha anne karnındayken direnmeyi öğrenmişti. Ve yaşamak istediğini haykırıyordu. Çevremdeki insanlar benimle görüştüklerinde açlık grevinde bulunmamı eleştirdiler. Ve beni bebeğimi korumamakla suçladılar. Hatta gebeliğimi sonlandırmamı önerdiler. Oysa ben bebeğimi işkenceye direnerek koruduğuma inanıyorum. Ve yoğun bir işkencenin dahi yaşamını sonlandıramadığı bebeğin yaşamını ben sonlandıramazdım. Bu haksızlık olurdu. O daha küçücükken benimle birçok şeyi yaşadı ve paylaştı. Gittiğim kontroller sonucu gelişiminin normal olduğunu öğrendikçe sevincim daha da artıyor ama doğum öncesi ve doğum sonrası çeşitli komplikasyonlar olabilir diye tedirginlikler de yaşıyorum. Şu anda 5 aylık olan bebeğimin doğumunu ve sağlık durumunu ben de herkes gibi merakla bekliyorum.

Bütün bu yaşadıklarımdan sonra bende en çok kendini belli ettiren olumsuzluk, unutkanlık, dikkatimi yoğunlaştıramama, ani ses ve hareketlere tepki göstermek şeklinde oldu. Bunlar da zamanla düzelme gösteriyor. Bunun dışında genel olarak sağlık durumum iyi. Aile ve arkadaş ilişkilerim eski şeklini koruyor."

Nazlı Top'un gözaltında gördüğü işkence coplu tecavüze rağmen çıkartıldığı İstanbul Adli Tabipliği'nce düzenlenen 7.5.1992 tarihli raporda,

"... vücudunda darp ve cebir izine rastlanılmadığı" belirtilmiştir.

Nazlı Top gözaltının ardından serbest bırakıldıktan sonra, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'na yaptığı suç duyurusu üzerine Bakırköy Adli Tabipliğine sevkedildi. 3.6.1992 tarih ve 1992/2146 sayılı Dr. Mehmet Cin imzalı raporda;

"... Sağ meme üzerinde 1. cm. çaplı hiperpigmente saha, karın alt taraf sağ ve solda minimal yüzeysel sıyrık yaraların iyileşmiş pembe renkli skatrize olduğu, sağ dirsekte ağrı ve hareket azlığı olan hastanın EMG ve sinir tetkikinin normal bulunduğu, iki aylık gebeliğin normal olarak devam ettiği anlaşılmakla;

Tesbit edilen araz husulünden itibaren beş (5) gün olur ve hayati tehlike arzetmez mahiyette olduğu kanatini bildirir rapordur" denmiştir.

Nazlı Top'un avukatları tarafından yapılan suç duyurusu üzerine İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde Mustafa Uzun, Mehmet Ali Şeker, Adnan Uzunoğlu, Ömer Gel, İsmail Türk, Ali Acar ve Yahya Kemal Gezer isimli polisler hakkında 20 ay sonra dava açıldı. Mahkemece 12.5.1994 tarihinde sanıkların beraatine karar verildi. Nazlı Top'un avukatları tarafından karar temyiz edilerek dosya Yargıtay'a yollandı. Yargıtay yerel mahkemenin 'beraat' kararını onadı.

Hakime Esmeray
Yer : İstanbul Emniyet Müdürlüğü
Gözetim Tarihi : Ekim sonu - Kasım başı 1991
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Mesleği : Ev kadını

Ekim ayı sonunda İstanbul Emniyet Müdürlüğü 1. Şube polislerince gözaltına alınan Hakime Esmeray'ın, gözaltında bulunduğu süre içerisinde işkence gördüğü ve 4 Kasım günü de kimliği belirsiz bir polis tarafından tecavüze uğradığı açıklandı.

Hakime Esmeray'ın avukatı tarafından 20 Kasım 1991 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunularak, işkence ve tecavüz olayına karışan polislerin cezalandırılması istendi.

Suç duyurusu dilekçesinde, Hakime Esmeray'a tecavüz eden polisin 1.70-75 boylarında, yanakları dolgun, pala bıyıklı, saçları kestane rengin-

de, beyaz tenli ve 30-35 yaşlarında olduğu belirtildi. Bu suç duyurusu takipsizlik kararı ile sonuçlandı.

Hakime Esmeray, evli ve iki çocuk annesiydi.

Kaynak: TİHV 1991 Raporu, Ankara, 1992.

Menice Kırtay
Yer : Silvan Emniyet Müdürlüğü
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Gözetim Tarihi : 19.6.1992
Mesleği : Ev kadını
Yaşı : 22

Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde 19 Haziran gecesi saat 04.30 sıralarında Ali Kırtay ve Menice Kırtay çiftinin evlerine emniyet güçlerince silahlı baskın düzenlendi. Baskın sonucu aralarında ev sahibi Ali Kırtay'ın da bulunduğu 4 kişi öldürüldü. Evden sağ kurtulan, iki çocuk annesi Menice Kırtay ise gözaltına alındı.

Menice Kırtay gözaltına alındığı sırada iki aylık hamileydi. Silah namlusu ve copla uğradığı tecavüz sonucu çocuğunu yitiren anne Menice Kırtay yaşadıklarını şöyle anlatıyor:

"Olay gecesi şiddetli gürültü sesiyle uyandım. Kocam dışarıda polislerle konuşuyordu. Ben de dışarı çıkıp yanlarına gittim. Bana ve kocama hakaret ederek, tekme tokat dövmeye başladılar. Sonra birkaç polis içeri girip içeridekileri taramaya başladılar. O ara her tarafta kurşun yağmaya başladı. Çocuklarım Zeynep ve Semra içeriden 'anne, baba bizi kurtarın' diye bağırıyorlardı. Sesleri kulağımdan hiç gitmiyor. Sonra içeriye çok sayıda bomba attılar ve evimizi yaktılar.

Evimiz atılan bombalarla yerle bir oldu. Beni saçlarımdan sürükleyerek arabanın içine koyup karakola götürdüler. Polisler, sürekli tekmeleyip anlamadığım bir şeyler soruyorlardı. Bir süre sonra her yanım kanlar için-

de kaldı. Beni Silvan Devlet Hastanesi'ne götürdüler. Orada serum takıldı. Aradan 15 dakika geçtikten sonra tekrar Emniyet Müdürlüğü'ne götürüp hakaret edip üzerimi parçaladılar. Sonra rahmime cop ve silah namlusu soktular. Ondan sonra bayılmışım. Beni alıp yine Silvan Devlet Hastanesi'ne kaldırdılar. Oradaki doktor ve hemşireler, durumum ağır olduğu için beni kabul etmediler. Sonra Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne kaldırıldığımı hatırlıyorum. Bebeğimi kaybettim.

Ben artık yaşamak istemiyorum. Bana öyle şeyler yaptılar ki, ben artık ölmek istiyorum. Onlara da 'beni öldürün' dedim. Öldürmediler. Bana hep 'Türkçe konuş' diyorlardı. Ben de Türkçe bilmediğimi söyleyince işkence yapıyorlardı."

Menice Kırtay, yaşadıklarını henüz olayın şokunu üzerinden atamadığı günlerde kendisini ziyaret eden İHD, HEP, SHP ve çeşitli sendika ve meslek odaları Diyarbakır İl Örgütü temsilcilerine anlattı.

Menice Kırtay'ın henüz iyileşmemiş işkence izleri, ziyarete giden heyet tarafından da görüldü. Vücudu yaralar içindeydi. Her yanında morluklar vardı.

Heyette yer alan HEP Diyarbakır İl Başkanı Hüseyin Turhallı, Silvan Cumhuriyet Savcısı Mustafa Divrik'e olayla ilgili bir soruşturma başlatılıp başlatılmadığına ilişkin soru yöneltti. Savcı Mustafa Divrik ise, "Bu konuda herhangi bir şikayet gelmedi. Zaten siz de biliyorsunuz, adam öldürme olayı dışında Olağanüstü Hal ve Terörle Mücadele Yasası memurlara ilişkin suçları kovuşturmada elimizi kolumuzu bağlıyor. Başka herhangi bir açıklamada bulunamayacağım" yanıtını verdi.

Heyetin Diyarbakır Devlet Hastanesi yetkilileri ile yaptığı görüşmede ise yetkililer tarafından, Menice Kırtay'ın 20 Haziran günü sabaha karşı hastaneye yatırıldığı, tedavisi yapıldıktan sonra kendi isteğiyle taburcu edildiği söylendi. Hastane yetkilileri ayrıca Menice Kırtay'ın rahim ile ilgili "sorunu"nun olduğunu, durumunun ciddiyetini koruduğunu belirttiler.

Menice Kırtay'a yönelik bu insanlık dışı saldırı sonrası Diyarbakır Milletvekili Mahmut Uyanık TBMM'de konuya ilişkin söz alarak gündem dışı konuşma yaptı.

Gündem dışı konuşmaya yanıt vermek üzere dönemin İçişleri Bakanı İsmet Sezgin söz alarak; olay hakkında incelemelerinin henüz sonuçlanmadığını, sonuçlandığı zaman Meclisi bilgilendireceğini belirtti.

30.6.1992 tarihinde ise bu kez Diyarbakır Milletvekili Hatip Dicle konuya ilişkin olarak İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in yanıtlaması istemiyle yazılı soru önergesi verdi.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin imzasıyla verilen yazılı yanıtta şöyle deniyordu:

"... 19.6.1992 günü, saat 03.00 sıralarında Diyarbakır İli Silvan İlçesi Mescit mahallesi Çeşme Gözü sokak, no:7'de ikamet eden M.Ali Kırtay'ın evinde güvenlik kuvvetleriyle teröristler arasında meydana gelen silahlı çatışmada 4 terörist ölü olarak silahlarıyla birlikte ele geçirilmiş bu çatışma esnasında 6 güvenlik görevlisi de yaralanmıştır.

Bu olayla ilgili olarak, 8 kişi gözaltına alınmış ertesi günü İlçe Devlet Hastanesi'ne sevk edilerek, doktor raporları alındıktan sonra olayla ilgili ve irtibatlarının bulunmadığının anlaşılması üzerine salıverilmişlerdir.

Gözaltına alınan şahıslar arasında, önergede bahsedilen Menice Kırtay isimli bir kadın bulunmamaktadır.

Ayrıca Diyarbakır İl merkezince yapılan incelemede Menice Kırtay isimli bayanın Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi, SSK ve Devlet Hastaneleri kayıtlarında konuyla ilgili rapor aldığına dair bir kayıt tesbit edilememiştir."

Menice Kırtay'ın uğradığı, yaşadığı insanlık dışı saldırıların yayınlandığı Özgür Gündem gazetesinde okuduğu haberin kendisinde uyandırdığı duygu ve düşünceleri Dr. İsmail Beşikçi, İHD Bülteni'nin 1993 yılı Haziran-Temmuz sayısında "İnsani Moral Değerler" isimli makalesinde yazdı. Ancak bu yazı hakkında Ankara DGM Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bölücülük propagandası yapıldığı iddiasıyla TMY'nin 8/1 mad. ve TCK 312/2 md. ihlalden dolayı dava açıldı.

Bölücülük propagandası yapmak ve halkı, ırk farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek iddiasıyla açılan kamu davası sonucunda Ankara 1 Nolu DGM tarafından;

"Dr. İsmail Beşikçi için TMY 8/1 maddesi gereğince 2 yıl hapis 250 milyon lira para cezası.

İHD Genel Sekreteri Hüsnü Öndül için ise, dernek bülteninin sorumlu yazı işleri müdürü olması nedeniyle, TMY 86 son maddesi gereğince 6 ay hapis 50 milyon lira para cezası" verildi. Ancak bu cezalar, TMY'de 1995'te yapılan değişiklik nedeniyle İsmail Beşikçi yönünden 1 yıl hapis cezasına dönüştürülürken, Hüsnü Öndül yönündense hapis cezası paraya çevrilerek ertelendi.

Kaynak: TİHV 1992 Raporu, Ankara, 1993, sf:125

- Bir Gensoruda Parlamento Gerçeği, Derleyen Sedat Yurttaş, Yurt Kitap-Yayın, Ankara, 1993.

- Ankara 1 Nolu DGM'nin 1993/118 Esas, 1994/46 Karar sayılı kararı.

Z...

Yer : İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Gözetim Tarihi : 21.6.1993 - 24.6.1993
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Mesleği : Gazete Muhabiri
Yaşı : 25

21 Haziran 1993 tarihinde, Mücadele Dergisi'ne TEM Şubesi polisleri tarafından yapılan baskın sırasında gözaltına alınan muhabir Z. gözaltında tutulduğu 3 gün boyunca maruz kaldığı insanlık dışı uygulamaları şöyle anlatıyor:

"... Üç günlük soruşturma ve fiziksel işkenceden sonra polisler beni 'işkence odası' olarak adlandırdıkları odaya götürdüler. Burada beni dövdükten sonra belden aşağımı soydular. Odada üç kişiydiler. İki tanesi bacaklarımı açtı, üçüncüsü ise cinsel organı ve eliyle tecavüz etti. Daha sonra bir diğeri vajinal ve anal yoldan aynı şeyi yaptı. Fiziksel olarak karşı koyamıyordum ve sürekli slogan atmaya çalışıyordum. Onlara bağırıyor, çığlık atıyordum. Beni biraz daha dövdüler ve hücreme gönderdiler..."

(Z. yaşadıklarını kendisiyle görüşen insan hakları heyetine anlattı.)

Nursemin Yılmaz
Yer : İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Gözetim Tarihi : Eylül1992
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak

İstanbul'da Eylül 1992 tarihinde, Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi polisleri tarafından gözaltına alınan Nursemin Yılmaz, gözaltında bulunduğu süre içerisinde yoğun işkencelere maruz kaldığını açıkladı.

Sağmalcılar Cezaevi'nde tutuklu bulunan Nursemin Yılmaz, gördüğü insanlık dışı işkencelere ilişkin olarak İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na başvurarak işkence yapan polisler hakkında suç duyurusunda bulundu. Adli Tabipliğe sevkedilen Nursemin Yılmaz'a, Adli Tabiplik tarafından "gördüğü işkenceler nedeniyle 15 günde iyileşebileceğine" ilişkin rapor düzenlendi.

Gördüğü işkenceleri Adil Tabiplik raporuyla da belgeleyen Nursemin Yılmaz yaptığı açıklamada, her türlü işkence yönteminin üzerinde denendiğini belirterek, gözaltına alındığının ikinci gününde cop ve şişeyle tecavüze uğradığını söyledi.

Kaynak: TİHV 1992 Raporu, Ankara, 1993 sf:132

Fatma Demirel
Yer : Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Gözetim Tarihi : Ocak 1993
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Mesleği : Ev kadını

Fatma Demirel, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi polislerince gözaltına alındıktan sonra çıkarıldığı DGM Yedek Hakimliği tarafından tutuklanarak, Diyarbakır E Tipi Cezaevine konuldu.

Tutuklu olarak yargılandığı Diyarbakır DGM'deki 14.4.1993 tarihli duruşmada, gözaltında bulunduğu süre içerisinde yoğun işkencelere ma-

ruz kaldığını ve polislerin tecavüzüne uğradığını açıkladı.

Fatma Demirel sorgusunda şunları belirtti:

"Gözaltında bulunduğum süre içerisinde bana polisler tarafından defalarca tecavüz edildi. Her türlü işkenceye maruz kaldım. Bunun sonucunda itirafçı olmayı kabul ettim. Zorla alınan ifadelerim kameraya kaydedilerek TV'de yayınlandı. Polis tarafından hazırlanan komplonun kurbanı oldum..."

Kaynak: TİHV 1993 Raporu, Ankara, 1994, sf:198

Şükran Aydın
Yer : Mardin-Derik Jandarma Karakolu
Gözetim Tarihi : 30.6.1993 - 2.7.1993
Suçlama : Yasadışı örgüte yardım etmek
Mesleği : Ev kadını

Derik'in Taşıt Köyü'nde, 30.6.1993 tarihinde jandarmalar tarafından gözaltına alınan Şükran Aydın, gözaltında işkence gördüğünü ve tecavüze uğradığını açıkladı. Şükran Aydın, gözaltında maruz kaldığı insanlık dışı saldırıları şöyle anlatıyor;

"... Korucular ve diğer güvenlik güçleri, 30 Haziran günü köyümüzü bastılar. Köy halkını meydanda topladılar. Beni, babamı ve yengemi PKK'ya yardım ettiğimiz gerekçesiyle köylülerin arasından çıkarıp gözaltına aldılar. Derik Jandarma Karakolu'na götürdüler. Gözlerimi bağladılar. 'Eğer konuşmazsan sana tecavüz edeceğiz, şimdi nişanlısın ama sana tecavüz ettikten sonra kimse seninle evlenmeyecek' dediler. Daha sonra beni işkence yapılan odaya götürdüler. Elbiselerimi çıkardılar.

Asker olduğunu sandığım bir güvenlik görevlisi beni çırılçıplak soydu, sırtüstü yere yatırdı. Niyetini anlayınca direndim, bağırmamı önlemek için ağzımı kapattı. Sonra da tecavüz etti. Ağrılar hissediyordum ve vücudumdan kanlar akıyordu. Üzerimi giymemi söylediler. Görebildiğim tek şey bir askerin pantolonunu giyiyor olduğuydu. Üç gün sonra serbest bı-

raktılar. Tecavüz olayını anlatmam halinde, beni ve ailemi öldüreceklerini söylediler..."

Şükran Aydın 2.7.1993 de serbest bırakıldıktan sonra Mardin Devlet Hastanesi'ne başvurarak doktor raporu aldı. Bu raporla Derik Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunan Şükran Aydın, kendisine tecavüz eden kişinin karakoldaki yetkililerden biri olduğunu ve bu kişiyi tekrar gördüğü takdirde tanıyacağını söyledi. Savcılık tarafından hastaneye sevkedilen Şükran Aydın'a tecavüzü belgeleyen rapor verildi. Dosyaya konulan bu rapor kendisine verilmedi. Başvuru üzerine Savcılık tarafından soruşturma başlatıldı. Ancak bir sonuç alınamadı.

Bu arada Şükran Aydın'ın uğradığı tecavüzü haber yapan Özgür Gündem Gazetesi Mardin muhabiri Nezahat Özen hakkında "tecavüz olayını abartarak halkı isyan ettirmeye çalıştığı" iddiasıyla dava açıldı. Nezahat Özen bu suçlamaya ilişkin olarak 2 ay süreyle tutuklu olarak Mardin Kapalı Cezaevi'nde kaldı.

Uluslararası Af Örgütü'nün 30 Temmuz 1993 tarihli raporunda Şükran Aydın'dan sözedildi. İngiliz Parlamentosu İnsan Hakları Grubu'nun yayınladığı "Barış Denen Yıkım" başlıklı raporunun 26. sayfasında da yeralmıştır. Bu rapor da, Özgür Gündem gazetesinin 18 Temmuz 1993 tarihli sayısında yer alan habere dayanmıştır.

Şükran Aydın, yaptığı yasal başvurudan sonuç alamadığı için 21 Aralık 1993 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvurdu. 5 Nisan 1994 tarihinde Komisyon, başvurunun kabuledilebilirliği ve esası hakkında Türk hükümetinin görüşlerini sunmaya davet etmiştir. Hükümetin iki kez süre uzatma istemlerine rağmen dosyaya hiçbir görüş sunmadığı görülmüştür. Sonuçta, Komisyon tarafından, Sözleşme'nin madde 3,6 ve 13'ün ihlal edildiği yönündeki bu başvuruyu oybirliğiyle kabuledilebilir bulmuştur.

Kaynak: TİHV 1993 Raporu, Ankara, 1994,
Avrupa İnsan Hakları Komisyon Kararları I. İHD Yayınları, sf:221
18 Temmuz 1993 (Özgür Gündem)

N...
Yer : İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Gözetim Tarihi : Haziran 1993
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Mesleği : Gazete çalışanı

Haziran 1993 tarihinde Mücadele Dergisi'nin İstanbul bürosuna baskın düzenleyen TEM Şubesi polisleri, aralarında N.'nin de bulunduğu toplam 18 kişiyi gözaltına aldı. N. gözaltında tutulduğu süre içerisinde maruz kaldığı insanlık dışı uygulamaları şöyle anlatıyor:

"... Polisler aramızdan üç-dört kişiyi sorgulama odasına götürdüler. 'Duyduğumuza göre sizin namusunuz bacaklarınızın arasında değil de dilinizin arasındaymış, durum böyle olunca da size tecavüz edeceğiz' diyorlardı. Ertesi gün beni sorgu odasına götürdüler. Aralarından biri 'O'nun ırzına geçeceğiz, üzerindekileri çıkarın' dedi. Gözlerim bağlıydı. Beni havada asılı bir durumda tutmaya çalıştılar. Ve kollarımı arkaya kıvırdılar. Aralarından biri cinsel organını arka tarafından iteledi. Tecavüz ettikten sonra bir saat kadar havada asılı durumda kaldım. Beni yere indirdikleri zaman gömleğimi açtılar ve memelerimi sıkmaya başladılar. Beni hücreme taşıdılar ve o sırada içlerinden biri vajinamla oynadı.."

N. yaşadıklarını kendisiyle görüşen insan hakları heyetine anlattı.

Sibel Yıldız
Yer : Maslak Jandarma Komutanlığı Sarıgazi Jandarma Karakolu
İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Gözetim Tarihi : 7.7.1993 - 13.7.1993
Suçlama : Yasadışı örgüte üye olmak
Mesleği : Ev kadını
Yaşı : 18

İstanbul Sarıgazi semtinde, 7.7.1993 tarihinde "yasadışı örgüt imzalı bil-

diri dağıttıkları" iddiasıyla eşiyle birlikte gözaltına alınan Sibel Yıldız, gözaltında bulunduğu süre içerisinde yoğun işkence ve tecavüze maruz kaldığını açıkladı.

13 Temmuz 1993 tarihinde çıkarıldığı İstanbul DGM Yedek Hakimliği'nce tutuklanarak Sağmalcılar Cezaevi'ne yollanan Sibel Yıldız hakkında İstanbul 3 No'lu DGM'de dava açıldı. Sibel Yıldız, mahkemede verdiği sorgusunda kendisine uygulanan işkence yöntemlerini ve tecavüzü belirterek suç duyurusunda bulundu.

Sibel Yıldız'a, sevkedildiği Eyüp Adli Tabipliğince 18.8.1993 tarih ve 759 sayılı kesin rapor verildi. Daha önce verilmiş bulunan 21.7.1993 tarih ve 1993/2196 sayılı rapora dayanılarak düzenlenen kesin raporda, Sibel Yıldız'ın işkence sonucunda 10 gün süreyle iş ve gücünden yoksun kalacağı belirtilmiştir.

Söz konusu Adli Tabiplik raporuna dayanarak Sibel Yıldız'ın avukatı tarafından, 1.10.1993 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunuldu. Suç duyurusu dilekçesinde, İstanbul Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi'nde görevli 'peşmerge' lakaplı polis; Maslak Jandarma Karakolu'nda görevli, sorguya katılan subay ve jandarma erleri; Sarıgazi Jandarma Karakolu'nda görevli Köksal Çınar (astsubay) ve ilgili jandarma erlerinin, işkence yapmak, ırza geçmek ve öldürme tehdidinde bulunmak suçlarını işledikleri iddiasıyla cezalandırılmaları istendi. Ayrıca dilekçede, Sibel Yıldız'a, İstanbul Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi'nde 'peşmerge' kod adlı polisin tecavüz ettiği belirtildi.

1.10.1993 tarihinde İHD İstanbul Şubesi İşkence İzleme Komisyonu tarafından basın açıklaması yapılarak, Sibel Yıldız'a yönelik tecavüz ve işkence saldırısı protesto edildi.

Kaynak: TİHV 1993 Raporu, Ankara, 1994, sf: 204
İHD İstanbul Şubesi Raporları.

Songül Polat
Yer : İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi

Suçlama : Yasadışı örgütü üyesi olmak
Gözetim Tarihi : 10.12.993
Mesleği : Ev kadını

10 Aralık 1993 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi polislerince gözaltına alınarak Gayrettepe'de sorgulanan Songül Polat, gördüğü yoğun işkencelerin yanısıra TEM'de görevli 6 polis tarafından tecavüze uğradığını açıkladı.

Sağmalcılar Cezaevi'nde tutuklu bulunduğu sırada yaptığı açıklamada Songül Polat gördüğü işkenceleri şöyle anlatıyor:

"Gayrettepe'de yoğun fiili ve psikolojik işkencelere tabi tutuldum. Çırılçıplak soyulmuş ve askıya alınmış bir halde polislerin cinsel tacizine uğradım. Önce elleriyle, sonra copla cinsel tacizde bulundular. Gözaltına alındığımın daha ikinci gününde askıdan indirilerek yere yatırıldım. Kısa boylu, şişman bir işkencecinin tecavüzüne uğradım. Daha sonraki günlerde psikolojik baskı ve ölüm tehditleriyle karşılaştım. Yedinci günün gecesi bir minibüse bindirilerek ormanlık tenha bir alana götürüldüm. Orada da işkenceci beş polisin tecavüzüne uğradım. Hepsi sırayla tecavüz ettiler. Polisler ayrıca boğazımı sıkıp dövüyorlardı ve denize atmakla tehdit ediyorlardı. İstedikleri her şeyi kabul etmem üzerine Gayrettepe'ye götürüldüm.

... Daha sonra tecavüzü gerçekleştirenlerin kendileri değil, benimle birlikte gözaltına alınan bir genç olduğuna dair bana yazdırılan bir belgeyi polislerin zoruyla imzaladım. Yapılanları açıklamam halinde nerede olursam olayım, yok edilmekle tehdit edildim. Daha fazla bu utancı taşıyacak gücü kendimde bulamadığım için durumu kamuoyuna açıklamaya karar verdim..."

Songül Polat maruz kaldığı işkenceye ilişkin olarak Şişli Cumhuriyet Savcılığı ve DGM 'ye suç duyurusundu bulundu.

Kaynak: 5.2.1994 (Özgür Gündem),
İHD İstanbul Şubesi Bülteni,
TİHV 1993 Raporu Ankara, 1994, sf:214

Makbule Erol ve Kızkardeşi
Yer : Urfa-Siverek
Olay Tarihi : Ocak 1994
Mesleği : Öğretmen

Siverek Lisesi öğretmenlerinden Makbule Erol ve kızkardeşinin, ikametgahları olan Camikebir mahallesindeki evlerini basan Bucak Aşireti korucularından Abdülkadir Kellehan ve Nevzat Ağırtaş tarafından tecavüze uğradıkları belirtildi. Halen bu nedenle tutuklu bulunduğu belirtilen korucuların Urfa Cezaevi'nde oldukları açıklandı.

Kaynak: 6.2.1994 (Özgür Gündem)

Feride Yıldız
Yer : İstanbul Bahçelievler Karakolu Araştırma Bölümü
Suçlama : Toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasasına aykırı davranmak
Gözetim Tarihi : 15 Nisan 1994 - 16 Nisan 1994
Mesleği : Lise öğrencisi
Yaşı : 17

İstanbul Kocasinan Lisesi son sınıf öğrencisi olan Feride Yıldız, 15 Nisan günü okullarında yapılan, ÖSS-ÖYS sınavlarının kaldırılmasına ilişkin basın açıklaması sırasında bir öğretmenin göstermesi sonucunda polislerce gözaltına alındı. Altı öğrenci arkadaşıyla birlikte götürüldüğü Bahçelievler Karakolu'nda gördüğü işkenceleri Feride Yıldız şöyle anlatıyor;

"Karakolda beni araştırma bölümü denilen yere götürdüler. Orada çırılçıplak soydular. Yaklaşık yarım saat tazyikli su sıktılar. Gözlerim sürekli kapalı tutuldu. Önce kabadayak attılar, ardından soyarak cinsel tacizde bulundular. Daha sonra üç-dört kişi beni tutarak, makatıma sert bir cisim soktu. Sanırım cop veya hortumdu. Bu işlem iki kez tekrarlandı. Parmaklarını da sokmaya başladılar daha sonra. Ardından yere yatırıp ayak tabanlarıma vurmaya başladılar. Şu an sol ayağımda işkenceyi kanıtlayan

izler bulunuyor. Bana yapılan işkenceleri, birlikte gözaltında olduğum arkadaşlarıma da seyrettirdiler."

Savcılığa dahi çıkarılmadan aynı gün saat 23.00 sıralarında karakoldan salıverilen Feride Yıldız, İnsan Hakları Vakfı'ndan aldığı raporla vücudunda işkence izlerini tespit ettirdi.

Feride Yıldız'a yönelik tecavüz olayının ardından, çeşitli liselerde öğrenciler tarafından protesto gösterileri düzenlendi.

Bu arada, Feride Yıldız serbest bırakıldıktan sonra, öğrenim görmekte olduğu Kocasinan Lisesi'nden atıldı. Feride Yıldız okuldan atılmasına ilişkin olarak müdür yardımcısının kendisine, 'bizim yapacağımız bir şey yok, polis okuldan atılman için baskı yapıyor' dediğini belirtiyor.

Feride Yıldız, Mayıs ayı sonunda yaptığı açıklamada da, gazetelerde olaya ilişkin haber çıktıktan sonra sık sık tehdit telefonları aldığını belirterek, "Karakolda polisler birbirlerine 'Bayram' diye sesleniyorlardı. Şimdi hemen hemen her gün tehdit telefonları alıyorum. Telefondaki ses 'Ben Bayram' ya da 'Bayram orada mı?' dedikten sonra küfür ediyor" dedi.

Kaynak: 5.5.1994 (İHD İstanbul Şube Bülteni)
TİHV 1994 Raporu, Ankara, 1995, sf:216-217

Fatma Akın
Yer : Mersin Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
GözetimTarihi : 30 Nisan 1994 - 6 Mayıs 1994
Mesleği : Gazete muhabiri
Yaşı : 19

Mersin'de TEM polislerince gözaltına alınan Alınteri gazetesi muhabiri Fatma Akın, gözaltında gördüğü yoğun işkencelerden biri olarak uygulanan tecavüzü şöyle anlatıyor:

"30 Nisan gecesi konulduğum hücreden çıkartıldıktan sonra götürüldüğüm sorgu odasında elbiselerim de çıkartıldı. Sonra bir sandalyeye

oturtuldum. Hemen ardından iki polis tarafından ayaklarımdan hızla çekilerek yere yatırıldım. Cinsel organıma soğuk, kayıcı bir madde sürülerek copla veya benzeri bir cisimle tecavüz edildi. Ertesi gece aynı işlemler yinelendi."

Gözaltından sonra sevkedildiği Mersin Cumhuriyet Savcılığı ve Nöbetçi Sulh Ceza Hakimliği'nde ifadesi sırasında gördüğü işkenceleri ve tecavüzü de anlatan Fatma Akın'ın bu yöndeki beyanlarından hiçbiri tutanağa geçirilmedi.

Fatma Akın'ın avukatına verdiği bilgiye göre; 6.5.1994 tarihinde çıkarıldığı Savcıya gözaltında tecavüze uğradığını belirtmesine rağmen bu beyanı tutanağa "dayak yedim" şeklinde geçirildi. Aynı şekilde tutuklama istemiyle çıkarıldığı Sulh Ceza Mahkemesi'nde de gözaltında tecavüze maruz kaldığını belirten Fatma Akın'ın bu beyanı da hakim tarafından "ben savcının yazdığının dışına çıkmam, savcı ne yazmışsa ben onu yazarım" gerekçesiyle reddedildi.

6 Mayıs 1994 tarihinde tutuklanan Fatma Akın'ın tecavüz nedeniyle rahatsızlıkları devam etmiş ve 10.5.1994 tarihinde başvurduğu cezaevi doktoru tarafından tedavisi yapılmıştır.

Bu arada Fatma Akın'ın gözaltında tecavüze uğramasını bir basın açıklaması ile kamuoyuna duyuran SHP Mersin Merkez İlçe Başkanı Cemal Karakaya hakkında savcılık tarafından soruşturma açıldı.

"Emniyet kuvvetlerinin manevi şahsiyetini tezkir ve tezyif" suçlamasıyla başlatılan soruşturmaya karşın, Fatma Akın'a tecavüz eden polisler hakkında henüz bir dava açılmadı. Bunun üzerine basına açıklama yapan Cemal Karakaya, Fatma Akın'a yapılan işkence ve tecavüzün doktor raporları, mağdurun ve tanık anlatımlarıyla da belirlendiğini, devlet güçlerinin bu tür uygulamalardan kaçınması ve sorumlular hakkında gerekli işlemlerin yapılması yerine bu olguyu ifade ettiği için kendi hakkında soruşturma açılmasının anlaşılmaz olduğunu söyledi.

Konuya ilişkin olarak İHD Mersin Şube Başkanı Hamza Yılmaz da yaptığı basın açıklamasında Savcılığın tutumunu kınayarak:

"... Savcılığın tutumu düşündürücüdür. Savcılık, olayı gerçekleştiren-

ler hakkında değil, olayı duyuranlar hakkında soruşturma başlatıyor. Savcılık asli görevini burada unutmuştur. Soruşturma açılması gerekenler tecavüz olayını gerçekleştiren polislerdir. Savcılığın bu tutumu bir insan hakları ihlalidir" dedi.

Z.T.
Yer : Diyarbakır-Lice Jandarma Taburu
Gözetim Tarihi : 20.5.1994 - 5.6.1994
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Mesleği : Ev kadını

Rahime Pehlivan isimli 70 yaşındaki nine, Lice'nin Dolunay (Zenge) Köyü'nde 20.5.1994 tarihinde gözaltına alınıp 15 gün boyunca işkenceye maruz kaldığını açıkladı.

Aç-susuz bırakma, kabadayak, ıslak ve insan dışkısı olan bir odada tutulan Rahime Pehlivan, kendisiyle birlikte bulunduğu kadınlara yapılan cinsel taciz ve tecavüze ilişkin tanıklığını şöyle açıklıyor:

"Bir gün askerler odaya gelip, terörist olduğumuzu, soyunmamızı istediler. Ben ve bir başka kadın karşı çıktık. Bize, 'yukardan emir geldi, soyunacaksınız' dediler. Direnince elbiselerimizi yırtılar. Bir yandan soğuk su döküp, bir yandan cinsel tacizde bulundular. Bizim odada ve karşı odada 100'den fazla kişi vardı, çoğu kadındı. Bize yapılanları onlara da yaptılar. Askerler sürekli 'hazırlanın geleceğiz. Bizi zorlamayın, ipe bağlayıp yaparız' diye tecavüzle tehdit ediyorlardı. Ancak gözaltındaki bazı kadınlara tecavüz de ettiklerini, tecavüze uğrayanlardan öğreniyorduk. Bazıları bana anlattılar..."

Kaynak: 18.6.1994 (Özgür Ülke Gazetesi)

Leyla Karalük
Yer : Urfa Kapalı Cezaevi Ringi
Suçlama : Adli tutuklu
Tarihi : 11.7.1994

Mesleği : Ev kadını
Yaşı : 23

Urfa Kapalı Cezaevi'nde adli suçtan tutuklu bulunan Leyla Karalük, 11.7.1994 tarihinde Siverek Adliyesi'ndeki duruşmadan geri getirilirken cezaevi ring aracında Astsubay Çavuş Ayhan Dağtaş ve araç şoförü Adem Demirtaş tarafından tecavüze uğradı.

Leyla Karalük yaşadıklarını İHD İstanbul Şubesi'ne gönderdiği mektupta şöyle anlatıyor;

"Siverek'teki duruşmam için 11.7.1994 Pazartesi günü infaz koruma memuru Belkız Avcı, şoför Adem Demirtaş, Astsubay Çavuş Ayhan Dağtaş ve birkaç jandarma askeri ile birlikte Siverek'e gittik. Duruşmamdan sonra tekrar Urfa Cezaevi'ne dönmek için Siverek'ten ayrıldık. Siverek ile Urfa arasında cezaevi aracının durduğunu farkettim. Daha sonra Astsubay Çavuş Ayhan Dağtaş'ın talimatı üzerine jandarma erleri cezaevi aracından uzaklaştılar. Ringin içerisinde bayan gardiyan Belkız Avcı ile konuşurken bir şeyler üzerine anlaştıktan sonra iğrenç şeyler yapmaya başladılar. Bundan sonra ring şoförü Adem Demirtaş, infaz koruma memuru Belkız Avcı'nın yardımıyla bana tecavüz etti. Aynı şekilde Astsubay Ayhan Dağtaş da tecavüz etti. Astsubay olayı kimseye anlatmamamı, anlatmam halinde beni öldüreceklerini söyledi. Ancak cezaevine geldikten sonra 12.7.1994 günü olayı 1. Müdür Musa Tırpan'a anlattım. 1. Müdür olayı savcılığa intikal ettirdi. Ancak savcılıkça hiçbir dava açılmadı. Kamuoyunu duyarlı olmaya çağırıyorum."

29 Temmuz 1994 tarihinde İHD İstanbul Şubesi Kadın Komisyonu tarafından Galatasaray Postanesi önünde İçişleri Bakanı Nahit Menteşe'ye protesto mektubu yollama eylemi gerçekleştirildi.

Kaynak: TİHV 1994 Raporu, Ankara, 1995, sf: 220

Songül Özyurt
Yer : Kayseri
Gözetim Tarihi : 3 Ağustos 1994
Yaşı: 24

Songül Özyurt, 3.8.1994 tarihinde, Kayseri Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunan ablası Fatma Özyurt'u görmek üzere, Ankara'dan Kayseri'ye gider. Otobüsle Kayseri'ye ulaştığı anda, sivil giyimli kişilerce bir minibüse bindirilerek bilmediği bir yere götürülür. Songül Özyurt götürüldüğü yerde, kendisini kaçıran kişilerce işkenceli sorguya tabi tutulur ve tecavüze uğrar.

Olayın ardından yaptığı basın açıklaması ile yaşadıklarını, uğradığı insanlık dışı saldırıyı kamuoyuna duyuran Songül Özyurt, anlatımında şunları söylüyordu:

"3.8.1994 günü Kayseri Cezaevi'nde bulunan ablamın ziyaretine gitmek istedim. Bir gün öncesinden orada olmak için, bindiğim otobüsü yaklaşık saat 20.30 sıralarında Kayseri'nin girişi olan Fuar Yolu üzerinde durdurdum. Otobüs hareket ettikten sonra nereden geldiğini anlayamadığım açık mavi renkli bir minibüsün durmasıyla iki kişinin beni arabaya çekmesi bir oldu. Daha ne olduğunu anlayamadan minibüsün arka koltuğuna yüzükoyun yatırılarak bir kişi enseme oturdu ve hareket etmemi engellemeye çalışıyordu. Bir taraftan da ellerimi tutarak gözlerimi bağlıyorlardı. Çevre yolu güzergahından apartmanların arasına sapan bir yola girdik. Bu yoldan yaklaşık 3-4 dakika sonra topraklı bir yere çıktığını hissettim. Karanlık ve gözlerimin de bağlı olması nedeniyle hiçbir yeri göremedim. Şehirden geçerken sokak lambalarını çok az da olsa görebiliyordum. Fakat gittiğim yolda sokak lambası yoktu. Bana yolda hiçbir şey söylemiyorlardı. Onlara sürekli kim olduklarını, beni nereye götürdüklerini soruyordum. 'İnsanlık onuru işkenceyi yenecek' sloganını atmaya başladım. Birisi 'istediğin kadar bağır, gevşersin, buradan nasıl olsa seni hiç kimse duyamaz' diyordu. Hepsi de leş gibi içki kokuyorlardı. Polis olduklarını anlamıştım. Açlık grevinde olduğumu ve hiçbir şey söylemeyeceğimi

söyledim. Yaklaşık 15-20 dakika sonra arabadan indirerek, önünde ağaçlar olan ve bir de su sesi duyduğumu düşündüğüm bir eve girdik. Normal bir aile evini andırıyordu. '...yı niye tehdit ediyorsun. A...'yı neden sorguladın. Kayseri'de ne işin var' türünden sorular sorarak bir taraftan da sürekli bağırıyorlar, çılgına dönmüş gibi davranıyorlardı. 'Haklıyız kazanacağız' sloganı atınca bana istedikleri her şeyi yapabileceklerini söylediler. Saçımı çekiyorlar, bağırıyorlardı. Birisi bana neler yapabileceklerini anlatırken öbürü üzerime saldırdı. Ben onlara hiçbir şey söylemeyeceğimi belirttim. Bu konudaki kararlı tavrım sonucu soru sormaktan çok beni yıldırmaya yönelmişlerdi. Yere yatırarak üzerimdekileri yırtmaya başladılar. Bir polis de başımda bağırarak 'ya çekip gidersin ya da bunlara razı olursun' diyor ve sürekli küfrediyordu. Ben onurumu koruyacağımı, savunacağımı söylediğimde üzerimdekileri yırtarak çok iğrenç bir biçimde bana tecavüz ederken bir kişi de bacaklarıma bastırıyordu. Kurtulmaya çalışıyordum ama kıpırdayamıyordum. Sürekli gerillaya insan gönderdiğimden, pankart astığımdan söz ediyorlardı. 'Git evinde otur o..' diyorlardı. Hiçbir şey anlayamıyordum. Birinci kişiden sonra ikinci kişi de tecavüz etti. Birisi de bağırarak tecavüz anını videoya çekeceklerini, resimleri gazetelere göndererek 'dağda gerillalar kadın militanları kullanıyor deriz' diyorlardı. 'Nasıl olsa yasalar bizden yana' diyerek bunları yapmanın çok kolay olduğunu belirtiyorlardı. Daha önce böyle bir komployu PKK için uyguladıklarını da söylüyorlardı. Polis, bu şekilde elde ettiği resimleri basına vereceğini, basının da bunu 'uyuşturucu kullanan teröristlerin seks partisi' başlığıyla basacağını söyleyerek tehdit ediyorlardı. Birisi 'artık işimiz bitti bırakın, hadi şimdi de çık dışarıda namusluyum diye gez bakalım' diyordu. 'Sen artık o... oldun' türü sürekli küfrediyorlardı. Ayrıca 'seni resmi olarak almadık, bu sadece uyarıydı, bir dahaki sefere seninle herhangi bir şekilde karşılaşırsam, anam avradım olsun sağ bırakmayacağım, ya çekip evine gidip oturacaksın ya da tek kurşun' diyordu.

Daha sonra saat yaklaşık 23.00 civarında beni aldıkları yere bırakarak arkamdan 'bildiğin yere git şikayet et, devlet biziz' diyorlardı. Aslında doğru söylüyorlardı, devlet onlardı. Bu yapılanları devlet yaptırıyordu. Bu

işkenceleri koruyan, devlet ve onun yasalarıdır.

Yolda düşünüyordum. Benim bırakmamı istedikleri şeyleri ben her zaman savundum. Neyi bırakacaktım. Ben demokratik haklar için mücadele eden bir insanım. Benden devrimciliği bırakmamı istiyorlardı oysa bu o anda yaşadığım her şeyi kabul etmekti. Onların yaptığı pisliği, namussuzluğu onaylamaktı. Ne tecavüz, ne ölüm inandığımız değerlerden vazgeçmemiz için sebep olmamalıdır.

Kendine devrimciyim, demokratım diyen bunun da ötesinde insanım diyen herkesi duyarlı olmaya, sessiz kalmamaya çağırıyorum."

Songül Özyurt, kendisine tecavüz eden polisler hakkında savcılığa suç duyurusundu bulundu. Ayrıca İHD ve birçok kitle örgütüne de başvurarak sorunla ilgilenmeleri talebinde bulundu. İHD tarafından bu başvuru üzerine İçişleri Bakanlığı, İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanlığı ve TBMM İnsan Hakları Komisyonu'na olayı protesto eden ve sorumluların cezalandırılması istemiyle yazılı girişimlerde bulunuldu. Ancak şu ana dek bu başvurulara yanıt verilmedi.

Kaynak: 14.8.1994 Özgür Ülke Gazetesi, 14.8.1994

Y.B

Yer : Batman
Tarih : 15.9.1994
Mesleği : Ev kadını
Yaşı : 17

Kocası askerde bulunan Y.B 15 Eylül 1994 tarihinde özel timlerce "ifadeni alacağız" denilerek Batman Sağlık mahallesindeki evinden alındı.

Y.B kendisini götüren özel timlerce bir eve kapatıldı. Burada kendisine 4 özel tim polisi tarafından tecavüz edildi. 16 Eylül sabahı Y.B serbest bırakıldı.

Olayın hemen ardından Y.B Batman Cumhuriyet Savcılığı'na başvurarak özel tim polisleri hakkında şikayette bulundu. Y.B'nin şikayeti üze-

rine, Asuman Doğruer, Savaş Özer, Sezai Kaya ve Abdullah Hekim adlı özel tim polisleri 17.9.1994 tarihinde çıkarıldıkları Batman Sulh Ceza Hakimliği'nce tutuklandılar. Batman Cezaevi'nde tutuklu bulunan özel tim polislerinin arkadaşları, 18 Eylül günü Y.B'nin evine giderek şikayetten vazgeçmesi için tehdit ettiler. "İfadeni geri alacaksın, yoksa seni öldürürüz" şeklindeki tehditlere maruz kalan Y.B, 19 Eylül günü şikayetten vazgeçti. Kamu davası olarak açılan dava, şikayetten vazgeçmeye rağmen devam ediyor.

Kaynak: Özgür Ülke Gazetesi, 24 Eylül 1994 tarihli

Remziye Dinç
Yer : Batman'ın Güllüce Köyü
Suçlama : Yok
Olay Tarihi : 1995
Mesleği : Ev kadını
Yaşı : 17

Batman'ın Güllüce Köyü'nde, nenesi, dedesi ve iki kızkardeşiyle yaşayan Remziye Dinç, bundan bir buçuk yıl önce, kalaşnikoflu üç korucu tarafından bir hafta süreyle tecavüze uğradı.

"Söylersen evine roket atarız, PKK yaptı deriz" tehdidiyle, bir hafta boyunca, birçok kez tecavüze maruz bırakılan Remziye Dinç olayı şöyle anlatıyor:

"O gün nenem ve kardeşlerim yakın köydeki akrabalarımızı ziyarete gitmişlerdi. 70 yaşındaki dedemle evde kalmıştık. İneği almaya gitmiştim. Baktım çalıların içinden korucu Nevzat Altıner çıktı. Elinde kalaşnikof vardı. Etrafta kimse yoktu. Tecavüz etti. Bağırdım, kimse duymuyordu. 'Evde konuşursan seni öldüreceğim. Kim yaptı derlerse terörist yaptı dersin. Söylersen, eve roket atarım. Terörist roket attı derim' dedi. Elinde hep silah vardı"

Remziye, bir hafta süreyle korucu Nevzat Altıner ve amcaoğulları Ek-

rem ve Ceyhun'un tecavüzüne uğradığını anlattığında, kimse buna inanmadı. Remziye'nin hamile olduğu anlaşılınca bir akrabasının teşvikiyle Kozluk Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu. Bu arada Remziye doğum yaptı ve bebeği Diyarbakır Çocuk Esirgeme Kurumu'na verildi. Doğan bebek üzerinde yapılan tahlillerden sonra bebeğin korucu Nevzat Altıner'e ait olduğu saptandı. Soruşturmayı ısrarla uzatan Savcılık, olaydan tam bir buçuk yıl sonra dava açtı. Batman'da 20 Kasım 1996 tarihinde yapılan ilk duruşmada, korucular hakkında mahkemece tutuklama kararı verilmedi. Köyünden göç ederek İstanbul'da akrabalarının yanında kalan Remziye Dinç, korucu sanıkların tutuklanmamasına şu sözlerle tepki gösterdi: "Hükümet verdi onlara silahı. İstese tutarlardı içerde. İstese savcı başından beri tutardı. Ama onlar köyde duruyor, perişan olan biziz."

4 Mart 1997 tarihinde yapılan ikinci duruşmaya katılan sanık korucular tutuklanmadıkları gibi, Remziye Dinç'in akıl hastası olduğunu ve iftira ettiğini ileri sürdüler. Sanıkları ısrarla tutuksuz yargılayan mahkeme korucuların bu iddialarını ciddiye alarak Remziye Dinç'in akıl hastası olup olmadığının araştırılmasına karar verdi.

Kaynak: Dip Not: 23.11.1996 (Yeni Yüzyıl gazetesi)
5.3.1997 (Radikal, Demokrasi ve Yeni Yüzyıl gazeteleri)

Tecavüze Maruz Kalan Erkekler

1- C... 1981
2- Yücel Gürbüz 1989
3- Yusuf Ali Yıldız 1989
4- Hikmet Çetin 1991
5- Mehmet Zeki Ekinci 1991
6- Süleyman Külter 1991
7- Asker Cavlak 1991
8- İsmail Yılmaz 1992
9- Şeyhmus Günüç 1992
10- Baran Bingöl 1992
11- Güçlükonak Köylüleri 1993
12- Faruk Donder 1993
13- H.İ. 1993

14- Kadir Kanat 1993
15- Hamit Baltaş 1993
16- Adnan Alp 1993
17- G.K. 1994
18- İsmail Erörs 1994
19- Fereç Çobanoğlu 1994
20- Abdülaziz Saltan 1994
21- Atilla Geridönmez 1995
22- Y.Y. 1995

12 Eylül Günlerinden Bir Örnek

C...
Yer : Ankara Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube
Suçlama : Siyasi saikle adam öldürmek ve yasadışı örgüt üyesi olmak
Gözetim Tarihi : 1981 yılı başları
Mesleği : İşçi
Yaşı : 21

Gözaltı öyküsünü C... şöyle anlatıyor.

"... Akrabalarımın yanındayım. Kaldığım evin oğlu kalp hastasıydı ve bu yüzden askere alınmamıştı. Gece yarısı eve giren sivil ve askerler bana ismimi sordular. Nüfus kağıdını gösterdim. Aniden üzerime saldırarak gelişigüzel vurmaya başladılar. Bana bir MHP militanını öldürdüğümü, bir polis memurunu da yaraladığımı söylüyorlardı. Bana durmadan silah-

ların ve örgüt evinin yerini soruyorlardı. Karakola getirildik, kalp hastası akrabamla birlikte. Orada komiser M...bana 'Konuş ulan o... çocuğu, yoksa ananı s...' diyerek yumruklamaya başladı. Sonra, 'Soyun ulan şu i...' dedi. Soydular. Beni trapez denen eşyanın üzerine yatırdılar. Ayaklarımı da falaka mengenesine geçirdiler. İki polis falaka tahtasını tutarken bir diğeri copla tabanlarıma vurmaya başladı. Tüm vücuduma derin bir acı yayılmaya başladı. Bu iş iki saat kadar sürdü. Sonra çözdüler. Bir polis sırtıma binerek odada dolaştırmaya başladılar. Tabanım şişmiş ve yer yer patlamıştı... Sonra akrabam olan hasta çocuğu odaya aldılar. Onu da dövmeye başladılar. Bayılarak yere düştü. Kalp hastası olduğunu söyledim, aldırmadılar bile... Beni yeniden trapeze yatırdılar.Ellerimi ve ayaklarımı bağladılar. Gözlerimi bağlamamışlardı. Bunun için olan biteni görüyordum. Sonra elektrik kablolarını manyetoya bağladılar. Bir ucunu sağ ayak baş parmağıma, diğerini de sağ el parmağıma bağladılar. Sonra bana elektrik verip öldüreceklerini, bir yere götürüp atacaklarını söylediler ve suçlamaları kabul etmemi istediler. Bir ilgim olmadığını söyledim. Manyetoyu çevirerek elektrik veriyorlardı. Vücudum top gibi oluyordu. Sonra üzerime asit dökeceklerini söylediler. Penisime bir sıvı döktüler. Yanmadı. Suydu. Sonra yine elektrik vermeye başladılar. Sonra bayılmışım. Su dökerek ayılttılar. Çok üşüyordum... Çeşitli teklifte bulunuyorlardı. Kabul etmeyince, tekrar işkencehaneye götürüldüm. Kollarımı kaldırıp açarak arkadan demir boruya bağladılar. Tavana doğru çekildim, ayaklarım yerden kesildi. Polisler bacaklarıma asılarak ağırlığı artırdılar. Acılara dayanamadım, bayılmışım. Sonra kendimi yerde çırılçıplak ve ıslak buldum... Daha sonra copu makatıma sokmaya ve aynı anda elektrik vermeye başladılar. Bu acı dayanılacak gibi değildi. Şiddetli bir şekilde bağırdım. Yine bayılmışım. Kendime geldiğimde yerdeydim. Bana erkekliğimi yok ettiklerini söylüyorlardı. Sonra bana sarkıntılık yapmaya başladılar. Bu şekildeki işkenceler günlerce sürdü. Daha sonra İstanbul'a götürüldüm. Burada da, özellikle annemi, bacılarımı getirip işkence yapacaklarını, gözlerimin önünde tecavüz edeceklerini ve beni öldürüp merdivenden düştü diyeceklerini söylüyorlardı. Kadın ve çocuklara yapılan işkence daha da in-

sanlık dışı ve barbarcaydı. Bir adamı konuşturmak için karısına tecavüz etmeleri ve bir ananın memelerine elektrik verip daha sonra çocuğunu emzirtmeleri ve süt yerine kan gelmesi... Bir keresinde kadın polisler işkenceye katıldılar. Hadım olacağımı, konuşursam kurtaracaklarını söyleyip el, vücut ve sözlerle bana sarkıntılık yaptılar. Burada gözlerimi bağlayarak yine işkencelere devam ve bana öldürdükleri A.K ve Z.Y gibi isimler sayarak beni de aynı sonun beklediğini söylüyorlardı. Daha sonra daracık, karanlık bir hücreye tıktılar. Beton üzerinde 15 kişi kalıyorduk. Hava azdı. Aynı anda oturamıyorduk sıra ile ayakta duruyorduk..."

Kaynak: Dr. Bülent Tarakçıoğlu (Derleyen): İşkence Olayı, Belge Yayınları, İstanbul 1990, sf: 62.

Yücel Gürbüz
Yer : Arıkara Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube
Gözetim Tarihi : 2.15.1989 - 9.5.1989
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Mesleği : Öğrenci
Yaşı : 20

Yücel Gürbüz'ün gözaltında tutulduğu 8 günlük süre içerisinde gördüğü işkenceleri, aynı dönemde gözaltında bulunanlardan Önder Özdoğan şöyle anlatıyor;

"... Gözaltının ikinci günüydü. Saat 10.00 sıralarında 5 arkadaşı alıp tuvalete götürdüler. Çırılçıplak soyup, tazyikli soğuk suya tuttular. Sonra da koridorda dolaştırdılar. 15 dakika sonra tuvalete geri götürdüler. Birbirimize kenetlenmemizi söylediler. Sonra da cinsel temasta bulunmamızı istediler. 'Bunu yapmazsanız dışarıdan adam getirir sizi düzdürürüz' dediler. Biz böyle bir şey yapmayacağımızı söyleyince 'Neden? Siz komünist değil misiniz? Komünistlerde böyle şeyler normal değil mi?' diye soruyorlardı. Sonra Yücel'i bizden ayırıp domalttılar. Bizi sırayla arkasına geçip tecavüz etmeye zorladılar. İstediklerini yapmayınca bir araba dayak

atıp hücrelere kapattılar..."

Yücel Gürbüz'ün gördüğü işkenceler Adli Tıp Kurumu'nun 9.5.1989 tarih ve 16754 (...) 58 sayılı Dr. Saffet Üner imzalı raporla belirlendi. Raporda; sağ diz altı kısmında 3 cm. çapında üzeri kurutlu yara haricinde darp, cebir, şiddet asarına rastlanmadığı..." denmektedir.

Kaynak: İşkence Raporu, Ankara-1989 - 1990, sf:55)

Yusuf Ali Yıldız

Yer : Ankara Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube
Gözetim Tarihi : 13.9.1989 - 21.9.1989
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Mesleği : Öğrenci
Yaşı : 20

Yusuf Ali Yıldız gözaltında tutulduğu 9 günlük süre içerisinde gördüğü işkenceleri şöyle anlatmaktadır;

"... Ne kadar hücrede kaldım bilmiyorum. Kendimden geçmişim. Getirdiler, lastiğin içine soktular. Murat taksi lastiği. Su sıktılar. Hücrede darlaşmıştım, orada iyice ufalıyorsun, küçülüyorsun. Su sıkarlarken, nefes alamıyor, boğuluyor gibi oluyordum. Bu su sıkma uzun sürdü. Bu arada lastik içindeyken elektrik verdiler. Örgüt istiyorlar, bildirileri kimin getirdiğini soruyorlar, yapmadığım ve bilmediğim birşey olduğu için, güçsüzlüğümün son noktasında ilgim yok dedim. Bu arada parmaklarını bezle sarıp, makatıma soktuklarını biliyorum. Daha sonra lastikten çıkardılar. 'İbnenin alt tarafıyla üst tarafı zayıflamış diyorlardı..."

Yusuf Ali Yıldız'ın gördüğü işkenceler Adli Tıp Kurumu'nun 20.9.1989 tarih ve 36633-34-36 sayılı raporuyla belgelendi. Raporda;

"Sol göz altı ve üst kapakta kırmızı mor renkte ekimoz tespit edilmiştir. Arızasının olay tarihinden itibaren iki gün mutad iştigaline engel teşkil ettiği hayati tehlike geçirmediği..." belirtilmektedir.

Kaynak: İşkence Raporu, Ankara 1989 - 1990, sf: 78-84

Hikmet Çetin
Yer : Nusaybin Emniyet Müdürlüğü
Gözetim Tarihi : 26.10.1991 - 25.11.1991
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak

Hikmet Çetin gördüğü işkenceyi ve işkenceden dolayı sakat kalışını şöyle anlatıyordu:

"... Ben 26.10.1991 tarihinde işkenceye maruz kaldım. 31 gün boyunca kaldığım gözaltında şu işkence türlerini gördüm: Kaba dayak, falaka, çırılçıplak bir şekilde Filistin askısına alınma, kollarımdan zincirlenerek tavana asma, tazyikli su sıkma, elektrik şoku, makata cop sokma, bir süre boyunca çırılçıplak bırakılarak her türlü zorunlu ihtiyacı karşılamayı engelleme ve benzeri işkenceler. İşkence sonucu el ve kollarım sakat kaldı. Halen el ve kollarımı kullanamıyorum..."

Kaynak: İHD Şube ve Temsilciliklerinin Olağanüstü Hal Bölge Raporu 1991, İstanbul, 1992, sf: 60

Mehmet Zeki Ekinci
Yer : Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü
Gözetim Tarihi : 23.11.1991

23.11.1991 tarihinde evinden oğullarıyla birlikte gözaltına alınan Mehmet Zeki Ekinci, maruz kaldığı insanlık dışı işkenceleri şöyle anlatıyor.

"... 23.11.1991 tarihinde gece saatlerinde özel timlerce iki oğlumla birlikte evden götürülerek gözaltına alındım. Oğullarımdan Abdullah henüz 14 yaşındadır. Diyarbakır Çevik Kuvvet'de Filistin askısı, tekerlek içine girdirip dövme, falaka, elektrik şoku, cop sokma, hayalarımı sıkma ve benzeri fiziki işkencelere tabi tutuldum. Ayrıca insanlıkla bağdaşmayan onur kırıcı yöntemlerle psikolojik işkenceler uygulandı. Beni çırılçıplak soyarak, yine çırılçıplak olan tanımadığım iki şahsın arasına soktular, cinsel ilişki pozisyonu yaratıp fotoğraflarımızı çektiler, çekilen fotoğrafla-

rı dağıtacaklarını söyleyerek tehdit ediyorlardı..."

Kaynak: İHD Şube ve Temsilciliklerinin Olağanüstü Hal Bölge Raporu 1991, İstanbul 1992, sf:60-61

Süleyman Külter
Yer : Şırnak Jandarma Tugayı
Gözetim Tarihi : 1991
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Yaşı : 53

Şırnak ilinde oturan Süleyman Külter, Jandarma Tugayı'nda maruz kaldığı işkenceleri şöyle anlatıyor;

"... Gözaltına alınarak Şırnak Jandarma Tugayı'na götürüldüm. Tugay'da çok iğrenç işkenceler gördüm. Bu işkencelerden en çirkefi cop olayıydı. Copu önce makatıma, sonra da ağzıma sokuyorlardı. Bu yöntemi birkaç kez uyguladılar. Ayrıca tekerlek ve elektrik şoku işkencelerini de çok gördüm. Kablonun bir ucunun penisime tutuyor, diğer ucunu da vücudumun çeşitli hassas yerlerinde dolaştırıyorlardı. Çok çeşitli işkence gördüm. Üzerinden çok zaman geçmesine rağmen, halen etkisinden kurtulmuş değilim. Çok iğrenç uygulamalardı..."

Kaynak: İHD Şube ve Temsilciliklerinin Olağanüstü Hal Bölge Raporu 1991, İstanbul 1992, sf:60

Asker Cavlak
Yer : Şırnak Emniyet Müdürlüğü
Gözetim Tarihi : 1991 (47 gün)
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak

Şırnak ilinde, güvenlik güçlerince arandığını öğrenen Asker Cavlak kendi isteğiyle teslim olmasının ardından, gözaltında tutulduğu 47 gün içinde

maruz kaldığı işkenceleri şöyle anlatıyor:

"... Ben Şırnak'ta kendim teslim oldum. Kendi isteğimle teslim olduğum için işkence görmeyeceğimi sanıyordum. Ancak 47 gün gibi uzun bir süre boyunca yoğun işkencelere maruz kaldım. Defalarca askı ve falakaya alındım.

Vücudumun çeşitli yerlerinde sigara söndürüldü, naylon eritilerek damlatıldı, cop sokuldu, hayalarım sıkıldı. Kabadayak atma, aç ve susuz bırakma, olağan işkence yöntemleriydi. Vücudumun çeşitli yerlerinde işkence izleri hala mevcuttur."

Uzun süreli gözaltı sürecinden sonra tutuklanarak Diyarbakır 1 Nolu Cezaevi'ne götürülen Asker Cavlak hastaneye sevkedildi. Asker Cavlak'a Diyarbakır-Dicle Tıp Fakültesi tarafından işkence gördüğüne ilişkin vücudundaki izleri tespit eden rapor verildi.

Kaynak: İHD Şube ve Temsilciliklerinin Olağanüstü Hal Bölge Raporu 1991, İstanbul 1992, sf: 63

İsmail Yılmaz
Yer : İstanbul Yedikule Polis Karakolu
Gözetim Tarihi : 27.6.1992 - 28.6.1992
Suçlama : Sarkıntılık yapmak
Mesleği : Serbest

İstanbul'da bir kadına sarkıntılık ettiği iddiasıyla Yedikule Polis karakolu polislerince gözaltına alınan İsmail Yılmaz, karakolda tutulduğu süre içerisinde yoğun işkencelere maruz kaldığını açıkladı.

İsmail Yılmaz İHD İstanbul Şubesi'nde yaptığı basın açıklamasında maruz kaldığı insanlık dışı uygulamaları şöyle anlatıyor;

"... Karakola girer girmez, beni dövmeye başladılar. Elektrik verdiler. Bıyıklarımı yoldular. Daha sonra içinde eğitilmiş köpek bulunan bir odaya soktular. Köpek, polislerin her dediğini yapıyordu. Kol ve bacaklarım köpek tarafından ısırıldı. Makatıma cop sokuldu. Gördüğüm işkence so-

nucunda intihara kalkıştım. Bu girişimim polisler tarafından engellendi..."

İsmail Yılmaz basın toplantısı sırasında ayrıca hazır bulunan gazetecilere vücudundaki işkence izlerini de gösterdi.

İHD İstanbul Şube Başkanı Ercan Kanar tarafından, konuya ilişkin yapılan açıklamada, son altı aylık dönem içinde 100'e yakın işkence olayının saptandığı, güvenlik güçlerinin işkence yaparken olay ayrımı yapmadıkları ve her olayda sistemli işkence yapıldığı belirtildi.

İsmail Yılmaz yaklaşık iki gün gözaltında tutulduktan sonra 28 Haziran'da serbest bırakıldı.

Kaynak: TİHV 1992 Raporu, Ankara 1993, sf:125

Şeyhmus Günüç
Yer : Tatvan Emniyet Müdürlüğü
Gözetim Tarihi : 15.8.1992
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Mesleği : Dergi temsilcisi

Tatvan Emniyet Müdürlüğü polislerince 15.8.1992 tarihinde gözaltına alınan Özgür Halk Dergisi Tatvan Temsilcisi Şeyhmus Günüç, gözaltında bulunduğu süre içerisinde yoğun işkencelere maruz kaldığını açıkladı.

Gördüğü işkenceler sonucunda kaburga kemiklerinin kırıldığını ve iç kanama geçirdiğini belirten Şeyhmus Günüç, tedavi gördüğü hastanede yaptığı açıklamada maruz kaldığı işkenceleri şöyle anlattı:

"... Sabah büroma gelen 9 sivil polis tarafından gözlerim bağlanarak ve tartaklanarak gözaltına alındım. Önce bilmediğim bir yere götürüldüm. Ardından da Tatvan yakınlarındaki mülteci kampında karakol olarak kullanılan binaya götürüldüm. Burada akla gelebilecek her türlü işkenceyi uyguladılar. Zorla soydular. Ve bir silahın namlusunu makatıma soktular. Bir süre sonra bayıldım. Bunun üzerine beni bir yol kenarına bırakıp gitmişler..."

Kaynak: TİHV 1992 Raporu, Ankara 1993, sf:129

Baran Bingöl
Yer : İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Göz.Tarihi : 1992
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube polislerince gözaltına alınan 19 kişi arasında bulunan Baran Bingöl, gözaltında tutulduğu süre içerisinde yoğun işkencelere maruz kaldığını açıkladı.

Tutuklu olarak yargılandığı davanın İstanbul DGM'de görülen 3.12.1992 tarihli duruşmasında söz alan Baran Bingöl, maruz kaldığı işkenceleri şöyle anlatıyor:

"... Gözaltına alındıktan sonra, önce Filistin askısına astılar. Cinsel organıma, ayaklarıma, göğsüme ve parmaklarıma günlerce elektrik verdiler. Bir hafta süreyle uyutmadılar. Makatıma cop soktular. Defalarca bu şekilde tecavüz ettiler."

Baran Bingöl gözaltında gördüğü işkenceyi İstanbul Adli Tabipliği'nden aldığı, "7 gün süreyle iş göremeyeceğine" ilişkin doktor raporu ile kanıtladığını belirterek, raporu duruşma sırasında mahkeme heyetine verdi.

Kaynak: TİHV 1992 Raporu, Ankara 1993, sf: 135

Güçlükonak-Ormaniçi Köyü
Yer : Güçlükonak Jandarma Karakolu
Gözetim Tarihi : 20.2.1993 - 1.3.1993
Suçlama : Yasadışı örgüte yardım ve yataklık etmek
Meslekleri : Tarım, hayvancılık vs.
Yaşı : Çeşitli yaş grubu.

20 Şubat 1993 tarihinde Şırnak'ın Güçlükonak ilçesine bağlı Ormaniçi Köyü'ne gelen PKK militanları ile güvenlik güçleri arasında çatışma çıkmasının ardından 21 Şubat günü sabahın erken saatlerinde köyde bulunan 45 kişi askerler tarafından gözaltına alındı.

Gözaltına alınan 45 kişi önce Güçlükonak Jandarma Karakolu'nda olmak üzere yaklaşık 68 gün gözaltında tutuldular. Bu süre içerisinde köylüler, kendilerine yapılan işkenceleri şöyle anlatıyorlar;

"... Gözaltına alındığımızda önce kalın iplerle birbirimize bağlandık. Ve kar üzerine yatırılıp uzun süre sopalarla dövüldük. Daha sonra kar üzerinde çıplak ayakla yürütülerek Güçlükonak Jandarma Karakolu'na götürüldük. Burada sorgulamaya alındık. Bir ayı aşkın bir süre sürekli insanlık dışı işkencelere maruz kaldık. Hepimize hemen hemen aynı işkenceler yapılıyordu. Bizlere yapılan işkenceler; el ayak ve baldırın yakılması, elektrik verme, dışkı yedirme, sırta demirle vurulması, makata cop ve şişe sokulması, falaka, buz üzerinde bekletme gibi insanlık dışı yöntemlerden oluşuyordu. Bu işkenceler sonucunda İbrahim Ekinci yaşamını yitirdi..."

Son yılların en vahşi ve insanlık dışı işkence yöntemlerine maruz kalan Ormaniçi köylüleri, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvurdular. 68 gün gözaltında tutulan köylülerin tamamı kısa aralarla, mahkemece serbest bırakıldılar.

Köylülere uygulanan yoğun işkence sonucu İbrahim Ekinci isimli köylü yaşamını yitirdi. Gözaltına alınan diğer köylülerin isimleri ise şunlar: İbrahim Ekin, Osman Ekin, Abdullah Ekin, Şerif Ekin, Mehmet Kurt, Mehmet Sezgin, Abdullah Sezgin, Mehmet Özkan, Mehmet Özkan (Ahmet oğlu), Mahmut Özkan, Ahmet Çetin, İbrahim Kaya, Abdullah Elçiçek, Mehmet Kaya, Salih Demir, Şerif Demir, Ahmet Aslan, Mahmut Güler, Sait Erdem, Mehmet Yıldırım, Şükrü Yıldırım, Abdülselam Demir, Leyla Özkan, (Nevaf), Fahrettin Özkan, Resul Aslan, Tahir Çetin, İbrahim Özkan, Hamit Demir, Ali Erdem, Şahbettin Elbek, Hacı Ekin, Cemal Sezgin, Zeki Çetin, Mehmet Aslan, Nuri Özkan, Osman Ekinci, Halim Ekin, Hüseyin Yıldırım.

Kaynak: TİHV 1993 Raporu, Ankara 1994, sf: 192

Faruk Donder

Yer : Midyat Jandarma Karakolu-Mardin Jandarma Tugayı

Gözetim Tarihi : Nisan1993
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Yaşı : 18

Mardin'in Midyat ilçesine bağlı Barıştepe Köyü'nden 8 kişiyle birlikte askerlerce gözaltına alınan Faruk Donder, gözaltında tutulduğu yaklaşık 25 gün süresince maruz kaldığı işkenceleri şöyle anlatıyor:

"... Gözaltına alındıktan sonra ilk olarak Midyat Jandarma Karakolu'na götürüldük. Burada kötü muamele ve dayağa maruz kaldık. Daha sonra gözaltında bulunan Nezir Altınışık ile birlikte Mardin Jandarma Tugayı'na götürüldük. Burada çırılçıplak soyulduk. Beni tavana asarak üzerime su döktüler. Askıda iken makatıma cop ve sopa soktular. Hayalarımı sıkıyor ve mideme yumruk atıyorlardı. Daha sonra ise acıdan bayılmışım..."

Kaynak: TİHV 1993 Raporu, Ankara 1994, sf: 199

H.İ
Yer : Batman Emniyet Müdürlüğü
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Gözetim Tarihi : 24 Ekim-4 Kasım1993

Batman Cezaevi'nde bulunan M. Emin Edemen ve Mikail Atan isimli tutuklular yaptıkları açıklama ile, H.İ isimli kişinin Batman Emniyet Müdürlüğü polislerince hiçbir gerekçe gösterilmeden 24 Ekim günü gözaltına alındığını ve bu kişinin gözaltında bulunduğu süre içerisinde Filistin askısına asıldığını ve tecavüze uğradığını belirttiler.

Yapılan açıklamada, yapılan işkencenin 12 gün boyunca sürdüğü ve H.İ'nin kendisine tecavüz eden polisi tanıdığı ancak ismini bilmediği de belirtildi.

Kaynak: 11.11.1993 (Özgür Gündem Gazetesi)

Kadir Kanat
Yer : Tarsus Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Gözetim Tarihi : 28 Ekim-30 Ekim1993
Mesleği : Serbest
Yaşı : 35

28 Ekim günü sabah saat 9.00 sıralarında yaklaşık 30 özel tim elemanının evine baskın düzenleyerek kendisini gözaltına aldıklarını anlatan Kadir Kanat, Tarsus Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi'ne götürüldüğü andan itibaren işkenceye tabi tutulduğunu belirtirken yaşadıklarını şöyle anlatıyor:

"Gözaltına alınan başkaları da vardı. Hepimize 'çırılçıplak soyunun' dediler. Soyunduk. Yüzümüzü duvara döndürdüler. Rastgele vurmaya başladılar. Ellerindeki coplarla, kalaslarla, kafamıza, her yerimize vuruyorlardı. Her on dakikada bir üzerimize su döküyorlardı. Kum torbalarıyla dövüyorlardı. Bu arada biri bana, 'senin vücudun çok küllı, sana ben tecavüz etmeyeceğim ama elimdeki cop tecavüz edecek' dedi. Sonra da copla tecavüz etti. Ben bağırdıkça 'sus ulan Ermeni tohumu hepinizi böyle yapacağız' diyordu. Ben ikide bir yere düşüyordum. Düştüğüm zaman da vurmaya devam ediyorlardı. Yanımdaki insanların bağırmalarından onlara da copla tecavüz ettiklerini anladım. Odada yaklaşık 20 kişi vardık, hepimize copla tecavüz ettiler."

30 Ekim 1993 tarihinde gönderildiği Adli Tabiplikten işkence izlerini gösterir rapor alamayan Kadir Kanat aynı gün özel timlerce serbest bırakılır. Serbest bırakıldıktan sonra özel bir doktora başvuran Kadir Kanat, "10 günlük iş göremez" raporu alarak gördüğü işkenceyi belgeler.

2.11.1993 (Özgür Gündem Gazetesi)
Kaynak: TİHV 1993 Raporu, Ankara 1994, sf: 209

Hamit Baltaş
Yer : Batman-Kozluk
Gözetim Tarihi : 26.10.1993

Hamit Baltaş ve Yeşil Işık Batman E Tipi Cezaevi'nden yaptıkları açıklamada, gözaltında bulundukları süre içerisinde işkence gördüklerini ve Hamit Baltaş'ın cop ve şişeyle tecavüze uğradığını belirttiler.

Açıklamada yaşadıklarını şöyle anlatıyorlar;

"... Gözaltında bulunduğumuz süre boyunca insanlık dışı işkencelere maruz kaldık. Gözaltında ajanlık yapmamız için baskı yapıldı. Sorgu sırasında Hamit Baltaş'a makattan cop ve şişeyle tecavüz edildi. Hamit Baltaş bu nedenle rahatsızlandı ve kanama geçirdi..."

Açıklamayı yapan tutuklular ayrıca Batman Cumhuriyet Savcılığı'na işkence yapanlar hakkında suç duyurusunda bulundular.

Kaynak: TİHV 1993 Raporu, Ankara, 1994, sf: 211

Adnan Alp
Yer : İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Gözetim Tarihi : Nisan 1993
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Mesleği : MELSA Yayınevi Yayın Yönetmeni

MELSA Yayınevi Yayın Yönetmeni Adnan Alp İstanbul TEM Şubesi polislerince gözaltına alındı. Gözaltında bulunduğu süre içerisinde yoğun işkenceleri maruz kalan Adnan Alp İstanbul DGM Yedek Hakimliği'nce tutuklanarak Sağmalcılar Cezaevi'ne konuldu.

9 Haziran 1993 tarihinde İstanbul DGM'de tutuklu olarak yargılandığı davanın duruşmasında Adnan Alp maruz kaldığı işkenceleri şöyle anlattı:

"... PKK'nin basın sorumlusu olduğum iddiasıyla sorgulandım. Şubede de bunu kabul ettirmek için sürekli işkence yapıldı. Askıya alındım. Elektrik işkencesine maruz kaldım. Falaka, makata cop sokma, saç telleri-

nin ve cinsel organ civarındaki kılların kopartılması ve yakılması, soğuk tazyikli su sıkılması gibi işkence yöntemleriyle karşılaştım. İşkencenin yanısıra sürekli hakaret gördüm..."

Kaynak: TİHV 1993 Raporu, Ankara 1994, sf: 200

G.K.

Yer : Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Suçları : Bombalama eylemine katılmak
Gözetim Tarihi : 29 Aralık 1993 - 22 Ocak 1994
Mesleği : Öğrenci

29 Aralık akşamı Diyarbakır'da üç arkadaşı ile birlikte, üniversitede bombalama eylemi gerçekleştirmek iddiasıyla TEM polislerince gözaltına alınan G.K. 24 gün boyunca işkence gördüğünü açıkladı. G.K. gözaltında maruz kaldığı şişe ile tecavüzü ve işkenceyi şöyle anlatıyor:

"Polisler bizi üniversitedeki bombalama eylemini yaptığımız iddiasıyla gözaltına aldı. Gözaltına alındıktan sonra, önce hastaneye gittik. Burada bize sağlam olduğumuza dair rapor verildi. Ardından Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldük. İlk üç gün bir şey olmadı. Daha sonra işkence başladı. Benimle birlikte gözaltına alınanlardan ikisi 7 gün sonra serbest bırakıldı. Suçlamaları kabul etmediğim için makatıma şişe soktular. Filistin askısına aldılar. Tazyikli su sıktılar."

G.K. 24 günlük gözaltı sonrasında serbest bırakıldı. Ve tedavi olmak amacıyla İzmir'e giderek TİHV İzmir Temsilciliğine başvurdu.

Kaynak: TİHV 1994 Raporu, Ankara, 1995, sf: 213

İsmail Erörs

Yer : Van Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Suçlama : PKK'ya yardım ve yataklık yapmak
Gözetim Tarihi : 19 Ocak - 22 Ocak 1994

Mesleği : Özgür Gündem gazetesi dağıtımcısı
Yaşı : 18

19 Ocak günü Van'ın Cumhuriyet Caddesi'nde Özgür Gündem gazetesi Van temsilcisi Bülent Çiftçi'nin yanından gözaltına alınarak Van Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi'ne götürülen ve burada dört gün yoğun işkenceye maruz kalan İsmail Erörs, yaşadıklarını şöyle anlatıyor;

"19 Ocak günü Özgür Gündem gazetesi Van bürosundan çıktıktan sonra Cumhuriyet Caddesi'nde sivil bir polis tarafından gözaltına alındım. İlk götürüldüğüm Çarşı Polis Karakolu'nda hakarete uğradım. Bir süre sonra sivil polisler tarafından Emniyet Müdürlüğü TEM Şube Müdürlüğü'ne götürüldüm. Hücreye atıldım. Gözlerim bağlandıktan sonra önce dayak attılar. Bir süre sonra atıldığım hücreden sorguya alındım. Sorgu sırasında 'Buraya gelen her insan ya konuşur, ya ölür, Gündem PKK'nın gazetesidir. Niye orada çalışıyorsun, bizimle birlikte çalışacaksın' diye tehdit ettiler.

Bir süre sonra elbiselerimi çıkarıp askıya aldılar. Bir yandan soğuk su döküp, bir yandan hayalarımı sıktılar. Uzun süre kaldığım askıda iki kez copla tecavüze uğradım. Tecavüzde kullandıkları copu zorla ağzıma soktular. Bir süre sonra kolumdan kan akınca askıdan indirildim. Üç gece boyunca bu şekilde askıya alındım. Sürekli olarak PKK'ya yardım ve yataklık ettiğim şeklindeki ifadeyi imzalamaya zorlandım. Ayrıca Özgür Gündem gazetesinde çalışmamam için tehdit edildim. Dördüncü gün çıkarıldığım Savcılık tarafından serbest bırakıldım."

İsmail Erörs gözaltında maruz kaldığı tecavüze ilişkin Özgür Gündem gazetesinde yer alan haber nedeniyle bu kez de 31 Ocak 1994 tarihinde Van Havaalanı'ndan tekrar gözaltına alınıyor. Bu gözaltısını da şöyle anlatıyor;

"Bana 'Gel bakalım asıl işkenceyi şimdi yapacağız. Daha önce yaptıklarımız boştu' diyerek sürekli dayak attılar. Gazetede çıkan haberi kimin

yazdığını soruyorlardı. Ben de, kendim yazdım deyince dövmeye devam ediyorlardı. Haberin yalan olduğunu belirten bir ifade hazırlayıp imzalattılar. İfadede ne yazıyor bilmiyorum. Çünkü okumama izin vermediler."

Aynı gün akşam saatlerinde Van Devlet Hastanesi'ne götürülen İsmail Erörs'e bu hastanenin Acil Servis ve Dahiliye Servisi doktorlarının 'rapor veremem' demeleri üzerine çıkarıldığı üçüncü bir doktor tarafından, işkence izine rastlanmadığı yönünde rapor veriliyor.

İsmail Erörs daha sonra işkence gördüğüne ilişkin olarak Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve Özel Levent Hastanesi'nden rapor alarak 18.2.1994 tarihinde, kendisine işkence yapan ve copla tecavüz eden görevliler hakkında İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

Kaynak: 26.1.1994, 1.2.1994 ve 19.2.1994 (Özgür Gündem)
TİHV 1994 Raporu, Ankara 1995, sf:212

Fereç Çobanoğlu
Yer : Sivas Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Gözetim Tarihi : 23 Nisan 1994 - 26 Nisan1994
Mesleği : Özgür Gündem gazetesi muhabiri

23 Nisan günü sabah saat 05.00 sıralarında TEM Şubesi polislerince evi basılarak gözaltına alınan Özgür Gündem gazetesi muhabiri Fereç Çobanoğlu, Sivas Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi'nde gördüğü işkenceyi şöyle anlatıyor:

"Beni emniyete götürdüklerinde gözümü bağladılar. Daha sonra çırılçıplak soyarak üç ayrı hortumdan tazyikli su sıkmaya devam ettiler. Su sıkılan hortumu makatıma üç dört kez soktular. Sol ayak parmaklarıma ve cinsel organıma kablo bağlayarak elektrik verdiler. Özgür Gündem'de çalışmamam yönünde ölümle tehdit edildim."

Kendisine ajanlık teklifinde de bulunulan Fereç Çobanoğlu dört gün

sonra salıverildi.

Kaynak: 3.5.1994 (Özgür Ülke)
TİHV 1994 Raporu, Ankara 1995, sf: 216

Abdülaziz Saltan
Yer : İstanbul Sultanbeyli Ekipler Amirliği
Suçlama : Hırsızlık yapmak
Göz.Tarihi : 16 Haziran-19 Haziran 1994
Mesleği : Hayvan alım-satımı yapmak
Yaşı : 58

İstanbul Sultanbeyli'de hayvan alım satımı ile uğraşan ve hırsızlık yaptığı iddiasıyla 16.6.1994 günü Sultanbeyli Ekipler Amirliği polislerince gözaltına alınan 58 yaşındaki Abdülaziz Saltan üç gün süreyle maruz kaldığı işkenceleri şöyle anlatıyor;

"Gözaltına alındığım andan itibaren yoğun işkence gördüm. Üç gün boyunca çelik kasaların arasında copla tecavüze uğradım, askıya alındım. Ellerime ve cinsel organıma elektrik verdiler, araba lastiğinin içine ayak ve kafam sokuldu. Yünlü siyah bir torbayı kafama geçirdiler."

Kartal 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nce tutuklanarak Paşakapısı Cezaevi'ne konulan Abdülaziz Saltan bir ay tutuklu kaldıktan sonra salıverildi. Gördüğü işkenceler sonucunda sağlığı bozulan Abdülaziz Saltan Kartal Devlet Hastanesi'ne götürülmüş, oradan da Haydarpaşa Numune Hastanesi'ne sevkedilmiştir.

Kaynak: 23.8.1994 (Özgür Ülke)
İHD İstanbul Şube Raporu
TİHV 1994 Raporu, Ankara 1995, sf: 219

Attila Geridönmez
Yer : İzmir'de bilinmeyen bir polis merkezi
Gözetim Tarihi : 4 Nisan 1995 - 8 Nisan 1995
Mesleği : İşsiz
Yaşı : 25

Hem Türk hem Alman vatandaşı olan Attila Geridönmez, 4 Nisan 1995 tarihinde İzmir'de sokak ortasından kaçırılarak gözaltına alındı. Gözaltında tutulduğu dört gün içerisinde maruz kaldığı işkenceleri şöyle anlatıyor:

"4 Nisan günüydü. Yolda karşıma bir şahıs çıktı. İyi giyimli, otuz yaşlarında. Alnı açık. Aynı anda sokağa da bir araç girdi. Ve benim hizama gelince hemen silahı çekip yaratıklar gibi üzerimdeki paltoyu kafama geçirip silah zoruyla arabaya bindirdiler.Biraz uzakta merdivenler var, merdivenden inen üç ya da dört liseli genç vardı. Ben biraz afalladım, bağırdım; benim adım diyebildim ancak, devamını getiremedim. Onların beni görmüş olduklarını tahmin ediyorum. Büyük ihtimalle arabanın önüne bindirildim. Hemen içerde küfürler, tehditler başladı. 'Biz adamı şöyle ederiz, böyle ederiz' diye. Yaratıklar kendilerini terörist olarak tanıttılar. Ben onlara, 'sizin gibi zorbalarla konuşacak bir şeyim yok benim' dedim. Özellikle iki isim üzerinde duruyor, buluşma yerini soruyorlardı. Ve beni öldürmekte kesin kararlı olduklarını düşündürüyorlardı. Beni uzun süre şehrin içinde dolaştırdıktan sonra, bol virajlı ve rampalı, tepe olduğu anlaşılan bir yere götürdüler. Ve orada hemen muameleye başladılar. Soyunmamı istediler. Kendilerine bir şey söylemeyeceğimi ve benden istedikleri herhangi bir şeyi yapmayacağımı söyledim. Zorla soydular beni. Daha arabadayken gözümü bağlamışlardı. Sonra da gözüm hep bağlıydı. Ondan sonra yoğun işkence seanslarına başladılar. Filistin askısı, askıda elektrik verme, göğsümde ve koltuk altlarımda sigara söndürme gibi yöntemleri uyguladılar. Varil gibi bir şeyin içinde, pis bir şeyin içinde beni boğmaya çalıştılar. Bu sırada cinsel organımı sıktılar. Orada insan, gün, saat kavramını yitiriyor. Muhtemelen başka bir gündü. Başka bir seansta makatıma yabancı bir cisim soktular. Bir süre sonra beni infaz edeceklerini söyleyip

tehdit ederek dışarı çıkardılar, zorla giydirdiler ve bir araca bindirdiler. Beni dolaştırdılar. Rampa indikten sonra trafiğin yoğunluğundan şehre geldiğimizi anladım. Biraz daha dolaştırdıktan sonra beni yine işkencehanelerine götürdüler. Birbirlerine çeşitli şekillerde, amirim, rajo, gibi hitap ediyorlardı. Uzun bir süre yalnız bıraktılar. Gözlerim bağlı, ellerim arkada kelepçeli ve çırılçıplak olarak. İşkence gördüğüm yerde başka insan var mıydı bilmiyorum. Karakola benziyordu. Daktilo ve telsiz sesi vardı. Dışarıdan araç sesi duydum sadece. Ama ses sık gelmiyordu. 7 Nisan gecesi beni Manisa yolunda boş araziye bıraktılar..."

Attila Geridönmez sorgulandığı ve işkenceye maruz kaldığı ıssız yerden serbest bırakıldıktan sonra gördüğü işkenceyi belgeleyebilmek için Türkiye İnsan Hakları Vakfı'na başvurdu. Ayrıca Cumhuriyet Savcılığı'na da suç duyurusunda bulunan Attila Geridönmez Adli Tabipliğe sevkedildi. Hakkında rapor düzenlendi.

Aynı zamanda Alman vatandaşı olan Attila Geridönmez bu nedenle Alman Konsolosluğu'na da başvurdu. Attila Geridönmez'in Alman basınının desteğini sağlama talebi ise Konsolosluk tarafından reddedildi.

Y. Y

Yer : Eskişehir Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Gözetim Tarihi : 18.8.1995 - 24.8.1995
Mesleği : Öğrenci
Yaşı : 18

Y.Y, 18.8.1995 tarihinde Eskişehir Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi polislerince gözaltına alındı. Bir gün sonra Ankara Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi'ne gönderildi. Gözaltında tutulduğu bir haftalık süre içerisinde Y.Y yoğun işkenceye ve copla tecavüze maruz kaldı.

Y.Y gözaltında maruz kaldığı işkence yöntemlerini şöyle anlatıyor:

"...Otobüsten kimlik kontrolü sırasında polislerce gözaltına alındım.

TEM Şubesi'ne getirildim. Gözaltında bulunduğum süre içerisinde Eskişehir de de küçük bir hücrede tutuldum. Burada bir gün süreyle yoğun işkenceye maruz kaldım. Bana uyguladıkları başlıca işkence yöntemleri kabadayak, tazyikli su sıkmaydı. Eskişehir'de sorgulama sırasında yaklaşık olarak 5 saat kadar tazyikli su verildikten sonra polisin copla tecavüzüne uğradım. Daha sonra tekrar tazyikli su sıktılar ve işaret parmak uçlarında bırakıldım. Dışarıya çıkarılarak ağaçların arasında yürüyerek getirildiğim yerde kafama silah dayadılar. Bu sırada ölümle tehdit edildim. Ağza alınmayacak küfür ve hakaretlere maruz kaldım. Ankara'da ise fiziki işkence olarak kaba dayak atıldı. Eskişehir'de Adli Tıp'a götürüldüğümüzde doktorun odasında 7 polis vardı. Vücudumu kontrol dahi etmedi. Bana yapılan işkencelere benimle birlikte gözaltında bulunan iki kişi de tanık oldu."

Y.Y daha sonra Ankara DGM Yedek Hakimliği tarafından serbest bırakıldı. Y.Y, maruz kaldığı işkencenin tespit ve tedavisi amacıyla Türkiye İnsan Hakları Vakfı'na başvurdu.

Kaynak: İHD Ankara şubesi kayıtları.

Hamile Olduğu Halde İşkenceye Maruz Kalan Kadınlar

1- B... 1981
2- Nevruz Türkdoğan 1990
3- Nazlı Top 1991
4- Menice Kırtay 1992
5- D... (Vahap Aslan'ın eşi) 1992
6- Ümmühan Çalışkan 1992
7- İkliman Uzar 1992
8- G... 1992
9- Dilek Onat 1993
10- Selma Çelik 1993
11- Leyla İnce 1993
12- Zeynep Bal 1994
13- Emine Çelksöz 1994

14- F..... 1994
15- Z.M. 1994

İşkence ve Tecavüzde "Hamilelik" Yeni Bir Fırsat

Mağdurlar anlattıkça, aralarında hamile olanların da bulunduğu görüldü. Bunlardan en çarpıcı örnekler; hemşire Nazlı Top ile Silvan'lı Menice Kırtay'dı. Her ikisi de yaklaşık iki aylık hamileydiler. Nazlı copla, Menice Kırtay ise cop ve silah namlusuyla tecavüze uğramıştı. Uğradıkları saldırı sonrasında Menice bebeğini kaybetti. Nazlı ise kaybetmediği bebeği için kaygılı bir bekleyişe girdi. Nazlı'nın bebeği doğmayı başardı ve aramızda.

Ama ya yitenler...

Aslında her iki durum da insanların kafasını kurcalamaya yetiyordu. Yitip gitmenin başka sonu yoktu. Yaşamanınsa devamı vardı. Ne olacak? Nasıl etkilenecek? soruları olacaktı. Nazlı bunu yaşadı ve öyküsünde anlattı.

Anlatamayanlar daha çoktu. Elbette, bu sorgulamayı sadece tecavüze uğrayan hamile kadınlar yaşamıyordu. Hamileyken gözaltına alınmış, buna rağmen yoğun işkence görmüş kadınlar da vardı. Onlar da çocuklarını

doğmadan yitiriyorlardı. Ya da kaygılarıyla yaşatıyorlardı, büyütüyorlardı...

İşte bu kadınları da öykülerimize ekledik. İşkencenin kuşaktan kuşağa etkisini bir yönüyle böyle sunmak istedik. İşkenceciler, onların hamile olduklarını bilerek ve "piçini geberteceğiz" naralarıyla darbelerini annenin karnına yöneltiyorlardı. Doğmamış bebeği annesine karşı koz olarak kullanıyorlardı. Annenin onurunu böyle zedelemek istiyorlardı. Koruma güdüsünü sorguluyorlardı annenin.

Okumasak da, dinlediğimiz onca öyküde, hamile olduğunu saklayan birçok anneye rastlamadık mı? Bir süre Nazlı da öyle yapıyor. Hamileliğini ona karşı kullanmalarını istemiyor. Ama onlar öğreniyorlar ve yükleniyorlar.

Nevruz da, alınır alınmaz hamile olduğunu söylüyor polislere. Onlar için bulunmaz bir fırsat oluyor. Duydukları anda vücudunun çeşitli yerlerinde dolaşan tekmeler beline ve karnına yöneliyor. O da bebeğini kaybetti gözaltında. Saatlerce kan içinde hücrede bırakıyorlar.

İşkencecilerin yargılandığı duruşmayı unutamıyorum. Adli Tıp uzmanı bilirkişi olarak dinlenmişti. Kadın uzman, bu düşüğün herhangi bir nedenle olabileceğini söyleyerek işkencecilerin beraatini sağlamıştı. İsyanımız fayda etmemişti.

İşkencenin rehabilitasyonuna ilişkin çalışmalarda, özellikle Türkiye gerçeğinde bu annelerin / kadınların yaşadıkları üzerine bilimsel sonuçlara, verilere rastlayamıyoruz. Ya da olanları bilmiyoruz. Onlar da bir kenara itilmişler... Sıradan bir "düşük" vakası olarak görüyoruz belki de..

Çeşitli mesleklerden kadınlardı, toplayabildiklerimiz. Çoğu bebeğini, uygulanan işkenceler nedeniyle kaybetmişlerdi. Böyle bir bölüm açmakla, söyleyebileceğimiz çok şey olmasa da, onların öyküleriyle "işkence" olgusu içinde yeni bir sayfa açılsın istedik.

Bir köprünün üzerinden geçerken, Sırp askerlerin, önce eşyalarını nehre atmasını istediği Boşnak kadın... Bebeğine ait mama ve eşyaları atmayı reddediyor. Askerler atik davranıyor. Kucağından koparılan bebeği nehre atılıyor... Ardından kendini atıyor Boşnak anne...

İşkencenin kaba değerlendirmelerinden kurtularak, teşhirine katkı sunmak ve Boşnak kadınla aynı kaderi paylaşmak zorunda bırakılan kadınlarımızı anlamak için bu sayfayı açtık. Ve bizlere kadermiş gibi sunulan bu insanlık dışılığa katlanmak zorunda değiliz hiçbirimiz. Öfkemiz isyana dönüşmeli. Bitmeli bu zulüm. Devlet anaların bedeninden, çocukların geleceğinden çekmeli elini. Devletin gelecek kuşakları, insanlığı tehdit eden onur kırıcı, aşağılayıcı, insanlık dışı işkence ve tecavüz uygulamalarına karşı koyabilmek için kapımızı çalmalarını beklemeyelim. Bu konuda söz en çok biz kadınların olmalı... Hepimiz adına...

12 Eylül Günlerinden Bir Örnek

B...
Yer : Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube
Suçlama : Yok
Gözetim tarihi : 1981 ortaları
Mesleği : Ev kadını
Yaşı : 29

1981 yılının ortalarında eşiyle birlikte evinden polislerce gözaltına alınan B. yaşadıklarını şöyle anlatıyor:

"... 1981 gecesi gözaltına alındığımda 6 aylık hamileydim. Gözlerim yolda, araba içinde bağlandı ve bana 'hamile olman seni işkenceden kurtaramayacak' dendi. Bu kalın bir erkek sesiydi. Aynı ses bana mesleğimi sordu, söyledim. Söze bir başkası girerek yalan söylediğimi, mesleğimin bu olmadığını benim o... olduğumu ve benimle para karşılığında yattığını

hatırladığını söyledi. Kafam daha ilk anda allak bullak oldu... İşkence yerinde hemen üzerime saldırdılar. Tekmeleyerek yumruklamaya başladılar. Nedenini sorunca 'Ulan o.. şimdi öğrenirsin. Hem, bize soru sorma, biz insan değiliz, canavarız' diyerek dayağa devam ettiler. Ben iki büklüm olarak çocuğumu korumaya çalışıyordum, fayda etmedi. Karnıma da vuruyorlardı. Kaç kere bayıldığımı hatırlamıyorum. Sonra yumuşak bir sesin bana işkence yapılmasını doğru bulmadığını söyleyen sözleri geliyor aklıma. Kim ? Neden işkenceleri durdurmuyorlar? Yeniden bayılmışım. Kendime geldiğimde gözlerim açıktı. Bulunduğum yer bir çalışma odasını andırıyordu. Masalar, iskemleler var. Hava iyice boğucu. İçerisi çok sıcak ve pis kokuyor. Masaların üzerinde daha önceden görmediğim metal borular vb. var. Tam o sırada eşimi getirerek ona işkence yapmaya başladılar. Onu anadan doğma soydular ve elektrik verdiler. Haykırışlarına dayanılacak gibi değildi. Sonra, beni de soyarak elektrik vermeye başladılar. Bayılmışım. Bu durum günlerce sürdü. Vücudumun her yeri feci şekilde ağrıyordu. Hele kasıklarım. Daha önceden işkence yüzünden kadınların çocuk düşürdüklerini okumuş ve duymuştum. Aklım ondaydı... Sonraki günler sorularına doğru karşılık vermezsem önce kocamı öldüreceklerini ve sonra da hamileliğime son vereceklerini tekrarlamaya başladılar. Bu da günlerce sürdü. İyice bitkinleşmiştim. Uyku uyuyamıyordum. Zaten soğuk, karanlık ve daracık bir hücrede uykudan sözedilemez. Bana bu durumda bir de falaka uyguladılar. Kanamalarım başladı..."

Kaynak: Dr. Bülent Tarakçıoğlu (Derleyen): İşkence Olayı, Belge Yayınları, İstanbul 1990 sf:60

Nevruz Türkdoğan
Gözetim Tarihi : 15.9.1990 - 19.9.1990
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Sorgulandığı Yer : Ankara Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube
Mesleği : Ev kadını (DEMKAD Yön. Kur. üyesi)
Yaşı : 25

Nevruz Türkdoğan, gözaltında tutulduğu beş günlük süre içerisinde gördüğü işkenceleri ve işkence sonucu düşük yaparak çocuğunu kaybedişini şöyle anlatıyor;

"... Ben ev hanımıyım. Ancak okumayı severim. Mücadele dergisi benim anlayışımda bir dergi olduğu için özellikle onu okurum. Aynı zamanda satmak suretiyle dergiye yardımcı olmak da istiyordum. Bu amaçla 15.9.1990 günü öğleye doğru tahminen 200 tane dergi almıştım ve satıyordum. Seyranbağları'nda birkaç saat sonra sivil bir araba ile birkaç polis geldi. Hatta bir tanesinde bize doğrultulmuş silah vardı. Bir diğerinin de eli belindeki silahtaydı. Yanımda iki arkadaşım vardı. İki polis bizi alıp ilerdeki aracın içine götürdüler. Araçta da polis vardı. Bizi arabaya bindirmek istediklerinde binmek istemedik. Ancak, zorla araçlara bindirip Seyranbağları Karakolu'na götürdüler. Saat 16.00 sıralarında Seyranbağları Karakolu'ndan bizi Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şubeye götürdüler. Ben henüz arabaya binmeden önce hamile olduğumu söylemiştim. Buna rağmen polisler küfürlerle birlikte yumruk ve tekme ile rastgele saldırıp dövdüler. 19 Eylül akşamına kadar nezarethanede kaldım. Ve akşam kan geldiği için beni Numune Hastanesi Acil Servisine kaldırdılar. Düşük, siyasi şubede nezarette iken oldu. Hatta hücrede tek kalmıştım, çağırmama rağmen hiçbir gardiyan gelip yardım etmedi. Tahminen bir saat sonra geldiklerinde olayı gördüler, hücre kan içinde kalmıştı..."

Nevruz Türkdoğan'a tıbbi müdahalede bulunan Ankara Numune Hastanesi'nce rapor düzenlendi. Buna dayanılarak yapılan suç duyurusu üzerine Ankara Asliye Ceza mahkemesi'nde üç polis hakkında efrada kötü muameleden (TCK 245) dolayı dava açıldı. Ancak bir süre sonra dosya sanığı üç siyasi polis hakkında beraat kararı verildi. Sözkonusu karar Yargıtay'ca onanarak kesinleşti.

Nevruz Türkdoğan gözaltına alındığında 2,5 aylık hamileydi.
Kaynak: İşkence Raporu Ankara, 1990-1991, Ankara, 1992, sf.71

Vahap Aslan ve eşi
Yer : Mardin Emniyet Müdürlüğü
Gözetim Tarihi : Haziran 1992
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Mesleği : Ev kadını

Mardin'de Haziran ayı içinde gözaltına alınan Özgür Gündem gazetesi Nusaybin muhabiri Vahap Aslan, basına yaptığı açıklamada gerek kendisinin, gerekse 2 aylık hamile olan eşinin yoğun işkencelere maruz kaldığını ve eşinin gördüğü işkenceler sonucu çocuğunu düşürdüğünü belirtti.

Vahap Aslan gözaltı sonrası eşiyle birlikte serbest bırakıldıktan sonra yaptığı açıklamada işkence sonucunda başının yarıldığını yemek yiyemez ve yürüyemez hale geldiğini de söyledi. Ayrıca üzerinde silah ve mermiler bulunan masanın arkasında fotoğrafları çekilerek kamuoyuna suçlu olarak tanıtıldıktan sonra serbest bırakıldıklarını belirtti.

Kaynak: TİHV 1992 Raporu, Ankara 1993, sf:125

Ümmühan Çalışkan
Yer : İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Gözetim Tarihi : 22.8.1992
Suçlama : Toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasasına aykırı davranmak
Mesleği : Ev kadını

1992 Şırnak katliamını protesto etmek amacıyla İzmir'de gerçekleştirilen açlık grevini tamamlayan memur sendikalarına üye 85 kişi polis tarafından dövülerek gözaltına alındılar.

Gözaltına alınan memurlardan 12'si gözaltında maruz kaldıkları kabadayak sonucu vücutlarında oluşan darp ve yara izlerini doktor raporuyla belgelediler.

Gözaltına alınanlar arasında bulunan Ümmühan Çalışkan, bu sırada 3 aylık hamileydi. Polisler tarafından dövülmesinin ardından rahatsızlana-

rak hastaneye götürülen Ümmühan Çalışkan, gerekli tedavi yapılmadan tekrar Emniyet Müdürlüğü'ne getirildi. Ümmühan Çalışkan aynı gün serbest bırakıldıktan sonra 3 aylık çocuğunu düşürdü.

Kaynak: TİHV 1992 Raporu, Ankara 1993, sf:130

İkliman Uzar (İnan)
Yer : Kars Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Gözetim Tarihi : 31.8.1992 - 12.9.1992
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Mesleği : Ev kadını

İkliman Uzar (İnan) 31 Ağustos 1992 tarihinde Kars Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi polislerince gözaltına alındı. Gözaltına alındığı sırada hamile olan İkliman Uzar (İnan) gördüğü yoğun işkenceler sonucunda çocuğunu düşürdü.

12 Eylül 1992 tarihine kadar gözaltında kaldı. İkliman Uzar, gördüğü işkenceleri ve bunun sonucunda çocuğunu düşürdüğünü gerek Cumhuriyet Savcılığı, gerekse nöbetçi Sulh Ceza Mahkemesi'ndeki sorgusu sırasında anlattı. Tutanaklara da geçen beyanlara rağmen TEM Şubesi polisleri hakkında hiçbir işlem yapılmadı.

İkliman Uzar, İHD Kars Şubesi'ne başvuruda bulundu. 14.9.92 tarihinde İHD Kars Şubesi tarafından İkliman Uzar'a işkence yapan ve düşük yapmasına yol açan polisler hakkında Kars Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunuldu.

Kaynak: İHD Şube ve Temsilciliklerinin "Olağanüstü Hal Bölge Raporu 1992".
İHD Diyarbakır Şubesi Yayınları, Diyarbakır 1994, sf: 83

G...
Yer : Adana Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Gözetim Tarihi : Ağustos 1992
Mesleği : Ev kadını
Yaşı : 26

Adana'da bir grup arkadaşıyla birlikte piknik yaparken Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi polislerince gözaltına alınan G. gözaltına alındığı sırada hamileydi.
Gözaltında maruz kaldığı insanlık dışı uygulamaları şöyle anlatıyor G.:

"...Onlara hamile olduğumu söyledim. Beni karanlık bir odaya götürdüler. Soyunmamı istediler. Reddettim. Yaklaşık on polis beni zorla soydular. Vücudumun her tarafını, başımı bile, buzla kapladılar. Elime ve meme uçlarıma elektrik kabloları bağladılar. Karnıma oturdular ve bastırdılar. O zamana kadar sessizdim. Ancak daha sonra 'Siz çocuk katillerisiniz' diye bağırdım. Kendimi donmuş hissettiğimde beni dışarı aldılar ve bacaklarımı kımıldatmam için tekmelediler. Daha sonra üzerime tazyikli su sıktılar..."

G. gözaltından salıverildikten sonra, yaşadıklarını kendisiyle görüşen insan hakları heyetine anlattı.

Dilek Onat
Yer : Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Gözetim Tarihi : 4.1.1993 - 11.1.1993
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Mesleği : Ev kadını
Yaşı : 26

4 Ocak 1993 tarihinde Adana Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi polislerince gözaltına alınan 17 kişi arasında bulunan Dilek Onat, gözaltına alındığında 2.5 aylık hamileydi.

Dilek Onat, gözaltında bulunduğu yaklaşık sekiz gün boyunca yoğun işkencelere maruz kaldı. Gördüğü işkenceler sonucunda 2.5 aylık çocuğunu düşürdü. Düşük yapması üzerine 11.1.1993 tarihinde Adana Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi polislerince serbest bırakıldı.

Kaynak: TİHV 1993 Raporu, Ankara 1994, sf:194

Selma Çelik

Yer : İzmir Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Gözetim Tarihi : 20.6.1993 - 22.6.1993
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Mesleği : Ev kadını
Yaşı: 19

20 Haziran 1993 günü İzmir'in Yamanlar semtinde İzmir Emniyet Müdürlüğü TEM polislerince gözaltına alınan ve 3 aylık hamile olduğu halde, yoğun işkenceye maruz kalan Selma Çelik yaşadıklarını şöyle anlatıyor;

"Sabaha karşı evimize baskın düzenleyen polisler tarafından eşim Şükrü Çelik'le birlikte gözaltına alındım. Emniyet Müdürlüğü'ne girer girmez, soyunmamızı istediler. Buna karşı çıkmama rağmen, üzerimde hiç elbise kalmayacak şekilde çırılçıplak şekilde soyuldum. Bana, hamile olmamı dikkate almadan, her türlü işkenceyi yaptılar. Bedenimin her yerinden elektrik verdiler. Bayıldığım zaman soğuk su dökerek ayıltıyorlardı. Sürekli küfür ediyorlardı. Eşim Şükrü Çelik de benimle birlikte ağır işkencelere maruz kaldı."

Selma Çelik iki gün gözaltında kaldıktan sonra 22 Haziran'da salıverildi.

Leyla İnce

Yer : Tarsus Emniyet Müdürlüğü
Gözetim Tarihi : 1.11.1993

Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Mesleği : Ev kadını

1 Kasım 1993 tarihinde Tarsus'ta polisler tarafından evi basılan 4 aylık hamile Leyla İnce, gördüğü yoğun işkence sonucunda çocuğunu düşürdü. Daha sonra polis tarafından serbest bırakılan Leyla İnce, yaptığı açıklamada maruz kaldığı işkenceleri şöyle anlatıyor;

"... Beni evden döverek çıkardılar. Hamile olduğumu söylememe rağmen hiç çekinmeden dövmeye ve işkence yapmaya devam ettiler. Bu nedenle çocuğumu düşürdüm ve yaşamım tehlikeye girdi..."

Leyla İnce uzun süre gördüğü tedavinin ardından ancak sağlığına kavuşabildi.

Kaynak: TİHV 1993 Raporu, Ankara 1994, sf: 211

Zeynep Bal
Yer: Adana Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Suçlama : Yok
Gözetim Tarihi : 1 Şubat 1994
Mesleği : Ev kadını

Adana'nın Dağlıoğlu mahallesindeki evinden 1 Şubat günü gözaltına alınan ve 3 aylık hamile olan Zeynep Bal, Adana Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi'nde işkence gördüğünü açıkladı.

Eşi Hikmet Bal'ın kendisinden 12 gün sonra gözaltına alındığını belirten Zeynep Bal, eşine de ağır işkence yapıldığını söyleyerek maruz kaldığı işkenceyi şöyle anlatıyor:

"Emniyet Müdürlüğü'ne götürülür götürülmez gözlerimi bağladılar. Devamlı olarak saçımdan çekerek kabadayak attılar. Sürekli olarak soğuk suyun altında bırakıldım. İşkence, hamile olduğumu söylememe rağmen devam etti. Çırılçıplak soyularak tecavüzle tehdit edildim. Betonun üzerinde yatmak zorunda bırakıldığım için böbreklerin rahatsızlandı. Emni-

yet Müdürlüğü'ne getirilen 2 küçük çocuğum da 2 gün benimle beraber eziyet çekti."

Zeynep Bal gözaltı süresinin bitiminde serbest bırakıldı.

Kaynak: TİHV 1994 Raporu, Ankara 1995, sf: 213

Emine Çeliksöz

Yer : Diyarbakır-Hani İlçesi Topçular Toplama Kampı
Suçlama : Yok
Olay Tarihi : Temmuz 1994
Mesleği : Ev kadını

Diyarbakır'ın Hani ilçesinde oluşturulan ve köylülerin toplu olarak tutulduğu kampta Emine Çeliksöz adındaki hamile kadının yaşadıklarını, kamptan kurtularak Adana'ya gelen köylüler şöyle anlatıyor;

"Toplama kampında doğum sancıları çeken Yayladere köylülerinden Emine Çeliksöz isimli hamile kadının kamptan çıkartılmasına izin verilmedi.

Doğum sancılarının artması üzerine askerler tarafından meydana götürüldü. Kızgın güneşin altında, herkesin gözleri önünde, saatlerce bekletildi. Askerler başında nöbet tutuyordu. Gencecik kadın sancılar içinde kıvranırken, askerler seyrediyordu. Kadınların müdahale etmesi engellendi. Müdahale etmek isteyenler, 'ölseniz de doğursanız da dışarı çıkamazsınız' diyen askerler tarafından azarlandı. Yine yardım etmek isteyenler engellendi. Ve kadıncağız tek başına doğum yapmak zorunda kaldı"

Kaynak: 17.7.1994 (Özgür Ülke Gazetesi)

F.

Yer : Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak
Gözetim Tarihi : 9.9.1994 - 23.9.1994
Mesleği : Ev kadını
Yaşı : 28

9.9.1994 tarihinde Ankara Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi polislerince gözaltına alınan F., 1 aylık hamile olmasına rağmen yoğun işkencelere maruz kaldı. Gözaltında bulunduğu süre içerisinde uğradığı işkenceleri şöyle anlatıyor F;

"Gözaltına alındığımda 1 aylık hamileydim. Bana uygulanan işkence yöntemleri genellikle, tazyikli su sıkma, başımdan duvara vurma, göğsüme ve enseme yumrukla vurma ve tehditten oluşuyordu. Tehditler şöyle oluyordu. Örneğin Güneydoğu'dan gelmiş bir polis 'Bunu bana verin, yeni geliştirdiğimiz işkence yöntemlerini uygulamayı göstereyim size. Hem biz orada fazla uzatmıyoruz. Kızları dolduruyoruz helikoptere, konuşacak mısın? -Yok-, pat, ayağı kayıyor helikopterden düşüyor' şeklinde kendi yöntemlerini anlatıyordu. Odadaki diğer polisler de 'Sus lan çıkınca anlatır' diye uyarıyorlardı onu. Hepsi alkol kokuyordu.

İşkenceye götürülürken merdivenlerden adeta sürüklenerek indirildim. Soyun dediler. Beni ıslak betona oturttular. Ellerim yanda, bacaklarımı öne doğru uzattılar. Önce kalın bir hortumdan akan tazyikli suyla ıslattılar. Yüzüme tuttuklarında nefes alamıyordum. Tazyiği artırdıktan sonra sütyenimi çıkardılar. Yüzüme, göğüslerime, karın bölgeme ve tüm vücuduma tazyikli su sıkıldı. Yüzlerce çivi batıyormuşcasına acı hissettim. Sürekli suyu aynı yere tutuyorlardı. Çünkü bir süre sonra o bölge duyarsızlaşıyordu. Islak bir biçimde titreyerek hücreme götürüldüm. '15 dakika sonra gelip alacağız, devam edeceğiz' dediler. O gece kanama oldu bende. Pamuk istediğimde, 'gecenin bu saatinde ben sana nereden bulayım' dediler ve pamuk vermediler. Daha sonra kanamam durdu. Doktora götürülmedim. Başkalarına yapılan işkenceler dinlettiriliyordu..."

F. 23.9.1994 tarihinde çıkarıldığı DGM Savcılığı'nca serbest bırakıldı. Hakkında hiçbir dava açılmadı.

F. 23.9.1994 tarihinde Adli Tabipliğe çıkarıldı. Adli Tabiplik tarafından "1.5 aylık hamilelik tarif eden şahsın vücudunda haricen darp ve cebir asarına rastlanmadığına" ilişkin olarak Dr. Fuat Karaduman imzalı rapor düzenlendi.

F. kendisine işkence yapan polisler hakkında 17.1.1995 tarihinde

Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu. Ancak Savcılık tarafından 1.5.1995 tarihinde soruşturma yapılan dört TEM Şubesi polisleri hakkında 'kovuşturmaya yer olmadığına' ilişkin karar verildi. Bu kararın gerekçesinde şöyle deniliyordu:

"Ankara DGM Başsavcılığı'nın 8.3.1995 gün ve ... sayılı yazılarında 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın 6. maddesindeki hükme göre kendilerini hayati tehlike içine sokacağından, görevlilerin teröristlerce tanınmalarını sağlayacağını bildirmesi karşısında teşhis yapılmamış olup, soruşturmayı yapan ve soruşturma sırasında görevli oldukları tespit edilen sanıkların müştekiye kötü muamelede bulunduklarına dair müştekinin soyut iddialarından başka delil elde edilemediğinden kamu adına takibata yer olmadığına CMUK'un 164. maddesi uyarınca karar verildi."

F. hamileyken uğradığı işkence nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvurdu.

Z.M.

Yer : Yer : Van Jandarma Tugay Komutanlığı
Gözetim Tarihi : 14.12.1994
Mesleği : Ev kadını

Van Jandarma Tugay Komutanlığı'nda gözaltında bulunan Hakan Uraş isimli kişi, hamile Z'ye köpekle işkence yapıldığına tanık olduğunu açıkladı.

19.12.1994 tarihli Özgür Ülke gazetesinde yeralan habere göre; Hakan Uraş, kadının bağırtılarını ve köpeğin sesini duyduğunu belirtti.

Kaynak: 19.12.1994 (Özgür Ülke Gazetesi)

Devrim Öktem

Yer : İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi
Gözetim Tarihi : 5.2.1996
Suçlama : Yasadışı örgüt üyesi olmak

İstanbul Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi ekiplerince 5.2.1996 tarihinde gözaltına alınan Devrim Öktem, tutuklu bulunduğu Sağmalcılar Cezaevi'nden yaptığı açıklamada yaşadıklarını şöyle anlatıyor:

"Örgüt üyesi olduğumu kabul etmeyince dövmeye başladılar ve soyunmamı istediler. Polislerden biri 'ramazan ayındayız, iç çamaşırlarını çıkarmayalım' dedi. Fakat çıkardılar. Hamile olduğumu bildikleri için 'O çocuğu sana doğurtmayacağız. Polis çocuğu doğurmak ister misin' dediler. Devamlı kasıklarıma ve belime yumruk iniyordu. Elektrik, ters-düz ve filistin askısına alındım. Tuvalette suyun içinde bekletildim. Bir ara kendimi kaybettim, kendime geldiğimde bebeğimi kaybettiğimi farkettim. Çıkarıldığım Adli Tıp'ta hamile olduğumu ve kanama geçirdiğimi söyleyince, doktor bunu, polisi karalamak için söylediğimi ileri sürdü. Adli Tıp tarafından, içimde bebeğin parçası kaldığı için Haseki Hastanesi'ne sevk edildim. Orada kürtaj oldum. Fakat raporumu hala vermediler.

Çocuğumu aldılar, fakat onurumu, namusumu asla..."

Çocuğunu işkencede kaybeden Devrim Öktem Cumhuriyet Savcılığı'na polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Kaynak: 30.3.1996 (Atılım) sf: 3

Belgeler

Mete Altan, Medine Curabaz adlı hemşireye cinsel işkence yapıldığı iddiasını yalanlayarak, "iftira attıyorlar" dedi

Adana polisi nefes aldırmıyor

"Açıklamalarda bulunan Adana Emniyet Müdürü Mete Altan, 19 Kasım günü Ali Dede mahallesinde oturan Adana Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürü Ahmet Terzi'nin, "Polise bomba atanların asılsız olduğunu söyledi. Altan, "Polise bomba atanlar yakalandı. Bunlar arasında Mithi Piyango Müdürünü döven tanıklarını da 10 tabancayla ve 1 MP 5 tarzı namlulu silahla ve sahtekarının ele geçirildiğini söyledi

Emniyet Müdürü Mete Altan, düzenlediği toplantıda bazı açıklamalarda bulundu

Adana Emniyet Müdürü Mete Altan, 3 hafta içerisinde yapılacak olan Mithi Piyango Müdürünü dövdüğü iddia edilen tanıklarını da 10 tabancayla ve 1 MP 5 tarzı namlulu silahla ve sahtekarının ele geçirildiğini söyledi.

Mete Altan, 19 Kasım günü Ali Dede mahallesinde meydana gelen bombalı eylemle ilgili olarak; "Polise bomba atanların yakalandığını, Mithi Piyango Müdürünü döven tanıklarını da 10 tabancayla ve 1 MP 5 tarzı namlulu silahla ve sahtekarının ele geçirildiğini belirtti.

19 Kasım günü saat 1[illegible] sıralarında Ali Dede mahallesinde meydana gelen bombalı eylemle ilgili olarak; "Polise bomba atan adam öldürme olayının, babasının yıldırım Kazım Altın'ın, Bolu ve Hüseyin Bolat'ın suç ortaklarının ele geçirilmesiyle bitirilmiş yakalandıklarını kaydeden Mete Altan, [illegible]

Devamı 7. sayfada

[illegible]tan, "Cinsel [illegible]kence yok.."

[illegible]dana Emniyet Müdürü Mete Altan, Ç.Ü. Balcalı Has[illegible]nde hemşire olarak görev yapan Medihа Çurabaz'[illegible]sel işkence yapıldığı yolundaki iddiaların asılsız old[illegible]söyledi. Altan, "Polise bomba atanların [illegible]laydır" diye konuştu.

[illegible]sırasında kızlık zarının yırtıldığı

İHD: Hesap sorulsun

Hemşireye cinsel tacize büyük tepki

ADANA (Cumhuriyet Gönüllüleri Bürosu) — Balcalı Hastanesi'nde görevli hemşire Medihа Curabaz'a işkence yapılarak kızlık zarının yırtıldığı yolundaki haber Adana Emniyet Müdürü Mete Altan tarafından yalanlandı. İşkence sevi üzerine dün bir basın toplantısı düzenleyen demokrasik kuruluşlar temsilcileri, hemşire Curabaz'a yapılan işkencenin ortaya çıkarılması ve yapanlardan hesap sorulması için İçişleri ve Adalet bakanlıkları nezdinde girişimde bulunacaklarını açıkladılar.

Adana Emniyet Müdürü Mete Altan da dün, doktorlardan kurulacak yapılacağı bildirilen bir açıklama için gidiş gazetecilere, dün gazetecilerle yaptığı görüşmede bahsedilen "Medihа hemşireye cinsel işkence" haberini yalanladı. Altan, konuyla ilgili soruşturma yapıldığını belirterek şunları söyledi:

"Konu hem adli hem de idari yönden takibi edilmiştir ve bir bir olayın meydana gelmediği belirlenmiştir. Kendisine işkence yapıldığını iddia eden kişi, Mulatya DGM Savcılığı'nda bulunduğu tarihte kanl oluyor da Adana Doğumevi'nden rapor alabiliyor. Bu tamamen polise atılan bir iftiradır ve polisi kamuoyunda küçük düşürmek amacıyla hazırlanmıştır bir oyundur. Adana Emniyet Müdürlüğü'nde tanıklara hiçbir zaman türlü işkence yapmadığımız gibi kişiler sevcliğe çıkartılmadan önce Adli Tabip'e götürerek muayene ettiriliyor, işkenee gördüğü söylenen kişi de aynı şekilde Adli Tabipliğe sevkedilmiş ve hakkında işkence görmediğine dair rapor verilmiştir."

Çukurova Üniversitesi Balcalı Hastanesi'nde hemşire olarak çalışan Medihа Curabaz'a yapıldığı ileri sürülen olduğu savıyla ilgili olarak işkence yapıldığının tartışılması, demokratik kitle örgütlerini harekete geçirdi. Adana Halkevi Başkanı Hüseyin Akgün ve Eğit-Der adına Ali Poçuklu'nun katıldığı bir basın toplantısı düzenleyen İHD Adana Şube Başkanı Ayvaz Ali Aydoğan, polise saldırıda yetkiler verilmesinin, insanın yaşama hakkını ortadan kaldırır bir noktaya getirdiğini - anlattı. TMMOB'a bağlı mühendis ve mimarlık odaları, Eğit-Der, Eğit-Sen, Eğitim-İş, Türk Hemşireler Derneği ile birlikte, hemşire Medihа Curabaz'a yapılan işkencenin hesabının sorulmasını için ortak hareket edilmeğini açıkladı.

Nöbe cezadan kaybolmuştur. Hükmündedir.
AHMET TERZİ

Cumhuriyet 23.11.1991

Adana-Emniyet Müdürü Altan: "İşkence iddiaları asılsız..."

ADANA, (Tercüman)- Adana Emniyet Müdürü Mete Altan bir basın[illegible] cinsel işkence" yapıldığı yolundaki iddiaların gerçeğini yansıtmadığını belirtti.

Dün düzenlediği basın toplantısında, iddiaların tamamen asılsız olduğunu iddia eden Altan, "Bir bu iddiayı asılsız hem de idari olarak ispatlarsak, Tamamen asılsız. Türk milletini namusunda göz bulamazlar. Bu iddialar bir poryası olan polis de zaman konusunda

Adana Emniyet Müdürü Mete Altan

doğrusu ve kaçırken duruldu[illegible] inşaat çukurunda yakalandığını belirten Altan, şunları söyledi:

"Medihа Curabaz, soruşturmasından sonra 26.8.1991 günü savcılığa sevkedildi ve tutuklanarak yargılanmak

Adana Emniyeti'ndeki sorgu sırasında kızlık zarının yırtıldığı doktor raporuyla tespit edildi

Mediha hemşireye cinsel işkence

UFUK TEKİN

ADANA — Çukurova Üniversitesi Balcalı Hastanesi'nde hemşire olarak çalışan Mediha Curabaz'a, Adana Emniyet Müdürlüğü'nde sorgulanırken işkence yapıldığı, kızlık zarının yırtıldığını belirleyen doktor raporuyla ortaya çıktı. Emniyetteki sorgusundan sonra tutuklanan Curabaz, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılanarak suçsuz bulundu ve tahliye edildi. Adana Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Mediha Curabaz'ın suç duyurusu üzerine soruşturma başlattığı öğrenilirken Curabaz, işkence sırasında uğradığı kayıplar nedeniyle tazminat almak için devlet aleyhine dava açacağını bildirdi.

Ç.Ü. Tıp Fakültesi Balcalı Hastanesi Çocuk Hematolojisi Servisi'nde 6 yıldır hemşire olarak çalışan 26 yaşındaki Mediha Curabaz'a, bildiri dağıtmak, yasadışı TİKB örgütüne üye olmak gibi suçlamalar nedeniyle gözaltına alındığı Adana Emniyet Müdürlüğü'nde işkence yapıldığı savlanıyor.

Curabaz, gözaltında olan biteni şöyle anlattı:

"15 ağustos günü yolda yürürken gözaltına aldılar ve hemen gözlerimi bağladılar. Hiçbir soru ya da açıklama yapmadan birkaç gün süreyle aralıklı olarak kalak memem, memelerimin ucu, cinsel organım, ayak ve parmak uçlarımdan elektrik verdiler. Elektriğin şoku fazla olsun diye üzerime su döktüler. Buz kalıplarının üzerine yatırıp tekmelediler. Bütün bu işkenceleri sadece iç çamaşırlarımla bıraktıkları andan itibaren yaptılar."

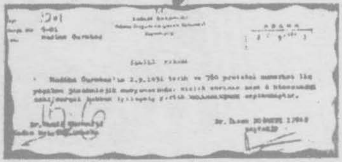
Yaklaşık 10 kişilik bir tim tarafından sorgulandığını, ancak gözlerinin sürekli kapalı tutulduğunu belirten Mediha Curabaz, "askıya alma" işkencesinin de "özel bir teknik" kullanılarak gerçekleştirildiğini söyledi. İşkencenin dozunun son 2 gün daha da yoğunlaştırıldığını vurgulayan Mediha Curabaz şunları anlattı:

"Ben suçlamaları reddettikçe doz arttı. Askıya aldılar. İki dolabın ortasında kendimi T gibi hissettim. Öyle bir acıydı ki; kollarım kopuyor, kemiklerim kırılıyor gibi geldi. Elektrik verilirken de sanki en ufak olacakmışım gibi bir hisse kapıldım. Elektriğin acısı belki çok fazla değildi, ama paramparça olacağımı hissettim. En son külodumu ve sutyenimi çıkardılar. 10 kişinin karşısında çırılçıplak kaldığımda ne yapacağımı bilemedim. Bu sefer içlerinden biri copu cinsel organıma soktu, baygınlık geçirmişim."

Önce Adana Kürkçüler Cezaevi'ne gönderilen Mediha Curabaz, tahminden [illegible] şiddetli kan gelmesi [illegible] yönetime başvurunca [illegible] Hastanesi'ne sevk edildi. Burada kadın hastalıkları ve doğum uzmanı Dr. Hamdi Karanfil ve baştabip Dr. İhsan Doğaner tarafından muayene edilen Curabaz'a 2 Ağustos 1991 günü şu rapor verildi:

"Mediha Curabaz'ın 2.9.1991 tarih ve 780 protokol numarası ile yapılan jinekolojik muayenesinde: Kızlık zarının saat 6 hizasında eski süresi tabben iyileşmiş yırtık saptanmıştır."

Yaklaşık 3 ay tutuklu kalan Curabaz 5 gün önce çıkarıldığı mahkemede suçsuz bulundu ve tahliye edildi.

26.11.1991 Cumhuriyet / Sh:

Hemşir... işkence...

■ ADANA (... Güney İlleri ... hastanede hemş... çalışan Mediha ... Adana Emniyet ... Müdürlüğü'nde ... alındığı süre için... "elektrik verme", ... alma" ve "elektrik... tecavüz etme" gibi... işkencelere maruz ... öne sürerek suç duyurusunda bulun... Tıp Kurumu'nca ken... "kızlık zarının yırtık... dair rapor" verilen Curabaz, yaka numar... da açıkladığı polisleri... cezalandırılması için cumhuriyet savcılığına başvurdu. 25 yaşındaki hemşire Mediha Curaba... Adana Adli Tıp Kurumu tarafından verilen 20 ağustos ve 2 eylül tarihli raporlarda işkence yapıldı... saptandı. Doktorlar Fatih Şen, Hamdi Karanfil ve İhsan Doğaner imzasını ...şıyan raporlarda özetle şöyle denildi: "Sağ dirsek dış yüzünde ve sağ kol iç yüzünde yüzeysel ekimozlar ve ayrık yaraları, jinekolojik muayenesinde de kızlık zarının saat 6 hizasında eski süresi tabben iyileşmiş yırtık saptanmıştır."

Cumhuriyet 26 Ekim 1991 / Pazar

...liha hemş... ...nur atıyor

...dana Emniyet Müdürü ...lı Hastanesinde hemşi... ...apan Mediha Curabaz'... ...her örgüt militanı old... ...angi bir işkence olma... "Mediha Hemşire namus... ...arak temizlemek istiyor"... ...mında bir basın toplantı... ...dana Emniyet Müdürü ... ...şirenin geçmişte siyasi... ...şını en son olarak 6-8 ... saat 02.00 sıralarında Se... ...sinde bağlı bulunduğu T... ...ünistler Birliğinin afiş ... dirilerini dağıtır... yakalandığı ba... rek Mediha ... re kızlık zarını... zulduğu tarihte ... tya cezaevind... lunuyordu. Adl... Raporu üzerind... celemelerde bu... yoruz. Ayrıca ba... sın organların bu... kişilerin asılsız ... larına yer veriy... gazeteler hakk... dava açacağız". ...

27.11.1991 – Sabah

ADANA

Hemşireye işkence raporla belgeli

UFUK TEKİN

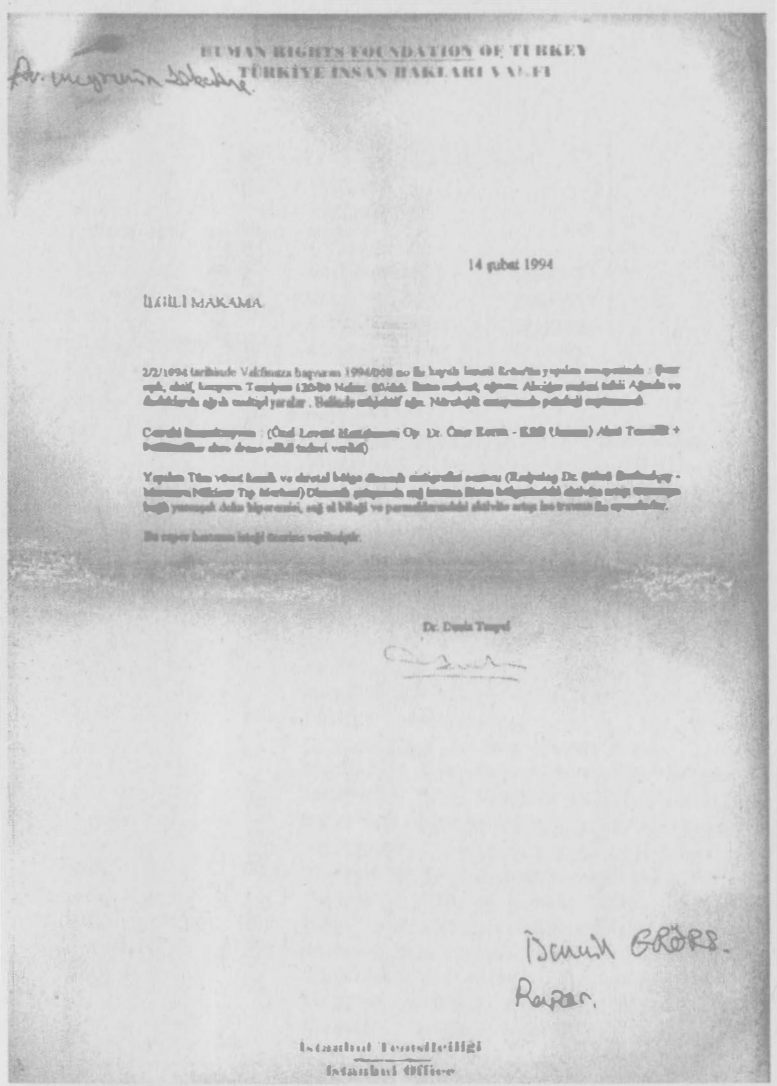
ADANA — Emniyet Mü... dürlüğü'nde gözaltındayk... "cinsel işkence" gördüğü bel... lenen hemşire Mediha Cu... baz'a Adana Doğumevi Ha... nesi'nden verilen "kızlık za... da yırtık saptanmıştır" r... rundan başka Adli Tıp K... mu'nca da "kollarında s... yaralar tespit edilmiştir" rapor verildiği ortaya çı...

İşkence savını "... atmak" olarak değerle... Adana Emniyet Müdür... Altan'ın, "Örgüt üyes... suçladığı hemşire Curab... kında, bir hafta önce DGM tarafından "örg... olmadığı anlaşılmıştır" ...rar verildi.

İnsan Hakları Der... na Şube Başkanı Ali ... Adana Emniyet Mü... tan'ın "cinsel işkence ... sözlerinin, ortaya çı... porlarla çeliştiğini ... "olayı yalanlamak ... tırıp varsa suçluyu cezalandır... mak gerekirdi" dedi.

Ç.Ü. Tıp Fakültesi Balcalı Hastanesi'nde görevli hemşire Mediha Curabaz'a, Adana Emniyet Müdürlüğü'nde sorgulandığı 15-20 ağustos 1991 tarihleri arasında işkence yapıldığı yolundaki haberimize yönelik tepkiler sürüyor. İnsan Hakları Adana Şubesi'nde bir basın toplantısı düzenleyen başkan Ali Aydoğan, Mediha Curabaz'a yapıldığı belirtilen işkencenin yargı kararıyla da kesinleştirilmesi ve soruları hakkında dava açılması için İçişleri ve Adalet bakanlıklarına dilekçelerin gönderildiğini bildirdi. Aydoğan, diğer kitle örgütleri tarafından da takip edilen "cinsel işkence" olayı konusunda Adana Emniyet Müdürü Mete Altan'ın "çamur atılıyor" şeklinde gazetelerde yer alan demecinin de kendisiyle çelişliğini belirterek şöyle konuştu: "Ortada bir rapor var. Müdürün yapması gereken bu rapor nasıl alınmış, neden verilmiş, verenler kim, bu raporun verilmesine yol açan koşullar ve kişiler kim? Bunu araştırmalı. Kaldı ki hemşirenin örgüt üyesi olmadığı da yargı kararıyla belgeleniyor.

Cumhuriyet 30.11.1991 Sh: 3

HUMAN RIGHTS FOUNDATION OF TURKEY
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI

14 şubat 1994

İLGİLİ MAKAMA

2/2/1994 tarihinde Vakfımıza başvuran 1994/008 no ile kayıtlı İsmail Erörs'un yapılan muayenesinde ; Sınır eşik, daiml, kompres Tansiyon 120/80 Nabız 80/dak. Baba solunum, eğimsiz. Abdüler muskul tabii. Ağızda ve dudaklarda eğik mukozal yaralar . Bulbuslu mükaiddi eğir. Nörolojik muayenede patolojik muayenedi.

Cerrahi konsültasyonu : (Özel Levent Hastanesinden Op. Dr. Cüneyt Kırımi - KBB (Asistan) Ahmet Tanrıöğ + Dahiliyeden alınan diğer rutin tetkikleri verildi)

Yapılan Tıbbi ve idari konuşmalar sonucu (Radyoloğ Dr. Şükrü Bozkuşçu - Marmara Nöbetçi Tıp Merkezi) Dikkatli gözlemde ağır komplike Beden bağışıklık sistemi ve Hastalığın hızlı yayılışı dolayısıyla, sağ el bileği ve parmaklarından alınıp ve bu tarihten ile ayrılmıştır.

Bu rapor hastanın isteği üzerine verilmiştir.

Dr. Deniz Tuğrul

İsmail ERÖRS.
Rapor.

İstanbul Teşhisliği
İstanbul Office

İsmail Erörs'un raporu.

Sayı : 1701
Dosya No : 5-01
Konu : Mediha Curabaz

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Adana Doğum ve Çocuk Bakımevi
Başhabipliği

ADANA
2 / 9 / 1991

İKİNCİ NÜSHA

Mediha Curabaz'ın 2.9.1991 tarih ve 780 protokol numarası ile yapılan jinekolojik muayenesinde: kızlık zarının saat 6 hizasındaki eski güresi tıbben iyileşmiş yırtık [illegible] saptanmıştır.

Dr. Hamdi Karanfil
Kadın Hst. Doğ. Uzmanı

Dr. İhsan DOĞANER 12868
BAŞTABİP

T.C.
ANKARA
DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
SAYI :

GEREKÇELİ KARAR

ESAS NO : 1993/118
KARAR NO : 1994/46
C.SAVCILIĞI ESAS NO : 1993/95

BAŞKAN	: Ahmet ÜNSOY	(18960)
Üye Hakim K.D.Albay	: Çetin GÜVENER	(9662)
Üye	: Ü.Yılmaz ÇAKILHEL	(20696)
CUMHURİYET SAVCISI	: Bülent KARAVUŞ	(21749)
Z.KATİP	: Hasan ERDOĞAN	(67)

DAVACI : K.H.

SANIKLAR : 1- İSMAİL BEKİROĞLU : Hüsnü-Zahide oğlu, 07.01.1939 d.lu, Çorum-İskilip İlçe.Hacıfırt Köy. Cilt:05, Sa:49, Kü:25'de nüf. kayıtlı, Ataşehir Mahallesi A.Bülbülderesi Cad.No:19/16 da oturur, evli, çocuklu, okur-yazar, memur emekli, TC. İşleri.

VEKİLİ : Av.Ferruh KARAT (Ankara Barosunda)

SUÇ : Türkiye Cumhuriyeti Devletini Ülkesi ve milletiyle bütünleşen bütünlüğü aleyhinde bölücülük propagandası yapmak ark farklılığı göstererek belki sekiz kez ve çoğunlukla teorik olarak.

SUÇ TARİHİ : 1993 yılı Temmuz ayı.

2- HÜSNÜ ÖRÜL : Hüsnü-Fatma oğlu, 02.02.1953 d.lu, Samsun-Havza İlçe.Paşaçay Köyü Hane:79, Sa:98, Cilt:061/02'de nüf. kayıtlı, Fatih Cad.11/20 de oturur, evli, iki çocuklu, okur-yazar, gıdakarlık, evkaf, TC. İşleri.

VEKİLİ : Av.Kenan AYNAKÇAR (Ankara Barosunda) Av.Ahmet AÇICI, Av.İbrahim TEZAR, Av.İbrahim AÇAR, Av.A.Bozkurt ÇAĞLAR, Av.Ahmet ATAK, Av. Ahmet MAKTAV, Av.Zeki TAVŞANÇIL, Av.Refik ÇAKIR Av.Fatma ÇAKIR, Av.Ardıç ERDOĞAN, Av.Gürsel İŞİL, Av.Faruk KARİPOĞLU, Av.Saadet TANK, Av.Necati BİYAKKAN, Av.Nihat MALUK ÜNAL, Av.Nuzur TASAL

Menice Kırtay'la ilgili gerekçeli karar.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Adli Tıp Kurumu
ANKARA Şube Müdürlüğü
(Adli Tabiplik)

Tarih : 22/9/1990
Sayı :
SAVCISI

Rapor No. : 37652

Muayene Tarihi : 22.09.1990
C. Savcı Yardımcısı

RAPOR

C. Savcılığına

Muayene Saati : 12.25

ANKARA

Savcılığınızın 22.09.1990 tarih, sayısız yazıları ile gönderilen NEVRUZ TÜRKDOĞAN (ÇOLAK)'ın yapılan muayenesinde:

Darp sonucu 19.09.1990 gecesi Ankara Numune Hast.ce jinekolojik konsültasyon neticesi düşük tehdidi ile zorunlu kürtaj edildiği ifadesi üzerine,

Şahsın kesin raporu aynı hast.den alınacak ilk müşahade evrakı ve jinekolojik konsültasyonunun (kürtaj raporunun) Tabibliğimize gönderilmesinden sonra verilecektir.

Fot.No.:129277
CNB

Dr. M. Z. ÇORUN

Nevruz Türkdoğan'ın raporu.

ANKARA BASIN SAVCILIĞINA

Kr. K. K.
12.9.95
M. Nihat Oğan
C. Imzası 1891?
My army!

MÜŞTEKİ : Ankara Valiliği

SANIKLAR : 1-Nadiye ERKOL
İHD Ankara Şube Başkanı.
Bayındır Sk.Kızılay-Ankara.
2- Leman ÇELİKASLAN
Ankara merkez kapalı cezaevi(tutuklu)
3- İsmet ÇELİKASLAN
Leman ÇELİKASLAN'ın annesi
4- HADEP-EMEKÇİ KADINLAR BİRLİĞİ-TÜM SAĞLIK SEN.
KADIN KOMİSYONU-BSP.

SUÇ : Yayın yoluyla saldırıda bulunmak.

SUÇ TARİHİ : Muhtelif tarihlerde yapılan basın toplantıları

T.KONUSU : Valiliğimize bağlı Ankara Emniyet Müdürlüğü hedef alarak ağır hakaret ve saldırıda bulunan sanıkların cezalandırılmaları talebinden ibarettir.

AÇIKLAMALAR :

1-Sanıklardan İHD Ankara Şubesi tarafından ve Leman ÇELİKASLAN ile İsmet ÇELİKASLAN tarafından hazırlanarak diğer sanıkların imza koyduğu (BASINA VE KAMUOYUNA) başlıklı bila tarihli bir bildiri İlimiz sınırları içerisinde muhtelif tarihlerde basılıp dağıtılmıştır.(Ek-1)

2- Ekte sunulan bildirinin içeriğinden de anlaşılacağı üzere bildiri İlimiz Emniyet Müdürlüğünde görevli personele yönelik ağır itham ve hakaretleri içermektedir.Sanıklar bu şekilde davranmakla basın kanununu açıkça ihlal etmişlerdir.

Bu nedenle sanıkların cezalandırılmalarını talep ediyor,özel hukuka ilişkin haklarımızda saklı tutuyoruz.

3-Sanıkların 5680 sayılı Basın yasasının 16.maddesi yoluyla TCK'nun 480 ve sonraki maddelerine göre cezalandırılmalarını,

Basın yasasının 18.maddesi gereğince ceza kararının aynı gazetede yayınlattırılmasını ve ayrıca TCK'nun 487/Son maddesi gereğince de aynı kararın üç büyük gazetede yayınlattırılmasına karar verilmesini talep ediyoruz.

HUKUKİ DELİLLER : Basın yasası,TCK'nun ve ilgili tüm mevzuat .

Sayın Nihat Oğan
Mehmet ÖZTEKİN
C. Başsavcı Vekili

Basın Hr.
1995/709

Leman Çelikaslan'ın şikayeti.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Adli Tıp Kurumu
İSTANBUL
..... Şube Müdürlüğü
(Adli Tabiplik)

Rapor No.: 1992/1429-1430 Muayene Tarihi 07.05.1992

C. Savcılığına Muayene Saati :

KONU: Darp

RAPOR

TERÖRLE MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜNE

İLGİ: Müdürlüğünüzün 07.05.1992 gün 3387 sayılı müzekkeresi, İst.DGM başsavcılığının aynı günlü havalesi.

Memur refakatinde gönderilen;

1-İmam-Hani kızı 1969 Tunceli-Pertek d.lu NAZLI TOP'un

2-Mehmet oğlu 1965 Tunceli-Ovacık d.lu ZEYNEL SARAR'ın

yapılan muayenelerinde;

ZEYNEL SARAR'ın yapılan muayenesinde; sol bilekte ağrı, hareket kısıtlılığı,duyu azlığı,bel bölgelerinde eskiye ait yüzeyel sıyrıklar tespit edildi.Arızasının hayatını tehlikeye maruz kılmadan,(5)beş gün mutad iştigaline engel teşkil edeceği,sol el bilek grafisinin çekilerek gerekli değerlendirmenin yapılmasının uygun olacağı,

NAZLI TOP'un vücudunda haricen darp,cebir asarına rastlanılmadığı tıbbi kanaatini bildirir rapordur.

Ekl: 453132 sayılı fatura

T.C.
Dr. [illegible] TAVAÇAN
Adli Tıp Uzmanı

Nazlı Top'un raporu.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Adli Tıp Kurumu
Bakırköy Şube Müdürlüğü
(Adli Tabipik)

Rapor No.: 1992/2146 Muayene Tarihi: 03.06.1992

R A P O R

C. Savcılığına Muayene Saati:

BAKIRKÖY C.BAŞSAVCILIĞINA

İlgi: 11.05.1992 tarihli havalenize.

(11.05.1992 tarih ve aynı sayılı raporumuza ektir.)

Nazlı TOP'un yapılan muayenesi ve ekli Haseki Hastanesi Kadın Doğum Kliniği'nin 18.05.1992 tarih, Haseki Hastanesi Nöroloji Kliniği'nin 13.05.1992 tarih, Haseki Hastanesi Acil Cerrahi Kliniği'nin 4055 sayı, 13.05.1992 tarih, ayrıca Haseki Hastanesi Nöroloji Kliniği'nin 140 sayı, 26.05.1992 tarihli raporlarının tetkikinde:

Sağ meme üzerinde 1 cm çaplı hiperpigmante saha, karın alt taraf sağ ve solda minimal yüzeyel sıyrık yaraların iyileşmiş pembe renkli sekteze olduğu, sağ dirsekte ağrı ve hareket azlığı olan hastanın EMG ve sinir tetkikinin normal bulunduğu, 11 aylık gebeliğinin normal olarak devam ettiği anlaşılmakla;

Tesbit edilen arız hususlerden itibaren Beş (5) gün olur ve hayati tehlike arzetmez mahiyette olduğu kanaatimi bildirir rapordur.

E/B

DR. Mehmet [illegible]
BAKIRKÖY ADLİ TABİBİ

Nazlı Top'un raporu

30.04.1994 günü İlimizde gözaltına alınan sanıkların aileleri [illegible] başvurmuşlar, bu konuda ailelerin talebi doğrultusunda soruşturmanın seyri ve yapılan takibatla ilgili araştırmalar yapılmış, Milletvekilimiz ve Grup Başkanımız Sn. Aydın Güven GÜRKAN talebimiz üzerine devreye girmiş, sanıkların biran evvel adliyeye sevkleri istenmiştir.

06.05.1994 günü sanıklar adliyeye sevk edilmiş ve [illegible] kişi tutuklanmışlardır. Ailelerin iddiası çocuklarına işkence yapıldığı doğrultusunda olduğu için Partimiz avukatı Sn. Av. HAMZA YILMAZ konuyu soruşturmakla görevlendirilmiştir. Sanıklarla cezaevinde teker teker görüşmüştür. Sanıklardan Fatma AKIN' a Polis' in tecavüzde bulunduğu beyan edilmiş, Fatma AKIN' ın Avukatımıza anlattığına göre 30.04.1994 günü takriben saat: 23.00 sularında sorgulanmak maksadıyla Fatma AKIN hücreden çıkarılmış, Çırçıplak vaziyette bir sandalyeye oturtulmuş, ayaklarından iki şahıs aniden çekmek suretiyle sırtüstü yere yatırılmış ve gözleri bağlı olduğu halde organına soğuk kayıcı bir madde sürülmüş, top' a benzer sert bir cisimle tecavüz edilmiştir. Cisim ileriye sürüldüğü anda bir takım sorular sorup cevap verilmesi istenmiştir. Ertesi günü, yani 01.05.1994 günü takriben 05:00 sularında aynı muameleler tekrarlanmış. Daha sonra sayın Aydın Güven GÜRKAN' ın devreye girmesiyle bu yöntemden vazgeçilmiş, nihayet 06.05.1994 günü adliyeye sevkedilmişlerdir. Sanık FATMA AKIN tecavüz olayını savcıya anlatmış, ancak savcı sadece "...BAYAK YEDİM" şeklinde zapta geçmiştir. Dosya Sulh Ceza Hakimine tevdi edildiğinde sanık FATMA AKIN tecavüz olayını oradada dile getirmiş olmasına karşın Hakim "BEN SAVCININ YAZDIĞININ DIŞINA ÇIKMAM, SAVCI NE YAZMIŞSA BEN ONU YAZARIM" demiş ve talebi reddetmiştir. Bu arada sanık adliyeye sevkedilmeden önce sorgu merkezinde gözleri kapalı vaziyette Doktora çıkartılmış, doktor raporunda tecavüz olayına değinmemiştir. Sanık FATMA AKIN' ın işkence ekabinde sağlık durumu bozmuş idrarından kan gelmeye başlamıştır. Halen idrarından koyu kahverengi mayi geldiğini söylemiştir.

...../.....

Fatma Akın'a ait mahkeme ifadesi.

T. C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Dr. Zekâi Tahir Burak Kadın Hastanesi
Baştabipliği

Sayı: 327

Konu : LEMAN ÇELİKASLAN Hk.

Ankara, 17.8./1995

RAPOR

T.C.Adalet Bakanlığı Ankara Ağırceza Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 10.8.1995 tarih ve 1995-9/616 sayılı dilekçe ile hastanemiz Baştabipliğine başvurusu sonunda:

LEMAN ÇELİKASLAN olduğunu beyan eden kimlik göstermeyen Ahmet Türe isimli 89/2203 Sic No'lu Uz.J.Çvş.refakatinde gelen hastanın 17.8.1995 tarihinde Saat.14,30 da 22325 defter protokol no ile yapılan hymen muayenesinde:

Hymen annüler yüksek kenarlı intact olup,halen bakire olduğunu gösterir kesin rapordur.

Op.Dr.N.Birgili
Şef Muavini

Op.Dr.U.Özcan
Kl.Şefi

İmzalar Tasdik Olunur
BAŞTABİP
Doç.Dr.Oya GÖKMEN

Leman Çelikaslan'ın raporu.

EK
BÖLÜM

Adı Geçen Yasa Maddeleri

Türk Ceza Yasası

Madde 159- Türklüğü, Cumhuriyeti, Büyük Millet Meclisini, hükümetin manevi şahsiyetini, Bakanlıkları, Devletin askeri veya emniyet muhafaza kuvvetlerini veya Adliyenin manevi şahsiyetini alenen tahkir ve tezyif edenler bir seneden altı seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar. (Ağır Ceza)

Birinci fıkrada beyan olunan cürümlerin irtikabında muhatap sarahaten zikredilmemiş olsa bile onlara matufiyetinde tereddüt edilmeyecek derecede karineler varsa tecavüz sarahaten vukubulmuş addolunur.

Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına veya Büyük Millet Meclisi Kararların alenen sövenler 15 günden 6 aya kadar hapis ve 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır. (Asliye Ceza)

Türklüğü tahkir yabancı memlekette bir Türk tarafından işlenirse, verilecek ceza üçte birden yarıya kadar artırılır.

Madde 243- Mahkemeler ve meclisler başkan ve üyelerinden ve diğer hükümet memurlarından biri maznun bulunan kimselerin cürümlerini söylet-

mek için işkence eder yahut zalimane ve insanlık dışı veya onurkırıcı muamelelere başvururs a beş seneye kadar ağır hapis ve müebbeden veya muvakkaten memuriyetten mahrumiyet cezası ile mahkum olur. (Ağır Ceza)

Fiil neticesinde ölüm meydana gelirse 452., sair hallerde 456. maddeye göre düzenlenecek ceza üçte birden yarıya kadar artırılır.

Madde 245- Kuvvet kullanmaya memur olanlar ve bilimum zabıta ve ihzar memurları memuriyetlerini icrada ve üstünde bulunan amirin emrini yerine getirmede yasa ve tüzüğün tayin ettiği ahvalden başka surette bir kimse hakkında kötü muamele veya cismen eza verecek hale cüret eder yahut o kimseyi darp ve cerheylerse üç aydan üç seneye kadar hapis ve muvakkaten memuriyetten mahrumiyet cezaları ile cezalandırılır. Eğer işlediği cürüm bu fiillerin fevkinde ise o cürümlere terettüp eden ceza üçte birden yarıya kadar artırılır. (Asliye Ceza)

Madde 283- Meydana geldiğini bildiği bir suçu Adliyeye veya keyfiyeti Adliyeye tevdie mecbur olan bir makama veya yasal takip yapacak veya yaptırabilecek bir makama meydana gelmiş gibi ihbar ile yahut meydana gelmemiş bir suçun eserlerini takibata mübaşeret olunabilecek derecede uyduran kimse otuz aya kadar hapis cezasına mahkum olur.

Adliye huzurunda sahte olarak bir suç işlediğini yahut bu suça katıldığını söyleyen kimse hakkında dahi aynı ceza verilir. (Asliye Ceza)

Madde 285- Her kim Adliyeye veya keyfiyeti Adliyeye tevdiemecbur olan bir makama veya kanuni takib yapacak veya yaptırabilecek bir mercie ihbar veya şikayette bulunarak suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye bir suç isnad eder yahut o kimse aleyhinde böyle bir suçun maddi eser ve delillerini uydurursa isnad eylediği suçun nevi ve mahiyetine ve uydurduğu delillerin kuvvetine göre üç aydan üç seneye kadar hapsolunur. (Asliye Ceza)

Bu isnad kendine iftira olunan kimsenin tevkifi gibi şahsi hürriyeti bağlıyan bir halin hudusuna sebep olmuşsa müfteri hakkında bir seneden beş seneye kadar hapis cezası hükmolunur. (Asliye Ceza)

Kendine iftira olunan kimse hakkında üç seneden fazla şahsi hürriyeti bağlıyan bir ceza ile mühkumiyeti mutazammın bir hüküm sadır olmuşsa

müfteri hakkında on beş seneyi geçmemek üzere aynı ceza hükmolunur.

Eğer mağdurun mahkumiyeti müebbet ağır hapis ile müfteri on beş seneden aşağ olmamak üzere ağır hapisle cezalandırılır. (Ağır Ceza)

Eğer mağdurun mahkumiyeti ölüm cezası ise, müfteri müebbet ağır hapis cezası ile cezalandırılır. (Ağır Ceza)

Yukarıdaki fıkralarda yazılı olan suç faili mağdur hakkında takibat yapılmadan evvel bu istinadından rücu eder veya uydurdurğunu itiraf ederse yukarıdaki yazılı cezaların altıda biri hükmolunur ve ceza müebbed ağır hapis ise on sene ağır hapse indirilir ve isnaddan rücu veya tasniin itiraf olunması takibata başlandıktan sonra vaki olursa asıl cezanın üçte ikisi indirilir ve müebbet ağır hapis yerine 24 sene ağır hapis cezası tayin olunur. Tasni veya iftira, kabahat efaline taalluk ederse bu madde ile 283 üncü maddede tesbit olunan cezalar yarıya kadar indirilir.

Madde 311- Bir suçun işlenmesini aleni olarak tahkir eden kimse aşağıda yazılı şekillerde cezalandırılır.

1- Eğer tahrik ettiği cürmün cezası muvakkat ağır hapsin üstünde bir ceza ise üç yıldan beş yıla kadar ağır hapis; (Asliye Ceza)

2- Muvakkat ağır hapis veya hapis cezasını müstelzim ise fiilin nevine göre üç aydan üç yıla kadar hapis; (Asliye Ceza)

3- Sair hallerde bin liradan beş bin liraya kadar ağır para cezası, (Asliye Ceza)

Tahrik, her türlü kitle haberleşme araçları, ses kayıt bantları, plak, film, gazete, mecmua ile veya sair basın aletleriyle veya elle yazılıp çoğaltılarak yayınlanan veya dağıtılan yazılar ile ya da umumi yerlerde levha ve ilan asmak suretiyle olursa, yukarıdaki bentler uyarınca suçlu hakkında tayin olunacak ağır hapis ve hapis cezaları bir misli artırılır. Para cezası hükmolunacak hallerde bu ceza suçun türüne göre ikibinbeşyüz liradan onbin liraya kadar ağır para cezası olmak üzere tayin olunur.

Yukarıda 2 ve 3 sayılı bentlerde beyan olunan hallerde ceza tahrik olunan suç için muayyen olan cezanın en yukarı haddini geçemez.

Aleni tahrik sonucu olarak istenilen suç işlenir veya suçun icrasına teşebbüs edilirse tahrikçiler, asıl suçlular ile aynı derecede ceza görürler.

Madde 312- Kanunun cürüm saydığı bir fiili açıkça öven veya iyi gördüğünü söyleyen veya halkı kanuna itaatsizliğe tahrik eden kimse altı aydan iki yıla kadar hapis ve ikibin liradan onbin liraya kadar ağır para cezasına mahkum olur. (Asliye Ceza)

Halkı; sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik eden kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis ve üçbin liradan onikibin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu tahrik umumun emniyeti için tehlikeli olabilecek bir şekilde yapıldığı takdirde faile verilecek ceza üçte birden yarıya kadar artırılır. (Devlet Güvenlik)

Madde 414- Her kim 15 yaşını bitirmeyen bir küçüğün ırzına geçerse, beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasına mahkum olur.

Eğer fiil cebir ve şiddet veya tehdit kullanılmak suretiyle veya akıl veya beden hastalığından veya failin fiilinden başka bir sebepten dolayı veya failin kullandığı hileli vasıtalarla fiile mukavemet edemiyecek bir halde bulunan bir küçüğe karşı işlenmiş olursa ağır hapis cezası on seneden aşağı olamaz. (Ağır Ceza)

(Değişitilen Kanun No: 2275, 3038, 6123) ilg. m (TCK 417, 418, 424, 434, 437, 438)

Bu suçun faili yalnız erkek olabilir. Irza geçme cürmü cebir ve şiddet ve tehdit vasıtasıyla işlenmelidir. Suçun mağduru erkek veya kadın olabilir. Bu suç kasten işlenebilir. Bu suça tam kalkışma olanaklı değildir.

Madde 415- Her kim 15 yaşını bitirmeyen bir küçüğün ırz ve namusuna tasaddiyi mutazammın bir fiil ve harekette bulunursa iki seneden dört seneye ve bu fiil ve hareket yukardaki maddenin ikinci fıkrasında yazılı şartlar içinde olursa üç seneden beş seneye kadar hapsolunur. (Asliye Ceza)

(Değişitilen Kanun No: 3038, 6123) ilg. m (TCK 414, 416, 418, 421, 424, 434, 437)

Madde 416- On beş yaşını bitiren bir kimsenin cebir ve şiddet veya tehdit kullanmak suretiyle ırzına geçen veyahit akıl veya beden hastalığından veya kende fiilinden başka bir sebepten veya kullandığı hileli vasıtalardan dolayı fiile mukavemet edemiyecek bir halde bulunan bir kimseye

karşı bu fiili işleyen kimse yedi seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılır. (Ağır Ceza)

Yine bu suretle ırz ve namusa tasaddiyi tazammun eden diğer bir fiil ve harekette bulunursa üç seneden beş seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Asliye Ceza)

Reşit olmayan bir kimse ile rızası ile cinsi münasebette bulunanlar fiil daha ağır cezayı müstelzim bulunmadığı takdirde, altı aydan üçseneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Madde 417- Yukarıdaki maddelerde yazılan fiil ve hareketler birden ziyade kimseler tarafından işlenir veya usulden biri veya veli ve vasi veya mürebbi ve muallimleri ve hizmetkarları veya terbiye ve nezaret veya muhafazaları altına bırakılan veya buna düçar olanların üzerlerine hüküm ve nüfuzu olan kimseler tarafından vukubulursa kanunen muayyen olan ceza yarısı kadar artırılır.

Madde 418- Yukarki maddelerde yazılı fiil ve hareketler yağdurun ölümünü mucip olursa faile müebbet ağır hapis cezası verilir.(Ağır Ceza)

Eğer bu fiil ve hareketler bir marazın sirayetini veya mağdurun sıhhatine sair büyük bir nakise irasını veya maluliyet veya mayubiyetini müstelzim olursa cezanın yarısı ilave edilerek hükmolunur.

Madde 434- Kaçırılan veya alıkonulan kız veya kadın ile maznun veya mahkumlardan biri arasında evlenme vukuunda koca hakkında hukuku amme davası ve hüküm verilmiş ise cezanın çektirilmesi tecil olunar.

Müruru zaman haddine kadar erkek tarafından haksız olarak vukua getirilmiş bir sebeple boşanmaya hükmedilirse takibat yenilenir. Evvelce hüküm verilmiş ise ceza çektirilir.

Bu madde hükümleri 414, 415 ve 416 ıncı maddeler hakkında da caridir.

Evlenen maznun veya mahkum hakkımda hukuku amme davasının veya cezanın tecilini müstelzim olan haller fiilde methali olanlar hakkında dava ve cezanın düşmesini müstelzimdir.

Madde 452- Katil kastiyle olmayan darp ve cerh veya bir müessir fiilden telefi nefis husule gelmiş olursa fail, 448 inci maddede beyan olunan

ahvalde sekiz 449 uncu maddede yazılı ahvalde on ve 450 inci maddede muharrer ahvalde on beş seneden aşağı olmamak üzere muvakkat ağır hapse mahkum olur.

Eğer telefi nefis failin fiilinden evvel mevcut olup da failce bilinmeyen ahvalin birleşmesi veyahut failin iradesinden hariç ve gayrimelhuz esbabın inzimamı ile vukua gelirse, 448 inci maddede beyan olunan ahvalde beş seneden, 449 uncu maddede muharrer ahvalde yedi seneden ve 450 inci maddede yazılı ahvalde fail on seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılır. (Ağır Ceza)

Madde 456- Her kim katil kasdiyle olmaksızın bir kimseye cismen eza verir veya sihhatini ihlale yahut akli melekelerinde teşevvüs husulüne sebep olursa altı aydan bir seneye kadar hapsolunur. (Asliye Ceza)

Fiil, havastan veya azadan birinin devamlı zaafını yahut söz söylemekte devamlı müşkülatı veya çehrede sabit bir eseri yahut yirmi gün ve daha ziyade akli ve bedeni hastalıklardan birini veya bu kadar müddet mutat iştigallarine devam edememesini mucip olmuş veya hayatını tehlikeye maruz kılmış veya gebe bir kadın aleyhine işlenip de vaktinden evvel çocuk doğmasını intaç etmiş ise ceza iki seneden beş seneye kadar hapistir. (Asliye Ceza)

Fiil, kati veya muhtemel surette iyileşmesi kabil olmayacak derecede akıl veya beden hastalıklarından birini yahut havasan veya el yahut ayaklarından birinin veya söylemek kudretinin yahut çocuk yapmak kabiliyetinin zıyaını mucip olmuş veya azadan birinin tatilini yahut çehrenin daimi değişikliğini veya gebe bir kadına karşı ika olunup da çocuğun düşmesini intaç eylemiş ise ceza beş seneden on seneye kadar ağır hapistir. (Ağır Ceza)

Eğer fiil, hiçbir hastalığı veya iştigallerden mahrumiyeti mucip olmamış yahut bu haller on günden ziyade uzamamış ise takibat icrası mutazarrırın şikayetine bağlı olmak şartiyle fail hakkında iki aydan altı aya kadar hapis veya 200 liradan 2500 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur. (Sulh Ceza)

Madde 480- Her kim toplu veya dağınık ikiden ziyade kimse ile ihtilat ederek diğer bir şahıs hakkında maddei mahsusa tayin ve isnadı suretiyle

halkın hakaret ve husumetine maruz kılacak yahut namus ve haysiyetine dokunacak bir fiil isnad ederse, üç aydan üç seneye kadar hapis ve yüzbin liradan bir milyon liraya kadar ağır para cezasına mahkum olur.

Bu fiil, kendisine tecavüz olunan kimse yalnız olsa bile huzurunda yahut kendisine hitaben yazılıp gönderilmiş bir mektup, telgraf, resim veya dört aydan üç seneye kadar hapis ve yüzellibin liradan bir milyonbeşyüzbin liraya kadar ağır para cezasıdır.

Kendisine tecavüz olunan kimsenin huzuruyla beraber, alenen vaki olursa, ceza beş aydan üç seneye kadar hapis ve ikiyüzbin liradan ikimilyon liraya kadar ağır para cezasıdır.

Bu cürüm, umuma neşir veya teşhir olunmuş yazı veya resim veya sair neşir vasıtası ile intikap olunmuş ise, failin göreceği ceza altı aydan üç seneye kadar hapis ve üçmilyon liradan yirmibeşmilyon liraya kadar ağır para cezasıdır. (Asliye Ceza)

Madde 482- Her kim, toplu veya dağınık ikiden ziyade kimse ile ihtilat ederek her ne surette olursa olsun bir kimsenin namus veya şöhret veya vakar ve haysiyetine taarruz eylerse üç aya kadar hapis ve ellibin liradan beşyüzbin liraya kadar ağır para cezasıyle mahkum olur.

Bu fiil, kendisine tecavüz olunan kimse yalnız olsa bile huzurunda yahut kendisine hitap edilen veya hitap edildiği anlaşılan telgraf, telefon, mektup, resim veya herhangi bir yazı vasıtasıyla işlenirse, failin göreceği ceza onbeş günden dört aya kadar hapis ve yüzbin liradan birmilyon liraya kadar ağır para cezasıdır.

Kendisine tecavüz olunan kimsenin huzuriyle beraber alenen vaki olursa ceza bir aydan altı aya kadar hapis ve yüzellibin liradan birmilyon beşyüzbin liraya kadar ağır para cezasıdır.

Fiil, 480 inci maddenin dördüncü fıkrasında beyan olunan vasıtalardan biriyle işlenirse failin göreceği ceza üç aydan bir seneye kadar hapis ve ikimilyon liradan onbeşmilyon liraya kadar ağır para cezasıdır. (Sulh Ceza)

Madde 7- 3 ve 4 üncü maddelerle Türk Ceza Kanununun 168, 169, 171, 313, 314 ve 315 inci maddeleri hükümleri saklı kalmak kayduyla bu Kanunun 1 inci maddesinin kapsamına giren örgütleri her ne nam altında olursa olsun kuranlar veya bunların faaliyetlerini düzenleyenler veya yönetenler beş yıldan on yıla kadar ağır hapis ve ikiyüz milyon liradan beşyüz milyon liraya kadar ağır para cezası, bu örgütlere girenler üç yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve yüzmilyon liradan üçyüz milyon liraya kadar ağır para cezası le cezalandırılırlar.

Yukarıdaki fıkra uyarınca meydana getirilen örgüt mensuplarına yardım edenlere ve örgütlerle ilgili propaganda yapanlara fiilleri başka bir suç oluştursa bile ayrıca bir yıldan beş yıla kadar hapis ve ellimilyon liradan yüzmil yon liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Bu yardım; dernek, vakıf, siyasi parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğretim kurumlarında veya öğretim yurtlarında veya bunların eklentilerinde yapılırsa ikinci fıkradan cezaların iki katı hükmolunur.

Ayrıca; dernek, vakıf, sendika ve benzeri kurumların terörle destek oldukları tespit edildiğinde faaliyetleri durdurulur ve mahkemece kapatılır. Kapatılan bu kuruluşların mal varlıklarının müsaderesine karar verilir.

Yukarıdaki 2 nci fıkrada belirtilen örgütle ilgili propaganda suçunun 5680 sayılı Basın Kanununun 3 üncü maddesinde belirtilen mevkuteler vasıtası ile işlenmesi halinde, ayrıca sahiplerine de mevkute bir aydan az süreli ise, bir önceki ay ortalama satış miktarının; mevkute niteliğinde bulunmayan basılı eserler ile yeni yayına giren mevkuteler hakkında ise, en yüksek tirajlı günlük mevkutenin bir önceki ay ortalama satış tutarının yüzde doksanı kadar ağır para cezası verilir. Ancak, bu para cezaları yüzmilyon liradan az olamaz. Bu mevkutelerin sorumlu müdürlerine, sahiplerine verilecek para cezasının yarısı uygulanır ve altı aydan iki yıla kadar hapis cezası hükmolunur.

Madde 8- Hangi yöntem ve düşünceyle olursa olsun Türkiye Cumhu-

riyeti Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı hedef alan yazılı ve sözlü propaganda ile toplantı, gösteri ve yürüyüş yapılamaz. Yapanlar hakkında 2 yıldan 5 yıla kadar ağır hapis ve elli milyon liradan yüz milyon liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen propaganda suçunun 5680 sayılı Basın Kanununun 3 üncü maddesinde belirtilen mevkuteler vasıtası ile işlenmesi halinde, ayrıca sahiplerine de mevkute bir aydan az süreli ise, bir önceki ay ortalama satış miktarının; mevkute niteliğinde bulunmayan basılı eserler ile yeni yayına giren mevkuteler hakkında ise, en yüksek tirajlı günlük mevkutenin bir önceki ay ortalama satış tutarının yüzde doksanı kadar ağır para cezası verilir. Ancak bu para cezaları yüzmilyon liradan az olamaz. Bu mevkutelerin sorumlu müdürlerine, sahiplerine verilecek para cezasının yarısı uygulanır ve altı aydan iki yıla kadar hapi cezası hükmolunur.

Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası

Madde 164- Yapılan hazırlık tahkikatı sonunda, kamu davasının açılması için yeterli delil bulunmaması veya keyfiyetin takibe değer görülmemesi halinde Cumhuriyet Savcısı takibata yer olmadığına karar verir. Bu karar, evvelce sorguya çekilmiş veya tutuklama müzekkeresi verilmiş sanığa, suçtan zarar gören şikayetçiye ve dava açılması talebi ile dilekçe verene bildirilir.

Memurların Yargılanması İlişkin Yasa (Memurin Muhakematı hakkında Kanun)

Madde 1- Memurların memurluk görevlerinden doğan ya da görevlerini yaptıkları sırada işlenen suçlardan dolayı yargılanmaları görevi, aşağıdaki koşullar altında Adli mahkemelere düşer.

Madde 2- Memurlardan birinin memurluk görevinden dolayı yada görevini yaptığı sırada bir suç işlediği gerek doğrudan doğruya ve gerek bir

yakınma ve bildirme, ileri sürme üzerine anlaşılınca o memur, başkent memurlarından ise ilk önce bağlı bulunduğu bakanlık ya da daire ve il memurlarından ise vali ve mutasarrıf ve kaymakam ve bağlı olduğu idare bölümünün üstü tarafından CMUK uyarınca kendisi ya da dolaylı olarak (bir soruşturmacı ile) ilk soruşturma yapılır ve soruşturma kağıtlarının altına, yapılan soruşturmanın özünü ve sonuçlarını kapsayan görüş özeti (fezleke) yazılarak bunun altı da soruşturmayı yapan kişi (soruşturmacı) tarafından imza edilir ya da mühürlenir.

Madde 3- İlk soruşturma kağıtları, aşağıdaki maddelerde belirtilen yöntem gereğince ilgili olduğu (İl veya İlçe İdare Kurulları) kurula verilir ve bu kurulun memurdan oluşan üyeleri toplanarak aşağıda gösterilen biçimde idari inceleme yaparlar. Ancak, ilk soruşturma felekisini düzenleyerek, imza eden daire üstü, bu kurallara üye olarak katılamaz. Ve genellikle incelemeler sırasında sorumlu memurun bağlı olduğu bakanlık ya da idare katından, açıklamada bulunmak üzere, ya daire üstü ya da onun göndereceği memur çağrılıp, getirtilebilir.

Madde 4- İlçelerde, ilçe kaymakamı ile ilçenin yönetim bölümü üstü olan memurlar ve ilçe yönetim kurulu üyeleri dışında kalan bütün memur ve hizmetliler ile bucak müdür ve hizmetlileri için düzenlenen soruşturma kağıtları, ilçe yönetim kuruluna ve sancaklarda mutasarrıf (sancakbeyii) ile liva (sancak) yönetim bölümlerinin üstleri ve sancağın yönetim kurulu üyeleri dışında kalan sancağın bütün memur ve hizmetliler ve bağlı (mülhak) ilçe kaymakamları ile ilçenin yönetim bölümü üstleri ve ilçe yönetim kurulu üyeleri için düzenlenen soruşturma kağıtları sancağın yönetim kuruluna ve il merkezlerinde vali ile ilin merkezce ulusal irade ile atanan merkez memurları ve il yönetim kurulu üyeleri dışında kalan ilin bütün merkez memurları ve bağlı bancakbeyleriyle (mülhak liva mutasarrıflariyle) sancağın yönetim bölümleri üstleri ve sancak yönetim kurulu üyeleri ve il merkezine bağlı ilçe kaymakamları ile ilçenin yönetim bölümü üstleri ve ilçe yönetim kurulu üyeleri için düzenlenen soruşturma kağıtları il yönetim kuruluna ve bir ilin ulusal irade ile atanan merkez memurlarıyle yönetim kurulu üyeleri için düzenlenen soruşturma kağıtları da Danıştay

Mülkiye Dairesine verilerek bu kurullarca aşağıdakı maddelere göre sanık olan memurun yargılanmasına ya da yargılanmamasına karar verilir.

Madde 5- İlk soruşturma kağıtları belirtilen kurullardan birine gelince, bir hafta içinde incelemeye başlanarak eksiksiz bir inceleme yapıldıktan ve gerekli görülenlere yazılı ya da sözlü açaklama yaptırıldıktan sonra sanık memurun yargılanmasının gerekli olduğu sonucuna varılırsa yargılanmasının gerekliliğini gösteren bir tutanak düzenlenerek sanık memura bildirilir. Sanık memur, bu tutanağı, kendisine bildirildiği günden başlayarak beş gün içinde itiraz edebilir. İtiraz süresinin sonunda ya da süresinde yapılan bir itiraz üzerine ikinci aşamada yapılacak inceleme sonucunda bu tutanak onanırsa sorgu yargıcı kararı niteliğinde olan bu tutanak ve soruşturma kağıtları cünhalarda doğrudan doğruya mahkemeye ve ağır suçlarda (cürümlerde) suçlandırma kuruluna gönderilmek üzere ilgili bulunduğu adli mahkeme savcısına verilir. Bu memurun, yargılanması gerekli görülmez ie gerekçesi bulduruliriik yerfğlenmemesğne uluşkun bur tutanak düzenlenip adı geçen memurun bağlı olduğu yönetim katının üstüne ve varsa yakınan kişiye (müştekiye) bildirilir. Yönetim katının üstü ve yakınan kişi bu tutanağa, bildirildiği günden başlayarak beş gün içinde itiraz edebilirler. Bunlarca itiraz edilsin ya da edilmesin yargılanmama kararlara her durumda üst aşamadaki kurula yollanır ve oraca incelendikten sonra sözkonusu tutanak onanırsa, onaylı bir örneği ilgili memura bildirilir.

İl idare Yasası

Madde 57- İl İdare Kurulu, valinin başkanlığı altında hukuki işleri müdürü, defterdar, milli eğitim, bayındırlık, sağlık ve sosyal yardım, tarım ve veteriner müdürlerinden teşekkül eder.

Vali, idare kuruluna başkanlık etmek üzere muaviniini görevlendirebilir.

Madde 58- İlçe İdare Kurulu, kaymakamın başkanlığı altında tahrirat katibi, malmüdürü, hükümet doktoru, milli eğitim memurlarıyla tarım memuru ve vetinerden teşekkül eder.

Madde 65- İlçe İdare Kurulları aleyhine İl İdare Kurullarına, İl İdare Kurulları'nın gerek birinci ve gerek ikinci derecede verdikleri kararlar aleyhine Danıştay'da ilgililer tarafından Danıştay Yasası'na itiraz olunabilir.

Askerlik Mükellefiyeti Kanunu'nun 103. madde hükmü saklıdır.

Kaynakça

- **Sayman, Yücel:** Türk Hukukunda Kadın Cinselliği, Yayına Hazırlayan Necla Arat, "Kadının Cinselliği", *Say Yayınları*, İstanbul, 1993

- **Arın, Canan:** Kadın ve Şiddet, Yayına Hazırlayan Necla Arat, "Kadının Cinselliği", *Say Yayınları*, İstanbul, 1993

- **Gemalmaz, Mehmet Semih:** Türkiye Yargısının İşkence Karşısında Tavrı, İnsan Hakları Yıllığı-Cilt 14/1992'den Ayrı Bası, *TODAİE Yayınları*, Ankara

- **Çağdaş Hukukçular Derneği:** "Kadın Hukuku, Çağdaş Hukuk", Yıl 4/5, sayı: 46-49, Ankara, Mart-Haziran 1996

- **Tarakçıoğlu, Bülent:** İşkence Olayı-Yolaçtığı Bedensel ve Ruhsal Rahatsızlıklar, Tedavi ve Rehabilitasyon, *Belge Yayınları*, İstanbul, Şubat 1990

-New York Barosu Uluslararası İnsan Hakları Komitesi: Türkiye'de İşkence, *Belge Yayınları* , İstanbul, İstanbul, Temmuz 1991

- T.C Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü; Medya, Şiddet ve Kadın "1993 Yılında Türk Basınında Kadınlara Yönelik Şiddetin Yer Alış Biçimi", Ankara, 1994

- **Godenzi, Alberto**, Cinsel Şiddet - Yaşayanların Yaşatanların Anlatımıyla, Almanca'dan çevirenler: Sultan Kurucan - Coşar Yakup Coyar, *Ayrıntı Yayınları*, Haziran 1992

- (Derleyen) Cizre, Ümit, Üşür, Serpil: Latin Amerika'da Askeri Diktatörlük ve Kadın, *Belge Yayınları*, İstanbul, Aralık 1989

- **Scully, Diana**: Tecavüz - Cinsel Şiddeti Anlamak, *Metis Yayınları*, İst., 1994,

- **Doni, Elena - Valentini, Chiara**: Etnik Tecavüz - Bosnalı Kadınların Dramı, İtalyanca'dan çeviren Sevcan Tutan, *Real Yayıncılık*, İstanbul, Mart 1994

- Türkiye İnsan Hakları Vakfı, TİHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu 1994, *TİHV Yayınları*, Ankara, Kasım 1995

- **Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi**; Acil Staj Rehberleri (3): *Adli Raporlar*, Ankara, 1995

- **Nirumand, Bahmen**: "İran'da Soluyor Çiçekler", *Belge Yayınları*, İstanbul

- **Moorehead, Caroline**: Modern Savaşların Yeni Silahı : Tecavüz, Independent, Türkçeye çeviri: Koray İ. Sergen, 10.8.1995 tarihli *Siyah Beyaz Gazetesi.*

- **Köknel, Özcan:** Bireysel ve Toplumsal Şiddet, *Altın Kitaplar Yay.* İst., 6.1996

- **Leaud, Aime:** "Uluslararası Af Örgütü", *İletişim Yayınları*, Ankara, 1995

- **Ertürk, Yalçın:** Dördüncü Dünya Kadın Konferansı, *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*, Ekim 1995, sayı:184, cilt: XIX

- **Gündüz, Ayten:** Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'ndan izlenimler, *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*, Ankara, Kasım 1995, sayı: 185, cilt: XIX, Ankara.

- **Türkiye İnsan Hakları Vakfı:** Türkiye İnsan Hakları Raporu, 1991, *TİHV Yayınları*, Ankara, 1992

- **Türkiye İnsan Hakları Vakfı:** Türkiye İnsan Hakları Raporu, 1992, *TİHV Yayınları*, Ankara, 1993

- **Türkiye İnsan Hakları Vakfı:** Türkiye İnsan Hakları Raporu, 1993, *TİHV Yayınları*, Ankara, 1994

- **Türkiye İnsan Hakları Vakfı:** Türkiye İnsan Hakları Raporu, 1994, *TİHV Yayınları*, Ankara, 1995

- **Öndül, Hüsnü** (Yayına Hazırlayan): İşkence Raporu Ankara *1988 İHD Ankara Şubesi Yayınları*, Ankara, Şubat 1989

- **Öndül, Hüsnü** (Yayına Hazırlayan): İşkence Raporu Ankara 1989 *İHD Ankara Şubesi Yayınları*, Ankara, Şubat 1989

- **Öndül, Hüsnü** (Yayına Hazırlayan): İşkence Raporu Ankara 1990 *İHD Ankara Şubesi Yayınları*, Ankara, Şubat 1989

- **Gemalmaz, Mehmet Semih** (Derleyen): Avrupa İnsan Hakları Komisyonu Kararları I- Türkiye'ye karşı Başvurularda Kabuledilebilirlik Dostça Çözüm, *İnsan Hakları Derneği yayını, Kavram Yayınları*, İstanbul, Kasım 1995

- **Yurttaş, Sedat** (Derleyen): "Bir Gensoruda Parlamento Gerçeği" *Yurt Kitap-Yayın*, Ankara, 1993

- ***İHD Bülteni***: Haziran-Temmuz sayısı, *İHD Genel Merkez*, Ankara, 1993

Meryem Erdal, 1966 Adana doğumlu. Hukukçu. Çağdaş Hukukçular Derneği kurucularından. ÇHD Ankara Şubesi Başkanlığı ve çeşitli dönemlerde İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi yöneticiliği yaptı.

"İşkence ve Kirli Savaş Yöntemi Olarak Tecavüz" konulu makalesiyle Fransa'nın Cean kentinde, anti faşistler anısına avukatlar arasında düzenlenen "Güncel İnsan Hakları Sorunları" konulu Uluslararası Savunma Yarışması'nda ödül aldı.

Gözaltında Tecavüz konusunda Avusturya, İtalya ve Almanya'nın çeşitli kentlerinde insan hakları kuruluşlarınca düzenlenen toplantılara konuşmacı olarak katıldı.

Türkiye'de 'gözaltında tecavüz' olgusunu tarihsel süreç açısından iki ana döneme ayırmakta yarar var. Birinci dönem, 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle başlayan ve 1988'e kadar devam eden dönemdir. İkinci dönem ise 1988'den bugüne kadar sürmekte olan dönemdir.

Birinci dönem, gözaltında tecavüzün her biçiminin, kadın-erkek ayrımı gözetmeden, yaygın ve sistematik olarak uygulandığı bir dönemdir. Bu dönemde, 150 güne ulaşan gözaltı süreleri içinde tutukluların direncini çökertecek en etkin işkence yöntemlerinden biri olarak kullanılıyor. En yaygın biçimi ise, özellikle gözaltında bulunan erkeği çözmek ve onun psikolojisini dağıtmak üzere eşine, kızına, kızkardeşine, annesine gözleri önünde cinsel işkence yöntemleri uygulamak ya da tecavüz etmek. Tecavüz tehdidinin dahi mağduru oldukça derinden etkilediği sayısız olay gerçekleşmiştir.

Bu coğrafyada yaşayanların bildiği, en azından tanık olduğu bu yöntemler eski işkenceci polis Sedat Caner'in itiraflarıyla gündeme bir anda bomba gibi düşmüştü. İdamları "Asmayalım da besleyelim mi?" diye gerekçelendiren generallere, Sedat Caner'in itirafları ve tecavüz olayları sorulduğunda şu yanıtı veriyorlardı: "Bizim koç gibi delikanlılarımız var, ne diye cop kullanalım..."

Tecavüz mağdurlarının çığlıkları yükselmeye devam ediyor. Artık, Arjantin, Şili, Nikaragua, Bosna-Hersek, Bangladeş vb. ülkelerde olduğu gibi, tecavüz mağduru kadınların "istenmeyen çocuklar" dünyaya getirdiği, tecavüzün öteki yüzüyle de tanışıyoruz. Çocuk Esirgeme Kurumu'na verilen ya da sessiz sedasız yaşamı sonlandırılan bu çocuklar "insanlık onuruyla" yüzleşmemizi sağlıyorlar. Olgunun ulaştığı düzey, yaptıklarımızın hatta yapacaklarımızın asla yeterli olmadığını/ olamayacağını gösteriyor. Sorumluluklarımız her geçen gün artıyor. Devlet, oldukça bilinçli bir politikayla işkenceyi ve onun bir parçası olarak tecavüzü uyguluyor. İşkence, insan onuruna ve insanlığa karşı bir saldırıdır. Tecavüzse, onun içinde çok daha özel, çok daha yoğun bir şiddeti ifade eden örgütlü bir saldırıdır.

ISBN 975-8086-22-7

9 789758 086221